

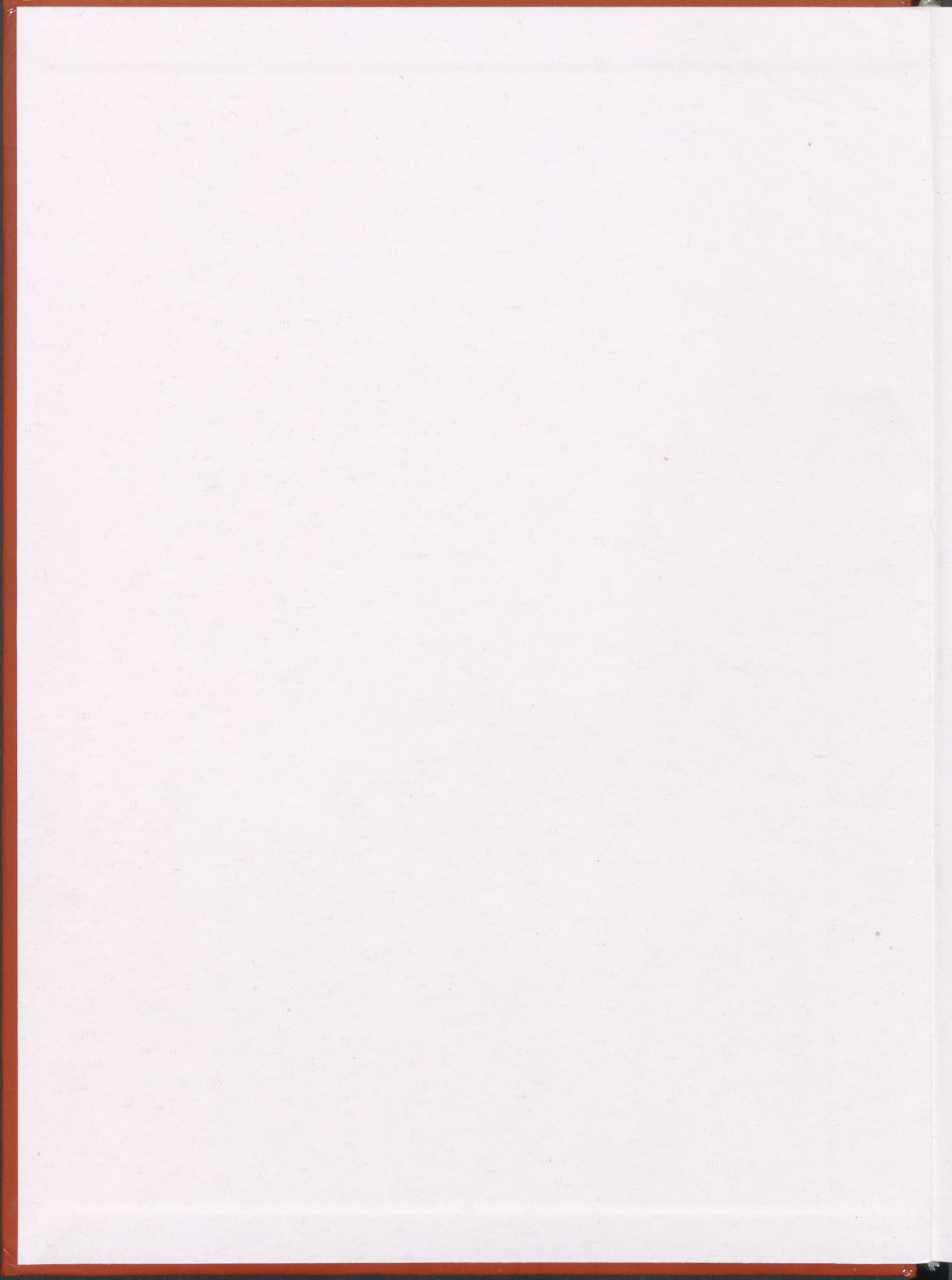
MC
110.920

LÓSZŐR-VITÉZ

MÓRA

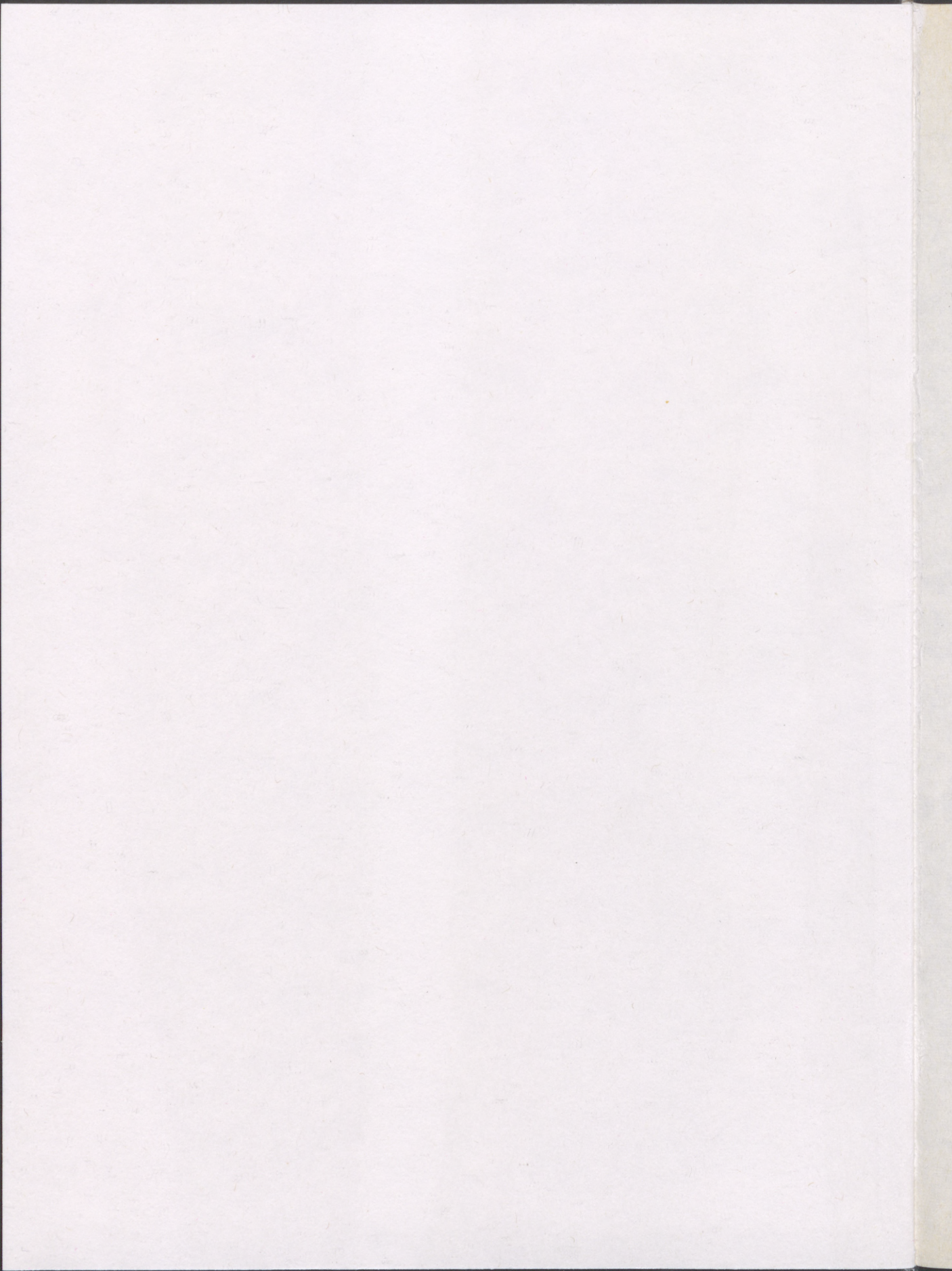

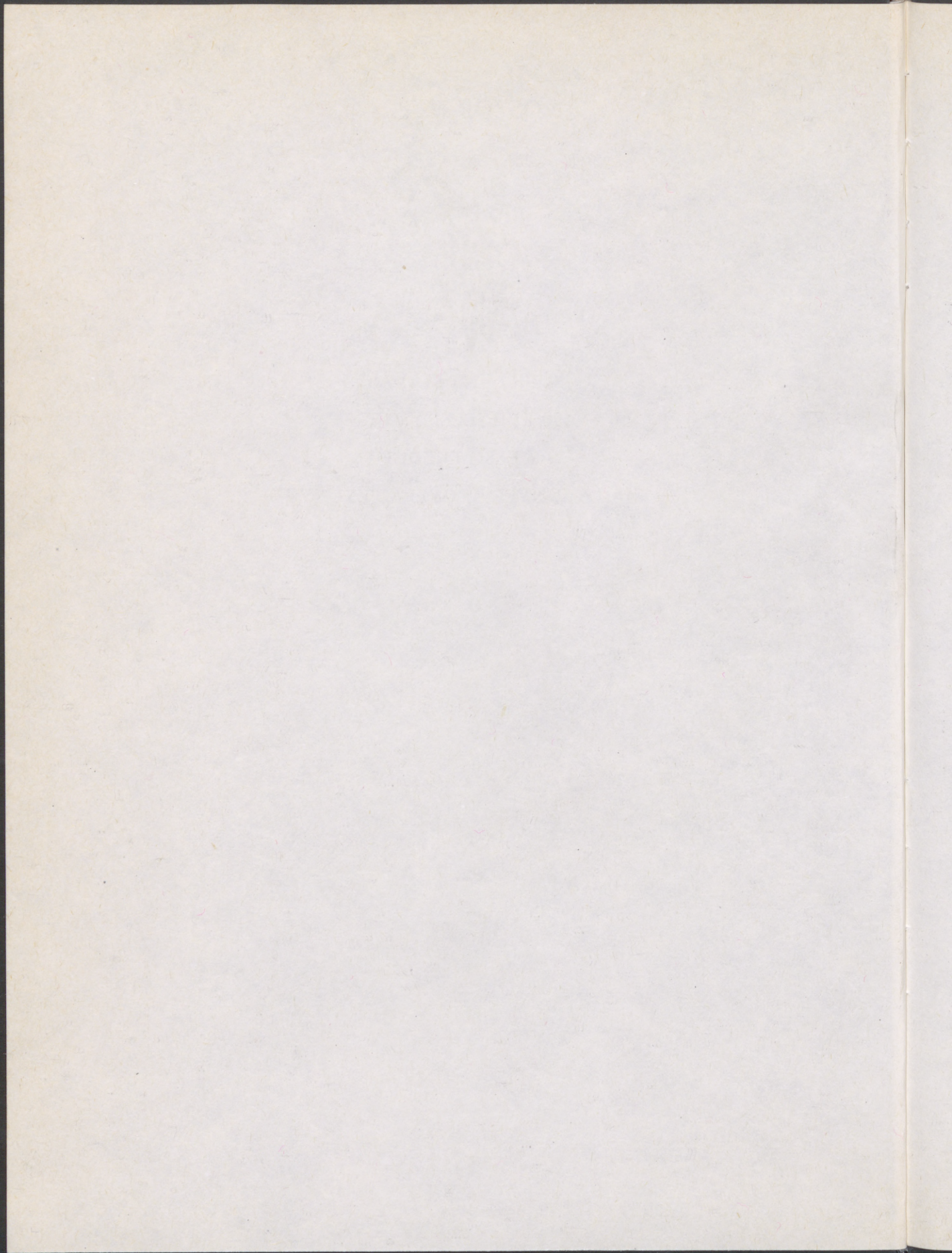

LÓSZŐR-VITÉZ

JUBILEUMI KIADÁS
150 ÉVE JELENT MEG
AZ ELSŐ EREDETI
MAGYAR NYELVŰ GYERMEKKÖNYV

LŐSZŐR-VITÉZ

SZÁZ ÉV MESÉI
1840–1940

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

VÁLOGATTA ÉS SZERKESZTETTE:
KOVÁTS MIKLÓS

A KORABELI ILLUSZTRÁCIÓKAT IMRE ISTVÁN
GYERMEKKÖNYVGYŰJTEMÉNYÉBŐL FÉNYKÉPEZTE
FOJT KATALIN

MC 110.920

1990

© KOVÁTS MIKLÓS EDITOR, 1990

BEZERÉDJ AMÁLIA

Oh, be sokért nem adnám, hogy olvasni megtanultam. Mennyi sok gyönyörűt fogok én majd olvashatni, amint kedvem tartja, akár a madarokról, akár a pillangókról, akár a háziállatokról, akár a növényekről, akár az ásványokról. Nagy öröm, ha az ember valamit tud. De milly nagy örömem lesz nekem még majd abból, ha azt, amit olvasok, azoknak, kik még olvasni nem tudnak, elmondhatom. Oh, be szívesen fognak ők engemet hallgatni. Oh, be nagy öröm!

Macskafi

Volt egy piczin czicza,
És azt a' kis Vicza
Mindig hordozgatta,
Tejjel jól tartotta
De a' czicza rossz volt,
Ha mérges volt, karmolt.
Egyszer Vicza játszott,
A' cziczához ugrott
S simogatta szépen;
De az mérges épen
Viczán ollyat karmolt,
Hogy a' vére is folyt.
Kis Vicza sikoltott,
Cziczától elfutott;
„Egyél csak egeret,”
Mondja, „nem kenyeret;
Tejet nem kapsz többet,
Cziczát kapok szebbet;
Azt tejjel itatom,
Szépen simogatom.”
Már most sirt a' czicza,
'S könyörgött, hogy Vicza
Tovább is szeretné
És téjjel étetné;
Igérte is volna,
Hogy már nem karmolna.
De Vicza elfutott,
S egyre haragudott.
Anyja kérdé Viczát:
„Miért bántod a' cziczát?
Mért meg nem éteted?
Talán elfelejtet?”
Vicza mondja: „Rossz volt
A' czicza, megkarmolt.”

„Hát ha te rossz voltál,
Mást meg is karmoltál?”
Édes anyja így szól –
„Gondold meg csak te jól,
Ha nem étenélek,
Nem is szeretnélek
Soha többet téged,
Mi lenne a' véged? –
De ha te vétettél,
'S aztán könyörögtél,
Akkor én mit tettem,
Szólj, és mit feleltem?”
„Engem megcsókoltál,
És megbocsátottál,”
Így felel, kis Vicza.
„Jer ide kis czicza,
Téjjel megitatlak
És megsimogatlak.” –

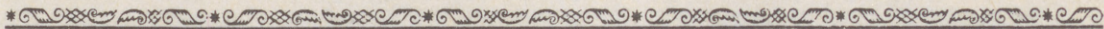

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

Petike

Bús-mogorván ül Petike,
Ha ha ha!
Péter és bú! a mennykőbe,
Mi baja?
Anyja kémli hű szemekkel –
Jó öreg!
Azt gondolja, fiacskája
Tán beteg.
„Kell galuska, Peti fiam,
Eszel-e?”
„Dehogy eszem, dehogy eszem,
Ki vele.”
„Kell bor, édes szép fiacskám,
Iszol-e?”
„Dehogy iszom, dehogy iszom,
El vele.”
„Kell-e sarkantyú csizmádra,
Petikém!
Kalpagodra toll s mentédre
Rókaprém?”
„Mit nekem toll, mit nekem prém,
Sarkantyú!
Ha szivemben, mint a róka,
Rág a bú!”
„Kell-e könyv, a szomszéd könyve,
Biblia?”
„Mit nekem könyv, a beszéd mind
Szófia.
Egy barátom van nekem csak,
A halál;
Az, tudom, hogy innen-onnan
Lekaszál.”
„Az egekre! Peti fiam,
Meg ne halj:

Annyi benned a sohajtás,
Mint a raj.
Átidézzem tán Juliskát?
Láthatnád?"
Szól mogorván Péter úrfi:
„Hol van hát?"

Ármány-adta Péterkéje!
Még mi nem volt a bibéje!
Sem kalapja, sem mentéje,
Sem a sarkantyú zenéje,
Nem kell neki róka málja,
Sem a szomszéd bibliája;
Nem kell neki bor, galuska,
De bezzeg kell a Juliska,
Bár negédes és hamiska,
De vidor, szép és piroska.
Sem ehetnék, sem ihatnék,
Csak Julcsával nyájaskodnék.

„Ej Petikém, szép fiam, hát
Ez a baj!
Gondom lesz rá, hogy nagyot nőj
S meg ne halj.
Most takarodj iskolába,
Rossz fiú!
Meg ne lássam, hogy pityeregsz,
Félre bú!
Iskolában a Juliskát
Elfeledd:
Isten éltet, tíz év múlva
Elvehet'd.”

ARANY JÁNOS

A tudós macskája

Nagy lett volna a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna, ha kevés volt
A vágott dohányja.
Könyvet irt a bölcseségről
– S hajna!
Akkor esett ez a bolond
História rajta.

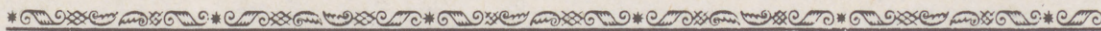
Nem szeretett ez a tudós
Semmit a világon,
Járt legyen bár égen-földön,
Két avagy négy lábon:
De a kendermagos cicát
– S hajna!
Éktelenül megszerette,
Majdhogy fel nem falta.

Szolgája is volt; a háznak
Ez viselte gondját,
Hogy lába ne keljen és a
Szelek el ne hordják.
Hű cseléd volt félig-meddig,
– S hajna!
Kopplás lőn este-reggel
Bőséges jutalma.

Máskülönben ment a dolga
A kedves cicának:
A reggelin gazdájával
Ketten osztozának.
Búsan nézte ezt a szolga
– S hajna!
Fél zsemlére, pohár téjre
Nagyokat sohajta.

Mert tudósunk a magáét
Ha fölreggelizte:
Felét a cicának adni
Volt a szolga tiszte.
Úriasan élt a macska,
– S hajna!
Csak nem akart, csak nem akart
Meglátszani rajta.

„Hé... izé... mi baja lehet
Annak az állatnak?
Szőre borzas, csontja zörgős,
Szédelegve ballag.”
„Jaj, uram, hát a sok éhség! –
– S hajna!
Kétszereznők csak a tartást:
Mindjárt lábra kapna.”

S az-napságtól itce tej járt,
Kapott egész zsemlét:
A tudós csak lesi, várja
Hogy ha nekitelnék.
De a macska nem üdült fel,
– S hajna!
Elfogyott a fogyó holddal,
Sarlóvá hajolva.

Kendermagos szegény cica
Nyavalyába esvén,
Fölvette a *néhai* nevet
Egy szép őszi estvén.
„Átszellemült kedves állat

– S hajna!
Falatom megosztám veled,
Mégis meg van halva!”

„Mi tagadás” – mond a szolga –
„A cicus nem vétett:
Én evém meg őhelyette
Reggel az ebédet.
Mondtam, menjen egérfogni,
– S hajna!
Nem tanyáz ám ott egér, hol
Üres minden kamra.”

Nagy volt, mondok, a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna! kevés hozzá
A vágott dohányja.
Könyvet írt a bölcseségről
– S hajna!
Ilyen apró dőreségek
Gyakran estek rajta.

PETŐFI SÁNDOR

Arany Lacinak

Laci te,
Hallod-e?
Jer ide,
Jer, ha mondom,
Rontom-bontom,
Ülj meg itten az ölemben,
De ne moccanj, mert különben
Meg talállak csípni,
Igy ni!
Ugye fáj?
Hát ne kiabálj.
Szájadat betedd,
S nyisd ki füledet,
Nyisd ki ezt a kis kaput;
Majd meglátod, hogy mi fut
Rajta át fejedbe...
Egy kis tarka lepke.
Tarka lepke, kis mese,
Szállj be Laci fejibe.

Volt egy ember, nagybajúszos.
Mit csinált? Elment a kúthoz.
De nem volt víz a vederbe,
Kapta magát, telemerte.
És vajon minek
Meritette meg
Azt a vedret?
Tán a kertet
Kéne meglocsolnia?
Vagy ihatnék?... Nem biz a.
Telt vederrel a kezében
A mezőre ballag szépen,
Ott megállt és körülnézett;
Ejnye, vajon mit szemlélhet?

Tán a fényes délibábot?
Hisz olyat már sokat látott...
Vagy a szomszéd falu tornyát?
Hisz azon meg nem sokat lát...
Vagy tán azt az embert,
Ki amott a kenderet
Áztatóba hordja?
Arra sincsen gondja.

Mire van hát?
Ebugattát!
Már csak megmondom, mi végett
Nézi át a mezőséget,
A vizet miért hozta ki?
Ürgét akar önteni.
Ninini:
Ott az ürge,
Hű, mi fürge,
mint szalad!
Pillanat,
S odabenn van,
Benn a lyukban.
A mi emberünk se rest,
Odanyargal egyenest
A lyuk mellé,
S beleönté
A veder vizet;
Torkig tele lett.
A szegény kis ürge
Egy darabig türte,
Hanem aztán csak kimászott,
Még az inge is átázott.
A lyuk száján nyakon csipték,
Nyakon csipték, hazavitték,
S mostan...
Itt van...
Karjaimban,
Mert e fürge,
Pajkos ürge
Te vagy, Laci, te bizony!

A kis király beszélő babája

Az országa nagy volt és hatalmas, de ő maga azért nagyon kis király volt. Összevissza nem volt több háromesztendősnél.

Mikor a trónusba ültették, alig látszott ki a feje a bíborpalástból, s a kis fejcskéje majd elveszett a gyémántoktól ragyogó koronában. Hanem azért királyhoz illő méltósággal fogadta a rendek hódolatát, fel tudta emelni a királyi pálcát, s helyeslő fejbólintással intett a miniszterelnöknek, mire az kijelenté, hogy őfelsége megnyitotta az országgyűlést, mire általános éljenzés zendült meg.

A kis király azt kiáltotta: „Mama! Hol a mama?” Erre az országház elnöke kimondá a rendek határozatát, hogy a király legmagasabb kívánságára az özvegy királyné régensnőül rendeltessék a király mellé.

Akkor aztán külön udvartartást kapott a kis király: főudvarmestert, főlovászmestert, kincstárost és egy sereg belső titkos tanácsost. A miniszterek mindennap megjelentek előtte, és referáltak a kolóniákról és a marokkói ügy fordulatáról. Azután jött az udvari főorvos, megírta a hivatalos bulletint a király egészségi állapotáról a hivatalos lap számára; csak azután jöhetett hozzá az anyja, a királyné, de annak is elébb be kellett magát jelentetni a főudvarmester által, hogy elfogadja-e a király.

S a kis király nagy figyelemmel hallgatta végig a miniszterek előadásait, nem firkálta tele madarakkal az eléje tett iratokat, s ha rövid volt a miniszter előterjesztése, megajándékozta azt egy cukedlivel, amiért is ugyancsak igyekezett minden miniszter minél rövidebb lenni az előadásában.

Hanem aztán mikor a királyné bejött a szobába, akkor egyszerre elfelejtette a kis király, hogy ő két világrész fölött uralkodik, eléje szaladt, a nyakába ugrott, összevissza csókolta, s aztán játszottak egymással bújósdit.

Azonban ha a királynénak, a kis király anyjának magának is olyan nagy teketóriába került a kisleány, a királyt naponta meglátogatni, volt egy, még a királynénál is hatalmasabb asszony, aki nem kérdezte a főudvarmestertől, hogy szabad-e a királyhoz bemenni.

Ez az a bizonyos „fekete asszony”.

Mikor valami nagy járvány dúl egy országban, azt szokták mondani: itt van a fekete asszony!

Az előtt aztán nincs magas palota, nincs bezárt ajtó, nem állják el az útját az alabárdos őrök. Be tudott az jutni a kis királyhoz kéretlenül.

A kis király nagybeteg lett. Odahívták az ágyához az ország leghíresebb orvosait, a csodatevő szent hölgyeket; felhordták a templomok sekrestyéiből az ereklyéket, hogy megtartsák a drága életét, mert ennek a kis királynak a kicsiny kezében volt az egész ország jövődő békessége, boldogsága.

De a királyné most már nem hagyta magát a ceremóniák által visszatartani. Amint a fia beteg lett, odarohant hozzá bejelentetlenül, és aztán ott is maradt mellette éjjel-nappal. Ő ápolta, takargatta, itatta enyhítőszerrel, gügyögtette édes szavakkal, tartotta mesével, s mikor elaludt a beteg gyermek, akkor letérdelt az ágya elé, és imádkozott, míg a beteg föl nem ébredt.

Közeledett a karácsony.

Minden gyermek, még ha király is, előre örül annak, hogy mi ajándékot hoz majd karácsony estéjén számára a Jézuska.

A királyné azzal biztatta a kis beteg királyt, hogy az ő számára hoz majd a kis Jézuska egy olyan babát, amely beszélni tud, elmondja magától az egész Miatyánkot.

Ezzel a kecségetéssel bírta rá, hogy bevegye a keserű orvosságot.

És nem volt ez hiú ámitás. Van egy nagy ezermester, aki villanyossággal csodaműveket tud alkotni: Edisonnak hívják; ez kitalált egy olyan furfangot, hogy ami beszédet ember elmond, ami zenét hangszer kiad, azt egy vékony lemez mind híven felfogja, s ha ezt a lemezt egy arra való gépbe beleteszik, úgy hangzik abból a beszéd, ének vagy muzsika, mintha egész ember, hegedű, zenekar volna benne. Ilyen babát készítettek a kis király számára, mit karácsony estéjén a kis Jézus nevében kellett neki megkapni.

Csakhogy azon a napon már nagyon odáig volt a szegény kis király. Se evett, se ivott, se nem beszélt, a szemeit is alig nyitotta már fel. Az orvosok kifogytak minden tudományukból; erdőn-mezőn nem termett már olyan gyógyerejű fű, ami őt felüdítse. Kétségbe volt esve az egész ország. A főváros egész népe éjjel az utcán sereglett a királyi palota kapujába, lesve a hírt a beteg királyról.

Ilyen volt a karácsony estéje.

Megjött a beszélő baba. A királyné maga vitte azt oda a beteg fiának; a kezébe tette: itt van a beszélő baba.

Megnyomták a rejtett gépet. A baba elkezdte mondani: „Mi atyánk, ki vagy a mennyekben”, végig is elmondta. Máskor a kis király, ha a Miatyánkot hallotta elmondani, mindjárt összetette a kezét, s utánamondta; most meg sem mozdultak az ajkai, a kezeit sem tette össze, nem is látszott az arcán semmi öröm a csodás baba láttára; lehunyta a szemeit, és kiejtette a játékot a kezéből.

Az orvosok összedugták a fejeiket, s diákul kezdtek el beszélni. Rossz jel! Mikor már az orvosok diákul beszélnek egymással, már akkor nincs segítség a földön.

Ekkor valami hangos gyermek sírás hangzott át az ünnepélyes csendben. A sírás a külső termekből jött.

Ki bátorkodik a királyi palota ünnepélyes csendjét ilyen erőszakos zajjal megháborítani!

– Ne bántsátok! – mondá a királyné. – Az árvaház apró szentei vannak odakünn. Minden karácsonyestén ajándékot szoktam közöttük osztani. Ma is feljöttek. Kinézek magam, miért sír valamelyik.

A királyné kiment az előterembe, hol szokás szerint fel volt állítva a pompás karácsonyfa az árva gyermekek számára.

Egy kis pisze apróság ott bömbölt a karácsonyfa mellett, a két öklével törülve a könnyező szemeit.

– Miért sírsz, kicsikém? – kérdezé tőle a királyné.

– Hát mikor nekem nem hozott a Jézuska semmi karácsonyfiát.

Az bizony megesett. Több volt a gyerek, mint a nekik szánt ajándék; a legkisebbnek nem maradt semmi.

– No, ne sírj! Majd neked is hoz a Jézuska valamit.

Azzal visszament a kis király szobájába a királyné, s a beszélő babát, amit a beteg kiejtett a kezéből, vette, és kivitte a hoppon maradt árvácska számára.

És aztán elnézte, hogy ugrál, táncol, kacag és kiabál a boldoggá tett kicsike örömeiben; mikor pedig egyszer a csodababa megszólal és elkezd: „Mi atyánk, ki vagy a mennyekben!” – akkor egyszerre térdre esik a kisfiú, s a többi árva gyerek is mind letérdepel, s kezeiket összetéve halkán mormogják utána az imádságot.

Odakünn a palota kápolnatornyában megszólalt a lélekharang: a haldokló kis király lelki üdvéért.

A királyné visszatért a beteg kis király szobájába.

Még akkor nem volt ott senki más, csak egy imádkozó apáca. Az orvosok lemondtak a betegről, s elosontak a hátulsó ajtón.

A kis király ott feküdt, behunyt szemekkel, az ágyán, alig pihegett már. Az anyja a nevét susogta, azt sem hallotta már többé.

S amint a legelső hajnalsugár, mint egy fényes aranypászma, beszűrődött a színes ablaküveg karimáján keresztül, odavilágítva a kis király arcára, a királynénak úgy tetszett, mintha az arc egyszerre kipirulna.

– Gyermekem! Fiacskám! – suttogá a királyné.

S erre a hangra egyszerre felnyitotta a szemeit a kis király. Nem halál volt az, hanem álm, életadó édes álm, ami őt elringatá. Felugrott magától fektéből, s azt kérdé nagy vidáman fennhangon:

– Hát hol van az a beszélő baba, amit a Jézuska hozott? Hadd játsszam vele!

– Itt van, itt van! Te magad vagy az! – kiáltá zokogó örömmel a királyné, csókjaival árasztva el a halálból visszatért gyermekét, szeme világát.

A fekete asszony eltávozott, a kis király meggyógyult.

És az egész nép azt beszéli, hogy amiért a királyné odaajándékozta az árva gyerekeknek a kis király beszélő babáját, cserében a Jézuska visszaajándékozta a királynénak az ő beszélő babáját.

S amit a nép mond: az igaz.

GYULAI PÁL

A szél és a nap

Egykor régen Szél úrfival
fogadott az öreg Nap:
egy vándor köpenyét melyik
lophatná le hamarabb.

Jött a Szél, s magát felfúván
zúgott-búgott, mint csak tudta,
a köpenyt úgy húzta, fútta.
Hát a vándor mit csinál?
Elébb ugyan félelmében
ijedten kap fűhöz-fához,
de a köpenyt majd a vállhoz
szorítgatja, s odébbáll.

Mosolyog a jó öreg Nap,
s hő sugárral, fényes-szépen
megindul a tiszta égen.
Hát a vándor mit csinál?
Lassabban megy, meg is izzad,
a meleget alig állja,
majd a köpenyt földhöz vágja,
s hogy pihenjen rajt', megáll.

Egykor régen így nyéré meg
Szél úrfit az öreg Nap;
többet ésszel, mint erővel.
Így közel, úgy hamarabb!

A ló, a báránka és a nyúl

Két nagyon szomorú időszakom van, amikor nem tudok mosolyogni; ha ilyenkor írok, ne vegyétek kezetekbe a dolgaimat – ha nem szeretitek a keserűt.

Ebből a két időszakból a forró nyárra esik az egyik, mikor a város megindul az erdők felé. Én magam is megyek a családommal együtt – de „valakit” itt kell hagynom. A másik időszak a zord télre esik, mikor az erdők indulnak meg a város felé.

Egy fa az erdőkből, egy kicsike fa (az olcsóbbakból) eljut az én lakásomra is, de már nem talál ott „valakit”. Valaki a neve. Nem szabad másképp kimondani. A kis testvérekéi is így szólnak, ha emlegetik, ha kivetődik valami fölturkált fiókból egy ostornyél, egy pityke a veres mellénykéről vagy egy kis kalapács. „Melyiteké ez, gyerekek?” Félve mondják, halkán mondják: „Azé a valakié volt!” Igazi nevéből malomkő a szívem, két kút a két száraz szemem.

Egyetlenegy csésze van a háznál, amelyen ott áll a neve felírva: „Jánoska”. Ebből iszogatta a kávéját, ő és a macska, mert a felét mindig odaadta a macskának. Most én reggelizem abból a csészeből. Szomorúan nézi messziről a macska, mintha kérdezgetné: „Hol az én kis gazdám?”

Még az a kő is megfordulhat, amit a vízbe dobnak, hullám fölemeli, más oldalra fordítja, de az én bánatom, az meg nem fordulhat.

Menekszem az emlékektől, s rajként tódulnak elém. Futok tőlük, és hívogatom őket magamhoz.

Ott állnak íróasztalomon az ő kedvenc állatai, amikkel utoljára játszott; nem szabad elmozdítani. A ló a nyereggel, aranysárga sörényével, a nyúl a piros pántlikával, a báránka a csengettyűvel a nyakán. Mereven, csöndesen néznek rám, amikor írok, s egyszer csak valamely sornál, ha egy könyvet vagy iratot tovább találok taszítani a könykömmel, megszólal a bárány nyakán a csengettyű:

Kling, klang! Kling, klang! Hol a mi kis gazdánk?

Hol a mi kis gazdánk, aki megitatott, aki megettetett, pici kezeivel aki simogatott, ki a zöld pokrócra legelni lerakott?

Mit kérditek, hol van? Hiszen elég legelnivalót hagyott nektek. Azt a széles rétet, ahol az én jókedvem virágzott... Hiszen utoljára is rátok gondolt. Haldokló hangjával benneteket szólított: lovacskám! báránkám!

Mindig olyan gyenge, vézna fiúcska volt. Nem akart enni. Az orvosok pedig váltig mondogatták: „Húsrá kell fogni a Jánoskát, hogy izmosodjék, erős legyen.”

Mennyi leleményesség, mennyi furfang kellett, hogy a lábáról levegyem. Mert éppen a húst szerette legkevésbé.

Ígértem neki képeskönyvet. Használt is egy napra, míg a könyvet átlapozta, másnap már nem evett. Hoztam neki száz és száz játékot. De mi lett a vége? A húst nem szerette meg, hanem a játékokból kiszeretett.

Később hiába ígértem akármit, mindenre rázta a szép szösze fejcskáját.

– Nem eszem, nem eszem.

– Igazi lovat veszek esztendőre.

– Nem eszem húst mégsem.

– Sarkantyút veretek kicsi csizmáidra.

– Jaj, nem eszem én húst!

Egyszer aztán ölembe ültettem Jánoskát, és elkezdtem neki okosan megmagyarázni a dolgot:

– Pedig, látod, abból nagy hiba lesz, ha te húst nem eszel.

Ragyogó szemeit, azokat az édes szemeit rám vetette kíváncsian, hogy mi baj lesz abból.

– Mert mikor te húszesztendőss leszel, akkor én téged fölviszlek Bécsbe.

– Ahol a király lakik?

– Ahol a király lakik, szívecském, éppen őhozzája.

– Mama is velünk jön?

– Mama nem jön velünk. Csak magadat viszlek, mert neked ott meg kell verekedned a király fiával.

Mosolygó képe komoly lett, magas, sima homlokára kiült egy öreges ránc, s a szívecskéje hangosan dobogott. Volt annak a dobogásában félelem is, büszkeség is.

– Igaz lesz az, apa?

– Igaz lesz, ha mondom, csak aztán jól üssön ki a dolog, mert ha te leszel a birkózásban az erősebb, akkor neked jut az ország, ha pedig a király fia lesz az erősebb, akkor övé marad az ország – téged pedig becsuknak egy börtönbe.

Szeme megvillant, s hogy megvigasztaljon, puha kezeivel megsimogatta arcomat.

– Nekem úgy látszik, hogy én leszek az erősebb.

– De nekem nem úgy látszik – mondám szemrehányóan –, mert a király fia mindennap egy font húst eszik meg, hogy növekedjék az ereje, te pedig nem akarsz enni. Szomorítod a szívemet, és nem szerzed vissza az országot a magyaroknak.

Jánoska meg volt győzve.

– Nekem két font húst süssenek! – selypíté parancsolón.

S attól a naptól kezdve rendes húsevő lett, s ha tán ingadozott benne néha az akarat, elég volt rápirítani az asztalnál:

– János, János, megvernek Bécsben, majd meglátod!

Ennek az ideának élt, amíg élt. Ezért evett, erről kellett neki mesélni esténként. A nagy bécsi verekedésre készült örökösen. Fel is osztotta már a kivívott országot a testvérei közt; Laci megkapta az összes ökröket, amik az országban vannak, Albert megkapta a teheneket, nekem ideadta belőle az embereket (kivéve a házmestert és Zsófi nénit, az öreg dadát; ezeket megtartotta magának).

Egyszer azután meghallotta, elárulták künn a konyhában a szolgálók, hogy a király fia meghalt.

Szegény kis cselédkém, egészen beleszomorodott.

– Hát most már én kivel verekszem?

Pedig nem messze volt már akkor az a rém, akivel meg kellett verekednie. A difteritisz. A halál legrettenetesebb generálisa. Huszonnégy napig viaskodott vele, s ha több húst eszik, ő győzte volna le a difteritist.

Ó, milyen huszonnégy nap volt ez! Ha volna szívem leírni.

Mikor haldokolva odahítt a kis ágyacskájához, és azt súgta a fülembe:

– Apa, ha meghalok, viseld gondját az állataimnak, oda ne add se Lacinak, se Albertnek, mert azok összetörnék.

Még egyszer látni akarta.

Az anyja odavitte ágyába a lovacskát, a báránykát és a nyulat.

Nézte, nézte őket, keze már erőtlen volt arra is, hogy megfogja.

Azután még egyszer odaintett, s nagy titokzatosan egy fényes krajcárkát nyomott a markomba. (Az orvostól kapta, amiért az orvosságot bevette.)

– Nekem adod, Jánoskám?

– Az állatok kosztjára – felelte elhaló hangon.

Itt van a szobában újra a karácsonyfa. Gyújtsátok meg rajta a gyertyákat – tudnak-e még ragyogni, világítani? Hadd jöjjenek be a gyerekek! Minden kész. Minden olyan rajta, mint tavaly. Hát igazán termettek a diófák még diókat az idén is?

Nem, nem. Lökjétek félre az összevásárolt új holmit. Ide kell állítani a fa alá a lovacskát, az aranysárga sörényűt, a nyulat és a báránykát, akiket nekem kell kosztolnom abból a kis rézkrajcárból.

Itt álltak tavaly, álljanak itt az idén is. Rázd meg magadat, báránykám, hadd hallom csengődnek szívet tépő hangját:

– Kling, klang! Kling, klang! Hol a mi kis gazdánk?

A piros bugyilláris

Nagyapó ma egy szép történetet mondott a régi huszáréletből. Hanem ezt a történetet különös dolog előzte meg.

A Benkő Árpád nagybácsija ezelőtt egy héttel egy kedves kis karika-szekeret ajándékozott nekünk. Akkora volt ez a szekerecske, hogy egy gyermek éppen jól belefért, sőt kettő is, ha lábbal ültek egymásnak. Nem tudom leírni, mily nagy örömet szerzett nekünk Benkő bácsi ezzel a fura kis szekérrel. Különösen Micike egész nap benne ült volna, s néha addig kellett húzni előre meg hátra az udvaron, hogy sorba mind kidőltünk.

Rendesen Árpád meg én fogódtunk a szekerecske elé, nagyokat nyerítetünk, mint valami tüzes csikók, dobantottunk a lábunkkal, a fejünket neki-szegtük, s úgy vágattunk. Aztán a rúd végére spárgát kötöttünk, s egyszerre hatan is fogódtunk eléje, mintha csak királykisasszonyka ült volna a szekerecskében. Micike kezébe ostorkát adtunk, s megtanulta ezzel a harmadik szót: gyí, gyí! Eddig még nem volt több szava ennél: anya, apa. A csikók közt ott volt rendesen Virág Jancsi is, aki az anyaveréb-história után egy nappal megint csak eljött, de már veréb nélkül. Azóta sem láttam többet nála verebet, sem semmiféle madarat. Úgy tetszett nekem, hogy ez a fiú egészen megjavult...

Ma reggel azonban nagy szomorúság ért mindnyájunkat: a szekerecske eltűnt. Este mindig a kocsiszín alá toltuk, a nagy szekerek közé, s nem is gondoltunk arra, hogy valaki onnét elvigye. A kocsiszíneknek van kapuja, de a kapun nincs zár. Már ideérkezésünkkor föltűnt nekem, hogy nagyapóéknál sem a csűr kapuján, sem az istálló ajtaján nincs zár. Mondtam is nagyapónak:

– Nagyapó, lelkem, nem fél, hogy elvisznek valamit?

– Itt nem járnak rossz emberek, fiam – mondta nagyapó. – Ötven esztendeje, hogy gazda vagyok, de még egy kötő nem sok, annyit sem vittek el a házam tájékáról.

És csakugyan, nagyapónál még a ház ajtaját sem zárják be soha. Még éjjel sem. Lám, Budapesten még nappal is zárva tartják az előszoba ajtaját.

Szegény jó nagyapó egészen föl volt háborodva, mikor meghallotta, hogy a szekerecske eltűnt. Tűvé tettük az udvarnak, az épületnek minden zegét-zugát: szekerecske volt, szekerecske nincs!

– Valami rossz gyermek vihette el – mondta nagyapó –, de majd visszahozza, tudom. Úgysem használhatja, mert az egész falu ismeri a Benkő bácsi szekerecskéjét.

Eközben jöttek a falubeli gyermekek, fiúk, lányok játszani velünk. Jött Benkő Árpád is, ki, mikor meghallotta, hogy a szekerecske eltűnt, félrehúzott engem, s azt mondta halkán:

– Én gondolom, hogy ki vitte el. Itt is van a gyerekek közt. De majd visszahozza. Ha nem: visszahozom én.

– Ezek közt a gyerekek közt van? És idejön mégis? Melyik?

– Virág Jancsi.

– Látod, Árpád – mondtam én halkán –, én nem gyanúsítanék senkit. Hátha ártatlan.

– Jó, jó...

Nagyapó leült az akácfa alá, a kis kőpadra, a gyermekek körülvették, mint rendszeren, kérték, hogy meséljen valamit.

– No, ma rosszkedvem van, fiaim – mondotta nagyapó. – Valamelyik gyermek nagyon megszorított. Lássátok, az én pesti unokáim csak nyáron játszhatnak kedvük szerint, olyan nagy örömük volt abban a szekerecskében, s valaki elvitte. Akárki tette, megveri az Isten. Meg, hiszem szentül. Mert a jó Isten a jókat megjutalmazza, a rosszakat megbünteti. Tudok ám én erre is történetet.

– Ó, mondja el, nagyapó! – kértük mindannyian.

– Lehet már annak vagy nyolcvan esztendeje – beszélt nagyapó –, a székely huszárokat Franciaországba vitték a nagy Napóleon ellen. Éppen a háború előtt való nap az én édesapám, aki huszár volt, annak a francia gazdának az istállójában, akinél be volt kvártélyozva, egy piros bugyillárist talált. Belenéz a bugyillárisba, s hát, Uram, Teremtőm, tele volt nagy, ropogós bankókkal. Úgy megijedt a sok pénztől, hogy meg se merte számolni, hanem csak hirtelen bedugta a mundérja alá. A háznál nem volt senki, mert a gazda egész családjával elszaladt a faluból, s azt sem tudta az édesapám, hogy ki veszíthette el a bugyillárist. Talán valamelyik francia tiszté lehetett, aki azelőtt ott volt bekvártélyozva, vagy talán valami utazó kereskedőé. Ki tudhatta?

Na, még egy óra sem telt belé, hallja az apám, hogy gyülekezőt trombitálnak. Bizonyosan indulni kell a csatába – gondolta magában. – Nagy hirtelen fölül a lovára, kirukkol az utcára, jönnek a többi huszárok is, szépen sorba állanak. Akkor a kapitány a gléda elé állott, s így szólt a székely huszárokhöz:

„Vitéz székely huszárok! Holnap ütközetbe megyünk, s a jó Isten tudja, látjuk-e többet édes hazánkat, vagy sem. Nem bátorítani akarlak mostan, mert tudom, hogy a székely mind bátor és vitéz, hazájáért meghalni kész. Fiaim! Azt akarom mondani nektek, hogy egy öreg kereskedőember tegnap ebben a faluban elvesztette a bugyillárisát. Tele volt bankóval. Ha valamelyik megtalálta, adja elő. Ha a csatában elesik, úgysem veszi hasznát, s ha el nem esik, s hazaviszi magával, azon a pénzen úgysem léssen Isten áldása.”

Amint a kapitány elvégezte a beszédet, kiugratott a glédából az én édesapám, s mondta:

„Jelentem alássan, vitéz kapitány uram, én ezelőtt egy félórával találtam egy bugyillárist az istállóban.”

„Jól van, fiam, csak várj, ne mondd még, hogy milyen az a bugyilláris.”
Nem messze állott az öreg kereskedő, odaintette a kapitány.

„Milyen volt a bugyilláris?”

„Piros” – felelt a kereskedő.

„Mennyi pénz volt benne?”

„Ötezer forint.”

Mondotta az édesapám (nyugodjék békével a haló porában):

„Jelentem alássan, vitéz kapitány uram, én meg sem számláltam a pénzt.”

Egyszeriben megszámlálták, s hát csakugyan ötezer forint volt benne. Az édesapám átadta a bugyillárist a kereskedőnek, az meg egy nagy bankót akart ajándékozni, de édesapám nem fogadta el.

„Köszönöm, székely huszár vagyok, nem kell ajándék.”

A kapitány megmondta franciául a kereskedőnek, hogy mit mondott az apám, s a kereskedő nagy hálálkodással elment.

A huszárok aztán ismét szétmentek, ki-ki a maga kvártélyára. Amint mentek, mondja az édesapámnak egy pajtása:

„Ó, te világ bolondja, te! Miért adad vissza a pénzt? Nagy úr lett volna belőled otthon, ha megtartod s hazaviszed. No, én nem adtam volna vissza!”

Az édesapám azt mondta:

„Első a becsület, pajtás! Ami tied, tedd el, a másét ne vedd el!”

Jól van... Másnap megkezdődik a háború, tűzbe viszik a székely huszárokat, dörögtek az ágyúk, ropogtak a puskák, füttyölt a golyó, attakot parancsol a kapitány, neki a franciáknak.

Mit gondoltok, mi történt? A székely huszárok közül legelőször éppen az a legény fordult le a lováról, aki az én apámnak azt mondta, hogy bezzeg ő nem adta volna vissza a bugyillárist. Éppen homlokon találta egy golyó, mindjárt szörnyethalt. Az én édesapám olyan szerencsés volt, hogy egy golyó a csákójának a tetejét fúrta keresztül, két golyó meg a köpenyegének a szélét liggatta meg, de a testét nem találta.

Lássátok, gyerekek, vele volt az Isten.

Ez volt a nagyapó története, de mikor véget ért, valami különös dolog történt. A gyerekek közül egy szép csendesen elsompolygott. Ez az egy – Virág Jancsi volt.

Árpádnak, úgy látszik, igaza volt. De én mégsem állítom, hogy a szekerecskét Virág Jancsi vitte el.

A mai napról nem írok többet: a szekerecske megkerült. Reggel ott találtuk a kocsiszín alatt, a nagy szekerek közt...

AMBRUS ZOLTÁN

Pókháló kisasszony

Részlet

Nagyon gyerek voltam még akkor, mikor először láttam. És természetesen: álmomban láttam őt először. Akik szerepet vállaltak a sorsomban, sohase mulasztották el bejelenteni magukat hajnali álmaim ezüst esőtől fénylő palotáiban.

Azt álmodtam akkor, hogy megszőktem a nagy, kék szobából, amely nekem a világot jelentette. Ébren, ébren gondolni se mertem volna erre a szörnyűségre; de álmában szárnyai nőnek a legjobb kisfiúnak is, s én meg akartam tudni: mi van a nádason túl? Úgy kezdődött az álmom, mintha már megugrottam volna. A boldog lények hálátlanságával siettem le a lépcsőn, s odalenn dobogó szívvel lapultam meg a kökénybokrok mögött. Hátha észrevesznek, s egyszerre csak visszaszólít egy ismerős hang?! (Egy ismerős hang, melyet nem hallok többé soha.) Nem; szabad voltam, akár ma. Megkerültem a kútházat, s minden szerető szemtől távol nyugodtabban kocogtam tova. Csak a sínek mentén mertem haladni: ez a sín pár volt a zsinór, mely a nagy, kék szobával összefűzte a járószerkeztől elillant tékozló fiút. A kanyarodónál nagyot dobbant a szívem. Hirtelen elém bukkant az óriási jelzőoszlop, s ilyen közletről még sohase néztem egyetlen, nagy vörös szemébe. De aztán nekibátorodtam s továbblépegettem. Minő kalandos út, én Istenem! Egy ökörszem majd levert a lábamról, s a sás halk zizegése kimondhatatlan félelmekkel töltött el. Majd egy lokomotív rohant el mellettem, mint egy megdühödött, roppant fekete komondor, mely nem ismeri meg többé a gazdája kisfiát. A telegráfrudak mint komor felkiáltójelek meredeztek elém, s a messzeség, rejtelmes hangjaival, baljósokat suttogott a fülemben.

Egy kicsit haboztam: ne forduljak-e vissza? De a róna intett.

Letértem túlnan egy gyalogösvényre, mely a nádas felé vezetett, és enyém volt a róna, először világeletemben. Felhőtlen ég nevetett velem szembe, s lábam új erőre kapott a pázsit selymén. A jóságos kövér levegő megsimogatta szőke hajamat, s azzal biztatott, hogy szereti ő a kisfiúkat is. A nádas eltűnt a szemem elől; nem gondoltam semmire, csak mentem tovább, tovább; és eltévedtem.

Mire körülnéztem, már késő volt. Nem láttam egyebet, csak a végtelen síkságot. Elbágyadt szemem nem találta meg sem az állomást, sem a jelzőoszlopot, sem a falu tornyát. Talán a könnytől nem, mely egyszerre csak összefutott a szempilláim alatt.

Álmában az ember, kivált ha még nagyon fiatal, hajlandó hinni a virágok

lelkében. Így eshetett, hogy szenderem ködében sorra kérdeztem az előttem pompázó csodálatos virágokat: „Mondjátok meg, virágok, merre találok haza?!” A virágok nem feleltek. S én kitaláltam, hogy ezek a virágok nem nekem nyílnak.

Csak egy reménységem volt még: három sápadtzöld bokor az ónos messzeségben. Arra tartottam. Micsoda szerencsém volt! Ez a három bokor nem volt délibáb, hanem egy kis erdő. S én biztosra vettem, hogy e kis erdőben egy jótékony gnómot fogok találni, aki útbaigazít.

A cserjés véresre karmolta arcomat, s meztelen térdemet vörösre csípte a csalán. Jeges lélegzetű árnyékok közt vergődtem előre, melyek mintha komor szellemek lettek volna. De küszködésem nem volt hiábavaló. A gallyak mögött, melyek homlokomat verdesték, valami tisztásfélét pillantottam meg, s egy utolsó erőfeszítés után, végre-valahára lábam előtt bugyborékkolt az Ér.

Az Ér, de nem az a szennyes, sekély víz, melyről oly sokat hallottam beszélni, hanem egy duzzadó, helyes kis folyó, melynek ultramarin színű vizén aranyhajócskák úszkáltak. Az aranyhajócskákat valami titokzatos lehelet hajtotta; s a vízfénékről édes, halk zene hallatszott.

Bódultságomban talán elandalodtam volna ezeken a lágy akkordokon, de pillanatnyi merengésemben egy csúfondáros hang zavart meg; valami különös, zengő nevetés, melyet mintha sok pici csöngettyű kísért volna csilingelő szóval. Fölnéztem, s az Ér túlsó partján egy furcsa társaságot pillantottam meg, mely láthatólag éppen csak engem várt.

A kék virágokkal szegett mezőn egy szép kis kínai lány állott, kontyba tűzött hajjal s türkizes gombú, hosszú túvel a frizurájában. Soha ilyen leányt; kék volt a szeme, kék a ruhája, kék még a haja is. Egy csomó kék virágot szórt elém a habokba, s láttam, hogy virágainak még a levelei is kékek. Körülötte, szép rendben, idomtalan kis kínai majmok ültek, akik mind kéken vigyorogtak a világba, s kék repkényt tartottak a kezükben.

És szólt a kis kínai lány, olyan hangon, mint ahogy a karácsonyfák csöngettyűje szól:

– Jó napot, kisfiú. Légy üdvöz minálunk.

– Ó, szép kínai lány – feleltem én, és reszketett a lábam –, mondd meg nekem, merre találok haza?

A kék majmok kancsalul vigyorogtak; a kis kínai lány elmosolyodott.

– Haza? – szólt, s hangja zengésében volt valami fenyegető. – Ne kérdd azt, kisfiú. Te sohase fogsz hazatalálni többé. Ez a büntetésed, amért megszöktél hazulról.

Keserves sírásra fakadtam, s a könnyem úgy hullott, mint a záporosó. A kék majmok bukfencet hánytak örömeikben. A legkisebbik felkunkorodott a kék repkényre, s onnan vihogott le rám. A kis kínai leány azonban megszánt, s így kezdett vigasztalni:

– Ne félj. Jó dolgod lesz nálam, jobb, mint odahaza. Elviszlek magammal. Városom ezüst vízen épült, s palotái fehér ködben úsznak. A legszebbiket teneked adom. Király lesz udvaromban, s birodalmamban az történik, amit te akarsz. Csak intened kell; s a lehetetlen valóra válik; és hogyha valamit kívánsz, csupán a kezedet kell kinyújtanod érte. Légy nyugodt; nem fogsz hazavágyakozni. Ha e folyón átjöttél a túlsó partra, nem emlékszel többé. Boldogságodnak nem lesz se kezdete, se vége. Gyönyörűségeket fogsz látni, amikről nincsen képzeleted; zene vár rád, mely szebb, mint a keruboké; illatokat fogsz érezni, melyekről sejtelled se lehet; selymen meg bársonyon kell járnod, s bort fogsz inni, aminő sose volt a földön. Mindezért pedig: nem kívánok tőled semmit. Nem lesz egyéb dolgod, mint hogy gyémántpalotádban, melyet négy silbak őriz, hogy a napfény be ne süssön hozzád, angyalarcú, vizes szemű, piros bóbitás kislányoknak el fogod beszélni Random Roderik kalandjait.

– De én haza akarok menni! – pityeregtem rémulten.

– Már késő. Te az enyém vagy.

– S ki vagy te, aki ily kegyetlenül szólsz hozzám?

– Én tündér vagyok, és a nevem Pókháló.

– Ó, Pókháló – rimáncodtam, összekulcsolva a kezem –, eressz el ez egyszer, s mondd meg, hogy merre találok haza! Ígérem, sohasé leszek többet rossz, sohasé lépem át birodalmad határát, s nem jövök az Ér partjára soha. Csak még ez egyszer bocsáss el, könyörgök.

– Késő – csilingelt Pókháló.

Intett; a kék majmok a vízbe ugráltak, hogy átrohanjanak érettem, s megköttözzenek. Az egyik aranyhajó nyílsebesen tartott felém; láttam, hogy el vagyok veszve. Menekülni akartam, de lábam a földbe gyökerezett. A szemem elborult; éreztem, hogy a majmok megragadnak; nagyot sikoltottam és fölébredtem.

Rácsos ágyamban találtam magamat; rácsos ágyamban, melynek jól ismert zöld hálózata most az egyszer, minden szokás ellenére, le volt eresztve. Verejtékes arcom fölé egy áldott arc hajolt, s ez az édes közelség lassankint elcsitította szívem dobogását. Az éj borzalmi elszálltak lázas fejem felől, a földé voltam újra. Nem féltem többé semmitől, senkitől.

És reggelizés közben, mikor nagy kínai porcelántálunk cirádáin viszontlátam tündéremet egész majomudvarával, már bátran néztem szemébe az éjszakai rémnek, s vidáman köszöntem neki:

– Jó reggelt, Pókháló kisasszony.

De attól fogva gyakran gondoltam a tündérré, s megvallom, respektussal gondoltam rá. Éreztem, hogy még találkozni fogok vele, s kissé féltem a pillanattól, amikor, tán más alakban, el fog jönni újra, megint a fülembé csilingeli, hogy nincs szebb dolog a világon, mint angyalarcú, vizes szemű, piros bóbitás kislányoknak mesélni a híres Random Roderikről s kalandjairól szárazon és vízen.

A kis Magelóna méhei

Abban az időben, mikor az angolok Franciaországot sanyargatták, élt ebben az országban egy jeles lovag, Gaszton gróf nevű. Ez a lovag nagyon öreg volt már történetünk idején. Öreg és szomorú. Négy szép fia elesett az angolok ellen való háborúban, ezért volt szomorú a szegény gróf. Egyetlen vigasza Magelóna nevű unokája volt, de ebben aztán sok öröme telt, mert a leányka nemcsak szép, okos, hanem jó is volt.

Magelóna olyan kedves volt, mint egy virágzó orgonabokor vagy egy nótázó madárka. Vagy gondolhattok akármilyen szép és helyes dologra, annyit mondok, hogy szebbet és helyesebbet nem tudok elképzelni Magelónánál.

Egy öreg várban lakott a gróf az unokájával, s mondhatom nektek, hogy még a vén bátyák is vidáman nevettek, mikor Magelóna fölébredt, s kidugta fejét az ablakon.

A vártorony is lejjebb hajtotta fejét, hogy jobban lássa Magelónát, mikor a tövében sétált; talán azért is volt a torony oly düledező.

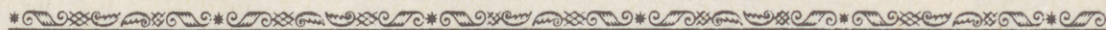
Magelóna szeretett mindenkit, akit s amit ismert, pedig ez nagy szó, mert nemcsak a vár szolgálait ismerte, hanem minden galambot, minden fecskét, minden verebet, minden rózsát és minden margitvirágot. A lehullott rózsát éppen úgy megsiratta, mint a verebet, melyet elragadott a kánya. Nagyon kedves volt, mikor a madarak összegyűltek körülötte, és ő név szerint szólítottatta őket – mert mindegyiknek adott nevet –, mire a megszólítottak egyenként a vállára, a kezére, az ölébe repültek. És még kedvesebb volt, mikor egy bogárka odatelepedett Magelóna aranyos fejére, s a madarak nem bántották, mert tudták, hogy a leány kedvence.

A legjobban mégis a méhek szerették Magelónát. A leányka ugyanis méhészkedett, mert amint említettem, korához képest igen okos volt. Oly nagy méhese volt, hogy beillett volna holmi kis városnak. S mikor Magelóna a tömérdek méhkas közt végigment, úgy hódoltak neki a méhek, mint a saját királynőjüknek.

Meg is érdemelte Magelóna a méhek szeretetét, mert akárcsak a pici anyjuk lett volna. Ha egy méhecske megázott az esőben, csak Magelóna ölébe repült, s a lányka gyöngéden letörülgette, megszáritotta nedves szárnyait. Ha valamelyik méh megsérült, s a porban fetrengett, Magelóna fölvette, szépen lefújta róla a port, s tenyerében vitte haza a kasba. Nem is csípte meg soha méhecske a kislányt; az ilyen vakmerő zümmögőt menten megölték volna a társai.

Egy napon futár érkezett Gaszton gróf várába. Úgy nyargalt a futár, hogy a ló összerogyott alatta, mikor a vár udvarába ért.

– Uram – kiáltotta –, jönnek az angolok! Ostromolni fogják váradat!

Gaszton gróf tüstént összehívta szolgálait. Összevissza tizenöt ember állotta körül a vár urát, mert a fiatalok elvonultak az ifjú urukkal a csatába, s ott is veszték.

– Barátaim – szolt a gróf –, mi itt tizenöt öregember vagyunk egy düledező vén várban, odakünn pedig százszor annyi ellenség jön ellenünk. Mi ilyen kevesen a várat meg nem védelmezzük, megadni pedig egy Gaszton gróf nem adja meg magát soha. Aki tehát távozni akar, nyitva a kapu számára, én azonban itt maradok, és védeni fogom a várat halálig.

Egyik szolga sem mozdult. A gróf akkor bezáratta a kaput, és a vénemberek bárdot, kardot, nyilat vettek kezükbe, és elmentek a bástyákra küzdeni és meghalni.

Magelóna hallgatta ezt a haditanácsot, s ő is elbúcsúzott állataitól és virágaitól.

– Holnap itt lesz az ellenség, és elfoglalja a várunkat – mondotta. – Sohasem látjuk többé egymást.

A galambok sírtak, a fecskék gyászoltak, a verebek megnémultak fájdalomukban (ami náluk nagy szó!), csak a méhek zúgtak, zöngtek haragosan a leány körül.

Délután ezt kiáltották a vigyázótoronyból:

– Jönnek az angolok!

Az öreg gróf és Magelóna néhány harcossal a toronyba sietett. Látták, hogy miként közeledik az ellenség, mint egy óriáskígyó, mely átcsúszik a tájon. Óriási faltörő ágyúkat is cipelt magával.

– Adjátok meg magatokat!

– Soha! – hangzott a gróf válasza.

Most felhangzott a rohamjel... De mi ez? A trombita elhallgat, az ellenség sorai megzavarodnak, minden angol kezével csapkod a levegőbe, a lovak ágaskodnak, mindenki elrejtí a fejét a karjaiba, s egyszer csak megfordul az egész sereg, és elmenekül. Még a hadiszert is cserbenhagyta.

A várbeliek nem tudták, mi történt az ellenséggel, de Magelóna tüstént tudta.

– A méhek! – kiáltotta. – A méheim megverték az ellenséget, s megmentették a várat!

Valóban megmentették. Oly roppant tömegben támadták meg az ellenséget, s úgy összecsipdesték az angol katonákat, hogy azok nem tudtak védekezni a kis szárnyas harcosok ellen. A páncél nem segített, még inkább ártott, mert a méhek a páncélruha alá furakodtak, s onnan nem lehetett elűzni őket. Ezer meg ezer méhcsípés kínozta a harcosokat, anélkül hogy segíthetnének magukon. Sokan össze is estek a fájdalomtól. Ilyen ellenséggel nem lehetett harcolni. Megfutottak. A méhek diadalmasan tértek vissza a várba, s körülzsibongták Magelónát, mintha ezt mondanák: „Ne félj, kis úrnőnk, amíg minket látsz!”

Néhány nap múlva segítség érkezett a várba, s az angolok többé nem merték megtámadni.

A baba

– Édes mamám, anyuskám, adja nekem, aadja nekem a pólyás babát! – fecsegett, csacsogott, sírt a kis Piri az édesanyja fülébe.

– Ugyan, te golyhó, nem játszani való bábu az, hanem valóságos kisbaba, a te testvéred, aranyos kisfiú, a neve András!

– Én dajkálom, én hordozom, mosdatom, fürdetem, öltöztetem, ő énvelem alszik... aaaalszik!

Nem lehetett elhessegetni a kislányt, csak mondta tovább a magáét, sírt, nevetett, toporzékolt.

Bizony nem tagadom, egyszer ki is kapott.

Maga akarta elvenni magának a kisbabát, amikor anyjuk fészülködött a másik szobában, a dadának egy földije érkezett faluról, beszélgetni kellett vele a konyhában. Piroska, más néven Pirka, besompolygott a gyerekszobába, ahol a kis testvérke aludt fehér fátyollal letakart égszínkéék bölcsőben. Egy zsámoly volt a bölcső mellett, a dada szokott rajta ülni, most a macska, az öreg Ciri dorombolt a zsámolyon.

Piri megszólította a cicát:

– Ciri, adj egy kis helyet, hadd nézzem meg az aranyos, gyémántos, eleven bábum!

Megnézte, sohasem látta még közletről, ó, mily szép volt!

És ebben a pillanatban nyitotta ki a szemét, mosolygott is rá, motyogott valamit. Azt mondta: – Büü-büü! – ami alighanem azt jelenti, hogy: jó reggelt, édes kis testvérem!

A kislány sokáig szemlélte a pólyás babát. Örömében szerette volna elkacagni magát, de visszafojtotta lélegzetét is, hogy észre ne vegyék. Csak az öreg macskára nézett, mintha attól kérdezte volna:

– Öreg pajtás, mit szólnsz hozzá, ha én most az én kisbabámat – mert az enyém – innen szépen fölkarolom, ölbe veszem, úgy hurcolom, főzök rája, sütök rája, én leszek a mamuskája!

– Tedd, tedd, úgy tegyed! – mondta a macska dorombolva, pislogatva, ravaszkodva.

Megfogta a pólyás babát, kis Andriskát. Az sírt, kiáltott. Leány megijedt, baba fél kezét eleresztette. Baba fejével lefelé függött a bölcső szélén. Lárma, zaj, sikoltás. Mama beszaladt, dada berohant:

– Én teremtem, jaj, jaj!

Éppen csak hogy megfoghatták a baba pólyáját, különben leesett volna... Apa is éppen e pillanatban ért haza, látott mindent. Szegény Piroska akkor kapott legelőször verést az apjától; remélem, előszörre-utoljára! Akkor is meg-sajnálták, vettek neki egy nagy babát, olyat, amelyik hajas is, sír is, kicsi is, nagy is, kisasszony, és mégis: sír, ha leteszed, sír, ha felveszed. Csudababa volt szóval – de mindhiába!

Pirike csak a pólyásról, az elevenről, az övéről álmódzott, de mondani nem mert. Pedig ha csak egyszer az ölében ringathatta, csupán egyszer is dajkálhatta, babusgathatta volna!...

Eljött annak is az ideje, mamája behívta:

– Piroska, gyere csak. Tárd ki a karocskádat, itt a kis öcséd, szelíden fogd, meg ne szorítsd. Csókold, öleld, szeresd, ez a te kis öcséd. Nézzük, elbírod-e.

Emelgette, próbálgatta, de bizony még el nem bírta!

Ezen aztán úgy elfakadt sírva, hogy talán még most is sír, ha azóta – kisasszony nem lett!

A hópehely

A föld az éjjel csonttá fagyott. A nap is mintha fázott volna, nem mert kibújni a felhők közül. Csak egy tányérforma, világos foltról látszott, hogy merre jár.

Reggel nyolc óra felé mintha egy fehér tollpihécske szállt volna el az ablakom előtt. Aztán egy második, harmadik fehér pehely.

Aztán bő omlásnak indult nagy, kavargó pelyhekben a szürke felhők terhe: az első hó.

Az ablaknál álltam és pipáztam. A kiskapu meg-megkattant.

A folyosón a gyerekcsizmák sűrűn kopogtak.

– Esik a hó! – kiáltozták egymásnak odakünn. A Barcza gyerek ki is nyújtotta a kezét, és elfogott egy pelyhet. Be akarta hozni a markában az iskolába.

Hanem itt, hogy engem megláttak, elcsöndesültek. Szótlanul ültek a helyükre. Piros arcok, piros fülek és egymásra mosolygó szemek. Lám, mindennek lehet örülni, még a hóesésnek is!

Az örömük engem is megvidámított. Milyen bohó a gyermek! S micsoda érzékeny a lelke minden változás iránt! Az ő lelkük olyan, mint valami finom kis gép, amely erős munkára nem való, de minden csekélységre megperdülnek a kerekei. Nekik merőben más a világuk, mint a miénk. A mi nagy dolgaink nekik semmiségek, és amik nekünk semmiségek, azok nekik a nagy valamik. A gyermek kacag olyanokon, amiken mi nem is mosolygunk; és sír olyanokon, amiken mi a homlokunkat se ráncoljuk. Egy tintacsepp, egy cserebogár, egy botlás, idegen öltözet: nevet rajta. És sír, ha a tolla elgörbül, ha csúfolják, ha aggódik, ha fázik. Aztán ha sírás közben valami kellemesen hat rá, akkor a könnyein át mosolyog.

Ahogy végigpillantok az iskolán, látom, hogy a második pad elején még mindig üres a hely.

A kis Kovács Rozi ülne ottan, a részeges Alsó-Kovács leánykája. Egy mosolygó szemű, fehér egér. Ő az első a padban. Abban a padban ő vizsgálja meg minden reggel, hogy tiszta-e mindenkinek a keze, nincs-e pehely valakinek a haján, és hogy megírta-e mindenki otthon a feladatot. Hát ez nagy tisztesség.

A minap egy délután új szomszédot kapott. A fülébe sugdosott, és nevetgélt rajta. Mit tudnak sugdosni az ilyen kisleányok? Mit mosolyognak? Mit nevetnek?

Semmiségeket.

Meg kellett szólítanom. A megszólítás nem ritka ügy az iskolában; de aztán másodsor meg ne szólítsam aznap! – ezt is tudják a gyerekek.

Hanem biz az én Rozimat annyira izgatta a kedves új szomszéd, hogy másodsor is meg kellett szólítanom. Azt mondtam neki, hogy a tanítás után maradjon az iskolában.

Akkor a mosolygó kék szemek aggódó kék szemekre változtak. Komoly maradt.

Tanítás után kikísértem a kapun a gyerekeket. Egyet sétáltam az udvaron. Aztán visszatértem a fogolyhoz.

Ült a helyén a második padban, az első helyen, és fél könyékre támaszkodva, aggodalmas arccal nézett ki az égre.

Leültem az asztalomhoz, és magam elé szólítottam.

– Gyere ide.

Megállt előttem, és lesütötte a szemét.

Nem szólok azonnal. Jobban beszél énnálam a saját szíve.

Ó, mert az ilyen foltos ruhájú kis teremtesnek is éppen olyan a szíve, mint a bársonyba öltözött grófleánykéé. A gyermekarc meg a gyermekszív: ezt a teremtő egyenlően porciózta szét az emberek között.

Milyen finom az arca ennek a kis parasztgyermeknek! Milyen nagy, tiszta kék a szeme! Milyen finom vonalú az orrocskája! Milyen hullámos rajzú a kis piros ajaka! S milyen veleszületett bájos a fejének minden mozdulata! Ha véletlenül párizsi házban születik, gyönyörűsége volna a szalonoknak.

De haj, az emberi lélek is úgy száll a földre, mint a hópehely! A kegyetlen véletlenség ideejtette őt a részeges Alsó-Kovács hajlékába. A ruhája csak az, ami a nyáron volt: vörös babos, kénszínű kartonrékli és színehagyott, kék szoknyácska. Csupa folt és varrás. Cipője meg nincs is. Nem is volt soha. Nem is lesz soha. A havon is mezítláb fog futni, mint még valami öt társa. S így nő fel hajadonná.

De nekem szigorúnak kell lennem, mert a csöndesség az első törvény az iskolában.

– Mit fogadtál a minap ezen a helyen?

Áll előttem némán, színtelen arccal, szemét lesütötten.

– Jó voltál-e ma? – kérdem megint egy perc múlva.

– Nem – rebegi halványan.

– Megérdemled-e, hogy azon a helyen ülj?

– Nem – suttogja alig hallhatóan.

– Hát holnaptól kezdve mást ültetek oda. Mást. Mert én téged nem szeretlek!

Az arcán nem látszott semmi változás. Ám én tudom, hogy ez a szó úgy szíven csapta őt, mintha vasvesszővel sújtottam volna rája.

Eltámolyog. Mikor kilép az ajtón, föl is emeli künn a kis rongyos, kék vászonkötényt a szeméhez.

Másnap nem jött el. Egy fiúcska, akit elküldtem az anyjához, azzal a hírral tért vissza, hogy a leánykát reggel, mikor iskolába akart jönni, valami kutya belekergette a patakba, s hogy mikorra hazaért, a ruha zörgősre fagyott a testén.

Hát mondom, így eszembe jutott a kis Kovács Rozi. És nézem eközben a havazást. Nem telik belé negyedóra, már fehér a föld. A virágkórók bundába öltöztek. A háztetők fehér paplannal vannak letakarva. A szilvafák olyanok, mint tavasszal, mikor virágoznak.

Amióta beteg az a leányka, mindennap elküldök egy gyereket, hogy kérdezze meg a nevemben: hogyan van?

Ma délben a Gál gyerek volt ott. Azzal a hírral tért vissza, hogy a Rozika már nem tud szólni se.

Fogom a kalapomat, botomat. Megyek át a patakon, a falu alsó részén. Az úton találkozom Alsó-Kováccsal. Ott támogatja fél vállal a keresztet. A sapkája a hóban, a ködmene nyitva; kilátszik a meztelen melle az inge alól.

– Hát kend most is részeg? – kérdem tőle.

Rám emeli zavaros két szemét, és néz. De persze nem lát.

– Én, részeg? – mondja rozsdás hangon. – Inni ittam, de részeg nem vagyok!

– Hiszen alig áll a lábán, szerencsétlen!

– Az se igaz, mer állok! – mondja a mutatóujját fölemelve.

– Nem tudja, hogy beteg a leánya?

– Azt is tudom! – mondja a fejével bután bólintva. – Majd meggyógyítja a jaó Isten!

No, ezzel nem lehet beszélni.

Ahogy a kapuhoz érek, visszapillantok rája. Hát már akkor négykézláb áll a hóban. Bizonyosan a süvegét akarja fölvenni.

A leányka ott fekszik az ablaknál. Egy sokszorosan foltozott, kockás kék dunyhával van mellig betakarva. Hanyatt fekszik. A két keze a dunyhán. A szeme bezárva. Fekszik mozdulatlanul. Az anyja ott sírdogál az ágyfeje borulva.

– Ébren van? – kérdezem halkán.

Az asszony bólint.

– Ébren.

A hangomra a leányka fölnyitja a szemét. Mind a két kezét fölemelve nyújtja felém.

Én aztán összefogom mind a két kezét, és belesimogatom a tenyerembe.

– Rozika – mondom –, megösmersz, ugye?

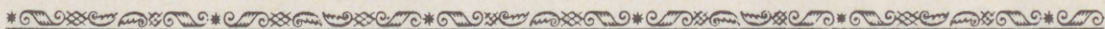
Szemének egy mély behunyásával jelzi, hogy ismer.

– Tudom, hogy nem tudsz szólni, de majd tudsz, ha meggyógyulsz.

Istenem, a te sok szomorúságod közt nincs a világon semmi se szomorúbb, mint a beteg gyermek arca!

– Látod, eljöttem – mondom tovább. – Ha én beteg leszek, eljössz-e te is?
Meglátogatod-e a tanítódat?

A szeme behunyásával jelzi, hogy eljön.

– A helyeden nem ül ám senki. Nem. Addig, míg fekszel, nem szabad odaülni senkinek. Akkor megint te ülsz ott, Rozika. Te ülsz ottan. Csöndes leszel, és szófogadó. A te tanítód mindig szeret téged.

Szomorú, kék szeme könnyesen, boldogan néz reám...

Estefelé diktálásra írtak a gyerekek, mikor az ablakom alatt nagy lépésekkel a bakter ment el. A fején fekete báránybőr süveg, a szájában füstölgő pipa. Ment a templom felé.

Nem tudtam tovább beszélni. Istenes Imrének intettem, hogy diktáljon tovább. A gyerek fölkel, és egyik kezében a könyvet tartva, másik kezével szokása szerint a tarisznyaszíjat fogdosva diktálta a szavakat.

Egyszer aztán megcsendül a lélekharang. Imre elhallgat. Az iskolán mintha hűs szélfuvalom szállana át. Mélységes csönd. És minden gyerek elnyíló szemmel bámul fel éltreám.

A mindentudó kalap

Volt nagyapónak egy sima szőrű, magas tetejű, fekete kalapja.

Sokszor meséltek arról. Azt mondták, hogy aki azt a kalapot a fejére teszi, mindent tud.

Lám, nagyapó is milyen okos, mindenhez ért: tud olvasni az újságból; szépen szóló fűzfa sípot farag; malmot csinál a papirosból, sőt azt is meg tudja mondani, hogy hányat mutat az óra.

És mindez a sok tudomány, tudjátok-e, hol van?

A nagy, fekete kalapban.

Sokszor szerette volna a fejére tenni Pista ezt a mindentudó kalapot, de sohasem adták oda. Azt mondták neki, hogy még nem tud eléggé vigyázni a drága kalapra; majd ha nagyobb lesz!

Pista csudálkozva nézte a nagy, fekete kalapot. Néha megesett, hogy a saját fejére álmodta, és ilyenkor annyi mindent tudott, hogy maga is bámult rajta; házat, hajót épített könnyűszerrel, meg tudott számlálni egy zsák diót, sőt egyszer repülni is tudott a kalappal, mint a madarak.

Egy délután a díványon aludt a nagyapó. Olyan mélyen aludt, hogy arra sem ébredt föl, mikor Pista kinyitotta az ajtót.

A mindentudó kalap a kisasztalon feketéllett, s egy széken ott voltak a nagyapó felsőruhái is.

Pistának a szeme szikrázott örömeiben. Lábujjhegyen osont a kisasztalhoz, és a fejére nyomta a mindentudó kalapot.

A kalap nagy volt. Az egész feje beleszaladt. Legelőször is azt tapasztalta, hogy sötétség van a kalapban, és hogy ha a kalap mindent tud is, azt az egyet nem tudja, hogyan kell a Pista fülén megállni.

Végre a tarkójára támasztotta a kalapot, és így az arca szabad lett.

– No, lássuk hát, mit tudok? – kérdezte Pista.

Fölvett egy újságot, és olvasni próbált, de nem tudott arról egyebet olvasni, mint amit maga kigondolt.

– Bizonyosan rossz az újság – szolt a gyerek –, nem jól van szerkesztve.

Megpróbálta a kártyákat: tud-e belőle magas tornyot építeni?

Az sem sikerült.

– Rossz kártyák – szolt bosszankodva –, nagyapó sokszor mondta úgy kártyázás után, hogy rossz kártyák is vannak a világon. Próbáljunk hát repülni.

Megfogta a kezével a kalap szélét, s a két lábát emelgette.

Persze nem tudott repülni egy arasznyit sem.
Pista ekkor gondolkodóba esett: hol lehet a hiba?
– Most már látom – úgymond –, hogy a kalap egymagában nem elég, bizonyosan a többi ruha is kell, hogy mindent tudjon az ember.

Lassan, óvatosan magára vette a nagyapó kabátját, azután felhúzta a cipőjét, és hogy a siker teljes legyen, a görbe végű botot is a kezébe vette.

– No, hát most legelőször is repüljünk, mint a ludak. Hogy bámul majd a nagyapó, ha fölötte fogok röpködni!

Nekiszaladt a repülésnek, mint a ludak szoktak, de ekkor jött csak a váratlan.

Ahelyett hogy felrepülhetett volna, megbotlott a nagy cipőkben, és úgy elvágódott, hogy még a tenyerét is odacsapta a padlóhoz.

A kalap ropogva gurult el a szobában. A bot nagyot csattant a padlón, és a cipők is leestek a lábáról.

Nagyapó fölébredt.

– Mit csinálsz, Pistika? – kérdezte a hason fekvő kis polgártól.

– Mindent akarok tudni – felelt síró hangon.

– Hogyan akarsz te mindent tudni?

– Hát a mindentudó kalappal.

– Jaj, kis barátom – szólt nevetve a nagyapó –, a kalap csak akkor mindentudó, mikor az én fejemen van.

Kötelesség

Szilveszter estéje volt.

Tíz órakor lefektették Andorkát. Mikor már ágyában volt, odasuhogott hozzá az édesanyja, és megcsókolta a szemét meg a homlokát. A szülők elmentek nagyapáékhoz, mint minden esztendőben, Andorka pedig nagyot alszik.

Amint egyedül tudta magát a sötét és néma házban, öreges rendszeretével simára paskolta a vánkosát, nyakába húzta a meleg paplant, és nagy hirtelen beleszédült az álom lágy és sötét vermébe.

Egyszerre fölriadt álmából. Olyan éber volt, mintha sohasem aludt volna. A szívében egy rémült kérdés kalapált: Mi van kis Pepkóval?

Pepkó a kanárimadara. Karácsonykor kapta nagyapótól.

– Magad fogod etetni, magad fogod itatni – mondta nagyapó. – A gyönyörűség a tiéd, legyen a tiéd a kötelesség is.

Ez a furcsa, száraz szó: kötelesség, melyet olyan kenetteljes arccal ejtettek ki az öregek, büszkévé tette Andorkát.

Az első napokban persze gyöngydolga volt Pepkónak. Bőven tartották minden földi jóval. Kis gazdája órákon át ott üldögélt drótháza előtt, és hallgatta üdén gyöngyöző énekét. Valami titokzatos, boldog izgalom remegtette meg a parányi kis állatot, ha elcsattogta a maga mondókáját. Meglátszott rajta, hogy megmámorosodik a tulajdon hangjától. A trillái tündöklő tavaszi verőfényre, karcsú fákról hulló virágessore, acélkék égen vitorlázó arany felhőkre emlékeztették Andorkát. Az első napokban gyöngydolga volt Pepkónak.

Aztán, no igen, aztán befagyott a tó, és hullott a hó. A gyerekek szánkóztak, és hóvárakat építettek. Mikor is kapta Pepkó az utolsó kendermagot? Tegnap! Dehogy – tegnap csak akart neki adni, de nem adott, mert korcsolyázni mentek... Ma is akart neki adni, de aztán közbejött valami... Este megint gondolt rá, de...

A fiú ott feküdt ágyában, és nyitott szemmel bámult a sötétségbe. Kötelesség, kötelesség... Egypárszor ismételte magában ezt a szót, közben valami furcsa penészízt érzett a szájában. Fölkeljen? Megetesse most? A madár a folyosón van, s ott hideg kövekkel van kirakva a padló. Éjjel pedig nem is eszik.

Tehetetlenül és szégyenkezve feküdt a meleg takaró alatt. És ravaszul vigasztalhatta magát: Én egy kisfiú vagyok, egy ostoba kisfiú, én nem is tudom, hogy mi a kötelesség. Talán egy kötőfék, melyet kenderkötélből fontak.

Úgy érezte, hogy kihúzta fejét a kötőfékből; és furfangos mosollyal az arcán elszunnyadt.

Az óra ütött. Érces hangja hosszan zümmögött a homályban. Andorka hirtelen föl pattant ágyában. No, most történni fog valami! Valami rettenetes! A kötél ott van a nyakán, és szorítja, szorítja...

Történt is valami. Hosszú, gyöngyöző madárcsicsergés fúródott bele a homályba. Oly kimondhatatlanul édes és szomorú trilla volt, hogy a fiúnak összefacsarodott a szíve. A kanári énekel, sötét éjjel. Pepkó szólítja a gazdáját.

Megint nehéz, fekete csend borult a lakásra. A fiú kidugta egyik lábát a paplan alól. A másikat is. Gépiesen föl kelt, és kitipegett a hálószobából. Végig ment a nagy szobában. Érezte meztelen talpa alatt a folyosó jéghideg kőlapjait. Megállott, és a sarok felé fordult: ott kell lennie, ott... Néma sötétség.

A hideg kőlapok lassankint melegedni, majd izzani kezdtek. Valahonnan, nagy távolságból halk zsongás hallatszott. Ez a hang a patak csobogására, az erdő suttogására, a szél zizegésére emlékeztette a fiút. S amint a füle betelt harmóniákkal, a szeme is látni kezdett a sötétben.

A madárház derengő, zöld szentjánosbogár-fényben világított. Pepkó ott feküdt a hátán, tátott csőrrel, üveges szemmel, holtan. A drótrácson kívül különös ködalakok mozogtak. Parányi alakok, melyeknek halvány emberarcuk és szomorú szemük volt. Körülvették a madárházat, és csöndesen hullámozva lebegtek, mint a hínár a vízben. A zsongásba suttogó beszéd vegyült:

- A teremtés bájos csodája volt!
- A tarka virág, mely repülni tudott és énekelt!
- A hangja üde volt, mint a patak gyöngyöző vize!
- Édes, tüzes, mint a tavaszi verőfény!
- Csapongó, mint egy arany szitakötő!
- Parányi szívének gazdagságából mindenkinek adott!

A zöld fény ellobbant, és erre elhalt a zsongás. De aztán megint föl pislant, és újból szólt:

- Meghalt, és vele ezer dal halt meg.
- Megölték, és vele ezer dalt öltek meg.
- A világ szegényebb lett ezer dallal.
- Mit érdemel a dalok gyilkosa?
- Soha, sohase halljon többé madárdalt!

Aztán végleg néma sötétség borult a folyosóra.

Künn kutya ugatott. Kulcs csattogott. A hazatérő szülőket rémület fogta el, midőn a kisfiút ott találták a hideg folyosón. Szepegve állott a sarokban, egy ingben, mezítláb. Nem ismert meg senkit, nem válaszolt senkinek, csak egyre azt hebegte:

- Kötelesség! Kötelesség!

Édesanyja reggelig ott ült ágya mellett, és csókjaival melengette tagjait. Nagybeteg lett, az életét azonban megmentették. De madárdalt holtáig sem hallott többet, mert megsiketült.

Lószőr-vitéz

Nem jó, ha az ember rég múlt idők emlékei közt kotorász; a visszajöhetetlenül letűnt napok lehelete bolondos gondolatokat kelt a legjózanabb főben is.

Mikor a múltkoriban ki kellett hurcolkodnunk régi családi házunkból, a padlás egy sötét zugában, a kéménykürtő mögött, vesszőből font bölcsőre akadtam, amely színültig tele volt elsárgult irományokkal, elfakult rongyokkal és cifra gyermekcókókmókkal.

A sok tarkabarka holmi közt turkálva, egy bőrből készült huszárra bukkan-
tam, melynek láttára egy csapásra fölelevenedtek agyamban a gyermekkor
szunnyadó emlékei, s csillogó pillangók fölzavart rajaként nyüzsögtek körül.

A lószőr-vitéz! Mennyi bűvös emlék, mennyi gyermekes vágy, túlradó
boldogság, fájdalmas csalódás fűződik hozzá!

Kezembe vettem a huszárt, s megtisztítottam a portól és a pókhálótól. Az idő
ugyancsak megviselte. Arca förtelmesen össze volt mázolva, orra hiányzott;
kopott, foszladozó egyenruhája alól itt is, ott is előbukkantak a drótbordák és
a lószőrtöltelék; hanem azért a kétarasnyi legény merev szemével keményen
és marconán tekintett rám, mint egy rokkant vitézhez illik, ha huszonöt év
múlva viszontlátja régi generálisát.

Eszembe jutottak a kemény tusák, amelyeket együtt végigküzdöttünk a
baromfiudvar porondján... Hej! hogy rebbent szét az a fölfuvalkodott pulyka-
népség, ha szilaj harci rivalgással közéje nyargaltunk!

De nemcsak vad harci szomj, gyakran nemes lovagiasság is hevítette szívün-
ket. Mikor vörös cicánk egy ízben három napig se mutatkozott a konyhában,
daliás fogadalmat tettünk, hogy nem eszünk és nem iszunk, míg barátnőnket
vissza nem hozzuk. Elevenen vagy holtan.

Útra is keltünk, kalandos fölfedező útra. Leszálltunk a föld sötét gyomrába,
a hűvös pincébe, ahol kísértetiesen kongó hordók között a mama téli répái
rügyeztek, s szűk résen át haránt leszűrődő fénysáv emlékeztet csak a napsütöt-
te fölvilágra. Bátran fölnyomultunk a szénapadlásra, ahol a homályban zizegő
széna között cincogó patkányok surrannak... A macskát végre a fáskamrában
fedeztük föl, öt apró cica társaságában, amelyeket szeretetteljesen nyalogatott.

Ej, minő más, minő egészen más is volt akkor minden! Egy év volt a
végtelenség, a világ határa a szőlősdombokig terjedt, a ház birodalom, az udvar
tartomány volt; a galambdúcot szédítő magasságú toronynak néztük, a tűzhely
alatti hamulyukat barlangnak. A nap eseménye a színben talált tyúktojás vagy

---

---

a vizesvályúba tolakodott förtelmes béka volt; egy fényes dolmánypityke vagy egy réz patronhüvely birtokában gazdagoknak éreztük magunkat; egy betört ablaküveg kész katasztrófa volt.

Ha új játékot kaptunk, elkérkedtünk vele a baromfiudvar lakói előtt, amelyek aztán jelentőségteljes kotkodácsolással és irigy hápogással nyilvánították véleményüket. Az eresz alatt fészkelő fecske a mi fecskénk volt, a szomszéd verebeit szitkokkal fogadtuk, ha háztetőnkre mertek ülni.

A szobabútorok néma, de értelmes lények voltak, s ha rosszkedvünkben megrúgtuk az asztalt, utólag titokban megsimogattuk, hogy kiengeszteljük.

A farkát csóváló komondor, a dormogó kandúr elkényeztetett cselédeink voltak, akik bizalmaskodva dörgölöztek hozzánk, s szigorú hangon adott parancsainkat tettetett alázattal, de ásítva és lézengve teljesítették.

A kút mélyéből csodálkozó és kíváncsi gyermekfejek kandikáltak föl, a mama befőttesüvegeit a fekete ember őrizte, akiben nemigen hittünk, de azért mégis féltünk tőle.

A nap, az istenadta nap csak azért sütött oly melegen, hogy a kert fűében hempereghessünk – az eső azért szakadt, hogy papírsajkáinkat úsztassa.

Az est homályában a ház előtt hajszoltuk a haragosan bűgő bogarakat, ha pedig a harangok elkongatták az esti áldást, egyszerre csodálatos zsidbadás szállta meg tagjainkat, és fölkívánkoztunk a mama puha ölébe, ahol ketten is elfértünk. Egy ideig még a fényes holdra bámultunk, amelynek tányérjában ott áll az öreg, hátán a rözsecsomóval, s míg apa a szomszédokkal beszélget, háborúról, járványról és adóról, álomittasan hunyorgattunk egymásra: ej, mit! csak legyünk egyszer az ágyunkban – jöhet aztán háború, kolera és adó!...

Amint a fölfordított bölcső előtt térdelek, lelki szemem előtt megjelenik egy rég elfelejtett gyermekalak. Vica húgom. Ötéves korában meghalt torokgyíkban. Két évvel volt kisebb nálam, maholnap már húsz éve, hogy a halál csontkeze letörte azt az éretlen kis emberrügyecskét. A seb, amelyet halála rajtunk ütött, régóta behegedt, arcvonásai már-már elmosódtak emlékezetemben, egy évtized óta alig gondoltam rá. Csodálatos! Most egyszerre megint magam előtt látom, meglepő közvetlenséggel.

Bájos, izmos gyermek, búzavirágzemekkel, kurtára nyírt szőke fejjel; beszéd közben kissé selypít, fejét rendszeren oldalvást szokta tartani.

Tulajdonképpen Viktóriának keresztelték, nagyanyám azonban nem tudott megbarátkozni az előtte szokatlan hangzású névvel, és Vicának szólította. Én csak úgy: Vica-cica, pattogatott kukorica!

Heves vérű, örökké izgő-mozgó gyermek volt. Sokat kotnyeleskedett a konyhában, s ha anyám ilyenkor főzőkanállal kizavarta, kacagva polkázott végig az udvaron.

Hozzám nagyon ragaszkodott, egyébiránt könnyen hívő volt, mint minden jószívű gyermek, és fölötte szeretett volna fiú lenni. A kertkerítésen végzett

---

---

erőmutatványaimnak ő volt a leghálásabb közönsége, ha pedig a hun csatákról hazudtam neki, amelyeket képzeletemben naponkint végigküzdöttem a városvégi cigánygyerekekkel, nagy szemében kigyúlt az őszinte lelkesedés tüze.

A szegény Vica csodálatos rajongó szeretettel viseltetett az én lószőr-vitézem iránt. A huszár volt álmainak a tárgya, a huszár után való reménytelen vágy keserítette el fiatal életét. Ha valamit szépnek, elragadónak, fenségesnek akart jellemezni, azt mondta: olyan, mint a huszár! Gyakran minden bevezetés nélkül kezdte vontatott, monoton hangon:

- Add nekem a huszárt!
- Majd ha fagy...
- Add nekem! – ismételte fáradhatatlanul.
- Ne nyafogj, Vica!
- Magad nyafogsz!

Ebből rendszeren egészséges csetepaté fejlődött, amely csakhamar elfeledtette velünk a vita tárgyát. Szüleink nem ügyeltek Vica sajtáságos szenvedélyére, de különben is meg vagyok győződve, hogy egy más, habár egészen hasonló huszár nem elégítette volna ki húgomat – neki az én huszárom kellett, ennek egyénisége gyakorolt rá oly bűvös varázst. Egyszer aztán mégis övé lett a huszár, e csoda pedig következőképpen esett meg.

Nevem napja volt. Új ruhát és aranyórát kaptam. Megvallom, hogy mindkét ajándékon találtam kifogásolnivalót: az órának az volt a hibája, hogy nem ketyegett, a ruha pedig abban sántított, hogy kabát, mellény és nadrág egy darabban volt, én pedig abban láttam az elegancia netovábbját, hogy az ember hébe-korba levesse kabátját.

Örömem első mámorában, sugárzó arccal futottam a szomszédságban lakó nagymamához, hogy kellően megbámultassam magamat. Vica természetesen velem volt. A nagymama udvarán nagy tyúkketrec állott, amelynek tetejére néha föl szoktam mászni, hogy egyet-kettőt kukorékoljak. Most is megtettem, s amint ünnepi hangulatomban, a tetőn guggolva karjaimat billegtettem, s metsző hangon süvítettem, Vica odalenn tapsolt elragadtatásában. Jókedvünknek csakhamar vége lett. Lemászva a ketrecreől, egy szögbe akadtam, és – Jézus Mária! az új kabát könyökén háromujjnyi széles hasadás ásított...

Le voltunk sújtva. Én sírva fakadtam, húgom elsápadt ijedtében. A nagymama hiába készítette elő legédesebb cukros süteményeit s a névnapra kijáró ezüsthúszast, be sem néztünk hozzá, hanem bánatos szívvel őgyelegtünk hazafelé. Sejtettem, hogy otthon irtóztató igazságot fognak tenni! Szegény Vicának majd megszakadt az ő áldott jó szíve az én nyomoromon, amint mellettem tipegett.

Egyszerre megfogta a karomat.

- Tudod mit, Dudi, ne sírj, majd én megvarrom a lyukat...
- Tudsz te varrni, Vica? – kérdeztem bizalmatlanul.

– Én? Ó, jé, meglásd, úgy megvarrom, hogy senki sem veszi észre...

Ezt annyi önbizalommal mondta, hogy magam is nekibátorodtam. Otthon egyenesen a fáskamrába surrantam, Vica pedig addig settenkedett a mama varróasztala körül, míg a szükséges eszközöket sikerült elcsennie. Nemsokára utánam jött tűvel, cérnával, óriási szabóollóval és akkora gyűszűvel, melybe három ujja is belefért. Én végighasaltam egy kosáron. Vica pedig mellém térdelt, és fontoskodó arccal kezdett varrni, nagy, girbegörbe öltésekkel, egyszer föl, egyszer le. Mikor elkészült, maga is bizalmatlanul nézett végig művén: a kabát sötétkék volt, a cérna pedig fehér. Leleményes eszével ezen is segített, hozott tentát, és ujja hegyével szépen befeketítette a cérnát – most már igazán nem látszott semmi...

Örömben olyat tettem, amit csakhamar megbántam: odaajándékoztam Vicának a lószőr-vitézt. Húgom alig mert hinni fülének, és szinte elsápadt a túl nagy boldogságtól.

– Igazán nekem adod, Dudi? – kérdezte elálló lélegzettel.

– Neked adom, Vica.

– Örökre?

– Örökkön-örökké.

– Mondd: bizony isten!

– Bizony isten!...

Vica karjára kapta a huszárt, és örömsikoltással rohant a kertbe.

Mikor este levetkőztettek, Vica már ketreces ágyában térdelt, s a huszárral a hóna alatt, álmos fővel darálta az esti áldást.

– Ez meg mi? – kérdezte anyám, mikor vetkőzés közben a kabát ujja egyszerre megroppant a könyökömön... Jézusom! Vica odavarrta kabátomat az ingemhez! Anyám mérges is volt, de nevetett is; én pedig, tekintettel a névnapra és álmos állapotomra, egy gyöngye barackkal szabadultam.

Másnap Vica már korán reggel játszott a huszárral, engem pedig a sárga irigység emésztett...

Az egész alku nem áll, mert Vica nem varrta meg jól a kabátot, és nem igaz, hogy senki sem vette észre a lyukat, mert a mama észrevette, és én barackot is kaptam, és a „bizony isten” nem érvényes, és azért a huszárt vissza kell adni...

Ilyformán okoskodtam. Az érvelésből civódás, a civódásból veszekedés lett, végre Vica haragtól lángoló arccal, kevélyen dobta lábamhoz a huszárt:

– Nesze, vedd, nekem nem kell!...

Számítottam ilyesmire, mert ismertem húgom forró vérét; azt is tudtam, hogy a következő pillanatban már sajnálni fogja gavalléros föllobbanását, azért megragadtam zsákmányomat, és diadalmasan menekültem a kertbe.

Ezentúl még féltékenyebben őriztem kincsemet. Az érték, amellyel Vica szemében bírt, előttem is becsesebbé tette. Ha iskolába mentem, gondosan

---

---

elrejtettem, hol a vizeskád, hol valamelyik almárium alá, s mert észrevettem, hogy távolléteemet titokzatos kezeckék arra használják, hogy vitézemet kikeressék, oly rejteket találtam neki a szénapadláson, ahová Vica nem férhetett.

Ha a kertben játszottam huszárommal, húgom a kerítésen át bánatos irigységgel ügyelt minden mozdulatomra...

Szegény Vica! Egész élete alig terjedt egy arasznyira, mégis elég hosszú volt arra, hogy forró gyermekszíve keresztülszenvedje a sorvasztó vágy, a bánatos lemondás, a reménytelen szerelem minden nyomorát. Vica egyszerre beteg lett.

Bevallom, hogy őszintén irigyeltem. Alig ismertem kellemesebb állapotot a betegségnél: az embernek bekötik fejét, nyakát, ágyba fektetik, nem kell iskolába mennie, mama, apa kényeztetik, dédelgetik, s ha az ember elég élelmes, hogy hébe-korba nyöszörögjön kissé, kap narancsot, datolyát és cukrot.

Engem a nagymamához adtak, a lószőr-vitéz persze velem ment. Elhagyatottnak éreztem magam a nagymamánál – meglehet, azért, mert Vica nem volt velem, de meglehet, azért, mert az egész házban oly komor, szinte ünnepies hangulat uralkodott.

A ház közvetlen a templom mögött állott, amelynek hatalmas, két gót tornya belátszott udvarunkra; harangzúgása pedig napközben megremegtette ablakainkat. Hálószobánk falairól dolmányos, szűrős tekintetű urak és hosszú nyakú, virágos hölgyek tekintettek le.

Legjobban érdekelt azonban az almáriumon ketyegő óra. Csodálatos egy óra volt ez! A virágos mutatólap alatt inga helyett cifra aranypillangó lengett ide-oda, a két alabástromoszlop között pedig kert volt, barokk kastéllyal, szökőkúttal, piros viasztulipánokkal és mérgezőld gyeppelel; a kertben egy spanyol lovag állott, tollas barettel és gitárral. Epedve tekintett a kastély zárt ablakára. Ha az óra ütni kezdett, akkor kipattant a csúcsíves ablak, s egy parányi hölgyecske jelent meg, aki mereven bólingatott a fejével. A lovag buzgón kezdte verni a lantját, a szökőkút hullámos üvegsugara körbe forgott, az óra belsejéből csodálatosan andalító, ősrégi dallam hangzott. Én pedig dobogó szívvel és elfojtott lélegzettel néztem ezt a megelevenedett varázsálmot. De most jut eszembe, hogy Vicáról kell beszélnem! A nagymama egy nap azt mondta nekem, hogy szegény Vicánk nagyon rosszul van.

Ahá! – gondoltam –, tehát nagyon sok cukrot kap?

Délután beállított hozzánk Borka, a szobaleány, s azt mondta, hogy orvossáért megy, és hogy Vica szépen kéret, küldjem el neki a huszáromat kölcsön, attól mindjárt egészséges lesz.

– A huszáromat – dadogtam –, a huszáromat? Hová is tettem... majd megkeresem...

Nem tudom, mi rossz szellem bántott. Besiettem a szobába, keblemre gyömöszöltem a huszárt, átmásztam a kerítésen, és kivágtattam a rétre. Csak akkor éreztem biztonságban a kincsemet, mikor egyedül találtam magamat a füzesben.

Sokáig csatangoltam az ér partján. Ó, az a Vica! Nem elég, hogy nem jár iskolába, hogy cukrot kap, még a huszáromat is akarja? Mikor bealkonyodott, félni kezdtem a magánytól; a régi, korhadt fűzfák a homályban ugrándozó emberalakok és fenyegető szörnyképek árnyaihoz hasonlítottak.

Amint a huszárral a hónom alatt, lelkendezve hazavetődtem, a nagymama némán és szomorúan ült az udvaron. Nem volt kedvem játszani, letelepedtem a nagymama mellé. Az udvar virágágyai fölött denevérek és éji pillangók röpködtek.

A hold korongja fölbukkant a templom tornyai között, a csúcsíves bolthajtások, az áttört, szeszélyes kőcirádák bűvös fényben fürödtek. Ha a templomot holdvilágban láttam, titokzatos, regényes vágy fogott el. Képzetelemben bekalandoztam azt a csodálatos köerdőt odafönn, hol gót szörnyek tanyáznak, és karcsú kővirágok nyílnak a holdfényben.

Mikor odalenn a kaszárnyában elfújták a takarodót, a búskomor, vontatott hanghullámok hallatára zsibbadás fogott el, s nyomottság vett rajtam erőt. Talán mégis oda kellett volna küldeni Vicának a lószőr-vitézt?

Éjjel bolondos álmom volt. A zenélő óra kertjében jártam, fejem fölött az örökké nyughatatlan pillangó lengett föl és alá, a szökőkút csörgedezett, a zene szólt, de az, aki a lantot verte, az én lószőr-vitézem volt, a kastély ablakából pedig a kis Vica bólintott alá... Hirtelen fölijedtem ágyamban, a szobában gyertyafény járt.

– Nagymama! – nyöszörögtem.

– Mi az, fiam?

– A huszárt, a huszárt oda kell adni Vica-cicának...

A nagymama gyöngéden megcsókolt, s elfojtott zokogással mondta:

– Vica-cica a mennyországba ment, angyal lett belőle...

Emlékeim itt elmosódnak. Sehogy sem tudom elképzelni, mit éreztem és gondoltam én akkor. Egy kép azonban tisztán áll szemem előtt, oly tisztán, mintha nem is húsz év előtt, hanem tegnap láttam volna.

Megint szüleim házában voltam. Forró nyári délután volt. Az udvar telve volt suttogó idegenekkel, kik kíváncsian nézték az előttünk álló kis érckoporsót. A nyíló hársfavirágok illatába viaszgyertyák és hervadt lomb szaga vegyült. A pap halk hangon énekelt, közbehallatszott a háztetőn bóbiskáló galambok turbékolása.

Én a fekete szalagot néztem, melyet a szalmakalapomra varrtak; közben sírtam, mert a mama is sírt.

A mama halálsápadt volt, néha egy elfojtott sikoltás tört ki a melléből. Ilyenkor görcsösen szorította össze a kezemet, melyet fogva tartott, és én azt hittem, hogy össze kell dőlnie az egész világnak.

Talán mégis jó lett volna Vicának odaadni azt a huszárt?

Mikor másnap ebédhez ültünk, az asztalnál egy hely üres maradt. Apa

---

kedvetlenül toltta el maga előtt a levest, a mama pedig nedves szemekkel bámult arra az üres helyre.

– Szegény gyermekem – mondta remegő hangon –, haldoklásában már nem is ismert rám, folyton valami huszárt emlegetett lázában...

Most már magam is letettem a kanalamat. Most már tisztában voltam azzal, hogy jó lett volna Vica-cicának odaadni azt a lószőr-vitézt, lelkemben pedig földerengett a földi boldogság hiú voltának homályos sejtelme.

Húsz év múltán megint előttem van a lószőr-vitéz, amelyhez a szegény Vica halálában is hű maradt. Nem tartozom még azokhoz, akik már leszámoltak az étellel, de talán odaadnám mindazt, amiért küzdök, s amit még remélek a jövőtől, ha még egyszer szemtől szembe állhatnék Vicával, odanyújthatnám neki a huszárt, és azt mondhatnám neki:

– Nesze, Vica-cica, pattogatott kukorica, nesze, bizony isten, igazán neked adom a lószőr-vitézt!

A vasorrú bába drágakövei

Egy szép napon Sanyi manó, mikor kezében seprűjével vígan repült keresztül a réten, látta, hogy a vasorrú bába házának ajtaja tárva-nyitva van. Megállt hát, és bekukucskált az ajtón. Látta, hogy a vasorrú bába tüzet rakott konyhája sarkában, a kemencében. A tűz zúgott-búgott, szikrát és hamut okádott, és a szikra és hamu mind a konyha padlójára hullt. És ez a szikra és hamu gyönyörűséges színű volt; és amikor lehullt a vasorrú bába konyhájának a kőpadlójára – egyik rakás a másik után –, nem aludt ki, és nem hunyt el, mint a rendes szikra és hamu, hanem csillogott-ragyogott, mintha drágakő lett volna.

Sanyi manó nem győzött bámulni, de a vasorrú bábát nem látta sehol sem. Lábujjhegyen besurrant hát a konyhába, a kemence közelébe, és rábámészkodott a csillogó-ragyogó hamura. Némelyik darab zsarátnok vörös volt, mint a tűz, más pedig kék, mint a láng, ismét más sárga, más meg fehér. A kemence előtt a konyha padlója telides-teli volt csillogó-ragyogó drágakövekkel. És szakadatlanul újabb szikra meg hamu hullt ki a kemencéből a padlóra a többi mellé.

A vasorrú bábának semmi esetre sincs szüksége erre a sok hamura – gondolta Sanyi manó. Azután lehajolt, fölszedte a hamut, és teletömte vele a zsebét.

– A vasorrú bába észre sem fogja venni, hogy híja van a hamujának – szolt Sanyi manó, és elsietett.

Hazasietett, és miután megfőzte és megette az ebédjét, elmosogatta az edényt, és azután kirakta zsebéből a hamut az asztalra.

Hogy ragyogott! Sanyi manó soha életében nem látott még ilyen csillogást-ragyogást! Sorba rakta a hamudarabkákat, és éppen meg akarta számolni, mikor kopogtak az ajtaján, és belépett a bádogos.

A bádogosnak bádogkalapja volt, mind a két kezében egy-egy vödör kátrányt tartott. Mikor megpillantotta Sanyi manót, így szolt:

– Adj' isten, szomszéd. Adj kölcsön egy szál gyertyát.

– Ha van gyertya a pohárszékemben – szolt Sanyi manó –, szívesen kölcsönzök egy szálat.

Fölállt, bepillantott a pohárszékbe, és látta, hogy éppen egy szál gyertyája van még. Gondolkozott egy kicsit, azután kölcsönadta az utolsó szál gyertyáját a bádogosnak. A bádogos zsebre dugta a gyertyát, s menni akart, mikor észrevette – mert nagyon rövidlátó volt – az asztalon csillogó-ragyogó drágaköveket.

Letette a két vödör kátrányt, és elmeresztette a szemét.

– Ilyen szépet még sohase láttam – mondta álmélkodva.

Azután közelebb hajolt, és jobban megnézte a csillogó köveket.

– Sanyi barátom – kérdezte –, hol szerezted ezt a sok gyönyörűséges drágakövet?

Sanyi manó erre elnevette magát.

– Pompás tréfa az egész – szólt Sanyi manó. – Akár hiszed, akár nem, ez a sok drágakő nem más, mint hamu.

– No, ez képtelenség – szólt a bádogos.

– Márpedig így van, ha mondom – válaszolt Sanyi manó. – Ha ilyen hamut akarsz szerezni, gyűjts be egy kemencébe úgy, hogy zúgjon-búgjon benne a tűz, és akkor okádni fogja magából az ilyen hamut. Jól tudom, hogy így van, mert láttam a tulajdon két szememmel.

– Furcsa história – szólt a bádogos –, de ha te mondd, elhiszem.

– El is hiheted – szólt Sanyi manó, és megajándékozta a bádogost egy drágakővel.

– Hiszen egy darab hamu csak – mondta Sanyi manó.

A bádogos elment, Sanyi manó pedig elkezdte takarítani a konyháját. Mikor elkészült, az jutott eszébe, hogy jó volna megmosni a vasorrú bába hamuját.

Akkor majd még szebben fog csillogni-ragyogni! – gondolta magában.

Berakta hát egy tálba a köveket, és leöntötte egy korsó tiszta vízzel. De mi történt? Amint a víz ellepte a köveket, a kövek mind elolvadtak és eltűntek!

Sanyi manó szörnyen elszomorodott. Felfordította a tálat, és meresztgette a szemét. Azután beledugta az ujjait, és körültapogatta. De nyoma sem volt sehol a vasorrú bába hamujának.

– Soha életemben nem ért ilyen szörnyűség! – sopánkodott a szegény Sanyi manó. Végigtapogatta az asztalt, a padlót, az egész házat, de a vasorrú bába hamujának teljesen nyoma veszett.

Leült hát Sanyi manó a tűz mellé, és sírt-rítt, mert tudta, hogy a vasorrú bába most már otthon van, és hogy soha többé nem csenhet el egy szemernyit se csillogó-ragyogó hamujából.

Miután jól kisírta magát, egyszerre csak eszébe jutott neki, hogy a bádogosnak adott a hamuból ajándékba. Elszaladt hát a fészkerhez, ahol a bádogos lakott.

A bádogos éppen a bádogkalapját foltozgatta, mert a kalap lyukas volt. Amikor megpillantotta Sanyi manót, így szólt:

– Vigyázz, meg ne zavarj a munkámban, mert ez komoly dolog!

De Sanyi manó nem törődött a figyelmeztetéssel.

– Jaj, szomszéd – sopánkodott –, oda van az egész gyönyörűséges hamum! Eljöttem hát hozzád, hogy add vissza azt a darab hamut, amit kölcsönadtam neked, mert tovább nem nélkülözhetem.

– Sanyi barátom – szólt a bádogos –, a fájdalmad feledékennyé tett. Mert hiszen te egy szál gyertyát adtál kölcsön nekem, a hamut pedig ajándékba adtad.

– No de ilyet! – kiáltott Sanyi manó dühösen. – Micsoda ostoba beszéd ez? Az egész világ tudja, hogy egy szál gyertyát adtam ajándékba neked, a hamudarabot pedig kölcsönadtam.

A bádogos erre elnevette magát, és nevetett, úgy nevetett, mintha sohasem akarta volna abbahagyni.

– Ejnye, szomszéd – szólt végül –, akkor nagyon rossz üzletet csináltál! Mert a gyertyáért visszaadhattam volna neked egy másik szál gyertyát, ellenben azt a csodálatos követ soha többé nem adhatom vissza. Hallgass csak végig! Mikor hazafelé ballagtam a réten, megeredt az eső. Megálltam hát egy bokor tövében, és belenyúltam a zsebembe, hogy lássam, megvan-e még a hamum, amit tőled kaptam, de alig értem hozzá a hamuhoz a nedves kezemmel, a hamu elolvadt, és egy csepp esővé vált.

Sanyi manó, mikor ezt hallotta, nagyon elszomorodott.

– Jaj, jaj! – sópánkodott. – Most már egy szemernyi hamum sincsen!

De a bádogos tovább folytatta a munkáját, és így szólt:

– Ne felejtse el, szomszéd, hogy ha ilyen hamut akarsz, csak nagy tüzet kell raknod a kemencébe, hogy zúgjon-búgjon benne a tűz. Tudod, hogy ezt kell tenned, mert láttad a tulajdon két szemekkel.

Sanyi manó erre a beszédre egy szót sem felelt, mert megint nagy haragra lobbant; és sebbel-lobbal hazaröpült.

Lefeküdt, és aludt az egész hosszú éjszakán, de mikor reggel felébredt, megint csak a vasorrú bába hamujára gondolt, és így szólt magában: „Elmegyek és megnézem, szerezhetnék-e még egy kis hamut.”

Kiment a konyhájába, hogy előbb elkészítse a reggelijét, és nagy csodálkozására azt látta, hogy a konyhájában be volt már gyújtva, és a tűz úgy zúgott-búgott a kályhában, mintha kemencébe raktak volna tüzet.

– Szent isten! – kiáltott Sanyi manó. – Ugyan ki rakott tüzet a konyhámban? Ekkora tűzre nincs szükségem, hogy megfőzzem a reggelimet!

Azután körülnézett a konyhában, és mit látott? Azt látta, hogy a kémény padkáján egy barna kis emberke ül, akinek fehér a szakálla, és piros a sapkája, és aki hátratámaszkodva, nyitott szájjal horkol.

– Hát te ki vagy?! – kiáltott Sanyi manó torkaszakadtából. – Hej, szomszéd, ébredj! – és megcsipentette a kis emberke orrát, és meghúzta a szakállát.

De a kis emberke csak félig nyitotta ki a szemét, és nagyon álmosan így szólt:

– Rakj szenet a tűzre, sok szenet, mert fázom.

Aztán megint elaludt.

Sanyi manó borzasztó haragra lobbant.

– Hej, szomszéd – kiáltott rá a kis emberkére –, ideje, hogy fölébredj, és elhordd magad a konyhámból! Hiszen elhasználtad már úgyszólván minden szenemet a ládámból!

És vállon ragadta a kis emberkét, és alaposan megrázta.

De a kis emberke csak félig nyitotta ki a szemét, és álmosan így szólt:

– Akkor keríts hát máshonnan szenet, ennyi az egész.

És megint elaludt.

Sanyi manó majd kiugrott a bőréből haragjában, de nem tudta, hogyan szabaduljon a kis emberkétől; megfőzte hát a reggeli levesét, és átöntötte egy tálba. És mikor már megehetette volna a levest, a kis emberke fölébredt.

– Ezt már szeretem – szólt –, kész a reggelim!

És felkapta a tálát, és kiitta belőle a levest, úgyhogy a szegény Sanyi manónak egy csepp leve-se sem maradt reggelire.

Sanyi manó erre sírva fakadt.

– Szeretném tudni, mi a bűnöm – szólt keservesen –, hogy ilyen szörnyű, barna kis emberke szabadul be a konyhámba, aki eltüzezi a szenemet, megeszi a levesemet, és alszik és hortyog egész nap a kéményem padkáján!

– Erre a kérdésre könnyű megfelelni – szólt a barna kis emberke, miközben letette a levesestálat az asztalra. – Ide figyelj, Sanyi barátom, és tudd meg, hogy én hamutörpe vagyok. Ha azt akarod, hogy egy hamutörpe éljen a házadban, rakd tele a zsebedet a vasorrú bába hamujával, és vidd haza, és otthon öntsd le vízzel a hamut. Mert amely percben víz éri a vasorrú bába hamuját, a hamu elolvad, és azon nyomban fölébred az álmából egy hamutörpe.

Sanyi manó erre a beszédre keservesen sírva fakadt, és nagy, kerek könnyei végigcsordultak mind a két arcocskáján.

– Szörnyűség! – sópáncodott. – Én bizony sose akartam, hogy egy hamutörpe éljen a házamban!

– Dehogynem akartad – szólt a hamutörpe –, hiszen máskülönben nem loptad volna el a vasorrú bába hamuját, és nem öntötted volna le vízzel. De a tűz már-már kialszik, és én fázom, keríts hát gyorsan szenet valahonnan!

– A szén elfogyott – szólt Sanyi manó –, csak egy darabka van még belőle.

– Eredj hát, és vásárolj szenet – szólt a hamutörpe –, mert tudd meg, kedves Sanyi barátom, hogy a hamutörpének naphosszat kályha mellett kell ülnie, és melegednie kell. Mert ha megfázik, elolvad; és ha elolvad, akkor elkezd szétterjedni, és elborít mindent, és amihez hozzáér, az rögtön hamuvá válik!

– Ez több a soknál! – kiáltott Sanyi manó, és keservesen zokogni kezdett.

De a hamutörpe dideregni kezdett, és amint hamvadozott a tűz, a hamutörpe egyre jobban didergett, és egyre közelebb húzódott a tűzhöz. És nemsokára így szólt:

– Mindjárt elkezdek olvadni!

Sanyi manó erre megjáé, és hamar rádobta a tűzre az utolsó darab szenét is. Azután rohant a szeneshez, és szenet vásárolt. A szenes kunyhója jó messze volt, és a szén jó nehéz volt, úgyhogy Sanyi manó jó későn érkezett haza, bár nagyon iparkodott hazafelé.

A hamutörpe ébren volt, és nagyon haragudott.

– Gyere csak, Sanyi barátom – kiáltott rá –, sokáig elmaradtál, és én már

---

---

nagyon éhes vagyok! Eltüzeltem időközben a fapadodat is, mert különben a tűz kialudt volna, én pedig elolvadtam volna.

– Szent isten! – kiáltott Sanyi manó. – Csak nem tüzelted el gyönyörű szép fapadomat igazán?

És kicsordultak a könnyei, és lepotyogtak arcáról a konyha kőpadlójára.

– De bizony eltüzeltem – szolt a hamutörpe –, de ez semmiség ahhoz képest, kedves Sanyi barátom, amit akkor csinálok, ha nem adsz bőven ennivalót, és nem csinálsz jó meleg tüzet nekem!

És bólingatott a fejével, és rázogatta a szakállát, és közelebb húzódott a tűzhöz.

– Jaj, jaj! – kiáltott Sanyi manó. – Miért is gabalyodtam össze a vasorrú bábával! Ó, bár soha ne álltam volna meg az ajtajában! Nem teszem soha többé!

– Ez mind nagyon szép – szolt a hamutörpe –, de most ebédelni akarok! És ne felejtsd el, hogy sok ennivaló legyen, mert énnekem addig kell ennem, míg torkig nem telek!

Sanyi manó erre megfőzte hát az ebédet, és a hamutörpe hozzálátott; evett, evett, és amikor annyit evett, hogy torkig telt, egy falat nem sok, annyi sem maradt az ebédből Sanyi manó számára.

De a hamutörpe ezzel egy cseppet sem törődött, hanem nyomban elaludt, s hortyogni kezdett. És hortyogott egészen a vacsora idejéig, amikor megint fölébredt.

– Ejnye, Sanyi barátom – szolt –, hát nincs még készen a vacsorám? Siess, és gyűjts gyertyát, mert olyan sötét van, hogy semmit sem látok!

Sanyi manónak eszébe jutott, hogy a gyertya a tartóban tövig égett már; odaszaladt hát a pohárszékhez egy szál gyertyáért, de jaj, a pohárszékben nem volt gyertya, mert az utolsó szál gyertyáját odaadta a bádogosnak.

Így szolt hát:

– Elszaladok a bádogoshoz egy szál gyertyáért.

– Nem, nem – szolt a hamutörpe –, előbb főzd meg a vacsorámat, mert éhes vagyok, és nem várhatok addig, amíg visszatérsz!

Sanyi manó erre fogta az üstöt, és megtöltötte vízzel. Aztán rá akarta tenni a tűzre, de a sötétben megbotlott, és az üst ráfordult a tűzre Sanyi manó kezéből.

És a víz elborította a tüzet, és a tűz elkezdett sustorogni, és sustorgott-sistergett egy darabig, azután kialudt.

– Szent isten! – kiáltott a hamutörpe. – Szörnyűség! Végem van!

Mert ha a hamutörpe a sötétben olvad el, éppen akkor van vége, mikor a tűz kialszik, és úgy van vége, hogy nem árthat senkinek a világon.

– Szí! Szí! – kiáltott a hamutörpe, és végigröpült a konyhaasztal fölött szikra alakjában, de mielőtt lejutott volna a földre, túl az asztalon elenyészett.

De Sanyi manó mindezt csak jóval később tudta meg, mert amikor az üstöt belefördítötte a tűzbe, elszaladt hazulról, és szaladt, ahogy csak tudott a bádogoshoz, hogy egy szál gyertyát kérjen tőle.

A kék szemű

1.

Hegyeken és völgyeken túl, egy nagyon nagy városban, egy régi házban, szegényes lakásban lakott két kis árva gyerek. Nem volt nekik se apjuk, se anyjuk. A kisebbik fiú volt, Jánoskának hívták, és négyéves volt. A nagyobbik leány volt. Annus volt a neve. Öt és fél éves volt. Egy jószívű, szegény öregasszony nevelte őket: Bori Tamásné született Jávor Borbála, vagy ahogy a gyerekek nevezték: „Bori Borcsa néne.” Bori Borcsa minden reggel szép tisztára megmosdatta őket, tejet adott nekik reggelire, és kézen fogva elkísérte őket a kisgyerekek iskolájába, a városi óvodába. Bori Borcsának pont az orra hegyén egy szemölcs volt. A feje búbján egészen kicsi kis kalap volt, és a kalapon kicsi kis hegyes, zöld toll.

2.

Öreg Bori Borcsa sokszor beszélt a csöpp Jánosnak és Annusnak az ő kisanyjukról. Elmondta nekik, hogy az ő édesanyjuk most az égben van. Mikor még élt, az ő kisanyjuk nagyon szép, kék szemű fiatal nő volt. Csupa jóság és szelídség. Öreg Bori Borcsa jól ismerte a kisanyát, és nagyon szerette. Ezért vette gondjába a két árvát, és ezért nevelte őket olyan gondosan.

Jánoska és Annus mindig kíváncsian és áhítattal hallgatta, mikor Borcsa az anyjukról mesélt. Főként akkor figyelték, mikor Borcsa arról beszélt nekik, hogy a kisanya milyen nagyon szerette őket. Hogy hogyan tanította őket járni és beszélni. Hogy hogyan ápolta őket, mikor betegek voltak. Hogy milyen szép kis rózsaszínű ruhákat varrt nekik. Olyan jólesett ezt hallgatniok! Sokszor kérték Bori Borcsa nénét, hogy beszéljen nekik megint az anyjukról. A két árva nagyon szerette a szép kisanyát, pedig nem emlékeztek rá, hogy milyen volt. Ők ketten még egészen picik voltak, amikor anyjuk egyszer sápadt és beteg lett, elment a doktorhoz, és onnan egyenesen fel az égbe, ahol – mint Bori Borcsa mesélte – most már megint szép, és jól érzi magát.

Ez a különös történet egy télen történt Jánossal és Annussal, december havában, éppen karácsony előtt, mikor a városban a szép, gazdag kirakatok már korán reggel ezer fénnel ragyognak.

Egy reggel, mikor szokás szerint az iskola felé mentek a gyerekek Bori Borcsával, a jó Borcsa többször megállt a gyönyörűen csillogó karácsonyi kirakatok előtt. Bori Borcsa szegény is volt, öreg is volt, de azért szerette nézni a szép fiatal nőknek való színes és ragyogó ruhákat a kirakatokban. Az egyik kirakat előtt, melyben több csodaszép báliruhába öltözött viaszfigura volt látható, öreg Bori Borcsa egyszerre csak összecsapta a kezét a meglepetéstől. Annyira meg volt lepve, hogy majdnem leesett a fejéről a pici, zöld tollas kalap. Aztán rámutatott az egyik viaszfigurára, és így kiáltott fel:

– Szent Isten! Nézzetek csak oda! Micsoda meglepő hasonlatosság! Nézzétek, gyerekek, nézzétek! Pontosan ilyen volt a mamátok! Pont ilyen volt! Az arca, a haja... És pont ilyen szép, nagy kék szeme volt!

János és Annus rányomta az orrát a kirakat hideg üvegére, olyan kíváncsian nézte a viaszfigurát. Csodálták, hogy milyen szép. A viaszhölgyn rózszaszínű csipkeruha volt, aranyvirágokkal díszítve. Egy selyemdíványon ült, amelynek fényes aranylábai voltak. Nem nézett a többi viaszfigurára. Ezek a viaszhölgyek a kirakatokban sose néznek egymásra. Furcsa társaság. Egyik-másik az üvegen át felfelé néz, mintha olyan valakit várna, akinek repülőgépen kell megérkeznie a felhők mögül. A többiek csak éppen kibámulnak az üvegen át az utcára, és elnéznek a járó-kelő emberek feje fölött. Ez a rózszaszínű ruhás hölgy is így nézett ki a kirakattól az utcára. Mozdulatlanul ült, nyugodt arccal. Gyönyörű, ibolyakék, nagy szemei voltak, üvegből csinálva, hosszú, fekete szempillákkal. A feje viaszból volt csinálva. Kis, rózszaszínű selyemcipőjének aranyból volt a sarka, mereven tartotta a fejét, és mozdulatlanul nézett ki az utcára.

Öreg Bori Borcsa alig tudott magához térni a csodálkozástól. Csóválta a fejét úgy, hogy folyton reszketve mozgott a kis zöld toll a kalapján. Megint ezt mondta:

– Nézzétek, gyerekek, nézzétek meg jól! Meglepő, hogy milyen csodálatosan hasonlít ez a viaszból csinált hölgy a ti szegény kismamátokhoz! Én jól ismerem! Épp így szokott nézni, ilyen komolyan! Ugyanilyen csinos kis orra volt! Ugyanilyen kedves kis szája! És pont ilyen nagy, ibolyakék szeme! Milyen furcsa véletlen! Soha életemben nem láttam ilyen hasonlatosságot!

A két árva nagyon megörült ennek. Végre egyszer láthatták, hogy milyen volt az anyjuk. Büszkék voltak, hogy ilyen szép volt, és ilyen nagyszerű ruhát viselt. Boldog csodálkozással nézték a viaszhölgyet. De a viaszhölgy nem törődött senkivel. Mereven, magasra emelt fejjel, komolyan nézett ki kék üveg szemével az utcára, elnézett a járókelők feje fölött a levegőbe.

Öreg Bori Borcsa nagyot sóhajtott, és továbbment a két gyerekekkel. A gyerekek sajnálták, hogy már el kell menni, mert szerették volna még sokáig nézni a kék szemű viaszhölgycet, aki olyan nagyon hasonlított az ő kisanyjukhoz. Mikor néhány lépést mentek, megfordultak, hogy még egyszer visszanézzenek a kirakatba, a viaszhölgyre.

És ekkor történt az első csodálatos dolog. János és Annus meglepve látta, hogy a viaszból csinált hölgy, aki eddig oly merev, nyugodt és mozdulatlan volt, most igen lassan megmozdult, egy kicsit előre hajolt, feléjük fordította fejét, és rájuk nézett. Rájuk nézett szép, nagy kék szemével, és egyszerre csak kedvesen mosolyogni kezdett rájuk.

Annus belekapaszkodott Bori Borcsa szoknyájába, és ijedten kiáltott fel:

– Borcsa néne! Nézze csak! Nézzen oda! Ez a viaszhölgy utánunk néz, és ránk mosolyog... ránk mosolyog!

János meglepetten kiáltott fel:

– Ránk mosolyog! Szavamra mondom, Borcsa néne, szavamra!

Öreg Borcsa visszanézett a viaszhölgyre, és bosszúsan mondta:

– Ugyan, kis ostobák! Képzeltök! Hogyan mosolyogna rátok, hiszen fából és viaszból van csinálva!

Bori Borcsa okos öregasszony volt, de ezúttal nem volt igaza.

4.

A két gyerek egész nap nyugtalan volt. Hiába beszélt nekik Bori Borcsa. Világosan látták, igen, látták, hogy a kedves viaszhölgy feléjük fordította a fejét, és édesen mosolygott rájuk! Még este is, mikor lefeküdtek, ketten a közös ágyukba, sokáig suttogtak egymással titokban, sötétben. A kék szemű viaszhölgyről suttogtak, aki az ő kisanyjukhoz hasonlított, és aki olyan kedvesen mosolygott rájuk, mint még soha senki a világon.

Másnap összesűgtak, és titokban, hogy Borcsa meg ne tudja, elszaladtak a nagy kirakat elé.

A kék szemű hölgyet azóta átöltöztették. Ma más ruha volt rajta, égszínkéék fátýolszövetből, ezüstvirágokkal díszítve. A hajában kék gyémántok csillogtak. Pici lábán ezüstcipő volt. És ugyanúgy nézett kifelé, a levegőbe, komoly arccal, mint tegnap. A gyerekek megint sokáig álltak ott, és bámulták. Megszerették a szép hölgyet. Szívesen álltak volna ott késő estig.

Vidám asszonyok jöttek arra, és meg-megálltak egy percre, nézni a kirakatot. Az egyik nő megszólította a két gyereket:

– Miért álltok ebben a nagy hidegben olyan sokáig ez előtt a kirakat előtt? Annyira tetszik nektek az ezüstvirágos ruhájú hölgy?

– Igen – mondta Annus –, ő nekünk nagyon tetszik, mert csodálatosan hasonlít a mamánkra!

– Hol van a mamátok? – kérdezte a hölgy.

– Az égben – felelte Annus.

5.

Fenn, a felhők fölött, az égben meghallotta ezt a feleletet az ő kisanyjuk. Kisanyák az égben mindig meghallják, ha a gyermekeik róluk beszélnek. Az ő kisanyjuknak aranszárnyai voltak. Minden kisanyának, ha az égbe kerül, aranszárnyai vannak, mert az égben minden kisanyából angyal lesz.

A kisanya elröpült egy nagy, bolyhos, fehér felhő szélére, és lenézett a szédítő magasból a városra. Egy pillanat múlva már meglátta a két gyereket állni a kirakat előtt, és meglátta a kék szemű viaszhölgyet, akit a gyerekek nagyra nyitott szemekkel bámultak. A kisanya olyan boldog volt, hogy egyszerre sírt és nevetett is. Nagyon jólesett neki, hogy az árvái ilyen nagyon szeretik őt. Boldog jókedvében a nagy felhő széléről lekiáltott a városba:

– Köszönöm neked, kedves viaszhölgy, hogy annyira hasonlítasz rám!

Ezt meghallotta sok más angyal. Köréje sereglettek kíváncsian. A kisanya büszkén mondta nekik:

– Csak gyertek, gyertek! Nézzétek! Itt a két felhő közt jól le lehet látni a városba! Látjátok ott azt a két pici gyereket a kirakat előtt?

– Látjuk! Látjuk! – mondták az angyalok, kihajolva a felhő széléről.

A kisanya félig sírva, félig nevetve mondta:

– Hát azok az én kisgyerekeim! János és Annus! Már régen ott állnak a kirakat előtt ebben a nagy hidegben, és nézik a viaszfigurát, mert az hasonlít hozzám! Ó, jó kisgyerekeim! Ó, drága kisgyerekeim! Csak meg ne hűljetek!

Ez történt fent az égben.

6.

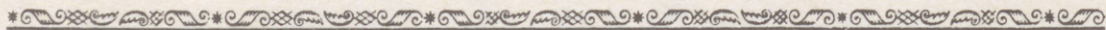
Lent a városban a két gyereknek fájni kezdett a lába. Elindultak dideregve hazafelé. Miután pár lépést tettek, Annus így szólt Jánoshoz:

– Nézzünk vissza! Biztos, hogy megint ránk fog mosolyogni.

Félénken, reménykedve néztek vissza. Nem csalódtak. A kék szemű szép asszony megint előrehajolt, megint feléjük fordította a fejét, és megint édesen mosolygott rájuk.

De most mintha kissé szomorúbb lett volna a mosolya, mint tegnap volt. Mintha azt mondta volna nekik könnyörögve:

– Ne menjetek még el! Maradjatok még egy kicsit!

János és Annus kissé meg volt ijedve. Ez olyan furcsa, furcsa dolog volt, hogy a szép, komoly viaszhölgy megint megmozdult, és rájuk mosolygott, mikor elmentek. János és Annus kicsi volt. De azt már mind a kettő tudta, hogy az ilyen nagy bábuk is fából, drótból és viaszból vannak csinálva, és hogy a szemük üvegből van – éppúgy, mint a kis játék babáknak. Hogy lehet hát, hogy ez a kék szemű hölgy mégis meg tud mozdulni, tudja a szemét utánuk fordítani, és tud rájuk mosolyogni?

Késő volt már. Sötétedni kezdett. Esett a hó. Sietve mentek hazafelé, és mind a kettőnek könny volt a szemében. Nem tudták, hogy ez miért van. Hiszen ők nem szomorúak! Tele volt a szívük meglepetéssel, kíváncsisággal és szeretettel. Fázott az orruk. Dideregve siettek végig a fagyos, hosszú utcán. Otthon, Bori Borcsa jó meleg konyhájában, a tűzhely mellett, levest kanalazva, megnyugodtak.

Annus Jánoshoz hajolt, és ezt mondta neki:

– Én nem vagyok megijedve. Én örülök, nagyon-nagyon! Ő azért mosolyog ránk, mert szeret minket.

– Miért szeret minket? – kérdezte János.

– Azért szeret minket, mert hasonlít a mi anyánkhoz – felelt Annus.

De az öreg Bori Borcsának nem szóltak egy szót sem az egész dologról. Miért szóljanak? Bori Borcsa úgyse hinné el nekik. Még talán egy kicsit ki is nevetné őket...

Este, mikor lefeküdtek a közös ágyba, úgy magukra húzták a nagy paplant, hogy még a fejük se látszott ki alóla. Ott aztán sokáig suttogtak egymással, a paplan alá bújva, a sötétben. Nagy titokban elhatározták, hogy megint meglátogatják az édes, kék szemű hölgyet.

7.

Megint elmentek a nagy nőruha-üzlet elé.

A hölgy megint új ruhában volt. A hölgy mindennap szebb volt, mint az előző napon. Most halvány tengerzöld ruhában ült rendes helyén, a selyemdiványon. Zöld bársonycipője volt. A cipőnek zöld drágakőből volt a csatja. A sok viaszfigura közt a „mama” volt a legszebb. A gyerekek – egymás kezét fogva – sokáig, sokáig hallgatagon nézték.

Mikor elmentek tőle, és szokás szerint visszanéztek rá, megint valami nagyon furcsa dolog történt. A kirakat üvegén keresztül nem lehetett semmit se hallani, de a hölgy megmozduló piros ajkain világosan lehetett látni, hogy mondott nekik valamit. Bizonyára azt mondta, suttogva, hogy ne menjenek még el, ne hagyják őt el. Lehetett látni a szeméből is, hogy ezt suttogja:

– Ne... ne... ne menjeteK még el!

De haza kellett menni, még mielőtt nagyon besötétedett volna. Az árvák, mikor elindultak, nevettek az örömtől. Annus ezt mondta:

– Milyen kár, hogy haza kell most menni! Éppen most, amikor az édes kék szemű elkezdett beszélni hozzánk!

Persze, öreg Bori Borcsa ezt se hitte volna el nekik. Hát erről se beszéltek neki. Erről igazán nem szóltak neki semmit, semmit, egy szót se!

8.

Egyre közeledett a karácsony, Jánost és Annust egész nap nem lehetett látni. Elbújtak az éléskamrába, magukra csukták az ajtót, titokban varrtak, fúrtak-faragtak. Mint tavaly is tették, az idén is karácsonyi ajándékot csináltak Bori Borcsa számára. Ezt nagy titokban kellett csinálni, mert a karácsonyi ajándék-nak meglepetésnek kell lennie. Ezt Borcsa is nagyon jól tudta, tehát úgy tett, mintha nem tudná, mit csinálnak a gyerekek, nem zavarta őket titkos munkájukban.

De az idén nemcsak Borcsa ajándékán dolgoztak. Egy másik ajándékot is csináltak. És ez a másik, ez lesz a legszebb, amit valaha csináltak. Mert ez a kék szemű hölgynek készül.

Annus kézimunkát készített a hölgynek. Sárga és kék vastag pamutból nagy virágot horgolt, amely akkora volt, hogy egy poharat lehetett rátenni. János egy régi szivarskatulyát szerzett, ezüstpapírból ollóval csillagokat vágott ki, és azokat szép rendben ráragasztotta a skatulyára, amely ettől a sok csillagtól úgy ragyogott, hogy öröm volt nézni.

Elérkezett a karácsony. A város fehér volt a sok hótól. Nagy, fehér hópaplanok feküdtek az utcákon. Fehér paplannal volt leborítva minden autó teteje.

December 24-én, karácsony estéjén, vadul süvítve fújt a szél. A hópolyheket a járókelők szemébe csapdosta. Az emberek szinte szaladva mentek boltról boltra az utcákon, és mindenütt ezt a szót lehetett hallani:

– Hóvihar! Hóvihar!

A hóviharban, a hosszú utcán a sok didergő, ajándékcsomagokkal szaladó ember közt két kisgyereket lehetett látni, amint a viharral küszködve siettek. Majdnem elvitte őket a fergeteg. De ők bátran mentek tovább, nekivágva a viharos szélnek, a csapkodó hónak... mentek, mentek... egyenesen a nagy nőiruha-üzlet felé, amelynek kirakatában ma is ott ült... a legédesebb fiatalasszony a világon.

János és Annus belépett az üzletbe, fáradtan, átfázva. Lerázták magukról a havat, és elővették a két kis csomagot, amelyet újságpapírba csomagolva hoztak

---

magukkal. A csillagos skatulyát és a sárga-kék pamutvirágot. Az üzletben zajongva nyüzsgött a száz meg száz vásárló. János és Annus csak nehezen tudott előrefurakodni a tömegben. Senki se törődött velük. Mindenki ajándékot vásárolt, sietett, hangosan beszélt, tolongott. Majdnem elgázolták Jánost és Annust, úgyhogy félelmükben összefogóztak. Végre észrevette őket egy finom, idősebb úr, az egyik segéd. Tréfálkozva kérdezte tőlük:

– Hová küszködtök, ti apró gyerekek, ebben a tolakodó tömegben?

Annus félénken felelt:

– Ajándékot hoztunk.

– Ajándékot? Kinek?

– Annak a kék szemű hölgynek, aki a kirakatban ül.

A segéd csodálkozó mosollyal nézett Annusra.

– Annak a viaszfigurának?

– Igen – felelt Annus helyett János.

– Miért hoztatok neki ajándékot?

– Mert nagyon szeretjük. Szabad odaadni neki, amit hoztunk?

És Annus a kirakatra mutatott, amely száz meg száz színes villanylámpától ragyogott, és amelyben a többi figurák közt ott ült az ő szeretett kék szemű asszonyuk. Még soha nem volt olyan szép, mint ma. Ma tetőtől talpig fényes, tiszta arany ruhában volt. Aranyvirág volt a keblén. Arany fejdísz a hajában. Aranycipő a lábán. Komolyan nézett ki az utcára, a hópelyhes levegőbe, és szeme kékebb volt, mint valaha.

Annus megkérdezte a segédet:

– Kérem szépen, bemehetünk hozzá a kirakatba?

– Hogyne – mondta nevetve a segéd. Még be is segítette a két apróságot a kirakatba, a viaszfigurák közé.

Annus a kék szemű hölgy füléhez hajolt.

– Boldog ünnepeket! – súgta neki.

János a másik fülébe súgta:

– Boldog ünnepeket!

Aztán mind a ketten letették ajándékaikat a hölgy aranycipős lábai elé. Aztán kíváncsi arccal néztek kék szemébe, hogy meg fog-e mozdulni, fog-e mosolyogni, és meg fogja-e köszönni az ajándékokat.

Nézték, nézték. Vártak, türelmesen vártak.

De a szép hölgy nem mozdult.

Mialatt lent a városban ez történt, azalatt fent, a város fölött, magasan fent a nagy felhő szélén álltak az arany szárnyú angyalok, és néztek le – gyönyörködve nézték a kivilágított várost, kis fénypontjainak millióival, felvillanó tűzbetűivel... A kisanya ott állt közöttük, de ő nem a piros tűzbetűket nézte, hanem azt a két kis pontot, az ő két gyereket, Jánost és Annust, ahogy a hosszú utcán az üzlet felé siettek a hóviharban. Két kis mozgó pont a hó nagy fehérségében.

A kisanya aggódva szólt:

– Jaj, szegény gyerekeim, ilyen csúnya hóviharban! Hova szaladnak? Miért nem maradtak otthon a jó meleg konyhában?

A többi angyalok is aggódva kezdték nézni a két kis pontot: Jánost és Annust. Aztán látták, hogy a két gyerek bemegy a boltba. És azt is látták, hogy ajándékokat tesznek le a viasz hölgy lábai elé.

A kisanya ezt látva sírva fakadt az örömtől, mert tudta, hogy azok az ajándékok neki szólnak. Sírva fordult a többi angyalhoz.

– Nézzétek, nézzétek! – kiáltott feléjük. – A gyerekeim ajándékot vittek nekem! Ilyen viharban! Ó, jó kisgyerekeim!

Az egyik angyal szelíden kérdezte:

– Miért sír, drágám?

– Kérem szépen... én... én... az örömtől sírok – felelte a kisanya. – Boldog vagyok.

Most már egyre több fényes angyal sétált oda a felhő szélére, s nézett a ragyogó városra. Mindenki látni akarta Jánost és Annust a kirakatban.

A kisanya hirtelen elmosolyodott a könnyei között.

– Ó, mennyire örülök – mondta –, ha arra gondolok, hogy a minap boldogok voltak, mikor az a fából meg viaszból csinált hölgy rájuk mosolygott... és még mennyivel boldogabbak voltak, mikor az a hölgy suttogni kezdett hozzájuk...

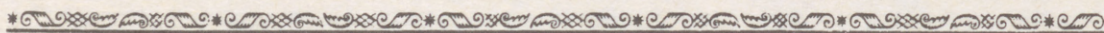
Egyre édesebben mosolygott, és a szeme tele lett boldog könnyekkel. Mosolyogva szólt a mellette álló angyalhoz:

– Kár, hogy az én jó kisgyerekeim nem láthatják most, hogy az anyjuk sír... sír az örömtől...

És kíváncsian nézett le a felhőről a városba, várva, hogy most mi fog történni.

Azt látta, hogy János és Annus még mindig ott áll egymás mellett a kirakatban, és nézi a kék szemű hölgyet. Még mindig várta mind a kettő, hogy milyen választ kap tőle az ajándékokra. Vártak, vártak...

Egyszerre csak meglepetve fogta meg János Annus kezét.

– Nézd, nézd, könny van a szemében!

Rábámultak a hölgyre. A hölgy szép kék üvegszemeiben két könny csillogott. De nem volt szomorú a hölgy. Milyen furcsa! Boldogságtól csillogott a két könny. János csodálkozva szólt:

– Látod? Nézd! A kék szemű... sír!

Annus remegő hangon mondta:

– Én azt hiszem, János, hogy nem ő sír, hanem mi sírunk... – Megtörölték a szemüket, hogy jobban lássanak. Annus csodálkozva mondta:

– Igazad van, János. A kék szemű sír.

És most már azt is látták, hogy a hölgy nem a levegőbe bámul, mint eddig tette, hanem rájuk néz. És a két szemében a két könny úgy csillog, mint két kis szikrázó gyémánt.

Annus kis szíve összeszorult.

– Ne sírjon, kérem – mondta szelíden suttogva a szép hölgynek.

A villanyfényes utcán még mindig fergetegben hullott a hó. A levegőben, mint a csillagok, szikráztak a hópelyhek. Karácsony estéje! Az ajándékokkal, csomagokkal megrakott férfiak, asszonyok, gyerekek szaladva mentek egyik utcából a másikba. Hangosan, boldogan, jókedvűen.

Annus suttogva mondta a kék szeműnek:

– Késő van, este van, kérem szépen, ne haragudjon, de most már haza kell mennünk.

És hozzátette:

– Isten vele, édes.

11.

Mikor fenn az égen, a felhő szélén a kisanya meghallotta, hogy Annus búcsúzik, ijedten ragadta meg a mellette álló angyal karját.

– Jaj, nézze, nézze! Most mindjárt elmennek onnan a gyerekeim... a kirakattól! Úgy szeretnék... úgy szeretnék valami örömet szerezni nekik! De mit tehetek? Mit? Mit?

Az angyal nyugodtan mondta:

– Már szerzett nekik örömet, drágám. Nem volt elég, hogy látták az anyjuk boldog könnyeit?

– Nem volt elég! Nem elég! – kiáltott a kisanya. – Ők még kicsik, ők még nem értik, hogy mit jelent az! Többet érdemelnek! Sokkal többet!

Az angyal mosolyogva kérdezte:

– Hát maga mit adna most nekik?

– Mindeniknek egy csókot! – felelt a kisanya valami furcsa, bánatos kis mosollyal.

Lenn a kirakatban halkán megismételte Annus a búcsúsztót:

– Isten vele, édes.

– Isten vele, édes – mondta ünnepélyesen a komoly kis János is, és mélyen meghajolt.

Már éppen el akartak indulni, mikor egyszerre csak azt látták, hogy a kék szemű hölgy lassan megmozdult... nagyon lassan. Megmozdult, lehajolt hozzájuk, és szelíden megcsókolta őket. Előbb Annust, aztán Jánost. Csodálatos, milyen bársonyosan meleg volt viaszarcának érintése. Az ajka forró volt. És rájuk nézett, és valami furcsa, bánatos kis mosollyal mosolygott rájuk.

Aztán lassan felemelkedett a felsőtete, és egy perc múlva már ismét úgy ült a helyén, egyenesen, mozdulatlanul, mint ezelőtt. És megint kinézett az üvegen át, ki a levegőbe, mintha semmi sem történt volna.

Fent az égben a boldog kisanya csak nézte, nézte mindezt... úgy figyelt, hogy alig mert lélegzetet venni.

Lent az üzletben ezt mondta az idősebb segéd egy másik segédnek:

– Ezt a kék szemű hölgyet a javítóműhelybe kell vinni. Úgy látszik, valami elromlott benne. A múltkor a feje mozdult meg, most pedig lehajolt a felsőtete. Meg kell vizsgálni benne a drótokat és a szögeket...

János, Annus és a kék szemű hölgy egymásra mosolygott. Mind a hárman tudták, hogy ez nem így volt. Tele volt a szívük szeretettel s örömmel. János szíve is, Annus szíve is és – akár hiszitek, akár nem – a viaszból csinált hölgynek a szíve is. És még valakinek a szíve, ott fenn a magas felhők fölött.

Másnap reggel első dolga volt a két gyereknek szaladva elmenni a kirakat elé. De mikor odaértek, a kék szemű hölgy már nem volt ott. Elvitték a javítóműhelybe. Egy másik nő ült a helyén, bundában. Ennek barna szeme volt. Mereven nézett el a járókelők feje fölött, felfelé a levegőbe, mintha ő is várt volna valakit, aki repülőgépen érkezik. És ez a hölgy nem mosolygott utánuk, mikor elmentek tőle.

János és Annus még sok éjszakán suttogtak erről a csodálatos dologról, ami velük történt – suttogtak az ágyban, elbújva a közös paplan alá, a sötétben. Ilyenkor néha sírtak egy kicsit, de legtöbbször mosolyogtak, mikor visszagon-
doltak erre az emlékre. De soha-soha nem mondták el öreg Bori Borcsának, hogy milyen édes volt hozzájuk karácsonyestén a kék szemű – mert Bori Borcsa úgyse hitte volna el nekik. Öreg Bori Borcsa megint csak hitetlenül rázta volna a fejét s fejével együtt a kis kalapját és a kalappal együtt a kis zöld tollat. És azt mondta volna, hogy ez az egész dolog csak képzelődés, mert hiszen mindenki tudja, hogy a kék szemű hölgy fából és viaszból van csinálva, éppúgy, mint a többi bábu az üzletek kirakataiban. Ezt mondta volna öreg Bori Borcsa, mert ő nem tudta, hogy fából csinált asszonyok is meg tudnak mozdulni – igenis, igenis –, tudnak mosolyogni és sírni és lehajolni és csókot adni, ha az égben egy anya örömet akar szerezni a gyerekeinek.

Így ez a különös és csodálatos eset az ő titkuk maradt: a kék szemű hölgyé, Jánosé és Annusé és az ő arany szárnyú kisanyjuké.

A törpe trombitás

A Krimóczy-huszárszázadnak elesett a trombitása a szabadságharcban. Ilyesmi bizony előfordult máshol is, nemcsak a Krimóczy-huszároknál. Csata után bizony néha sok huszár hiányzott. Az öreg Pap János, a marcona őrmester ilyenkor keservesen kiáltott fel:

– Fiúk, huszárok, jobban vigyázzatok magatokra! Még megérem, hogy egymagam maradok az egész dicsőséges századból.

Egyszer éppen a trombitás hiányzott. Hiába szólongatta a csata után a nevénel Pap őrmester – a trombitás nem jelentkezett.

– Elment az trombitálni, őrmester uram, a túlvilági hadseregbe – jegyezte meg egy vén huszár.

De hát most már azon kellett lenni, hamarosan másik trombitást szerezzenek a huszároknak. A huszár trombitás nélkül félemler. A trombitászó tanítja meg arra, hogy mit kell tennie. Ha rohamra indul, mint a fergeteg, a trombitás fújja hozzá az indulót. Ha meg pihenőre tér este, a trombita mellett hunyja le fáradt szemét. Még a paripák is értik a trombitajeleket.

Hát mármost hol vegyenek alkalmas trombitást a Krimóczy-huszárok?!

Éppen egy rengeteg tölgyfaerdőn haladtak keresztül, amikor a fák közül tülökhangot vitt feléjük a szél. Valami kondás makkoltatta ott a disznókondát.

Pap őrmester hallgatta egy darabig a tülökhangot.

– Jól fújja – mondta. – Hatalmas tüdejű gyerek lehet. Hozzátok csak ide azt a kondást!

Egy huszár kiugratott a sorból, aztán vitte nagy nevetve az erdőből a disznópásztort. Biz az furcsa figura volt. F fiatal volt-e vagy öreg? Ki tudná megmondani? Az arcát benőtte a szőr. Kék inge, gatyája egy gyermeknek is kicsiny lett volna, mert a kondás egy cseppel se volt nagyobb, mint egy kisebbfajta törpe.

A vén őrmester is mosolygott a bajusza alatt.

– Te fújta a tülköt? – kérdezte.

– Én hát – felelt hetykén a törpe kondás.

– Hát a huszártrombitát tudnád-e fújni?

– Tudnám hát! Már hogyan tudnám, mikor tudom.

Pap őrmester megcsóválta a fejét.

– Ne bolondozz, hékás, mert megharaplak.

A kis kondás csak körülnézett.

– Hol az a trombita?

Aadtak neki egy trombitát. A szájához vette és belefújta. Hej, hogy zendült föl egyszerre az erdő! A huszárparipák kényesen emelgették a lábukat, még a huszárok is vígan mosolyogtak a bajuszuk alatt. Fújta, fújta a kis kondás. A trombitahang zúgva-búgva járta be az erdőt.

– Így még nem is hallottam fújni – dörmögte az őrmester. – Hogy hívnak, öcsém?

– Vad Marci a nevem.

– Nohát, Vad Marci, akarsz-e huszár lenni?

– Már hogyan akarnék – felelt boldogan a kondás –, mikor akarok! – Csak úgy ragyogott az arca a nagy gyönyörűségtől. – Mentem volna már magamtól is, de mindenütt kinevettek. Sehol se kellettem.

– No, hát velünk meglehetsz, mert jól tudod fújni a trombitát – szölt az őrmester.

Lenyírták a bozontos haját, szakállát. Huszárgúnyát húztak rá. Igaz, hogy lötyögött az rajta, mintha egy gyerek a nagyapja ruháját öltené föl. De Marci büszkén pödörgette a bajuszát. Nézegette magát jobbról-balról.

– Sose hittem volna, hogy még huszár leszek valamikor!

Felültették egy vezeték lóra, nyakába akasztották a trombitát, aztán kezét szorított vele Pap őrmester.

– Ezentúl pedig megbecsüld magad, mert a legvitézebb huszároknál szolgálsz, öcsém!

Így lett huszár a törpe disznópásztorból.

Hanem hát hiába fújta olyan nagyon gyönyörűen Vad Marci a trombitát, azért a huszárok mégis évődtek vele folyton-folyvást. A délceg, szálás legények nagyon lenézték a törpe huszárt. Ahány tréfát elkövettek a világ kezdete óta, azt mind elkövették Vad Marcival. A trombitás pedig búsult, búsult, de nem segíthetett magán. Csak azt emlegette mindig:

– Megálljatok, majd megmutatom én egyszer, hogy ki vagyok!

A huszárok erre csak nevettek. Nekik mutatná meg Vad Marci a bátorságát, akik annyi diadalmas csatában vettek részt? Tán a világon nincs olyan vitéz huszár, mint akármelyik Krimóczy-huszár.

Egyszer, amint a Felvidéken járt volna a Krimóczy-huszárok százada, az előőrsök alkonyatkor azzal tértek vissza, hogy nem lehet továbbmenni, mert az útba eső várost megszállva tartja az ellenség. Most már visszafordulhatnak, vagy megtámadhatják az ellenséget.

– Mennyi az ellenség? – kérdezte Pap János.

– Legalább tízszer annyian vannak, mint mi.

– No, akkor vissza kell fordulnunk.

Éjszakára lepihentek az erdőben. Vad Marci még elfújta nekik trombitáján az esti takarodót, álomra hunytak a fáradt szemek, a trombitás pedig titkon

---

elhagyta az erdőt. Szakadt az eső, zúgott a szél, lován csendesen baktatott a sáros országúton a város felé, ahol az ellenség tanyázott.

Mikor pedig a város első házához ért, sarkantyúba kapta lovát, és belefújta a huszártrombitába. Fújta, teli tüdőből fújta azt az indulót, amellyel a huszárok rohamra szoktak indulni. Végignyargalt a városon, és egy percig se hagyta abba a zengő trombitálást. A vaksötét éjszakában riadtan ébredt föl az ellenség.

– Itt vannak a huszárok! – kiabálták mindenfelé.

A trombita pedig recsegett, mintha egy hadseregre való huszár jött volna valahonnan.

Az ellenség fejvesztetten szaladgált jobbra-balra. Hol vannak a huszárok? Csak a trombita zengett folytonosan a vaksötét éjszakában.

– Körülfognak bennünket, mind itt pusztulunk! – kiabáltak.

Futott mindenki arra, amerre tudott, kifelé a városból.

A törpe trombitás hajnalban azzal költötte fel Pap Jánost:

– Őrmester uram, kitakarodott az ellenség a városból. Menjünk be mi addig, amíg észre nem veszik a csselfogást.

Így szólt Vad Marci, és elmondta az éjszakai huszárrohamot, amit egymaga rendezett trombitájával.

A vén őrmester csak megölelte a törpe trombitást.

– Fiúk! – kiáltotta dörgő hangon. – Ne bántsátok többé ezt a gyereket! Aki bántja, vasra veretem. Igazi Krimóczy-huszár ez!

A babros

Matyit mindig korholni kellett. Ha leült valahová, úgy el tudott motozni, hogy maga se értette, hova repült el az idő, egyszer csak a reggelből este lett, s még semmit sem csinált. Az édesapja nagyon haragudott rá, mindig úgy hívta: te babros!

Egy kicsi kis faluban laktak, amelyik olyan kicsi volt, hogy ahol elkezdődött, már vége is volt.

Ott folyt a Tisza a temető alatt, s még azonfelül egy kis patak is volt, éppen a Matyiék kertje alatt. A patak vize locsolgatta a füvek tövét, s olyan szép sárga virágok nem nyíltak sehol, mint a Matyiék kerítése tövében. Itt szokott ő üldögegni a fűben, és gyűrűfüvet szedett, annak a vékony kis szárából gyűrűt kötött, előbb a mutatóujjára, aztán a középső ujjára, aztán a nevetlen ujjára meg a kisujjára. De mikor a nagyujjára kötött, akkor a többi mind kibomlott. Nem restellte a fáradságot, újra hozzáfogott megkötni az apró, csinos kis gyűrűket sorban a többi ujjára.

Az édesanyja kiáltott neki:

– Matyi!

– Tessék!

– Gyere csak, fiam, hamar. Elküldelek a boltba. Hozol nekem két krajcárért élesztőt.

– Igenis.

Matyi felállott, és szokatlan gyorsan fenn termett a tornácon.

Az édesanyjának tetszett, hogy ilyen friss, és nevetett örömeiben, mikor a kisfia csillogó szemébe nézett.

– Látod, ezt már szeretem. Ha édesapád látna, most örülne ő is, hogy ilyen friss vagy, mint egy kis mókus.

Matyi nem szólott semmit, csak nevetett, és kérte a két krajcárt.

– Hát, fiacskám, itt a két krajcár, vedd az egyiket az egyik kezedbe, a másikat a másikba. Elmégy a botoshoz, és megmondod neki, hogy adjon neked élesztőt, mert édesanyád kalácsot süt, és abba élesztőt kell tenni, hogy szép magas kalács legyen a tésztából.

Matyi frissen elszaladt, szaladt, szaladt, míg csak meg nem állott.

A bolt a falu túlsó végén volt, de a falu nagyon rövid volt. Hanem azért ő megállott, mert egy helyen nagyon szép kavicsokat látott az úton, amilyen szép kavicsokat még soha életében. Csupa fehér kavics volt. Az út mellett folyt itt

---

az a patak, amelyik amoda lejjebb az ő kertjük alatt. De itt nem volt a víz mellett fű, hanem apró fehér kavicsok.

Matyi nagyon elcsodálkozott ezen, és gondolta magában, hogy egyet felvesz belőlük. Jó lesz az neki játszani. Mindjárt leguggolt, és a nedves kavicsok közt addig keresgélt, míg a legszebb fehérét ki nem választotta. Az olyan sima volt, mint egy picit galambtojás, és olyan fehér, mint a hó. Matyi nagyon örült neki, s igen szerette volna, ha talál még egy ilyen szép kavicsot. Nem talált ilyen nagyon szépet, de egyet mégis felfedezett, amelyik csaknem olyan volt, mint az első. Azt is felvette. Akkor jutott eszébe, hogy öt kavicsra van szükség, ha azt a furcsa játékot játssza, hogy az ember fél tenyérrel felkap előbb egyet, azután kettőt, azután hármat, azután négyet, végül mind az ötöt egyszerre a földről. De úgy is lehet, hogy egyszerre kettőt, megint kettőt kap fel az ember. Vagy tenyérrel széthinti, s felkapkodja egyesével, kettesével, hármasával vagy úgy, hogy kettőt feldob a levegőbe, s míg az leesik, addig mind összesepri, s már a tenyerében van a sok kis kavics, mikorra a levegőből lepottyán az ötödik, amelyet feldobott. Nagyon kedves játék, éppen olyan babrosoknak találták ki, mint Matyi.

A két krajcárt ott szorongatta a markában, s csak a hüvelyk- és mutatóujjával szedegette a kavicsokat. De egyszer csak meggondolta magát, és letette a két krajcárt egy nagy, lapos fekete kőre, s egész tenyérrel szedte a kavicsot.

Jaj de szép békasó! – mondta magában, mert ő békasónak hívta, mint a többi falusi gyerek, a patakban termett fehér kavicsot. Sokszor gondolt rá, hogy ezt biztosan azért hívják békasónak, mert a békák levesét, a tiszta vizet csak ilyen sóval sózta meg a jóisten. Meg is kóstolta, de nem volt semmi íze, csak olyan, mint a vizes földnek.

– Matyi! Matyi!... Nem látták a kisfiamat, szomszédasszony? – hallotta egyszer az édesanyja hangját.

Nagyon megijedt, s fel sem mert állani a patak fehér kövei közül, úgy hallgatott ott, mint egy kis sündisznó.

– Elküldtem a boltba élesztőért, adtam neki két krajcárt, és istenem, istenem, nem tudom, hova lett vele!

No, eszébe jutott Matyinak a két krajcár. Hej, de bizony nem tudta, hova lett. Kereste szegény ijedten, s elfelejtette, hogy a fekete kőre tette le. Minde-nütt nézte, csak ott nem, ahol volt.

Jött az édesanyja, s meglátta.

– Hát te itt vagy, te haszontalan, te babros! Hát így küldjelek el én téged valahová? Hát itt van a bolt? Itt árulják az élesztőt? No megállj, jöjjön csak haza apád a mezőről, majd lesz kutya-macska lakodalom!

Matyi nagyon megijedt, mert nem tudta, milyen lesz az a kutya-macska lakodalom. Máskor mindig veréssel fenyegették, és azt már tudta, hogy nagyon rossz. De a kutya-macska lakodalom! Nahát, ez igazán borzasztó lehet.

– Takarodj rögtön haza! Na megállj, most megnyúz apád! Én szépen beková-
szolok, csak éppen bele kell tenni az élesztőt, a vizet is megmelegítettem már
egy kis csuporban, és tessék, ez a semmirevaló kölyök nem jön, csak nem jön...
No, csak hogy ez a pénz megvan! Persze, leteszi a fekete kőre, ő meg azokat
a rongyos fehér kavicsokat szedegeti. Juj, te babros!

Az édesanyja gyorsan elment a boltba, Matyi pedig búsan visszafordult.
Lehorgasztotta az orrát, lepittyesztette a száját, és csak ment, mendegélt előre.

Úgy elbúsult azon, hogy ma meg kell tanulnia, milyen az a kutya-macska
lakodalom, meg hogy az édesapja őt meg fogja nyúzni, és akkor ő hogy jár majd
a világban, lehúzzák róla a bőrét!... Úgy elgondolkozott ezeken a szomorú
dolgokon, hogy észre sem vette, mikor elment a kapujuk előtt.

Csak ment, mendegélt előre. Végig az országúton, azután végig a mezőn,
végig a réten. Elérkezett egy szép kis tóhoz.

Az a tó olyan szép volt, hogy az egész ég leszállott belé, s ahogy Matyi nézte,
nézte, tisztán látta, hogy a fellegek nem odafenn az égen vannak, hanem lenn
úszkálnak csendesen, mint a halacszkák a tó fenekén.

Egyszerre ő is nagy kedvet érzett, hogy megpróbálja, hogy kell odalent úszni
a tó fenekén. Mindjárt belement a vízbe.

A víz jó meleg volt, s ahogy megkóstolta, olyan jó édes. Soha életében nem
ivott ilyen jó édes vizet. De hiába ment egyre mélyebbre, a fellegeket többet
nem látta. Nagyon csudálkozott ezen, s az egész kis tavat összejárta, hogy egy
akkora felleget tudjon kihalászni, mint egy kis csipkés zsebkendő. Gondolta,
hogy azt hazaviszi az édesanyjának, akkor majd szólani fog az édesapjának,
hogy most az egyszer még bocsásson meg a babrosnak, és ne tanítsa meg rá,
milyen az a kutya-macska lakodalom.

A tó olyan sekély volt, hogy semeddig sem ért neki, ahol a legmélyebb, ott
is csak a hónaljáig. Egyszer aztán kiért belőle, s ott állott a parton.

Jaj, de akkor lett csak nagy az ijedelve. A ruhája csupa víz volt, és sár.
Mindjárt eszébe jutott, hogy ezért is ki fog kapni, mert még akkor is kikapott,
ha ebédnél egy kicsit magára öntötte a vizet a pohárból, hát még azért, ha az
egész ruháját bevizezi.

Hamar hozzáfogott s levetkezett. A ruháját mind leszedte, s bedobta a tóba,
hogy ne lássák meg otthon, milyen lucskos és sáros lett.

Ott állott mezítelenül a tó partján. Olyan magas volt a zöld fű, hogy csaknem
ellepte a feje búbjáig, ennek nagyon örült, mert egynéhány kíváncsi madár arra
repült, s nagyon ránézett. Pedig ő tudta, hogy nem illik mezítelenül járkálni
a madarak és bárányok meg az emberek előtt.

Ment, ment tovább előre a puha meleg fűben, amely megsimogatta a bőrét,
s mindenfelé csiklandozta a testét úgy, hogy ő hangosan kacagott, és néha
megfenyegette a sárga virágú meg a fehér bugájú pimpimpárét, ha megcsiklan-
dozta a hátát. Még azt is mondta nekik, hogy: vigyázz, majd megtanítalak,

---

---

milyen az a kutya-macska lakodalom! De rögtön meg is sajnálta, ha megijedtek a kis virágok, s kacagva mondta nekik, hogy ne féljeteK, hiszen én magam sem tudom.

Így ment, ment előre, de egyszer már nem tudta, hogy hol van. Nézett körül, de semmit se látott, csak füvet és virágot és bokrokat és madarakat, s a bárányok bégetését hallotta messziről.

Megijedt, hogy többet nem talál haza, s nem látja az ő édes jó anyját, se az édes jó apját. Már nem emlékezett a borzasztó fenyegetésre, hogy megnyúzzák, mert tudta, úgysem tenné azt meg vele az ő édesapja, hogy úgy elcsúfítsa a kisleányát. Már bizony azt se bánta volna, ha egy kis verésen túlesik, csak legalább otthon lenne, s látná a kis dikót a meleg, tarka párnácskákkal, amelyeken aludni szokott.

Ahogy ott áll a fűben, és sír, arra hajt a királyné aranyos kocsijával. A királynén igen fényes ruha volt, és a haja olyan sárga, mint a csillag. Hangosan kiáltott fel:

– Nézzétek csak, egy kisleány!

Matyi ezen mindjárt elcsodálkozott, honnan tudja a királyné, hogy ő leány, mikor ő bedobta a ruháját a tóba. És a királyné nem ismeri őt úgy, mint az édesanyja.

De nem szólt semmit, csak nézett, nézett a királynéra a nagy fekete szemével, amelyek úgy csillogtak a könnycsepptől, mint a harmat a fűszálon.

– Nahát, ez a kisleány elveszett, ezt a kisleányt magunkkal kell vinni. Majd aztán kidoboltatjuk az országban, hogy akinek elveszett a kisleány, az jelentkezzék, illő jutalomban fog részesülni.

Matyit mindjárt felvették a kocsiba, és elvágattak vele. A királyné ölében volt egy icipici kisleány, de az olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. Olyan piros volt az arca, mint a bazsarózsa, amit pünkösdirózsának is hívnak. Csak annyit tudott mondani, hogy: Á, á, á... e, e, e, e...

Matyi ezen nagyon csodálkozott, de nem szólt, csak nézte a királyné cseppet, és szépen ő is elmosolyodott, ha a kisleány mosolyogni látta.

– Nézzétek csak, milyen barátságos ez a kisleány! – mondta kacagva a királyné.
– Nahát, ezt nem fogom többet elereszteni magamtól!

– De felséges királyné – mondta a komornája, aki ott ült szemben vele a kocsikisülésén –, hátha ez is királyfi, és akkor haddal jönne az országra a papája, ha vissza nem adnók.

– No, ha királyfi, akkor hozzáadom a kisleányomat feleségül – nevetett a királyné, s úgy hallatszott a kacagása, mint mikor az ég tetején a gerlicemadár turbékol s még sokkal szebben. – De honnan tudjuk meg, hogy királyfi-e vagy parasztkisgyerek – mondta a királyné –, hiszen látod, nincs semmi ruhája.

Ezen Matyi még jobban csodálkozott. Egy olyan okos néni, mint a királyné, aki egyszerre tudta, hogy ő leány, ilyen egyszerű dolgot nem lát meg rajta, hogy

---

ő bizony parasztyerek, mert a szántó-vető embert hívják parasztnak. Márpedig az ő apja szántani van most is a határban.

– Hát ennél semmi nincsen könnyebb, királyné asszony – mondta a komorna. – Majd meg tetszik látni este, ha lefekszik, csak az a fő, hogy egyedül aludjon egy szobában.

Hát ahogy hazamentek a fényes királyi palotába, ott mindenki nagyon csudálkozott, hogy a királyné asszony hol fogta ezt a kis vad gyereket. Tiszta hófehér inget adtak rá, amelyik a sarkáig ért, de előbb megfüröszötték jól, amin Matyi igen csudálkozott, hiszen ő már fürdött a tóban.

Enni is adtak neki, s mikor már evett is, ivott is, sötét lett, bevitték egy szép kicsi szobába, ott volt egy csúnya kicsi ágy.

– No, felséges királyné – mondta a komorna –, ha ez a fiú ebben az ágyban tud aludni, akkor ez parasztfiú. Mert ez olyan ágy, amelyet a parasztok szoktak vetni.

Avval Matyit felültették az ágyra, s otthagyták.

A szobában nagy fényesség volt, mert valami olyan világító virág volt fent a padlás közepén, amilyent Matyi még soha életében nem látott. El is bámult rajta, s felállott, hogy megfogja, mert azt hitte, az valami nagy virág. De nem érte el. Hanem ahogy az ágyon állt, meglátott az asztalon egy kis ládát. Az neki nagyon megtetszett, hamar leszállott az ágyról, az asztalhoz sietett. Felmászott a székre, s megnézte, mi van a kis ládában.

Hát borsó volt benne. De olyan furcsa borsó, hogy ilyet már igazán nem látott soha, de soha életében. Fényes borsó, és a közepén mindeniknek egy kis lyuk volt. Olyan csillogó volt ez a borsó, mint a békatekenőnek a belseje, ahol nagyon fényes, mintha apró kis piros meg sárga meg mindenféle lángok lettek volna benne.

Matyi belemarkolt, és elvitte magával az ágyba.

De ahogy felmászott, mind kiömlött a markából a borsó, és széjjelgurult az ágyon a tarkabarka cihák közt. Ettől ő megijedt, mert tudta, hogy a királyéknál rendnek kell lenni, és félt, hiába jött el hazulról, majd ezek fogják megtanítani a kutya-macska lakodalomra.

Hozzáfogott hát összeszedni a borsót, és az a huncut borsó, ha az egyik markát teliszedte, a másikból újra szétgurult, ha azt összeszedte, akkor meg ebből ömlött szét.

Ezt pedig az ajtón át, egy kis ablakon keresztül mind lesték a királyné meg a komornája.

– No, felséges királyné asszony, most már az látszik, hogy nem parasztfiú, mert ha az volna, akkor mindjárt el is aludt volna az ágyban. Királyfiú ez, tetszik tudni, azért is játszik a gyöngyökkel, a drága igazgyöngyökkel, mert ahhoz van szokva.

– Igazad van – mondta a királyné –, vidd át hát a másik szobába.

A komorna bejött, felvette Matyit az ölébe, és átvitte. Ott volt egy nagyszerű ágy egy nagyszerű szobában. Csupa csipke és csupa selyem volt az ágy. Olyan volt, hogy mikor Matyit beletették, ő nagyon megszeppent, mert azt hitte, most mindjárt a koporsóba teszik, s nem mert meg se moccanni, hanem abban a pillanatban elaludt.

– Mit mondtam, felséges királyné asszony? – szólt a komorna, s igen büszke volt, hogy így eltalálta az igazságot.

– Nohát, most már szavamat adom – kiáltott fel a királyné –, hogy akár jönnek érte a szülei, akár nem, ezt a szép kisgyereket fölnevelem, és hozzáadom feleségül a piciri szép kislányomat.

Matyi csak egy hét múlva mert beszélni, akkor elmondta, kik az ő szülei, ki az édesapja, édesanyja, s felhívták a szüleit a királyi palotába.

De akkor már úgy megszerette a kis babrost a királyné, hogy azt mondta, ő már többet nem adja vissza, hanem csakugyan állja a szavát, fel fogja nevelni, ki fogja taníttatni, mégpedig nem is holmi ilyen-olyan tudományra, hanem mindjárt királyi tudományra, s csakugyan hozzáadja a lányát feleségül.

A Matyi édesapja nem tudott eleget csudálkozni rajta, hogy az ő kis babros fia ilyen jó lesz királynak, de aztán mégis belenyugodott.

– Hát, fiam, jó itt? – kérdezte a kisfiát.

– Bizony jó, édesapám, hanem azért mégis jobb volt otthon, mert ott a patakban olyan szép kavicsokat találtam, amilyen itt nincs. Mind magának adom ezt a ládikó gyöngyöt, ha elmegy, osztán hoz nekem abból a kavicsból. De a legszebb ötöt hozza ám el! Jól válassza ki!

A királyné hangosan nevetett, és azt mondta, hogy csak tegye meg egész bátran, amit a kisfia ígért, meg is fog történni.

Erre a Matyi apja meg az anyja hazamentek, s leguggoltak a patak partján a nagy fekete kő mellett, ahol a két krajcárt letette Matyi, s hozzáfogtak fehér kavicsot válogatni. De úgy megnézték, megforgatták valamennyit, úgy babráltak velük, hogy melyik a szebb, hogy a falubeli szomszédasszonyok mind összegyűltek, és úgy nevettek.

– Nézzétek már ezt a szomszédot, hogy a kis babros elment királyfinak, hát ők lettek nagy babrosok helyette.

De az öregek egy szót sem szólottak, csak válogatták a kavicsokat, és közben azon tanakodtak, hogy a Matyi gyöngyeit el fogják adni, és az árán megveszik az egész határt, ameddig csak a patak folyik, és minden kavicsot összeszednek a kisfiuknak.

– Látod, apjuk, látod, mindig szidta a kis babrost, hogy olyan furcsa volt, és most magunk is azt csináljuk.

– No, csak ne beszélj, ne beszélj – szólott az öregapó –, szedd azt a követ, mert ha felnő a fiad, osztán király lesz, majd ő tanít meg rá, milyen az a kutya-macska lakodalom!

Dióbél királykisasszony

Bimbószájú Böske húgommal nagy vásárt csaptam a minap. Megvettem tőle a szépen szóló körtemuzsikáját. Mégpedig azért vettem meg, hogy ne szóljon többet. Elkezdte fújni már az ágyban, s még délben is fújta az asztalnál. Még azt is a körtemuzsikán fújta ki, hogy neki már elég volt a mákos csíkból, nem kér többet belőle.

– No – mondom –, én meg nem kérek már a körtemuzsikából.

– Nem is adom, ha kéred is – fújta Bözsike kevélyen a szépen szóló muzsikát.

– No, pedig én tudnék olyat, amiért nekem adnád – évdtem vele.

– Olyan nincs! – rikoltotta a gyönyörű muzsika.

– Hát ha olyan babát adnék érte, amilyen még sohase volt?

Már akkor a kezemben volt a drágalátos muzsika. Dugtam is a zsebembe sebesen, hogy meg ne bánja a vásárt a gyönyörűm. No, nem is ő bánta meg, hanem én. Mindjárt belém csimpeszkedett, és tessékelt befelé a babaszobába.

– No, gyere, bácsim. Nézd meg, hogy milyen babám nincs még.

Annyi volt ott a baba, mint rostán a lyuk, még eggyel annál is több. Volt azok közt szolgálóbaba is, kisasszonybaba is, de még bárókisasszony-baba is.

– Hej, szegény világ, vetett ágy, mi lesz ebből! – sóhajtottam el magam, mikor Bözsike az ezüstbe öltözött babáját előhúzta.

– Ez a grófkisasszonybaba – mutatta büszkén.

Meghajtottam magam, és azt mondtam a grófkisasszonybabának, hogy még olyan szépet sohase láttam, mint ő.

– De már ilyet ne mondj, bácsim! – duzzogott Böske húgom, s leemelte a fátyolt a legkisebb babájáról. Tetőtől talpig arany volt a ruhája, még a folt is arany volt rajta.

– Ez a hercegkisasszony-baba!

Ijedtemben szólni se tudtam. Annál jobban tudott bimbószájú Böske húgom.

– Csak még királykisasszony-babám nem volt – ezt szólta. – Azt adj nekem, bácsim, a körtemuzsikáért.

– Hát majd körülnézek a világban – ígértem meg Böskének, s egész délután törtem a fejem, hol vehetnék én királykisasszony-babát.

Még tán most is a fejem törném, ha ozsonnára diót nem törtem volna. De azt törtem ám, mégpedig szép nagy szemű diót, akár babát lehetett volna ringatni a héjában.

„Nini, hátha lehetne is!” – ötlött hirtelen eszembe. Azzal kiválasztottam a

legnagyobb diót, hosszában felnyitottam, a felső hajának a felét lefaragtam, a másik felét meg visszaragasztottam az alsó hajára.

„Így ni, készen van a babakocsi, csak cérna kell bele húzónak” – biztattam magamat.

A többi aztán gyorsan ment. Egy gerezd diót be kell pólyázni, egy szem borsót ráerősíteni, annak orrát, szemét, száját festeni, szép főkötőcskét illeszteni rá színes papírból, s olyan baba nevet ki a kocsiból, hogy öröm nézni. Megérdemli, hogy dirib-darab selyemből függönyt is szerkesszen az ember a kocsi-jára.

Nem telt bele félóra, már odahúztam az asztalon a babakocsit Böske hűgom elé.

– Itt a királykisasszony-baba.

Böske kerekre nyitotta a csillagszemét.

– Micsoda királykisasszony ez? – kérdezte gyanakodva.

– Hát dióbél királykisasszony.

– Úgy már igen – nyugodott meg a babák királynéja.

Ez csakugyan olyan baba, amilyen még senkinek se volt, de mindenkinek lehet.

Mosolygó Tündér Ilona meséje

Egyszer Guidobaldo gróf, mikor egyedül vadászott volna, kitevedt az erdőből a Duna partjához. Hanem ott az ő hódas fekete lova csak meghorkant és megállott. Annak a lónak neve Aldazar volt, és Guidobaldo a szaracénoktól hódította karddal.

– Itten vársz rám, Aldazar – mondotta neki Guidobaldo.

Aztán leugrott, és tölgyfa gerelyét jobb kezébe szorítván előrelöpődzkodott. Hanem amint kiért a sűrűből, meglátta a kék Duna vizét és egy szépséges fehér leányt, amint fürdőzött.

Ezt nem anya szülte – gondolta magában Guidobaldo –, merthogy ilyen szépet még nem látott. És amint körültekintett, meg is pillantotta a fehér hattyúruhát a parton. Guidobaldo odaugrott és rálépett. A lány is akkor észrevette, és kiáltva igyekezett a partra.

– Add vissza a hattyúruhámat – mondotta kérve.

– Nem adom vissza – felelte Guidobaldo. – Mondd meg a nevedet, szépséges tündérlány, mert most már az enyém leszel.

– Tündér Ilona az én nevem – felelte a lány.

Akkor Guidobaldo ölbe kapta és vitte. Hanem a Tündér Ilona nem jajgatott és nem sírt, de csendesen nézett a lovag szemébe, és mosolygott vala. Guidobaldo nézte, hogy Tündér Ilona mosolyog, és azt gondolta, elolvadt az ő melle a páncél alatt, mintha csak forró bor volna vaskehelyben.

– Hej, Aldazar – kiáltott Guidobaldo –, nem vittünk még ilyen zsákmányt! Hát téged milyen téli csoda vert, hogy fehér lettél, amíg odajártam?

Aldazar visszanyerített, és megrázta sörényét, fehér felhőt vervén vadalmavirágból, mely behullatta, hogy a fiatal ágakat tépdeste. Mert virágzó tavasz volt éppen akkor.

Hát fölültek. Guidobaldo gerelyre tűzte a hattyúruhát, és Aldazar még egy nagy virágos ágat tépett magának az útra.

Mikor meglátta őket az őr a toronyablakból, azt mondta:

– Fekete lovon ment el Guidobaldo gróf, fekete páncélban és fekete tekintettel. Íme fehér lovon tér meg, fehér lobogóval, és páncélját is fehérség övezi. Mire véljem?

Mikor Guidobaldo belovagolt a vára udvarára, azt mondta a toronyőrnek:

– Most már ereszd le a csapóhidat, toronyőr, és a kapu is maradjon tárva. Békesség legyen most már a környéknek és minden utasoknak.

Hát boldogságban, szerelemben éltek, édegeltek Guidobaldo gróf és Tündér Ilona. De attól fogva boldogabb volt mindenki is a várban. Guidobaldo anyja elfelejtette, hogy öreg és beteg, Guidobaldo két árvája elfelejtette, hogy meghalt édesanyjuk, és minden szolga elfelejtette az ő szolgaságát, mert mosolyogva járt közöttük Tündér Ilona, és mindenek meleg örömet éreztek szívükben, mert-hogy úrnőjüktől is távol maradt a bánat. Hanem ez azért volt, mert a tündérek nem tudnak sírni.

Történt azonban, hogy Guidobaldo anyja meghalt. Nagy lett a szomorúság, mert mindenki is az öregasszonyt nagyon szerette. Nagy siránkozás közben tették sírba. De mikor a gödör körül állnának, egyszer csak azt mondja haraggal a Guidobaldo első kapitánya:

– Mégis nincsen szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Azt felelte akkor Guidobaldo gróf:

– Fogjátok meg a kapitányt, és vessétek a legmélyebb tömlöcbe. Mitévő lennék én, ha még ő is sírna, az egyetlen fényesség is elromlana? Ó, százszor áldott az ő sebezhetetlen tündérszíve.

Hanem a várnép fele nem szerette többé mosolygó Tündér Ilonát. De Guidobaldo gróf még százszor jobban szerette, és még nagyobb szerelemben éltek, édegeltek attól fogva.

Történt azonban, hogy betegség ütött ki, és Guidobaldo két árvája egy éjszaka meghalt mind a kettő. Hát a sírás-rívás majd fölvetette a várat. A gróf is Tündér Ilona térdére fektette a fejét, hangosan zokogván, és önnön húsát tépte kínjában.

Hanem mikor a gödör körül állnának, egyszer csak azt mondja haraggal Guidobaldo második kapitánya:

– Itt temetjük a két édes árvát. Velük játszadozott mindig Tündér Ilona. Térdén ébresztette, keblén altatgatta. Értük az ő ura önnön húsát megtépte kínjában. Mégis gonosz a szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Akkor kardot rántott Guidobaldo gróf, és a második kapitányt ott levágta.

Mindenki haraggal fordult el, de a gróf magához ölelte Tündér Ilonát, és sírván mondta:

– Mosolyogj, mosolyogj, egyetlen sugaram, mert megszakad a szívem, ha te is elborulsz!

Attól fogva mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát, de Guidobaldo még százszor jobban szerette, és még százszor nagyobb szerelemben éltek, édegeltek attól fogva.

Történt azonban, hogy egy szerelmes éjszakán azt mondta Guidobaldo Tündér Ilonának:

– Ó, én mosolygó szerelmem. Ha te elhagynál, halálra válnék.

Aztán elgondolkodott, és később azt kérdezte:

– Vajon mosolyognál-e, ha én téged elhagynálak?

– Nem tudok sírni, Guidobaldo – felelte Tündér Ilona.

Erre Guidobaldo az ajkába harapott, aztán leszállt a nyoszolyáról, és búcsú nélkül kiment Tündér Ilona szobájából. Hanem másnap reggel az ajtónál kopogott. Csak halkán kopogott, és halkán nyitott be, és szíve tele volt szégyennel és aggodalommal, hogy Tündér Ilonát nagyon megbántotta. De Tündér Ilona kitérte két liliomkarját, és még sokkalta ragyogóbban mosolygott rá, mint azelőtt. Mikor is ezt gróf Guidobaldo meglátta, hogy sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt, egy szót sem szólt, hanem sarkon fordult, és kiment a szobából. Hanem estére kelve fölparancsolta a második kapitány maradott özvegyét. Hangosan mulatott vele, hogy hallassék Tündér Ilona szobájában, és magához vette éjszakára. Hanem reggelre kelve szöges korbáccsal verte ki a palotából a második kapitány maradott özvegyét. Aztán Tündér Ilona ajtajához ment, és sokáig állt ott, és kopogni nem mert rajta. Hanem Tündér Ilona elébe jött, és kinyitotta az ajtót. Kinyitotta az ajtót, kitérte liliomkarját, és még sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt. Mikor is ezt gróf Guidobaldo meglátta, hogy sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt, az öklére csavarta Tündér Ilona aranyhaját, és őt lerántotta a földre.

– Csak nem sírsz? Nem sírsz? Mégse sírsz? Akarom, fájjon! Akarom, jajgass! Sírj hát, sírj! – és ütötte, rúgta Tündér Ilonát, hogy habtestéből kiserkedt a vér. De Tündér Ilona csak egyre halványodott, ragyogó kék szeme elfakult, de egy csepp nem sok, annyi könny nem hullott belőle.

– Nem tudok sírni, Guidobaldo – mondotta csendesen.

Akkor gróf Guidobaldo letépte róla a ruhát, és hajánál fogvást kivonszolván a palotából, régi hattyúruháját utána dobta.

Tündér Ilona pedig elvánszorgott az istállóba, ahol Aldazar volt bekötve, és véres, sebes testét befektette az ő jászolába. A hódas fekete paripa hízelegve és szomorún nyihogott rá, és véres sebeit puha nyelvével nyaldosta, hogy estig be is hegedtek. Akkor kikelt a jászolból.

Másnap reggel Guidobaldo kilépne a palotából, hát a küszöbön fekszik Tündér Ilona, fehér hattyúruhája a feje alatt, úgy alszik. Akkor gróf Guidobaldo arcát elöntötte a meleg könny. Csak nézte Tündér Ilonát, hogy alszik, és szólni nem mert, mozdulni se. Hát fölbredt Tündér Ilona, és fölnézett a grófra. Még kék szeme is halvány volt, de vértelen ajkán szép, édes mosoly ragyogott Guidobaldo felé. Akkor gróf Guidobaldo lerúgta a küszöbről.

– Menj el a váramtól, mert boszorkányfaj vagy, és nem tudlak megölni!

És gróf Guidobaldo ráuszította a kutyáit. Hanem az ebek behúzták farkukat, és hason csúsztak Tündér Ilonához. Akkor a gróf ráuszította szolgálait, és azok kiűzték a mezőre, mert mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát.

Gróf Guidobaldo kiállt a toronyba, és onnan nézte, hogy Tündér Ilona hattyú képében a levegőbe emelkedik. A levegőbe emelkedett, de nem szállt el, hanem a vár fölött kerengett lassú röpüléssel. Akkor Guidobaldo fogta íját, és minden

erejével a hattyúra lőtt. De a nyíl nem vitt odáig, hanem ragyogó ívben hajolt el alatta.

Akkor a hattyú hirtelen lecsapott elébe a nyílnak, és mellel fogadta.

Aztán lassan a hattyú felemelkedett, és nyugatnak szállt. Nyugatnak szállt, mellében a nyíllal, és dalolni kezdett. Hanem a világ minden könnye csak esővíz, annyi szomorúság volt abban az énekben.

Akkor Guidobaldo gróf azt mondta a toronyőrnek:

– Most már csukd be a láncos kapukat, toronyőr, és húzd fel a csapóhidat.

KAFFKA MARGIT

Marie, a kis hajó

A gyermekkorát egy nagy, kátrányszagú és sötét raktárban töltötte, a hajógyár fészere alatt, és alig egy-két napja szállongott, repesett még az öböl kék vizén a friss, tavaszi napsugárban. Karcsú testű, fehérre mázolt, formás és egészen fiatal, vitorlás gőzjacht volt: könnyű és kecses leányhajó, egészen alkalmas arra, hogy az ember napsugaras tavaszi reggelen mosolyogva nézhesse fedélzetéről a felhőtlen eget és a csillogó, fodros vizet. Oldalt a bordáján nagy, eleven piros betűkkel világított a neve: Marie.

– Gyönyörű kis jószág! Olyan, mint egy szép fehér hattyú! – mondogatták az emberek a parton, és ernyőt formáltak kezükből a szemük elé, amíg utána néztek a messzeségbe. A kirándulási vállalat emberei is – akik próbaútra mentek vele ezen a napon – úgy gyönyörködtek benne, mint egy kedves gyermekben, becézgették, dédelgették; mert valóban Marie volt a legfiatalabb és legcsinosabb jacht az egész öbölben. Este, amikor parthoz értek vele, azt mondja egy fekete szakállas, örökké jókedvű matróz a többieknek:

– Fiúk! A mi kis Marie-nknak most már férjet kell találni. Mert minden hajónak kell hogy rendes helye legyen a kikötőben, és egy jó férj igazi, megbízható támasz az élet viharában. Keressünk ki egy csinos bóját!

És kacagva mutatott a nagy, üres hordók felé, amelyek sorfalat állanak a vízben a part mentén, hosszú láncokkal a tengerfenékhez erősítve. Szeles, tavaszi időben ezekhez szokták odakötni a hajókat.

A matrózok nagyot kacagtak a tréfán.

– Ma még ne bántsuk – felelt egy sima képű angol legény –, csak erősítsük ide a rakodóhajóhoz, de holnap csakugyan meg kell tartanunk a lakodalmát. Hisz úgylis virágvasárnap lesz, a nagy ünnepi kirándulások napja. Jertek ide, a csapszékbe, igyunk a kis menyasszony egészségére!

– Hurrá! – kiáltották a legények, és siettek az osteria felé.

Jókedvük volt, mert másnap szép, tiszta időre és jó sok borralalóra volt kilátásuk. A kis hajó egyedül maradt a sötétben, és elgondolkozott. Csak félig értette azt, amit felőle mondtak, és nem tudta, mi benne a tréfa, és mi igaz, mert még valóban egészen tapasztalatlan és gyerekes kis hajó volt, és nem volt jártas a világ dolgaiban. Hisz alig került ki a sötét raktárból. „Az élet vihara!” – ez a szó különösen az eszébe maradt, és soká töprengett az értelmén. Hát az élet nem csupa fényből, lubickolásból, dicsőítő szavakból és könnyű, kellemes munkából áll? Hisz a habok olyan simák, engedelmesek, és a lenge szél olyan

---

---

hízelve simul bele a puhán dagadó vitorlákba. Hát másféle is lehet az élet? Messze a parti csárdából fiatal matrózok lármás, kurjongató éneke hallatszott.

Másnap, jó korán, amikor még pirosan hasadt a hajnal a parti hegyek mögött, fiatal matrózinások ébresztették föl Marie-t. Gondosan kisöpörték, megmosták, kifényesítették, pedig amúgy is vadonatúj volt, és ragyogóan tiszta. Aztán tarka lobogódísz tontak föl rá hosszú kötelen, amelyet az árbocfákhoz erősítettek.

Volt ott mindenféle nemzetnek zászlaja, kisebb-nagyobb, egyszerű és tarka, s oly büszkén, olyan tüntetően libegtek-lobogtak, mintha mindegyik a saját népének dicsőségéért versengett volna; mikor a fiúk ezzel készen voltak, töméntelen sok virágot hoztak a part felől nagy kosarakban, és illatos füzérekkel telis-tele aggatták a hajó fehér bordáit. Mennyi rózsa és gyöngyvirág, mennyi nagy lila orgonabuga és friss zöld babérfalomb pompázott a Marie fiatal, szép testén! „Evoé!” – kiáltották a matrózok már messziről, mert valóban sohasem láttak díszesebb, karcsúbb, fehérebb és bájosabb menyasszonyt ennél.

Egy óra múlva a legdíszesebb vendégsereg töltötte meg a hajót; világos ruhás, csipke napernyős asszonyok és előkelően öltözött urak. Fenn, a fedélzeten díszes terítékek voltak a villásreggelihez, és sürgő pincérek jártak nesztelenül az asztalok körül. A hajó elején pedig muzsikusbanda foglalt helyet, és lelkesítő indulóba kezdtek abban a percben, mikor Marie megindult. Hogy dobogott, milyen édes, boldog izgalomban zakatolt odabenn a kis gépház, a Marie fiatal, reménykedő szíve.

A fedélzeten egyre vidámabb, hangosabb lett a mulatozás zaja, a férfiak összecsendítették poharaikat, az asszonyok daloltak és csevegtek, és a fehér vízi menyasszony után, mint tündéries uszály, lengett a sok virág édes illata. Marie látta és hallotta mindezt, és egészen elkábította őt az ünnepi zaj és elevenség, amelynek, úgy érezte, ő a központja. Hallotta, hogy dicsérik odafenn. Belenézett a sima, acélkék víztükörbe, és látta ott felvirágzott, lobogódíszes alakját, és ujjongó, gyerekes örömmel ficánkolt meg a habokban, mint valami evickélő, buta, szép kis aranyhal. „Az élet igazán nagyon szép, és most valami csodálatos, új és mindennél jobb dolognak kell rám várnia. Miért volnék különben így feldíszítve?”

Délfelé egy babérlombos, virágos szép sziget partján kötöttek ki. A kirándulók egy része leszállt itt; csak a java mulatozók, a lehangosabb kedvűek maradtak fenn a hajón. Ezek csak innét a fedélzetről akarták élvezni a partok tavaszi pompáját, és azt mondták, ki sem szállnak estig – vigye őket Marie, ahova akarja. Most már minden szabadabb, fesztelenebb volt. A nótába a matrózok is belekurjongattak a fedélzet hátulsó zugából; a bor néha előmlött a deszkapadlón, és mámorító gőze a hervatag virágok illatával vegyült; a karfák mellett könyökölve pedig egészen fiatal párok húzódtak egymáshoz közel, nézték a víz örök fodrait, a hunyó nap aranybronz csillogását odalenn, és egészen halkán suttogva csak egymásnak beszéltek, és egymásra figyeltek.

Marie már maga sem tudta, hol, merre barangol, olyan önfeledt volt, olyan könnyű és boldog; erős és enyhén dombos partok, borostyánlombú szigetkék közt, kicsi öblökben kedvére jött-ment estig, és nem is vette észre, ő viszi-e valóban a násznépet, vagy azok igazítják az ő járását. Ám a nap vörös golyója egyre beljebb bukott az égen, már csak fél volt, már egy negyed; végre egészen belesüllyedt a tengerbe. A fiatal párok a fedélzet rácsa mellett fázósan borzongtak össze, és Marie, a szép kis menyasszony hajó látta messziről a part csillogó lámpagyöngysorát, a fénypontok hosszú tükörcsíkját a vízen és a világítótorony gyönyörű, ezerszínű szivárványpántját. E pillanatban özönnel hullt rá a körben forgó színes fény, és bűbájos, tündéri ragyogással árasztotta el. „Ez a boldogság perce!” – gondolta ekkor Marie, és zakatoló kis gépszíve majd elpattant a felindulástól. Ám a perc rövid volt, a világítótorony gépezete öntudatlanul és közömbösen forgatta körül tovább fényszóró lámpáját a sötét habok felett; mert hisz mindennek sokkal magasabb és komolyabb rendeltetése volt, mint hogy egy bolondos kis hajóleányt hazug és rajongóan boldog álomba ringasson. A fény elfordult, a tengeren hűvös szél kerekedett, és Marie érezte, hogy a fekete szakállas gépész dohogva megy le a csigalépcsőn, és kemény fogással teszi kezét a legfőbb csavar fejére. Azontúl minden rendben folyt.

Elcsendesedve, egyenként szálltak le a virágvasárnapi kirándulók. A fiatal párok némelyike még visszanézett, és csókot intett a kis Marie felé a sötétbe, mert érezték, hogy egy boldog nap emlékét köszönik neki. Aztán csak a hajó legénysége maradt vele.

– Fiúk – mondta ekkor megint a fiatal angol matróz –, látjátok-e a vőlegényt? Ott illegeti magát a mólóhoz közel, ahol ni! Most éppen magányos, tegnap még egy kis japán gőzös volt hozzáláncolva, de azt már elválasztották tőle. No, csak rajta, Marie, rajta!

– A hordó a legjobb férj! – kacagott egy másik. – Mert jó erős lánccal van a biztos fenékhez kapcsolva, és belül egészen üres. Aztán milyen szépen tud erre-arra hajbókolni a hullámok előtt, mint valami udvarias kalmár egy keleti hajón. Nézzétek, hogy pislog, kacsingat ide a nagy, piros lámpásszemével!

– Most már ne figurázzatok! – rivallt rájuk a szakállas gépész. – Az idő szelesre fordult, Marie-t csakugyan a bójához kell erősíteni. Előre!

Egykettőre ott voltak.

A vitorlát gyorsan bevonták, mert valóban egyre erősödő szelek keltek szárnyra; a gépházat leszerelték, a kabinokat lecsukták; aztán csónakba ültek, és áteveztek a mólóra.

Marie pedig ott állt hervadt virágfüzéreivel, kihülten, némán és reszketve a támadó szélben. Hallotta, hogy csörren minden mozdulatára a lánc, és látta a félszemű, nagy, üres hordót, amint kedveskedve lendült erre-amarra a vízen, tetején meg-megpislant a villamos lámpa körtéje, és minden mozdulatnál rántott egyet a láncon, mintha közelebb akarná hívni magához kis menyasszonyát. De

---

---

az rémült idegenkedéssel rándult vissza újra meg újra, és egész testében reszkedett. Nagy, éjszakai némaság feküdt el az öböl felett, közel és távol emberi hang nem hallatszott, egészen egyedül voltak.

– Kis hajóleány – mondta ekkor a hordó olyan halkán és gyöngéden, ahogy csak öblös hangjától kitelt –, kis Marie, ne félj! Légy bizalommal irántam, és próbálj egy kicsikét megszeretni engem. Nem lesz rossz dolgod velem. Hűségesen fogok őrködni fölötted, megvédlek minden kósza vihartól, mert én mélyen lenn, a biztos tengerfenékben gyökeredzem. Te pedig el fogod nekem mesélni, amit útközben láttál és hallottál, és álomba ringatsz a szép, tarka világi történetekkel. Mert én már afféle itthon ülő, öreg hordó vagyok; a hivatalom nagyon leköt, bár nem panaszkodhatom, mert anyagi gondjaim nincsenek.

Így beszélt a bója, és csendesen, szelíden ingatta nagy, buksi fejét. De szegény kis Marie nem értette mindezt. Már megint az élet viharairól beszéltek neki, de mit tudta ő, mit jelent ez. Ma olyan boldog volt, ifjúság, illat, fény és dal vette körül; itt pedig hideg van, és néma sötétség; és a vén hordó olyan rút és ormótlan, és milyen furcsa, szomorú dolgokat kong-bong összevissza. Marie, pedig nem volt rossz-szívű, nem tudta annyira legyőzni ellenszenvét, hogy közelebb menjen hozzá.

– Hát jó, kis Marie – szólt lehangoltan a vőlegény –, ma, úgy látszik, nincs kedved szóba állni velem. Talán holnapig meggondolod. A dolog úgysem sietős, hiszen elég időnk lesz együtt csevegni estéről estére ezentúl. Jó éjszakát, kis Marie!

Azzal a másik oldalára fordult, és néhány perc múlva már mélységesen aludt.

A kis hajó remegve állt mellette.

„Milyen öreg, milyen korhadt! – gondolta. – És még ő akarna engem megvédeni! Hisz minden abroncsa rozsdás, és csikorog a hullámverésben, és a dongáiról lemállott a kátrány!”

Marie az alvó fölé hajolt. „Kluty-kluty!” – hangzott akkor a hordó belsejében, amint a víz gyöngén lóbálta a nagy testét. Marie, aki a hajógyárban, amíg elkészült, fizikát és mértant is tanult, tudta, hogy ez mit jelent. A megereszkedett hordódongák közé máris beszivárgott egynéhány csepp víz. Ha ez tovább így tart, és az emberek idejekorán észre nem veszik, az öreg bójának nem lesz már hosszú a hátralevő élete; egyszer csak megtelik vízzel, és lemerül a fenékre, ott fog pihenni örökké, ahova életében is egy erős lánc fűzte. „Szegény!” – suttozta a kis Marie hirtelen ébredt szánakozással, de ebben a percben megcsördült a lánc, és emlékeztette a rabságára.

„Istenem, hát ezentúl mindig, napról napra a rozoga, asztmás, vén hordóhoz legyenek kötve? Ő legyen a társam, csak ővele válthassak szót a napi munka után? Lehet, hogy nem rosszindulatú, de olyan nagyon nem hozzám való! Nem tudom szeretni, pedig sajnálom szegényt. De lehetetlen, hogy itt mellette töltssem el a szép fiatalságomat. Lehetetlen!”

Új szélroham jött nyugat felől, és a láncok egyre zörögtek. Marie-t most már izgalmas és egyre lázongóbb szabadságvágy fogta el. A gondolatai egyre keserűbbek lettek, és mérhetetlenül szerencsétlennek érezte magát.

„Olyan szép vagyok – gondolta –, olyan ragyogó és fiatal, hogy mindenki kedvét találja a látásomban. Nem maradhatok mellette. Nem, nem, inkább meghalok!”

Megrázkódott, és messze elrántotta magát a láncon. Akkor a nagy vaskampó hirtelen kifordult a síkjából, megcsikordult, és elvesztette a lánc utolsó szemét. A kis hajó messze kilendült a megfeszített lánc végéről a sötét hullámok felé. Még látta, hogy az alvó bója felszusszan, és a másik oldalára lendül; a következő percben már csak azt érezte, hogy az ár sodra gyorsan viszi őt magával, hogy egyre távolodik a hordótól, egyre kisebbek a parti lámpák; a móló, az öböl, minden ködbe vész mögötte. Szabad volt. Körülte csak a csillagos ég és a fekete víz.

„Szabad vagyok! – gondolta egyszerre mámoros örömmel, amikor tisztán látta helyzetét. – Most már mindig a hűs, tiszta vizeken fogok járni, és nem kell az üres hordónak mesélnem! Megint el fognak jönni az emberek, felvirágoznak engem, és hallani fogom a dalt, a pohárcsengést és a bizalmas suttogásokat. Csak lenne gyorsan hajnal, hogy láthassam magamat a tiszta víztükörben!”

Ehelyett azonban egyre sötétebbnek látszottak a hullámok, mert az égre nagy, fekete viharfelhők gyülekeztek. A szél is erősödött; néha nekivetette magát a víz felszínének, és magasra felcsapkodta azt. A hullámok odatorlódtak a kis hajó nyomába, paskolták bordáit, és kísértetiesen fehér tajtékkal szórták tele a sötét éjszakában. És még egyre nőttek. Némelyiknek az ütése már olyan erős volt, hogy a kis Marie heves fájdalmat érzett és felszisszent. „Ó – gondolta ekkor megrémülve –, talán a tenger haragszik rám, amiért otthagytam szegény öreg vőlegényemet, a rozszant bóját!” Félelmében kész lett volna vissza is fordulni, de a hullámverés és az ár ellen úgysem lehetett volna. Most már tehetetlenül és néma kétségbeesésben engedte át magát a víz erejének – és az egyre jobban, egyre vadabbul csapkodta a kis kirándulóhajó könnyű testét. Néha egészen oldalt kellett dőlnie, és bevárni, míg egy-két tornyos, haragos hullám keresztülcsap rajta, sós permetegével megöntözve a fedélzetet, az összegöngyölt vitorlák vásznait, a csipkézett szélű, csinos sátorernyőket és a kabinok ablakszemét. Aztán nyögve egyenesedett fel a hajó megint, és a következő hullám a másik oldalról támadt neki. Úgy érezte, hogy nem éli túl ezt az éjszakát. Akkor visszagondolt mindenre, amit az élet viharairól hallott. Milyen hamar meg kellett ismernie, milyen hamar!

A rettentő kimerültségtől már csak félig volt öntudatnál, és ernyedten engedte át magát sorsának. De mintha valamivel mégis enyhült volna a szélvihar ereje, és szelídebb lett lassan a tornyosodó víz. Kelet felől halvány derengése látszott a felhős, szürke hajnalnak, és Marie kábultan nézett szét az idegen vizeken.

Milyen messze került az ismerős partoktól! Hol van a vidám város, a tréfás matrózfiúk, a fényes öltözetű násznép, akik még tegnap úgy dicsérték szépségét? Merre van a sok babérlombos, viruló sziget, ahol fiatal nők daloltak, és virágot szedtek? És a vén, kövér hordó, az ő szegény, szelíd vőlegénye, aki olyan rút volt, és annyira nem illett hozzá? Milyen mulandó minden! Akkor megnézte magát a szennyes színű, zavaros víz színében, és amit láthatott, attól is sírva fakadt. Virágdíszét mind lesöpörte a vihar, lobogóit összeszaggatta, mint színehagyott, összefacsart rongydarabok fityegtek le még itt-ott. A főárboc derékban roppant meg, és a hajó oldalán a piros felírást, mely kissé friss volt még, elmázolta, mállott, zagyva foltokká oldotta a sós hullámok ereje. „Ennyire megváltozhat az ember egy éjszakán át! Hisz ez borzasztó! Mi lesz most már velem?”

Ám a víz vitte tovább. Lassan lecsillapult a vihar, és borongós, de enyhe tavaszi nap kezdődött; az összeázott hajóleány is megszáradt nagyjából, és némán bandukolt tovább az áradattal. Idegen partokat látott maga mellett elshuhanni, nagy, kopár, szirtes hegyvidéket, égis éri és egészen kietlen, pusztá sziklával és zubogó patakokkal, melyek a tengerbe ömöltek. Majd egy magányos, régi sziklavár romja látszott egy ködös és kopár csúcson. Néhol látta az apró, alig lépésnyi széles kerteket a pusztá hegyoldalakon; nézte, mint cipelik fel az asszonyok kosarakban a termőföldet az átelleni völgyekből, és mint rakják fel a férfiak a picik kertek mellett az ölnyi magas védőfalakat nagy kövekből, abba az irányba, ahonnan az uralkodó szelek fújnak. De látta azt is, hogy e keservesen őrzött piciny kertek mennyire megfizetik a lakosok fáradságát, s hogy e korai tavasznapon már gyönyörű, friss veteményt, dús zöldségtermést hoznak le a parányi telkekről. „Az áldott nap és az édes, enyhe levegő – gondolta Marie – mindent körülvesz, ápol és gondoz. Miért lennék csak én mostohagyermek az életnek?” És akkor megint bizni kezdett, és fiatalos kíváncsisággal pillantgatott be néha két kopár sziklafal mélyedése közé a parton. Egy helyen egy kacagó, rózsaszín virágos, kis barackfa állt fiatal pompában a széltől védett sziklazugban. „Ó, virágok! – sóhajtott Marie, és kissé föllélegzett. – Hát még vannak a földön másutt is virágok!”

Néhány napon át járt-kelt így céltalanul és azt sem tudva, hová, merre, miért. Falvak látszottak a parton, kicsi halászkunyhókkal a víz mellett, ahol egész napon át ki volt feszítve a háló. Nagy, négyszögletes térséget kerítettek be vele a vízben, és esténként villanylámpát gyújtottak fel a víz színe alatt, hogy a fénnel odacsalják a szegény halacskákat; aztán bevonták a hálót. Akkor harangszó hallatszott a kis templomok tornyában, amelyek laposak voltak, és keskenyebb falukkal fordultak a szél iránya felé. A kisharang pedig minden kongásra kiöltötte nyelvét oldalt a toronyablakból, mert nem fért volna meg benne. Marie látta, hogy a lakosok mind összegyűltek az esti harangszóra a templom mellé, és nyújtott, könyörgő hangon, karban énekeltek: „Urunk, adj

---

segedelmet a csatában férjeinknek és fiainknak! Add, hogy épen térjenek haza, óvd meg őket!” Asszonyok, öregek és fiatal gyermekek voltak csaknem mind. Marie, a kis hajó most már mindent kíváncsian megfigyelt, és sokat tanult. „Tehát az emberek életében is vannak viharok!” – gondolta tűnődve.

Harmadnap reggelén egy nagy, parti város közelében találta magát. A környéken hosszú földnyelvek és félszigetek nyúltak be a tengerbe, sűrű bokrokkal és bozótok erdejével benőve, a víz pedig sekély volt ott, és egészen zátonyos, homokos az alján. Ám Marie nem tudta ezt, és mikor közelébe ment az egyik földnyelvnek, mely éppen a város alatt húzódott be a partról, egyszerre végighorzsolódott a vízfenék fövenyén, és mélyen besüppedt, odafúródott aljával a puha homok közé. Éppen egy bokros, sűrűn csalitos helyen volt ez, olyan piciny öblöcskében, hogy Marie alig fért el benne.

Kellemes zibbadást érzett tagjaiban, mikor olyan hosszú barangolás után meg kellett állnia. Valóban úgy érezte, hogy jól fog esni a pihenés. A fák és bokrok árnyéka majdnem egészen elfödte; ő azonban, ha kissé erőlködött, jól láthatta a félsziget fáin túl a nagy, parti város házait, a raktárak udvarát és a gyárak füstös kéményeit. Lenn a kikötőben messziről egész sereg egyforma színű és nagyságú hajó látszott, ott vesztegeltek szép sorjában felállítva, de ahhoz messze voltak, hogy Marie egészen jól láthassa formáikat. Errébb azonban, a város végén egy hatalmas, sokkéményű hajógyár volt; egészen hasonló ahhoz, amelyben Marie született. A kis hajó egész figyelmét lekötötte most a gyár udvara, örült, hogy mindent jól megfigyelhet, ami ott történik, őt azonban a sűrűségtől senki sem láthatja.

Három nagy, szép és erős hajót szereltek ott fel, külsőleg egészen hasonlókat egymáshoz és azokhoz, melyek ott benn a kikötőben sorakoztak. Hatalmas, zöldre festett bordájuk volt, erős, férfias alkatuk. És a fedélzet elején, lenn a tető alatt, széles üreg volt, és szilárd állványszerkezet az ágyútorok számára. Marie-nak eszébe jutott, hogy gyermekkorában már látott hasonló hajókat, mikor javítás alatt voltak a gyárban.

„Igen, ezek hadihajók, ágyúnaszádok!”

Már tudta, hogy hova készülnek, hisz ott feljebb, a parti falukban is hallott a háborúról, látta, amint katonásdit játszanak a gyermekek, harci nótákat dúdolnak a fiatal suhancok, és este a templomban síró zsolozsma hallatszik: „Védd meg, Isten, a csatába menőket!”

„Tehát a hajók is! – gondolta Marie megdöbbenve. – Micsoda vihar lehet az, ahova ilyen erős, hatalmas hajókat válogatnak össze. Pedig ezek nem is egyedül járnak, kormány nélkül, ismeretlen vizeken, mint én, a kis, elhagyott, fehér vitorlás jacht.”

Ebben a percben odaát, a gyár udvarán nagy sürgölődés támadt: vezénylőszavakat lehetett hallani, és sok-sok munkás erőfeszítő lihegését, kerekék és síjak súrlódását. Az első új hajót most engedték a vízre nagy emelőgépek

---

---

segítségével. Marie feszülten figyelt, látta, amint a rugalmas, karcsú hajótest lassan emelkedik fel a levegőbe, aljával a víz színét érinti, aztán megloccsantja a hullámokat, és messze kilendül a partról, amint az emelőgép karjait kirántják alóla. Ezzel helyet engedett társainak, akiket utána eresztettek vízre. De Marie ezt már nem látta többé.

Mert a nagy hajó, mely először érte a vizet, most ott állt egész hatalmas mivoltában a parányi, zátonyos öböltől egy kissé távolabb, a mélyebb, nyílt vízen, de úgy fordulva, hogy Marie egész világosan láthatta. Különös, egészen érthetetlenül káprázatos egy pillanat volt az; Marie később is mindig, amikor csak erre gondolt, sohasem tudta egészen megérteni. Hogy mit érzett akkor, és miért szállt rá valami sohasem ismert lány és mégis viharos indulat vagy boldog, félig kódos elrémülés. Csak érezte, hogy sohasem látott még ilyen nagyszerű, ilyen egészen tökéletes, ragyogó, büszke és derék hajót, mint ez. Látta oldalán a nagy, fénylő betűs felírást: Hermész – ez tehát a neve! Milyen parancsolón, bátran és mégis megnyugtatón hangzik. Ó, vajon meddig marad itt a közelben?

Ebben a pillanatban érezte Marie, hogy a másik is meglátta őt. Észrevette meglepődött mozdulatát, látta, hogy a nagy hajó orrával az öblöcske felé fordul, és feléje néz.

„Engem néz! – gondolta rémülten és mégis ujjongva. – De én már rút, összeázott és megtépett kis vitorlás vagyok... miért kell így látnia neki, a legszebbnek? Hol vannak ragyogó, fehér szárnyaim és rózsakoszorúm?”

De a nagy hajó még mindig nem vette le róla tekintetét, és Marie nyájas rokonszenv, csodálat és részvét kifejezését vélte látni rajta. Egymásra néztek, és akkor nem volt kívülök a földön senki és semmi.

„Igen, ez az igazi, a tökéletes boldogság!” – suttozta Marie, belsejében mélyen megindulva, és sírni szeretett volna, mert mindez olyan édes és szépséges volt. Az idegen hajó akkor megmozdult, és egy hullámhosszal kis szomszédnője felé közeledett.

– Hahó! – kiáltotta akkor egy rikácsoló, rekedt hang a gyárudvarból. – Hó, mit csináltok? A Hermész a zátonyok felé tart! Ki ügyetlenkedett? Miért engedtétek arra? Rajta hát, buta népség!

Hirtelen egy egész sereg munkáskar ragadta meg a vontatóköteleket, és Hermész lassan, maradozón úszott odább a kicsi öböl mellől, ahol egy fehér, kicsit viharvert, de azért karcsú és bájos hajócska gyöngéd alakja tűnt a szemébe egy pillanatra. Marie azután látta, hogy a három új hajót felvontatják a nagy parti város nyílt kikötője elé, ahol egyenruhás társaik sorakoztak. Másnap korán reggel füstfelhő szállt a part előtt. Az egész hajóhad zakatolva, teljes gőzerővel futott ki a kikötőből a nagy, messze, idegen tengerek felé.

Marie az egész éjszakát édes és boldog álmodozásban töltötte, mert hisz választotta még itt volt a közelben, és ő nem gondolt egyébre. De akkor, hogy

---

---

látta messze tűnni, elveszni az egyformaságban és egyre távolodni, egyszerre úgy érezte, hogy nem élhet nélküle.

„Hisz én az ő menyasszonya vagyok – mondogatta önmagának –, miért is nem tudtam ezt már előbb! De talán sejtettem, igen, bizonyára. Rám nézett, közeledett hozzám... és most elhagy! Vele kell mennem, szolgálni fogom őt!”

Iramodni akart, és megrázkódott a szűk kis öbölben, hogy kiszabadítsa magát; de nagyon is mélyen beékelődött volt a súlyos, iszapos fövénybe. Keményen nekifeszült a fenéknek, és vonaglott, hogy szegény fiatal kis teste megreccsent az erőfeszítéstől. Hiába! Rab volt, most talán sokkal inkább, mint mikor az üres hordóhoz láncolták. A jó meleg, kényelmes, de kérlelhetetlen és közömbös iszap megfogta őt.

Rab volt, és a hajóhad azóta messze-messze járt. Ám most már nem kesergett annyit a saját sorsán, sőt majdnem keveset törődött vele; mert folyton arra a másokra kellett gondolnia, aki talán szörnyű viharokat áll ki, talán el is pusztul a távolban. Napok és hetek múltak. Ó, ha elvész, elsüllyed a messze, idegen vizek borzalmas mélyébe, ahol tengeri hínár nő, és hideg polipkarok ölelik körül!

De jöttek szép, napsugaras nyári napok, mikor a lombos csaliban madárcák daloltak a kis Marie-nak, és könnyű báránnyfelhők szálltak az égen. Akkor azt gondolta: hátha diadallal tér meg, büszkén, győztesen, és fedélzetéről érdemjeles matrózok fogják énekelni a nemzeti himnuszt. És elképzelte lakodalmukat a szép, nagy város partján: ünnepi harangok zengenének, a nép „hurrá”-t kiáltana, a parton örömagyúk dörögnének, és a diadal hírére kivilágítanak este a parti házak ablakait. A világitótorony fényszóró, ezerszínű sávja pedig végigöntené sugárözönével őket, és megállna fölöttük...

Reggelek és alkonyatok jöttek-mentek. Már tűnőben volt a nyár, és néhol egy-egy sárga levél hullt le zörögve a part fáirol. Egy repkénybokor rányújtotta hosszú, szívós kacsait a hajó oldalára, felkúszott rajta, szétterült, és nagy, húsos szárával, sok-sok haragoszöld, kicsi levelével befolyta a fedélzetet, és ráfutott a kabinok kilincseire. Benn, az árnyékosabb sarkok mélyén rideg és unalmas szürke pókcsaládok szóttek-fontak örök egyforma, érthetetlen buzgósággal. Marie néha már úgy érezte, hogy megállt fölötte az idő. Talán már nagyon-nagyon régen vesztel így, mozdulatlanul, élet nélkül; talán mindig így volt, és sohasem lesz másképp. Voltak percek, mikor egészen fásultnak érezte a lelkét, és azt kérdezte magától, tud-e vajon még érezni, és köti-e még valami az élethez. Ám egyszer egy csapat vándorpatkány jött hozzá, és kéretlenül tanyát ütöttek rajta. Ezek legalább valami életet hoztak; és tudtak valamit mondani az emberek háborúja felől. Arról a vidékről valók voltak, ahol az ütközet folyt, és egy leégett falu házaiból menekültek; de látták messziről a tengeri csatázást is, és hallották az ágyúk bömbölését. Abban mind megegyeztek, hogy a lőpor szaga nagyon kiállhatatlan.

Egypár hét múlva deres, hideg őszi reggelek jöttek, és a kis félsziget fái elvesztették minden lombjukat. Már nem rejtették többé árnyékukkal a szégyény kis Marie-t. Egy reggel azután a hajógyár tulajdonosa, a rikácsoló hangú ember járt végig a parton egyik munkavezetőjével.

– Hát ez mi? – kérdezte elcsodálkozva, mert azonnal meglátta a fövényes, kicsi öbölben a repkénnyel befutott jachtot.

– Csodálatos! – mondta a másik is. – Vajon hogy került ide?

Nézték, vizsgálgatták. Később megegyeztek benne, hogy nyilván csempészeké lehetett az ellenséges országból. Talán meglepte őket a hirtelen háború; menekülniük kellett, és itt rejtették el a kis vitorlást. Valóban megismerték rajta az idegen gyár jegyét.

– Nem kell beszélni róla senkinek a parton – mondta az igazgató. – Hadd higgyék, hogy a mienk ez a kis roncs. Most, a zavaros időben úgysem keresik, mi meg hasznát vehetjük a részeinek, szétszedjük talán, és foltozunk vele mást.

Majdnem halálítélet volt ez, de Marie-t nem rendítette meg. Egy kicsit mindegy volt már neki az élet. Olyan reménytelen volt, olyan egyhangú és sivár. Aznap alkonyatkor benn a városban megszólalt minden harang; gyászosan, szomorú ünnepiességgel búgtak, zokogtak, és Marie jól tudta, hogy a háborúban elesett hősök lelkéért tartanak istentiszteletet. A patkányok és a fecsegő kis egérek már akkor megtanították őt az emberek szokásaira, de mindez alig érdekelte már. Néha eszébe jutott a tenger büszke hőséne, a nagy hadihajónak neve: Hermész.

„Talán már régen pihen a nagy mélység fenekén – gondolta akkor. – Vagy talán elmaradt az idegen földön, ahol ünneplik, és más menyasszonyt kerestek neki. Lehet, hogy nem is szeretett engem igazán; és ez természetes is, mert már akkor kopott és viharvert voltam, és nem volt koszorúm.”

Ám másnap a szomszéd gyár munkásnépe megint kigyűlt a partra, mert a munkaüzem, mely a háború hónapjaiban szünetelt, újra megkezdődött. A kikötő felől lassan és nehezen vontattak le egy kijavításra váró nagy hajót. Marie a tar gallyak között most már zavartalanul láthatott mindent. A hajóroncs egyre közelebb jött; már látszott széles, izmos bordája, csúcsos, erős alkata, meg lehetett ismerni régi zöld színét és az ágyüüregét. Igen, hadihajó lehetett. Most tért vissza a csatából, de ő, milyen állapotban. Torpedóütés érte, oldalán ott tátong a rettenetes égési seb, hajdani csillogó betűk néhányá ép még. Ah!... A kis Marie egyszerre inogni érezte egész gyöngé alkotmányát a rémülettől és felindulástól.

Igen, a Hermész volt, a gyönyörű hadihajó, az ő szépséges vőlegénye.

Így térnek hát vissza a háború hősei. Átlőve, eszméletlenül, haszontalan roncs gyanánt. És a parton nem szólnak az ünnepi harangok, és nem kiált „hurra”-t a sokaság.

– Kiemeljük-e a partra? – kérdezte egy munkás.

– Meglátjuk – hangzott a gyáros szava. – Bizony ez csehül van, szegény, nem sok reményem van hozzá, de megpróbáljuk, mit lehet tenni. Roncs gyanánt vettem meg a hadseregtől, de hátha kiépülne, kereskedőhajónak még jól el is adhatnám. Kihozni nem érdemes, félős is, hogy nem bírná ki, szétesne az emelésnél. Inkább az épületanyagot kellene odavontatni mellé; valami könnyű, kicsi alkalmatosságon, a sekély víz miatt. De hol kerítsünk olyat?

– Ott van, uram – felelt a munkavezető –, a zátonyos öbölben az a kis vitorlás. Nem használhatók?

– Azám! Lássuk csak! – Marie-hoz közeledtek, kiemelték, és előhozták fővenyes börtönéből; aztán nagyjából kiigazgatták (egy órába sem telt), és sietve megterhelték. Fát, szurkot, festéket és szerszámgepeket raktak fiatal vállaira. De milyen könnyűnek érezte a terhet! Mintha új erő szállt volna tagjaiba; hisz tudta, hogy segítséget visz a sebesültnek, az ő nagybeteg, szegény jegyesének.

Aztán végignézte az operációt. Még aznap hozzáfogtak, és egy héten át dolgoztak rajta a hajóácsok. Marie látta, mint fejtik le a roncsolt farészeket, mint pótolják újakkal, mint forrasztják, pántolják, szögezik és kátrányozzák. Aztán látta, mint mennek le a gépészek a csavarházba, hogy pótolják a rongált darabokat. Ám ott és a víz alatti részekben kevés hiba esett. Marie látta, hogy már élet van a betegben, hogy felsóhajt, és megismeri a honi partokat; aztán őreá néz, szegény, fakó kis ápolónőjére, meglepetten, örömmel és mégis szomorúan. A fűtőház rendben volt, az ágyútorok részét eltüntették. Már csak a kátrányozás volt hátra; aznap estéjén parthoz vonták mindkettőjüket a hajógyár elé.

– Igazán te volnál az, akit az elindulás napján láttam a kis öbölben? – kérdezte gyöngye hangon a nagy hajó, amikor minden elcsendesült a partokon.

– Igen, én voltam. Én mindjárt megismertelek téged, Hermész – felelt Marie, és könnyezni kezdett.

– Valóban, én is! És talán azért támadt újra egy kis kedvem ehhez a csúnya, szürke élethez, mert ott láttalak a közelemben, mikor életre hoztak.

– Ó, Istenem! Hiszen én... Hiszen én olyan kopott, olyan kicsiny és szürke hajócska vagyok! – hebegte a kis Marie rejtett, mély és benső boldogsággal. – Csakhogy te felépültél, Hermész!

– Szegény, kicsi menyasszonyom, kis életmentőm! – suttogetta a másik. – Gondoltuk-e valaha, hogy így találkozzunk? De te azért így is tetszel nekem, kis Marie! Sohasem láttam lengébb, formásabb kis jachtot. Könnyű és ruganyos vagy, látszik, hogy még nem múltál kétesztendő: előkelő gyárból kerültél ki.

– Csak ezen a tavaszon mutattak be a világnak – szolt Marie –, de a házasságom szerencsétlen volt.

És elmondta a történetét.

– Szegény kicsikém, sokat szenvedhettél – mondta a nagy gőzhajó részvétellel.

– Igen, de egynéhányszor nagyon is boldog voltam. Mikor rám szórta fényét a világítótorony szivárványos lámpája, vagy amikor koszorúkat fontak nekem piros rózsákból. De legkivált, mikor téged először láttalak meg a kis öbölben. Milyen ragyogó szép voltál. De most is kiváló hajó vagy, Hermész, így is büszke vagyok rád, és sohasem foglak elfelejteni, ha elmégy! Gondolsz-e majd rám, ha ott jársz az idegen vizeken, és sok újat és szépet láthatsz majd?

– Nem, kis Marie! Nekünk most már nem szabad elválni, te velem jössz!

– Ó, én csak terhedre volnék; ilyen szegény kis roncs! Hagyj engem itt meghalni – felelt a kis jacht, és sírni kezdett.

– Én pedig nem élhetek nélküled, Marie! – jelentette ki akkor a Hermész ünnepélyesen. – És a sors nem lehet olyan gonosz, hogy minket újra elválasszon egymástól. Inkább elsüllydek...

Marie még mindig sírt, aztán összeszedte erejét, és közelebb húzódott társához, és igaz, benső szeretettel csókolták meg egymást.

Másnap pedig eljött az örmény kereskedő, aki megalkudott volt a Hermészre, az új kalmárhajóra. Azt mondta, épületfát, bort és egyéb árukat kell szállítania a kopár hegyvidék felé, azután pedig keletre fog menni szőnyegekért és gyantáért. Nem bánta, hogy a Hermész azelőtt hadihajó volt. Olcsóbban kapta, és tudta, hogy nem jár vele rosszul.

– Hanem – mondotta akkor az örmény az igazgatónak, gőzösét mustrálgatva – nekem szükségem volna még egy egészen igénytelen kis uszályhajóra is, amit hozzákapcsolhatnék. Fő, hogy könnyű legyen, de azért jó anyagból való; aztán persze olcsó és nem finnyás portéka. Nem bánám, ha nem is új.

– Itt volna ez a kis jószág, ni – szólt a tulajdonos gyorsan, és Marie felé intett. – Furcsa kis szolgáló, ugye? De kipróbált erejű ám, arról jótállhatok – és ravaszul hunyorgatott –, és könnyű, karcsú, mint a sirály. Igaz ugyan, hogy új korában vitorlás gőzjacht volt, és ilyenből soha világeletemben nem csináltam kíséőhajót, de ilyen nehéz háborús időkben mindent megpróbál az ember, csak hogy boldoguljon. Várja meg uraságod, három nap alatt átalakítjuk.

Úgy történt. És a nagy, kemény izmú, erősen kátrányozott, sötét kalmárhajó meg a mozgékony, karcsú, szürke kis jacht együtt hagyták el a kikötőt. Mikor összekapcsolták őket, Marie-nak eszébe jutott vőlegénye, a szelíd, öreg hordó. „Szegény – gondolta –, vajon él-e még? Ha arra járnánk, egyszer meglátogatnók.”

De azért nem bánta meg, hogy elhagyta őt, mert éppenséggel nem voltak egymáshoz illők.

Most frissen, könnyedén mozgott a Hermész nyomában.

– Nem nehéz-e nagyon a terhed? – kérdezte az gyöngéden.

– Ó, nem, Hermész, hiszen a te erőd visz engem is előre. Nem nagyon fárasztó ez neked?

– Hiszen szeretlek! – felelt a hajó.

És így indultak el az életbe, a tengerre, viharok és válságok felé. A kis Marie ránézett az ő komoly, bátor, erős és jó társára, a kis hajólelke megtelt összhanggal és boldog derűvel. A lakodalmukon nem volt vendégsereg, sem virágfüzérérek és zene, ünnepi harangok sem szóltak, és az egész parti város némán szunnyadt még a szürke, hűs őszi hajnalon, amikor elbúcsúztak tőle. A nagy hajó meg volt rakodva dongafával és üres hordókkal, Marie barnaszemet cipelt a vállain. Dolgozniok kellett – együtt, egymásért.

Holdszugár és bableves

Az öreg királyt úgy hívták, hogy Napsugár; a királyfinak Holdszugár volt a neve. Az is igaz, hogy az öreg Napsugár apját szintén Holdszugárnak nevezték, amíg élt; s bizonyos, hogy az ősi szokáshoz híven, Holdszugár fiát Napsugárnak fogják nevezni – majd ha lesz. Mondom, ez volt a rend ebben a birodalomban, s okos rend volt, hisz bizonyos, hogy azért van napsugár és holdszugár, uralkodjanak szépen felváltva a népek felett.

S volt a birodalomnak bizonyos Cibere nevű faluja.

Hát egyszer – éppen vasárnap délután volt, a leányok, legények a piactéren táncoltak, a férfiak a kocsmában iszogattak, az asszonyok hármásával-négyesével összeverődve pletykáltak – csak jött ám nagy lélekszakadva egy libapásztor, aki a falu alatt őrizte a libákat:

– Valamiféle nagyúr vadászik a határban!

– Miféle? – szaladt össze a nép.

– Fehér lovon nyargal, sárga selyemdolmánya van, hét hosszú szőrű fehér agár szalad előtte.

– Hét fehér agár?

– Éppen hét!

– Akkor az nem lehet senki más, mint maga a királyfi – mondotta egy öreg pór, aki katonaviselt ember volt, s eleget őrizte egykor a rezidenciát, s persze hogy ösmerte a fejedelmi élet minden titkát. – Mer azér, hogy éppen hét hosszú szőrű, selyemszőrű fehér agár jár a királyfinak, de viszont tizenhárom a királynak, közönséges nagyúrnak azonban csak három fehér agár. Persze, fekete avagy tarkabarka agarat tarthat többet is a közönséges nagyúr is, mer a fekete vagy tarkabarka agár nem számít... És így van ez rendjén, mer azér, hogy mindjárt lehet tudni, ki mekkora úr.

– Hát tudja, aki tudja! – bólogatott egy másik pór.

– Hja, mér nem szolgált le kegyelmed is huszonnégy esztendő a muskétásoknál, akkor kend is tudná – büszkélkedett az első.

No, a második el is szégyenlette magát meglehetősen.

Nagy izgalom fogta el a lelkeket. Abbahagyták a fiatalok a táncot, a férfiak elfelejtették fenékig üríteni a poharat, a pletykázó asszonyoknak torkán akadt a szó. Hogyisne! Alig néhány kődobásnyira a falutól vadászik a trónörökös, hét fehér agárral.

A bíró csak kapta ám a bírói pálcát, megigazította a fején a rettentő nagy

---

süveget – volt az valami egy méter magas, olyan magas báránybőr süveg viszont csak a bírónak jár –, s nosza, hívta a két esküdtet:

– Gyerünk esküdtek, menjünk tisztelegni a királyfi elé. Osztán majd ha tisztelegtünk, tán parolázik is velem.

Mentek is.

S csak hazaloholt lámpásáért a bakter, sőt meg is gyújtotta a lámpást, bár fényes nappal volt. (Ha egyszer parádé, legyen igazi, rendes parádé.) S azzal megindult őkegyelme is a bíró után, Holdsugár elé, meghajtani földig az alabárdot. S hátha majd adat neki a királyfi olyan lámpást, amelyiknek színes üvege van.

S most a kiszolgált katona jelenti: be sajnálja, hogy már nem strázsálhat a rezidencia előtt; de igaz, ami igaz – arra is gondolt –, hátha adat majd Holdsugár egynéhány húszast.

Mentek a legények: hátha megtetszik valamelyik a királyfinak, s azt elviszi katonának.

S az asszonyok? Ki-ki szedte-vette a maga lányát, még két színes máselit kötött a nyakába, jól megöntözte szagos vízzel, vitte a királyfi elé, virágot szórni. De meg azért is, hátha megtetszik a leány a királyfinak, elviszi – feleségnek.

No, a férfiak is elballagtak, hogy majd megélezzik a királyfit. S – hátha elengedi az adót.

Hát csakugyan ott vadászott a királyfi a kertek alatt. Egy agár, melynek aranyfüggő parádézott a bal fülében, éppen akkor kapott el egy nyulat, amikor a kiszolgált katona odaért a kertek alá.

– Áhá, ez a főagár – mondotta a kiszolgált muskétás a bírónak –, azért van aranyfüggő a bal fülében; no, meg is érdemli.

Be nagyon irigykedett a bíró a katonaviselt pórra, amért az „ilyen jól érti”.

Mondom, mondom, kisvártatva ott volt a falu egész népe a falu alatt. S leste, várta, mikor hagyja abba a királyfi a vadászatot.

Bizony már esteledett, amikor abbahagyta.

Be szép beszédet vágott ki a bíró. A királyfi talán már unta is kicsikét a beszédet. De a bíró nem unta. Amikor végre mégis befejezte a bíró, mondom, örömeiben háromszor is parolázott vele a királyfi. Éljenek a pórok, s teljes három esztendőre elengedte nekik az adót Holdsugár. A vén katonának huszonnégy ezüsttallért adott a királyfi – minden kitöltött esztendőcskéért egy teljes tallért: no, bizony csak elkezdett könnyezni a marcona katona, úgy meghatotta ez a különös kegy. S három legényt vett be katonának a király fia: jaj, de mosolygott az a három – kényes boldogságában. S ott állottak a leányok – valami harminchárom gyönyörű virágszál, fehér liliom, piros rózsa –, hátuk megett a bizakodó anyákkal. Mert valaki leányát csak-csak megszereti, elviszi, elveszi Holdsugár, hiszen eddig ugyancsak derék jó királyfinak mutatkozott.

S ekkor – amikor éppen nem ilyesmit várt volna a népség – rettentő nagyot sóhajtott a királyfi.

– Hejnye, be éhes vagyok, be nagyon szomjas! Nos, ki ad nekem vacsorát, asszonyok, leányok? Mert mindjárt öreg este van ám, éhes is vagyok, fáradt is, dehogysis megyek én most már haza a fővárosomba, rezidenciámba, itten vacsorázom, hálok.

Kicsoda ad vacsorát?

Ki főzött ma vacsorát?

Csak akkor jutott eszébe asszonynépnek, leányhadnak, hogy királyfivárás közben mindenki megfeledkezett a vacsorafőzésről.

A bíró maga is majd hanyatt esett, amikor ez eszébe jutott. Mert bizonyos, ha ő nem is asszonyféle, csak felelős ő a fehérnépért is, mert azért, hogy a bíró mindenkiért felel, aki falujabeli. (No, Isten veled, nagy süveg, nem kell már a te fejedbe, te bíró, az a nagy sipka. Mert azért, hogy ez a királyfi máma éhen marad, leütteti a te fejedet holnap, az már bizonyos.)

– Vacsorát adjatok! – türelmetlenkedett a királyfi.

Az asszonyok, leányok csak térdre estek, de szólni nem tudott egy sem.

– Vacsorát! – rivallt Holdsugár.

– Nincs! – nyögte ki végre a bíró.

– Ekkora faluban nem kapni vacsorát? – mérgelődött a királyfi, s haragosan tekintett a falu felé.

– Nem – hebegte a bíró, s már éppen térdre akart esni ő is.

Hanem akkor csak megsarkantyúzta ám a lovát a királyfi, és elnyargalt a falu felé... Be a faluba.

No, feltápászkodott a népség. S a bíró csak elkezdett loholni a királyfi nyomában.

A királyfi a falun át vette útját; a por ott ült az úton, mutatta, merre száguldott a királyfi.

Már a falu piacán szaladt a bíró, nyomában a népség, a királyfit még mindig nem találták. A patkónyomok kifelé vezettek a faluból. Csakugyan otthagytá volna a falut? No, leányok, nincs királyfi!

Nem, nem, a királyfi fehér lova ott legelészett a legeslegutolsó ház kerítése mellett. Aranyos hevedere megeresztve.

Rozoga viskó volt ez a legutolsó ház. Hanem a kéménye füstölgött. Ejnye, ejnye, itten főznek? Valami özvegy, nagyon szegény, beteges anyóka lakott a vedlett házikóban. Hanem a házának kéménye füstölgött. S ezt az egyetlen füstöt látta meg a királyfi a rétről.

Amikorra a népek odaértek Zsófi néne hitvány vityillójához, a királyfi már javában kanalazgatta a diófa alatt a párologó bablevest, amivel persze nagy szívesen kínálta meg vendégét Ildikó, aki – majd elfelejtettem – a szegény asszony egyetlen leánykája volt. Fakó ruhájú, de ragyogó szemű... Szívesen

---

Fogászat az őserdőben

Ágikát, a szomszédom kislányát kézen fogta az édesanyja, és elindult vele a fogorvoshoz. Ágika nem nagy örömmel ment. Esztike, a kis pajtása, aki mellett ült a kerti padon, hirtelen ezt kérdezte tőlem:

– Lajos bácsi, az állatoknak is szokott a foguk fájni? – és olyan kíváncsian várta a választ, hogy mindjárt láttam, nemcsak ismereteit akarja kiegészíteni, hanem mesét szeretne hallani az állatokról. Már el is kezdtem a mesélést:

Egyszer az őserdőben szuvasodni kezdett az állatok foga. Először a nyúlé, azután a farkasé. Nemsokára az őzé. De még az oroszláné is. Mikor meghallotta a szomorú hírt az elefántmama, egy kicsit megijedt, és így trombitált férjének, az elefántpapának a fülébe:

– Jaj, picikém – mondanom sem kell, hogy elefántpapa mindennek volt becézhető, csak éppen picikémnek nem, lévén őkelme jól megtermett elefánt, legkevesebb negyven mázsa –, mi lesz velünk, ha a mi agyarunk is szuvasodni kezd? Akkor mi nemcsak nyöszörögni fogunk a fájdalomtól, mint a farkas, nyúl és őz, hanem valósággal ordítunk. Egyszerű számtan ez, a mi fájdalmunk ezerszerese lesz még az oroszlánénak is. Mert ezerszer nagyobb a mi agyarunk, mint az oroszlán csip-csup fogai, melyeket pápaszem nélkül meg sem látok.

– Csak nem kell megijedni! – csitította párját az elefántpapa. – A bátorság fél egészség. Hanem remek ötletem támadt. Én már holnap fölcsapok fogorvosnak. Az ormányom végén levő kis kampóval úgy kirántom a fájós fogát bármelyik állatnak, hogy azt sem mondja: bikkmack.

Elefántpapa ezután összetrombitálta az őserdő vadjait, és kihirdette, hogy fogászatot nyitott, aki állatnak a foga fáj, és ki akarja húzatni, ő annak kihúzza ingyen és bérmentve. Az elefánt, amint már tanultatok, növényevő állat, így hát jámbor és szelíd, senkinek a húására nem vásik a foga, akarom mondani, az agyara, talán ezért legelsőnek a gyáva nyúl jelentkezett fogát kihúzatni. És milyen hős volt! Fájdalomcsillapítót sem kért.

– Ki vele! – kiáltotta bátran. Mármint hogy a rossz foggal.

Nem kellett biztatnia, elefántpapa egy pillanat alatt kirántotta a nyulacska szuvas fogát.

– Húzzak ki még néhányat? – kérdezte tréfásan a nyulacskától az újdonsült fogász. De feleletet nem kapott, mert a nyulacska visszanyerte gyávaságát, úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

– Kérem a következő beteget! – trombitálta az őserdő állatfogorvosa.

Jött a szarvas, az őz, a farkas, a róka egymás után. Még medve koma is előcammogott, mellső lábával egy nagy lapulevelet szorított az ábrázatára, mint az emberek szokták arcukra szorítani a zsebkendőjüket, amikor fáj a foguk.

Az elefánt rendre kihúzta valamennyinek a fogát. Azután szétnézett, és már éppen be akarta fejezni fogorvosi ténykedését, amikor mély hangú nyöszörgés, hörgés ütötte meg nem éppen kis fülét. A hang irányába nézett, és azt kérdezte:

– Ott meg ki nyöszörög?

Nem felelt senki. A nyöszörgés jajgatássá fokozódott.

– Ki fia-barma bőg ott? – kérdezte még egyszer az elefánt.

– Az oroszlán jajgat – búgta a vadgalamb.

– A szemfoga fáj, de nem meri kihúzatni.

– Az állatok királya, a rettenthetetlen oroszlán fél egy csip-csup foghúzástól? – álmélkodott az elefánt.

– Jaj! – siránkozott az oroszlán.

Az őz és a nyúl bátorították az oroszlánt.

– Ne féljen nagyuraságod! Gyerekjáték az egész! – így a nyúl.

– Akkorka sincs a fájdalom – magyarázta az őz –, mintha a szúnyog megcsípné kegyelmességedet.

– Gyere ide szépen, csak meg akarom nézni a fogacskáidat, hozzá sem nyúlok az ormányommal – így biztatta a rémült oroszlánt elefántpapa.

Az oroszlán végre is elősompolygott. Kitátotta a száját, és zsupsz! – az elefánt már ki is rántotta a rossz fogát.

Az oroszlán azt sem mondta, hogy köszönöm szépen, hanem rögtön bömbölni kezdett, hogy:

– Jaj, de éhes vagyok! Három napja egy falatot sem ettem, úgy fáj ez a gonosz fogam. Hol van az a suta őz és az a szemtelen nyúl, akik idekísértek? Mindjárt széttépem őket!

Ne féljete, gyerekek, az őz és a nyúl úgy elfutottak, hogy a gondolat sem érhetette őket utol, mert ismerték oroszlán őfelségét, tudták róla, hogy hálátlan, és azt is felfalja, aki segít rajta.

De most az egyszer megjárta őkirálysága, mert az elefántpapa mellső lábával olyat taszított rajta, hogy a tüskés vadrózsabokrok közé zuhant.

Aranygaras

Királyok kártyáztak, papok kibiceltek.

Ez egy mesebeli kastélyban történt, oly időben, mikor nagy kincs volt az arany, annál hitványabb semmiség a garas.

Pedig a királyok garasban játszottak. Mert a papság veszedelmes kibic; szent idők voltak ezek, s a királyok féltek a szent ajkak dorgálásától.

De ilyen kicsibe, garasba játszani: ártatlan szórakozás, s a legzordabb remete sem kárhoztathatja.

Mind vadonatúj rézgaras volt, kerek és fényes, csillogott és gurult.

A kastély meredek hegyen állt, sima, fehér út szaladt a völgybe, a kapu előtt csatlósok henyéltek, a tárt ablakok lenéztek a messze tájékra. A királyi arcok kihevültek, az erek dagadtak a korona alatt, amely vörös vágást rajzolt a kopasz homlokra. (Akkor még, abban a mesebeli korban, koronástul ültek a királyok a kártyaasztal elé.) Garasokról volt szó; de a szemek izgalma nem lehetett nagyobb, ha csupa ritka veretű aranyak hevernek az asztal posztóján.

Bor csurrant aranyos kancsóból.

S az apród éppen akkor tárta szét az ajtót, s hívta estebédre a felségeket, mikor a vita veszedelmessé kezdett fajulni egy rossz ütés körül, országok békéjét fenyegetve.

Lakájok addig rendbe hozták a dúlt asztalokat, és a zöld posztót is, csücskein markolva, kirázták a nyílt ablakokon. Történt pedig, hogy egy vadonatúj garas, a felgyűrt terítő egyik hajlásában megbújva észrevétlen – valamelyik könnyelmű felség ottfeledte –, királyi sütemények morzsáival s királyi por és szemét fellegével kiröpült a magas ablakon, s egyenesen a kapu előtt henyélő csatlósok lábaihoz esett a csengő kavicsra.

– Nini, egy arany! – kiáltott a kapus, mert az új garas csakugyan úgy fénylett, mint az arany, s nyúltak volna is rögtön utána, csakhogy a garas nem állt meg, hanem elgurult a lejtős úton, s kezdett utazni lefelé a hegyről levezető szép, sima, meredek ösvényen.

– Hopp! – talpra szökött ám az egyik csatlós, s kergette a garast. Erre talpra szökött a második is. És a harmadik és a negyedik. Hajsza volt ez, szinte izgalmas versenyfutás, mindannyi a képzelt aranyért lihegett, mert szegény legények voltak a csatlósok, a garas pedig gúnyosan gurult előttük, megmegzökkenve, fölbukdácsolva néha egy kavicsra, de újra meg újra élére poty-tyanva és meg sem állva a cukorsüvegforma hegy lábáig. Már-már attól lehetett

---

tartani, hogy keresztülfut az országúton, s belegurul a folyóba, mely a hegy lábánál kanyargott: mikor az egyik csatlós hirtelen megkapta.

A folyó nevetett, a hegyek nevettek.

– Hisz ez nem arany, csak egy rongyos garas, hogy a Szent Péter kakasa rúgná föl! – káromkodott a csatlós, és fáradtan leereszkedett a halászcserda lócájára, amely ott állt a folyó partján, az országút mellett.

A halászcserdában egy vándorénekes mulattatta a kompra várakozó népet, fiatal, éhes verscsináló, de a kalapjába alig hullt valami.

– Az én nótám húzd, hé! – rikoltott rá a csatlós, ujja közt messziről mutatva a garast.

A szegény verscsináló szemei megcsillantak.

– Egy arany, egy valóságos arany! – S a szegény verscsináló egy leányra gondolt, akinek vásárfiát vesz belőle: függőt a fülébe, láncot a nyakába. Ó, egy arany nagy kincs! Azt hitte, a világot megveheti rajta.

Soha még a szegény verscsináló nem énekelt oly ihlettel, mint eznep. Akkora elragadtatásba jött a saját énekén, hogy a garast még akkor is aranynak nézte, mikor már a kalapjában hevert, s megcsillantotta a szép hárfásleány felé. De a hárfásleánynak jó szeme volt, asszonyi dühvel kapta el a garast, s azonmód áthajította a sövényen.

A fényes pénz megint künn hevert az országúton.

Arra ment egy kóbor diák, akinek fényes tervei voltak, de a zsebe üres: ő is mohón nyúlt a garas után, ő is megcsalódott, mikor látta, hogy csak garas, és rögtön odaadta egy koldusnak, ki az útfélen ült. A koldus elitta a kocsmában: a kocsmáros a kisfiát ajándékozta meg vele, mivelhogy olyan szép frissen csillogott; a kisfiú elgombozta a többi gyerek közt. A pajtása, aki elnyerte, sokáig tartogatta, mint egy kincset: azt hitte, ilyen szép aranyos garason legalább egy boltra való cukrot lehet kapni; a végén alig kapott fél fogára valót.

A garas gurult tovább, és senki se sejtette, hogy a garasnak titka van. Pedig ez a király ablakából kihullott garas nem olyan volt ám, mint más garasok! De erről majd később beszéljünk.

A garas egy apához került, akinek egyetlen gyermeke feküdt nagybetegen. A házban alig volt pénz több ennél a garasnál, s az orvosság drága. A szegény ember keserves szemekkel nézte a csillogó garast.

– Hej, ha arany volnál!

A beteg meghalt, és az árván maradt apa, akinek senkije nem volt a világon, a sírján pusztult el. Az arany a sírásóhoz jutott, aki megtalálta. Aztán továbbgurult. Egy fiatalember zsebében is volt, aki mindenét elvesztette a kártyán, s éppen egy arany hiányzott volna még, hogy a kártyaadósságát kifizesse. Ez is öngyilkos lett.

A garas gurult, gurult tovább, s vele gurult a titka, amit ha tudtak volna, sok minden másképp történt volna.

Hogyan derült ki a garas titka – arról két mese van. Az egyik valóságos érzelmes történet, és ez így szól: Élt akkor két fiatal szerelmes, akik nem lehettek egymáséi, mert szegények voltak, és a fiút elvitték katonának, mivel nem tudta megfizetni az egy arany váltságdíjat. Könnyek között búcsúzott a legény, és mivel nem volt semmi mása, a fényes garast adta emlékül menyasszonyának. A leány sokáig nézett utána – amíg csak látta lobogni pántlikás kalapját –, azután elment Izsák bácsihoz, aki mindenféle csecsebecséket árult, és apróságokkal mesterkedett, és szomorúan azt mondta neki:

– Fúrja át ezt a garast, Izsák bácsi, hogy zsinórra fűzve mindig a nyakamban hordhassam, mert ez az egyetlen emlékem a vőlegényemtől.

Izsák bácsi átfúrta a garast, és ekkor tette meg a különös felfedezést. Tudni kell ugyanis, hogy a királyok csak színleg játszottak kicsibe, garasba, mert megunták hallani a papi kibicek prédikációját, akik egyre rágták a fülüket, kikelve az ördög bibliája ellen. Így, garasban, ártatlan a játék. De minden garas egy aranyat rejtett, igazi arany volt, és csak kívülről vonták be, öltöztették fel a garas képével; a királyi pénzverde gondosan csinálta ezeket, mert így volt meghagyva szigorú parancsban. S ez az, amit a szent papok nem tudtak, s nem tudott a királyi ablakból hullt garas egyetlen tulajdonosa sem, mindaddig, míg Izsák bácsi át nem fúrta, és hozzáértő lévén, szeme-szája elállt a csodálkozástól.

Azonnal a pénzesládához futott, és keresgélni kezdett a garasok között. De egyetlenegy fényes darabra nem akadt.

Csupa rossz, elkoptatott, régi garasa volt.

Akkor átment a szomszédjához.

– Hallja-e, szomszéd, nincs véletlenül egy fényes garasa? De szépen csillogjon: az öcsémhez megyek, annak van egy kisfiacskája.

A szomszéd nagyon elcsodálkozott.

– Ej, ej, Izsák bácsi, mióta szereti olyan nagyon az öccse gyerekeit?

Mert Izsák bácsit szívtelen, rideg embernek ismerték, és nem is volt jól az öccsével.

A szomszédnak sem volt garasa. Ekkor Izsák bácsi megindult az utcán fényes garast keresni, amivel kicserélhesse a szép menyasszony aranygarasát... mindenkitől fényes garas után tudakozott. Eleinte csak nevettek rajta, később gyanút fogtak; s talán még most is keresné a garast, ha egy tudós és jóságos szent ember – mert így szokták mondani a mese végét – meg nem szégyeníti. Ez az ember ugyanis, kincset gyűjtve a szegényeknek, az Izsák bácsi házába ment, s a kincsesládikóban megpillantotta az aranygarast.

– Semmi mást nem kérek én tőled – szólta a szent ember –, csak azt a rézgarast add a szegényeknek.

– Hogy adhatnám? – felelt Izsák bácsi. – Hiszen nem az enyém: munkába van nálam.

– Cseréld ki – szólta –, adok egy másikat.

Izsák bácsi megbotránkozott: ő és kicserélni a rábízott emléket: hogy kívánhat ilyet a szent ember?

– No, hát akkor ne is cseréld ki, hanem add át a tulajdonosának, aki visszakéri.

Behívták a menyasszonyt, aki odavolt a nagy örömtől, hogy a vőlegényét kiválthatja a katonaságból...

Ez az egyik mese. Vannak azonban, akik nem ilyen szépen mesélik ezt a történetet, hanem egyszerűen úgy, hogy a garas addig járt kézről kézre, zsebről zsebre, míg nem akadt valaki, aki értett hozzá, gondolt rá, vesződött vele, s addig dolgozott rajta, kaparta, vizsgálta, míg a réz arannyá váltott a markában.

Ez persze a valószínűbb mese, s talán minden pénznek ez a története, a szegény emberek pénzének is. Ó, én édes hazám, Magyarország, mikor kaparod meg már te is a te garasodat?!

Ez a mese is egy ilyen aranygaras.

SZÉP ERNŐ

Meglátod

A csillagok fölé
repül már az ember,
s lemegy olyan mélyre,
amily mély a tenger.

És lenn a tengerben
már fotografálhat,
ismerős lesz minden
rejtett növény, állat.

Mindennap az ember
új csodára ébred,
nem lesz semmi titka
majd a Mindenségnek.

Távolba láthatunk,
távolba hallhatunk,
hosszú lesz az élet,
tán meg se halhatunk.

A lehetlent is
szabad lesz remélni;
meglátod, hogy milyen
érdekes lesz élni.

A lebbencs

Tudjátok-e, mi az a lebbencs? Az a pásztorok früstökje meg ebédje meg vacsorája.

Egy nagy zsák száraz lebbencset visz ki magával a pásztorember a pusztára tavaszon, kihajtáskor. Annak elégnek kell lennie a késő őszi szétverésig. Azt a száraztésztát megfőzi a kondérban a pásztor kútvízzel, kolompért aprít belé, zsírozót hasogat belé, jó nagy marék paprikával megpirítja a tüzes lebbencsleves. Bojtárgyerek korában kezd el lebbencsen élni, meg nem unja fehér hajú számadó gazda korára se.

A lebbencsleves melegség, erő, egészség, az isten áldása a lebbencsleves.

Most pedig hallgassátok meg Mátyás király esetét a lebbencsel.

Mikor még fiatal volt Mátyás király, felöltözött parasztnak, meg akarta ismerni a népet.

Jártában-keltében elérkezett Mátyás király egy szép nagy pusztára. Ott legeltette a birkát egy öreg juhászgazda a három bojtárjával. Éppen a früstökhöz akarnak ülni, mikor a tűz mellé toppan rongyos szűrben egy szegény vándorló legény. Tisztességgel köszön a pásztoroknak:

– Jó reggelt kívánok kendteknek, kedves egészségükre az éccakai nyugodalmat!

Az öreg gazda mindjárt megkérdezte:

– Nem ehetnél, öcsém?

– Kétszer se kérdje, gazduram – azt mondja a vándorlegény –, mert egyszerre megmondhatom, hogy leszaladt a nyál a nyelvemen ennek a levesnek a jó szagára.

– Ül le hát te is, öcsém, lakjál jól isten nevébe!

Kihoztak a kunyhóból még egy kisszéket, leültették a legényt a bojtárok közé, adtak a kezébe néki is egy hosszú nyelű vaskanalat. Mert ezenformán eszik a lebbencset a pásztorok, kisszékeken körös-körül ülven a kondért.

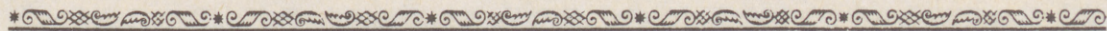
Hát amint a vándorló legény egypárszor megmártja a vaskanalat a lebbencsben, nagyot koppint az öklére a maga kanálával az öreg számadó.

– Osztán mér kaptam én ezt, gazduram?

– Mér kaptad, öcsém, hogy ne nyúlj a kondérba előre, mindig csak a többivel egyszerre.

Jól van, esznek tovább. Egyszer csak az öreg számadó még sajgatósabbat koppint a vaskanállal a vendégnek az öklére.

Hüjnye, a boldogját, felrántja az öklét a legény a szájához, megfúkálja.

– Hát ezt meg mér kaptam, gazduram?

– Ezt csak azér, öcsém, tudd meg, sose nyúljal más elébe, csak magad elébe nyúlkálj a kondérba.

Akkor a vándorló legény feláll a kisszékről, lehajítja a rongyos szűrt, ott áll aranyban-gyémántban.

– Tudjátok meg, emberek, én vagyok Mátyás király.

Hát a szegény pásztor mind térdre borult előtte, most már irgalom, kegyelem, felséges királyunk!

Mátyás király meg csak mosolygott.

– Keljetek fel, jó pásztorok, nincs harag. Kend meg, gazduram, feljön velem evvel a vaskanállal Buda várába. De osztán mind a nagyuraknak a kezére csapkodjon kend, mert az is mind előre nyúlkál a tálba, meg mind szereti a másik orra elől elkapkodni a falatot.

Így is lett, tudjuk, a lebbencs törvényeivel uralkodott azok közt a haramia nagyurak közt Mátyás király.

Mese a bútorokról és a kisfiúról

Péterkéék házában minden szoba telis-tele volt régi bútorral. Játszani is alig lehetett közöttük, olyan sokan voltak. Haragudott Péterke a bútorra, mert kék foltot vert rajta, amikor futkosott közöttük.

Hogy Péterke hétesztendőssé lett, születésnapjára csontnyelű bicskát kapott. Ez időben történt, hogy Péterke anyja beteg lett, és ágyban feküdt. Nagy, barna ágyban, aki négy fekete oroszlánlábbon állt mereven. „Biztosan ez a csúnya ágy nem engedi felkelni a mamát” – gondolta Péterke. Mikor megkapta a bicskát, mindjárt odakuporodott az ágy alá, és lekaparta a festéket a négy fekete lábáról. Azt játszotta, hogy ő vadember, és háborúba megy. A kanapé rózsái az ellenség, mindeniket szíven döfte. Alattomosan megkerülte a szekrényt is, és hátába szúrta a bicskát. A szekrény nem szólt semmit – de hogy mit gondolt, azt majd később elmondom. Mikor ez is megvolt, ebédelni kellett menni; leves és főzelék között Péterke az asztal szélét vésegette. Estefelé a szék lábáról szedte le a faragásokat. Éjszaka nagyon jól aludt, és nem gondolt a megbántott bútorral.

Péterke mindig gyötörte a bútorokat. Az anyja intette:

– Péterke, ne rongáld a jó, régi bútort!

– Igenis, mamuska – szólott Péterke, és bement az ebédlőbe. A potrohos pohárszéktől megkérdezte: – Te vagy-e az, aki már óapának is feltálaltad a csúnya főzeléket? – és mindjárt fogta a bicskát, és végighúzta a kredencajtó lapján.

Ekkor bejött az apja, és mondotta:

– Péterke, a mama beteg, ne lármázz itt, menj ki szépen a kertbe.

– Istenem, de kár, hogy a mamuska nem jöhet ki velem; ott lehet ám futkosni, sárkányt eregetni – mondotta Péterke az asztalnak, és hogy ez nem örült semmit Péterke kerti játékainak, nekiment, és meglökte jól ököllel; le is pattant egy szilánk az asztal oldalából.

Akkor este Péterkét korán fektették le. Ő sírt, mert a mamáját akarta látni. Egészen sötét volt a szoba, mikor egyszerre csak a zsalugáter résén által bejött egy kis csillagmadár; két arany lábom járt, mint egy kanári. A kis csillagmadár leült Péterke tenyerébe.

Másnap reggel Péterke felkelt. Nézte, hogy hova lett a csillagmadár. Hát ott gubbasztott a vánkos csücskiben! Behúzta a fejcskáját szárnyai közé, egész szürke volt, nem olyan, mint egy csillagmadár, de olyan, mint valami kis szürke madár! Péterke nem csudálkozott, gondolta, hogy nappal ilyenformán néznek

---

ki a földre szállott csillagmadarak. Hogy ne történjék mástól bántódása, a zsebébe dugta. Aztán kifutott a tornácra. Péterke kikukkantott a gesztenyefasorba, mely a tornác végéről indul meg az erdő felé, és hirtelen nekiiramodott a fasornak. És futott, futott – futott.

El is fáradt már, mire visszanézett. Messziről látszott a ház, olyan kicsi volt, mint a hangya. Péterke vissza akart fordulni, de jaj, Istenem, mit vesz észre! Hát azt, hogy a fasor összehajlott mögötte, egész keskeny és alacsony lett, két oldalán is sűrűn összefogtak a fák, nem lehetett se visszafordulni, se kitérni, még a kis madár se tudott volna semerre keresztülbújni rajtuk. Mit volt mit tennie Péterkének, ha nem mehetett visszafelé, ment előre, majd csak vége leszen valahol ennek a fasornak! Ment, mendegélt szaporán. Mire estéllett, szeretett volna már hazakerülni.

Megkérdezte a fákat:

– Kérem, mikor lesz már vége a fasornak? – De azok csak rázták a fejüket.

Egyszerre csak kibújt a csillagmadár a Péterke zsebéből. Csilingelt is, csiripelt is, aranyszín fényes volt. Felszállott Péterke vállára.

Mentek, mendegéltek tovább Péterke és a csillagmadár. Tágult a fasor, világosabb is lett. Ezer meg ezer csillagmadár szállott a faágak közé, ott fickándoztak és csillogtak. Azt mondja Péterke a csillagmadárnak:

– Sosem láttam ekkora fákat.

Akkora fák voltak ott, hogy toronynak illett be a törzsük. Aztán tisztásra értek, melynek közepén töméntelen nagy vadkörtefa állott. Itt a csillagmadár leszállott Péterke válláról, és megtelepedett a vadkörtefa lombjában. Köröskörül mindenféle fa bólogatott, bükkfa meg tiszafa és fenyő és tölgyfa és mindenek. Péterke is megállott. Hát egyszerre csak azt látja, hogy ajtócska nyílik a vadkörtefa törzsén, és sorra mindenféle bútor lép ki belőle, ágyak és pohárszékek, díványok seregestül. Körben letelepedtek a tisztáson. Péterke úgy megszeppent, hogy leguggolt a magas fűbe. Mind a fák meghajoltak a vadkörtefa előtt, a bútorok is. Egyszerre csak megszólalt a vadkörtefa.

Azt mondja:

– Édes fák és bútortestvéreim! Hozott Isten benneteket! Hadd üljük meg együtt a nyári hazatérés ünnepét. – Ezt azért mondta, mert nagy nyáron egy éjszakára összesereglik az erdő mindenik fája a legöregebbik körébe. A bútorok és minden fából faragott dolog is hazatér ezen az éjszakán, ki-ki a maga szülőerdejébe. Épp aznap volt ennek a hazatérésnek a napja. – Máma – mondta a vadkörtefa – én utoljára ünnepelek veletek, mint királyotok!

Kerek háromszáz esztendő
Vackorfának elegendő,
Sok víg hajnal, sok kis madár
Bogas ágam meglakta már,

Sok avar gyűlt meg alattam,
Sok kis magnak bölcsőt adtam,
És gallyaim vígan hordták
Gyermeküket, a vackorkát,
Megtermettem fiam, lányom,
Most megtermem hervadásom.

Nem telik el egy esztendő, megsárgulok, tövig aszok, azért válasszunk ma más királyt helyettem. – Ekkor hét kis csillagmadár rászállott a vadkörtefa hét legfelsőbb ágára. A vadkörtefán, bár korai nyár volt, sárgák voltak a lombok.

A fák mind bólongattak, a bútorok is. Egy nagy, szakállas fenyő megkérdezte, ki legyen király a fák felett a vackorfa után.

– Az öreg hársfa legyen – mondotta a vackorfa –, akinek szentkép van a törzsébe ékelve, mert az hatalmas és bölcs és szelíd az ágai közt fennakadt sok imádságtól.

Alighogy ezt mondja, lerepül a hét csillagmadár a vadkörtefáról, és rászáll az öreg hársfára. A hársfához így szólott a körtefa:

Királyságod alatt az erdő jól járjon,
Nőjön és terjedjen hetedhét határon,
A fa meg az ember békességben éljen:
Ezt kívánja néktek királyi személyem.

Lett erre zúgolódás, mindenünnen azt mondogatták a fák:

– Nem jó hozzánk az ember, fejszével dönt meg, baltával hasítja testünket. Inkább induljunk le a völgyek felé, és üzzük el őket!

De a bútorok elmondották, hogy jó sorsuk van emberországban, jól gondozák őket.

Így béke lett a fák közt, mulatozásba fogtak, nagy lakomát csaptak. A fák mézet és harmatot ettek, a csillagmadarak hordták kehelyben ágról ágra. A kelyhek nagy virágok voltak. A bútorok kinyitották fiókjaikat, és ettek jóízűen. A diófából készültek diót, a tölgyfából faragottak makkot, mindenik a maga kedvenc ételét. Péterke is nekibátorodott, és kidugta fejét a fűből. De ekkor egyszerre csak szétnyíltak a fák, utat engedve egy szomorú menetnek. Legelől jött – potrohát tolva – Péterkéék pohárszéke, utána a dívány – testén ezer sebhely, más színű ronggyal fódva –, jött a karszék felkötött karral. Nyomában az asztal bicegett három lábon. Negyedik lába külön futott utána, mint a pulikutya. Péterke tudta jól, hogy ő tologatta, vésegette addig, míg így megnyomorodott. A szekrény is jött, háttal előre, hogy mindenki láthassa a nagy sebhelyet, mely középütt éktelenkedett. „Az íróasztal jön most” – gondol-

---

---

ta Péterke; úgy is lett. Jött nagy haragosan, csurgott le róla a feldöntött tentatartó vére.

Odaállottak sorban a vackorfa elé.

– Panaszt jöttünk tenni nagy sírással – mondották. Aztán töviről hegyire elpanaszolta mindenik Péterkének szörnyűséges cselekedeteit. Hogy így meg úgy – késsel vagdalja, ököllel zúzza a bútorokat.

– Elé kell keríteni a bűnöst, hogy halálok halálával lakoljon.

Péterke úgy megijedt, hogy nem állotta tovább, hangos sírásra fakadt. Meg is lelték mindjárt ott a fűben, ahol térdepelt.

– Itt is van már – kiáltották –, idekerítették a fasor fáit.

Egyszer csak előlép az irdatlan nagy, öreg íróasztal, minden fiókját vadul csattogtatva jön Péterkének, hogy majd felfalja elevenen. Már-már el is kapta a két könyörgő kezét, mikor nagy recsegéssel-ropogással tövinél törött a vackorfa törzse, és elterült a tisztáson. Éppen Péterke és az íróasztal közé esett. Lett erre nagy jajgatás!

– Meghalt a királyunk, meghalt a királyunk!

Hajladoztak, siránkoztak a fák, szelet támasztottak, esőt harmatoztak. Hajnalodott, mire lecsendesedtek.

Mind a bútor útra készült hazafelé. Csak az irdatlan nagy íróasztal nem akart elmenni, mielőtt fel nem falta Péterkét. Most a hársfa volt a fák királya, neki kellett igazságot tenni. A kis csillagmadár, aki Péterke pajtása volt, megbútt a lombján, és halkán szólott neki valamit.

Erre megszólal a hárskirály:

– Szerencséd, Péterke, hogy a jó öreg vackorkirály megvédelmezett téged elestében. Különben halálok halálával lakoltál volna bűneidért. Hogy békés legyen uralkodásom első napja, megkegyelmezek neked.

– Ne kegyelmezz néki, uram, királyom – követelődött az íróasztal –, hadd falom fel szőröstül-bőröstül. Ha el nem pusztítjuk azt a rossz gyereket, visszamegy az emberek közé, és kegyetlenül rongálja a bútortestvéreinket!

A hársfa nem felelt semmit, csak összeráncolt levelekkel gondolkodott. Péterke remegve várta ítéletét. Végre is zúgni kezd a hársfa, és kihirdeti az ítéletet:

– Péterke hét álló esztendeig maradjon az erdőben. Erdő közepében, az Öreg Asztalos erdei műhelyében. Annál tanuljon asztalosmesterséget hét esztendeig és teljes hetednapig, mert ez az Öreg Asztalos a legügyesebb mester az egész világon, ő faragja minden fának törzsét, ő fűrészeli szép csipkésre a levelüket. Ha pedig jól kitanulta Péterke a mesterséget, faragjon remekbe az öreg vackorkirály testéből olyan bútort, aki különb legyen még a királyok aranyos trónusánál is. Ha ezt teljesítetted, Péter, visszamehetsz békével az emberek közé. – Ezt mondja a hársfa.

Péterke örült is, búsult is, mikor meghallotta az ítéletet. Örült, hogy megsza-

---

---

badult a haláltól – nem falja fel a csúnya íróasztal, meg annak is, hogy hét álló esztendeig nem kell visszamennie az iskolába.

Mégis sóhajtozott nagyon, és patakozottak a könnyei.

– Mit sírsz olyan keservesen, Péter pajtás? – kérdezte tőle a csillagmadár.

– Hát csak azt siratom, hogy az édesmamám hét esztendeig mit csináljon kisfiú nélkül. Ki fogja megenni a reggelimet, ki alszik a kiságyamban?

– No, ebben igaza van a gyerekeknek – mondták a fák, és elhatározták, hogy Péterke helyett küldenek egy másik kisfiút a Péterke szüleinek.

A csillagmadár mindjárt kikeresett egy kis ágat, aki nem volt már elsárgulva a vén vackorfa koronájából. Pici zöld vackor csüggött a hegyiben. Azt a kis ágat lecsípte. Azután ráolvasták a varázslatot:

Vén vackorfa kicsi gallya,
Hallgass királyi szavamra.
Azt kéri az Erdő tőled,
Kisfiú váljék belőled.

És egyszerre csak egyet pattogott a kis ág, és nem volt sehol. Helyébe egy kisfiú állott, szakasztott olyan, mint Péterke. Azt az öreg íróasztal kézen fogta, és elindult vele az erdőn keresztül a falu felé. Péterkét pedig elvezette a csillagmadár az erdő kellős közepébe. Ott olyan sűrűn állottak a fák, hogy ég nem látszott közöttük, szellő arra nem járt. Kerek tisztást kerítettek a törzsek, tetején összefogódtak a faágak. Télen-nyáron egyformán tellett ott az idő, mert lombjuk sem volt a fáknek – csak törzsük meg águk meg gallyuk, a föld pedig teleszórva vörösbarna fenyőtűkkel. Ott lakott Péterke hét álló esztendeig és teljes hetednapig. Fűrt, faragott, gyalult – amint az Öreg Asztalos parancsolta. Ezt az Öreg Asztalost nem lehetett meglátni sohasem, csak a hangja hallatszott, valahányszor Péterke nem tudta, hogy mihez fogjon. Máskor sohasem beszélt, és semmit sem felelt, ha Péterke kérdezgetni próbálta.

– Vedd elő a bicskádát – mondtotta mindjárt első nap Péterkének –, hadd olvassam rá az erdei asztalos áldását.

Azontúl oszt nagyon megváltozott ez a bicska. Amilyen szerszámra volt szüksége Péterkének, csak elgondolta magában: „fűrész kéne, vagy gyalu vagy véső” – mindjárt azzá lett a bicska a kezében. Péterke megszerette a munkát, vígan dolgozott. Esténként eljött hozzá a csillagmadár, hozott neki erdei mézet meg mogyorót. Beszélgettek, danolgattak – tellett az idő. Éppen a hetedik esztendő első napja következett el, mikor így szólt a csillagmadár:

– Én most elbúcsúzom tőled egy esztendőre, Péterke! Jól viseld magad, és ne feledd el, hogy ebben az esztendőben kell kifaragnod remekedet a vén vackorkirály törzséből.

Másnap reggel arra ébred Péterke, hogy a műhely közepén ott fekszik a vén

---

---

körtefa törzse. Péterke nagyon szépet akart faragni belőle, hálából is meg dicsőségből is. „Mit csináljak? – gondolta. – Százfiókos szekrényt, akinek csak a gazdája leli a nyitját, asztalt, melyről sosem fogyjon ki az étel, széket, melyen lovagolni lehet a levegőn keresztül, nem – még ennél is jobbat! Szép körtefa ágyat, kiben minden beteg ember meggyógyul menten. Ez lesz jó, és nem más!”

Nohát, munkához lát a Péterke – dolgozik mindennap reggeltől estig, csak úgy csurog a verejték egész testéről. Éjjel aludt, mint a bunda. De hát reggelenként csak azt látja Péterke, hogy az ágy szépül, teljesedik éjjelente, mialatt ő alszik. „Tán az Öreg Asztalos segít titokban” – gondolta Péterke. Egyébként olyan jól tudta már a mesterségét, hogy egy álló esztendeig nem volt miért tanácsot adnia az Öreg Asztalosnak. Már csak egy teliholdas éjjel választotta el Péterkét a hét esztendő hét teljes nap leteltétől, mikor elkészült az ágy. Gyönyörű szép volt szemre, szív alakú a hatalmas négy lába, tulipános az oldala, és olyan az egész formája, mint valami óriás bölcső. Pompás fekvés esett benne, és szelíden ringott, mihelyst beléfeküdt valaki.

„Csak azt tudnám, mit kell véle csinálni, hogy a beteg ember menten egészségre kapjon, ha beléfekszik – gondolta Péterke. – Egy álló esztendeig nem kellett nekem az Öreg Asztalos tanácsa, tán csak megfelel most az egyszer, ha kérdem.” Meg is kérdi mindjárt fennhangon. Hát egyszerre csak felnyílik az erdei műhely boltozata, és lenéz a tetején egy szép öregember.

– Péterke, ügyelj a szavamra! Mássz fel a legmagasabbik fenyőfára, akit itt látsz, legtetején fürd meg a törzsét, ott megleled a gyógyító gyantát. Evvel kend meg jól az ágy minden deszkáját! Ha ezt is megtetted, nézz körül, kutat fogsz lelni a fa töviben. Szállj le a fenekére, hozd fel belőle a keserves köszörűkövet, azon fend meg a bicskádat. Akkor aztán fogd meg a bicskát, és szúrd meg vele háromszor a tenyeredet. Nagyon fog ám fájni a kezed, de azért csak te légy bátor, és három csepp vért eresszél az ágy deszkájára. Ha így cselekszel, minden beteg ember kigyógyul menten, aki belefekszik.

Ahogy ezeket elmondotta a szép öregember, bezárult a műhely teteje. Péterke pedig kikereste a legmagasabbik fát, és mászott, mászott felfelé. Rengeteg soká mászott, már majd elernyed, mire felért a fa tetejére. A fa tetején kastélyt látott, kastély udvarában kutat, kút párkánya mellett síró szép kisasszonyt.

– Miért sírsz, kisasszony? – kérdi Péterke.

– Jaj, csak azért: elromlott a kútház zárja, nem nyílik! Szomjan halunk mindnyájan. – Odamegyen Péterke. Nézi a lakatot, próbálgatja bicskájával, mire hirtelen felpattan a zár, és csurog a kút vize. Nem is víz volt az – de édes szagú, gyógyító gyanta. Péterke telimert véle egy bögrét, aztán indult lefelé. Hálálkodott a szép kisasszony, tartóztatta volna Péterkét, de az csak ment a dolga után, mert eszébe volt a szép körtefa ágy. Lehajlott utána a fenyőfabeli szép kisasszony: – Viszontlátásra, Péterke, nem felejtelek el!

Mire leérkezett Péterke, jól megdörgölte az ágy deszkáit a gyantával, aztán

---

---

körülnézett, hol is az a kút. Meg is lelte mindjárt, kötelet kötött a szélire, azon ereszkedett le a fenekéig. Jéghideg volt a víz, mély is, szerencsére mindjárt kezibe akadt Péterkének a keserves köszörűkő. De alighogy Péterke megfogta a követ, az keservesen sírni, kiabálni kezdett:

Jaj neked, Péter.
Ez a kút száz méter,
Fekete a vize,
Keserves az íze,
Köszörűkő nehéz,
Kötél könnyen szakad,
A fenékre vonlak,
Senki rád nem akad,
Bocsáss el, Péter!

De Péter jól megmarkolta a követ, bátran megfogódott a kötélben, és felkapaszkodott rajta.

No, hát ez is megvolt. Jól megfente Péterke a bicskát, és beleszúrta vele a tenyerébe. Olyan nagy fájdalmat érzett, hogy majd elsírta magát – de nem volt gyáva, másodszor, harmadszor is megszurta a kezét. Három kerek vércsepp hullott az ágy deszkájára. Hát egyszerre csak ringani kezdett az ágy, és megszólalt:

– Feküdj belém, Péterke! – Ideje is volt, mert Péterke se nem élt, se nem holt – egészen odavolt! De alig feküdt le az ágyba, elmúlt minden fájása! Olyan csendesen aludt, mint a tej.

Másnap reggel egy nagy kocsi állott meg a műhely előtt, hat hószínféher bivaly volt elejébe fogva. Felszállt reá az ágy. Péterke mellette lépegetett. Meg sem pihentek, míg el nem érték az öreg hársfát, aki király volt most minden fák fölött. Mikor a hársfa megnézte a Péterke remekét, azt mondotta:

– No, fiam, ezt jól megcsináltad. Szabad vagy! Jutalmul pedig neked ajándékozom ezt az ágyat – viheted magaddal.

Péterke tisztességgel megköszönte a hárskirály jóságát. Aztán búcsúzóra körülnézett. A jó öreg vackorkirály helyében ott állott most egy frissen serkedt, karcsú kis vackorfa. Péterke odament hozzá, és átölelte a törzsét. Mielőtt elhagyták volna az erdőt, Péterke háromszor visszafordult. Azt mondotta:

– Isten veletek, kedves fák, köszöntelek, jó mesterem, és Isten veled, szép kisasszony, kit a fenyőfa tetején hagytam!

Éjszaka az országútjára értek; Péterke nem látott egy hajításra sem maga elé, de azért csak lépegetett, azt gondolta, utána jön a bivalyos szekér. Hát mire reggel lett, nyoma sincsen a bivalyos szekérnek meg az ágynak, nem voltak sehol sem. Búsult Péter, hogy kárba vészett a sok munkája meg a gyönyörű ágy.

De mit volt mit tennie, csak ment tovább. Egész nap ment, mendegélt, déli harangszóra a falujába ért, megállott a templomtéren, azután befordult az udvarukra. Hát nagy sürgés-forgás van ott, a szolgálók terítenek, hosszú asztalt rakosgatnak tele étkekkel. „Miféle ünnepre készülnek itt?” – gondolja Péterke. Egyszerre csak azt hallja:

– Itt van Péter, éljen Péter, a híres asztalosmester!

Csudálkozik Péter, honnan tudják idehaza az ő mesterségét, de csak azt kérdi elébb:

– Édesanyám hol van?

– Bizony – feleli az egyik szolgáló – csak ott fekszik betegen a belső szobában.

Nem kérdez már semmit Péterke, fut be az édesanyjához. Ott fekszik a szegény a régi ágyában, de milyen sovány, sápadt! Azt mondja az anya:

– Jó, hogy hazajöttél, Péterke, már kerek egy napja nem láttalak; félttem, hogy elkésel a lakomáról. – Aztán öleli, csókolja a fiát.

Csudálkozik Péter, hogy édesanyja észre sem vette, hogy hét éve nem volt idehaza.

De mielőtt szóhoz jutna, hát bejön már két derék legény, karon fogva kivezetik Pétert az udvarra, ott leültetik az asztalfőre. Esznek-isznak, mulatoznak a vendégek, éltetik Péterkét, aki itt közöttük nőtt híres-neves asztalosmesterré. Péterke csak csudálkozik.

– Te Péter – kérdi az egyik szomszédja –, most már mondd meg igazán, miért dolgoztál mindig éjjel, titokban a remekeden? Féltél tán, hogy megverik szemmel az irigyek? – És nagyot kacag rá.

– Éljen Péter! – mondja egy másik. – De aztán, hogy mester lettél, ne feledkezzél meg rólunk, akikkel minden vasárnap együtt játszottál a templomtéren.

– Bizony – mondja az apja –, most már híres mester vagy. Benn áll a remeked készen a házban. De mindig is jó fiú voltál, hét év óta meg éppen elhagytad egyetlen csúnya szokásodat is, nem rongálsz többé a jó öreg bútorokat.

Alighogy ezt kimondja az apja, Péterkének hirtelen eszébe jutott az erdő meg a vén vackorfa meg az irdatlan nagy, öreg íróasztal, aki helyette kicsi vackortestvért hozott kézen fogva a házhoz. „Azért nem vették hát észre, hogy nem voltam idehaza, mert ez a kis vackortestvér járt itt a helyemben.”

– Édesapám – kérdi mármost –, mióta fekszik az anyuskám?

– Ejnye, fiam, hiszen tudod, hét éve beteg már. Fel akart kelni ünneplésedre, de nem bírt.

– Édesapám, miért ünnepeltek ti engem?

– Ejnye, fiam, hisz ma hajnalban érkezett haza a te remekbe készült munkád, hét falu mestere megbámulta.

– Micsoda munkát emleget, édesapám? Hiszen én most tértem haza, én

---

---

vagyok az igazi Péter, kerítsétek csak elő a vackorkafiút, az majd elmond mindent.

Péterke apja azt gondolta, hogy fia megrészedett az édes bortól, azért beszél ilyeneket.

– Eridj be a szobádba, Péter, feküdj bele remekbe készült ágyadba, aludd ki magad, édes fiam.

Bemegy Péterke a szobájába. Hát mit lát ott? Szép nagy ágy áll szív alakú, hatalmas négy lábon, tulipános az oldala, olyan egészen a formája, mint valami óriás bölcső. „Ezt faragta hát remekbe itt helyettem az a vackorkatestvér, jaj, hiszen ez szemre szakasztott párja az én gyógyító ágyamnak.” Péterke leült az ágy szélére, és nagyot sóhajtott.

– Hej, csak előjönne már ez a vackorkafiú, aki ezt az ágyat faragta, hej, csak idekeríthetném az én csudaágyamat is!

Egész sötét lett a szoba. Egyszerre csak a zsalugáter nyílásán át bejött a csillagmadár. Két arany lábon járt, mint a kanári. Leült a Péterke tenyerébe.

– Isten hozott, csillagmadár! – mondotta Péterke. – Szép tőled, hogy eljöttél.

– Hogyne jöttem volna – feleli a csillagmadár –, látni akarom a remekművű ágyat, akit a körtefakirály testéből faragtal.

– Jaj, Istenem, csillagmadár, ki tudja, hogy az mivé lett? – És elbeszéli sorjában a csillagmadárnak, mint járt az ő csodaágyával, elvesztette hazatértében. – Látod, csillagmadár, ez itt ni, az én vackorakatestvérem remeke, ha ő előkerülne, mindjárt nem hinné senki, hogy én megrészedtem az édes bortól. Ha pedig valamiképpen besétálna ide az én gyógyító ágyam, mindjárt segítenék beteg anyuskámon.

Csiripelt, csilingelt erre a csillagmadár Péterke tenyerében, megrebbentette szárnyait, aztán megszólalt:

– Ostoba Péterke, figyelj szavamra:

Fából fakadt testvér teste,
A fa ismét visszavette;
Árnyas erdő homályában
Lakik lelke vackorfában,
Péterkének szobájában
Lakik lelke csudaágyban.
Vackortestvér a műhelyben
Csudaágyat farag helyben,
Péter testvér a tisztáson
Dolgozik a csudaágyon.
Itt is épül, ott is épül,
A csudaágy egyre szépül,
Két helyütt faragta egy vágy,

Nem is két ágy, csakis egy ágy,
Két testvérnek egy a lelke,
Egyé vált a két ágy teste,
Fában, ágyban tentestvéred
Szeretettel megösmérjed:
Kibe vésted véred, vágyad,
Ez itt a te csudaágyad.

Akkor egyszerre csak megszólalt az ágy, és ő is bizonykodott:

Király voltam, meg is holtam,
Erdő földjén fatörzs voltam,
Te gyalultál, fűrészeltél,
Új életre te keltettél,
Kútba szálltál, fára másztál,
Szép leánytól értem váltál,
Nagy munkádat bevégezte,
Piros véred három cseppje.
Király voltam, meg is holtam,
Hét évig testvéred voltam;
Lágy kenyérrel tartott apád,
Csókkal tartott édesanyád;
Hogy ne sirassanak téged,
Itt jártam én mint testvéred.
Király voltam, meg is holtam,
Hét évig testvéred voltam,
De most erdő homályában
Kinőttem friss vackorfában;
Erdő szélén megöleltél,
De elbújtam, rám nem leltél.
Király voltam, meg is holtam,
Mindétig testvéred voltam,
Künn az erdőn, benn a házban,
Fában, ágyban, nagy munkában
Hú képmásod, segítséged,
Vackortestvér kísért téged.

Mikor ezeket a szavakat hallotta Péterke, és megtudta, hogy nem veszett kárba az ő gyönyörű munkája, felugrott, és úgy ölelgette, csókolgatta az ágy minden oldalát. Azután meg beszaladt az édesanyjához, és azt mondotta:

– Édesanyám, nem lesz beteg ezentúl, mert én kigyógyítom csodaágyammal.

Azután karjába kapta az anyját, és szép gyengéden belefektette a csodaágyba. Ingott-ringott az ágy, alig feküdt bele Péterke anyja, menten egészséges lett. Nagy volt erre az öröm odahaza. Most csapták aztán csak az igazi lakomát. A csillagmadár is meg volt híva, és így szólott:

– Hallgass rám, Péterke! Nagy sírás lesz holnap a városban, mert holtbeteg hozták haza idegen országból a kastélybeli gróf szépséges leányát. De te ne félj semmit, menj el a kastélyba, és mondd meg a grófnak, olyan ágy vagy tenálad, hogy aki belefekszik, menten kigyógyul minden nyavalyából. Meglásd, jól jársz, ha követed tanácsomat.

Hát másnap virradatra arra ébred Péterke, hogy nagy sírás-rívás hallik az udvarból. A grófkisasszonyt siratták, akit holtbeteg hoztak haza idegen országból. Azért siratták olyan nagyon a népek, mert szépséges szépsége mellett még olyan jó szíve is volt, hogy mindenét elajándékozta a szegény embereknek. Péter meg sem állott a grófi kastélyig. Beköszönt, és elmondotta a grófnak, hogy mi járatban van. A grófnak megtetszett a vigaszos beszéd, és sietve elvitte a lányát aranyos hordszéken a Péterkéék házába.

Alighogy belefektették a körtefa ágyba, mindjárt felnyitotta a szemét a leányzó, elmosolyodott, és azt mondotta Péterkének:

– Jaj, édes Péterkém, csakhogy megint látlak, majd megholtam érted, amióta elhagytál, látod, nem felejtettelek el. – Péterke pedig nem győzte nézni a szépséges leányzót. Istenem, hisz megösmerte: szakasztott az volt, aki a fenyőfabéli kisasszony.

Az ágy meg ringott és ringott, ringatta a szépséges grófkisasszonyt. Estére a csillagmadár is eljött, és dalolt és fickándozott örömeiben.

Péterke elvette feleségül a gróf leányát, holtig szerették egymást, sose voltak se szomorúak, se betegek. A gyerekeikből csupa egészséges, derék ember váltott. Ha valami bajuk esett, menten belefeküdtek az ágyba, és menten meggyógyultak. A bűvös bicska pedig megmaradt a családban, sok dolgos mester használta mindenféle mesterségre.

Mostan színes tintákról álmodom

Mostan színes tintákról álmodom.

Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék,
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok másszínű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és kellene még sok száz és ezer,
és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma-szürke,
szemérmes, szerelmes, rikitó,
és kellene szomorú-viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat,
és akkor írnék, mindig-mindig írnék.
Kékkel húgomnak, anyámnak arannyal:
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szünes-szüntelen.
Oly boldog lennék, Istenem, de boldog.

Kiszínezném vele az életem.

KASSÁK LAJOS

Marika bánata

Micsoda éjszaka. Olyan sötét van, mintha az egész szobát a paplan alá dugták volna, és mindenki alszik. Legalábbis Marika, a Hajósék Marikája így képzelel el maga körül a világot. A paplan alatti sötétséget nagyon jól ismeri, néha unaloműző játékból, néha meg didergető félelemből fejére szokta húzni könnyű selyemtakaróját, és ilyenkor úgy érzi, megszűnt körülötte a világ roppant házaival, csodálatosan változó egével, embereivel és állataival együtt, s csak a sötétség van jelen mindenütt. A csönd és sötétség, ami menedéket nyújt a nyugtalankodó gyerekeknek, de amit nem lehet sokáig kibírni. A békességre vágyó szív riadozón dörömbölni kezd, s a vak szemek előtt megjelennek a különös csillagképek, kígyózó tüzes vonalak és tüzes, gyorsan forgó körök, hogy mindenféle veszedelmeket idézzenek elő a semmiből.

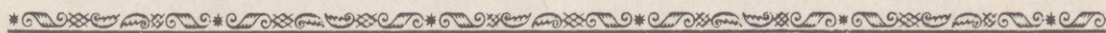
Marika mindössze ha ötéves lehet, nagyon szereti az apukáját, anyukáját, tudja, hogy apuka és anyuka is nagyon szereti őt, s most mégis kétségbeejtően elhagyatottnak és veszendőnek érzi magát az éjszakában. Ebben az időben máskor fél arca alá fektetett tenyérrel, felhúzott térdekkkel mélyen aludni szokott, most azonban ébren ül ágyában, szemei nyitva vannak, de nem lát velük semmit, a szája is nyitva van, forró lélegzet árad ki az ajkai közül, s a gömbölyű, kis vállairól lecsúszott rózsaszínű ingecskeje. Ül és figyel, valahová a távolba leleskedik, s időnként erőt vesz magán, szemeit belefúrja a sötétbe, mintha egy rengeteg kásahegyen akarná magát keresztülnézni a tekintetével. Mivelhogy semmi különösebb nesz nem ér el hozzá a világból, könnyörgőn segítségért szeretne kiáltani, de mindössze csak egy nevet ismétel el félig hangosan, talán már harmadszor, negyedszer vagy talán már tizedszer is.

– Gabi – mondja hosszan előrenyújtott nyakkal, mint egy feneketlen mélység felett. – Ga-a-bi! – tagolja a szót, remélve, hogy így értelmesebben és messzire hatóbban hangzik, de hiába minden figyelme és igyekezete, rezzenésnyi válasz sem érkezik. Emiatt nem esik kétségbe, hiszen tudja jól, Gabi most nincs és nem is lehet itt a közelben, valószínűleg otthon alszik a maga kiságyában, s őrá nem is gondol. Bágyadtan előrecsüngő, kócos fejében értelmetlenül kergetik egymást a gondolatok. Hiába is kísérletezne vele, egyet sem tudna közülük értelmes szóba foglalni, de tisztán, szinte a felnőtt emberek fájdalomával érzi, hogy ami most történik vele, kíméletlen igazságtalanság.

– Ga-a-bi – ismétli meg újból, s most mégis mintha némi eredményt érne el pajtása nevének makacs hangoztatásával. Akárha egy gyöngye fényforrás hasad-

---

na át a sötét drapérián, ami maga a szobába zárt éjszaka, s ezen a fényforráson át be lehet látni a múltba, s minden mintha még egyszer ugyanúgy megtörténne, mint ahogyan megtörtént már az elmúlt délután. Marika egész kis testével és lelkével újból átérzi azokat az izgalmas pillanatokot, amikor apukájával kézen fogva jöttek hazafelé a kocsiikkal, autókkal és emberekkel zsúfolt utcán. Sétálni voltak, apuka szeret vele így kettesben kézen fogva elcsavarogni, ő ilyenkor mérhetetlenül boldognak érzi magát, de mire hazaérkeznek, mindannyiszor elfárad kicsit, valami megnevezhetetlen belső nyugtalanság születik meg benne, s olykor alig tudja megállni, hogy bizonytalan, türelmetlen vágyakozással el ne rohanjon apukájától, vagy minden különösebb ok nélkül sírva ne fakadjon mellette.

Ezen a délutánon is így volt. Alighogy befordultak a hazavezető utcába, ismét erőt vett rajta a megnevezhetetlen nyugtalanság, világgá szeretett volna rohani, s ekkor hirtelen felderült az arca, s erősen megszorította apuka kezét. Házuk kapujában nagy csomó gyerek nyüzsgött, és összevissza kiáltozott, feleselt egymással, mint a mesékből jól ismert indiánok. Marika nem ismerte ezeket a gyerekeket, akik különben is valamennyien fiúk voltak, máskor bizonyára szeles, öntudatlan megvetéssel elsietett volna mellettük, most azonban ellenállhatatlanul vonzotta valami a csoport felé. Makacs erővel kényszeríteni tudta apukáját, hogy álljanak meg legalább egy pillanatra.

Úgy látszott, a fiúk észre sem vették őket, egyik társuk körül nyüzsgöttek önfelelt izgalomban. Marika előtt az első pillanatban értelmetlennek tűnt ez a hangos nyugtalankodás, de aztán hirtelen rajta is erőt vettek hasonló érzések. Az egyik fiú két kis fehér egeret tartott a kezében, nevetséges játékot űzött velük, hol túláradó boldogsággal becézte, hol meg kegyetlenül gyötörte a kis állatokat; hagyta, hogy bemeneküljenek a kabátujjába, aztán szívtelenül előhúzta mind a kettőt, és farkuknál fogva hintáztatta őket a levegőben.

Marika ilyen játékot még sohasem játszott, magáról megfélemedkezetten rácsodálkozott a fiúra, akit a többiek Gabinak neveztek. Rácsodálkozott, s majdnem rosszullett környékezte a kívánságtól, hogy valahogyan maga is hozzáérjen a gyönyörű kis egerekhez. Apukája már indulni akart, de nem, nem, ő most a világért se lépne innen tovább egy tapodtat sem. Átfogta apukája lábát, és így könyörgött hozzá, hogy hagyja kicsit egyedül játszani a fiúk között.

Apukája jól megtermett, vállas, örökké feketén borostás állú ember volt, dús szemöldökkel és komor, szúrós tekintettel, mint aki állandóan harcban áll az egész világgal. Valóban nagyon szerette Marikát, de azért csak ritkán engedte meg neki, hogy legmélyebb természete szerint éljen. Most azonban feltűnően kedves és engedékeny volt. Megsimogatta kislánya fejét, s megengedte neki, hogy egy ideig egyedül lent maradhasson a játszó fiúk között. Mielőtt belépett a kapun, még egyszer visszafordult a nyüzsgő kis csoport felé, és elmosolyodott úgy, mintha pillanatra visszaváltozott volna vele az élet, s magát is ott látná a

---

gyerekek között, gondtalan örömmel s még ki nem élt és értelmetlenül forrongó vágyakkal a szívében. Marika mindezt már nem látta, egész lényével odafeledkezett a többiek közé, alkalmas pillanatban előrenyújtotta a karját, s apró ujjai hegyével megérintette az egerek puha kis testét. Annyira erőt vett rajta az öröm és a rajongás, hogy majdnem úgy látszott, mintha pillanatokra esztét vesztette volna. Csak a két kis fehér egeret látta maga előtt, minden egyébről megfeledkezett, eldobta kedves, színes pamutból kötött kesztyűit, és tudja isten, hogyan történt, drótkemény, fekete haja is kibomlott, amit pedig gondosan két copfba font otthon az anyukája. Mielőtt még a többi gyerek észrevette volna, egészen, mindenkinél jobban összebarátkozott Gabival, s nemsokára így kettesben már el is fordultak a csoporttól, s a lépcsőkön felszaladtak a fiú otthonába.

– Ki ez a kislány, honnan hoztad? – kérdezte Gabi mamája, egy karcsú, szőke hajú, kedves asszony, mikor a két gyerek belépett a lakásba.

– Nem tudom – felelte Gabi kissé megszeppenve. – Egy kislány, akinek nagyon tetszenek a fehér egereim.

– Hajós Marika a nevem – mondta kérdezetlenül a kislány, s félénk mosollyal az ajka körül illedelmesen meghajtotta magát.

Vagy két óra hosszat játszottak a szobában zavartalanul. Ki hitte volna, hogy mennyi mindenhez értenek a kicsiny fehér egerek, s hogy minden mozdulatuk, menekülési kísérletük és hangtalan fájdalomik mennyi féktelen örömezt tudnak kiváltani a két gyerek szívéből. Ott ültek a parketten, az egereket feltették az ablakfüggöny aljára, és hajsolták őket, hogy versenyt fussanak a meredek kapaszkodón. Az egyik eger Gabi paripája volt, a másik Marikáé. Nagyszerű játék volt ez így, de Marika egyre jobban elszomorodott, hogy látnia kellett, akárhogy indítják is el a versenyzőket, mindig a fiú egere ér be előbb a célba. A kislány csak sokára vette észre a titok nyitját. Úgy volt ugyanis, hogy az ő egerének a farka valami előző szerencsétlenség folytán majdnem a tövéből hiányzott, és ezért a versenyző paripa felfelé kapaszkodás közben nem tudott magának segíteni vele, ahogyan azt Gabi egere minden további nélkül megtehetette.

Marika belátta, hogy reménytelen a küzdelem, és elkedvetlenedve abbahagyta a játékot. Ugyanekkor azt is észrevette, hogy a fiú sok minden másban is előnyben van vele szemben. Látta, hogy mennyivel nagyobb, mint ő, hogy milyen szép szőke haja van, milyen nagyok és kékek a szemei, az ő haja pedig örökké kócos, s a szemei, ahogyan most visszaemlékezik tükörben látott képére, kicsinyek és erősen ferde vágásúak. Szégyellnivalóan kicsinek, csúnyának és szerencsétlennek érezte magát a fiú mellett. De milyen jó, hogy semmi sem tart örökké az ember életében. Vége lett az elkedvetlenedett játéknak, s anélkül hogy Marika könyörgött volna érte, Gabi nekiajándékozta az egyik egeret. És nem is a csonka farkút, hanem a másikat.

Ugyanebben a házban laktak Marikáék is, két emelettel lejjebb. A kislány örömeiben majdnem repült a lépcsőkön lefelé.

– Apuka! Apuka! – kiabálta zilált izgalommal, mikor az ajtó kinyílt előtte.
– Apuka! Anyuka! Nézzétek, mim van!

Ahogy anyuka a farkánál fogva fejfelé lógatott egeret meglátta Marika kezében, hideglelős borzongással összekapta magán pongyoláját, s olyan riadtan tekintett körül, mintha valahova biztosabb helyre szeretne menekülni saját lakásából. Apró, vékony asszony volt, örökké összeszorított ajkakkal és túlérzékeny idegekkel.

– Ó, te leány, mi lesz belőled? – mondta máris éles, korholó hangon. – Egy valóságos patkány, ó, istenem, ki látott már ilyesmit!

Marika egyre hangosabban nevetett, és egyre jobban előrenyújtott karral hintáztatta az egeret. Apuka derűs ábrázattal csitítani akarta mind a kettőjüket, hiszen a folyosón, mintha csak a Marika lármája csalta volna elő, kövérré hízott fehér spicckutyájával már ott állt a szomszéd lakásból a reszkető fejű, kecskeszakállas öregúr is. Kíváncsi volt az öreg, és egyre közelebb tipegett. Hiába is erőltették volna, Marika most nem tudott lecsillapodni. Mikor az öregurat meglátta, felé fordult, és neki is megmutatta eleven kincsét. Aztán, hogy még nagyobb legyen az öröm, lehajolt, és az egeret ráengedte a folyosó kövére. Gondolta, hogy rohangásszon kicsit. Olyan gyönyörű, mikor szinte gurul a földön, és a hosszú, hegyes farkát magasán lobogtatja maga fölött.

Alighogy az egér nekiiramodott, a kövér spicc utánavetette magát, pofájába kapta, hallani lehetett, hogy a fogai között megropogtatja gyöngöcsontjait, s aztán visszaköpte maga elé a kőre. A fehér kis egér az egyik hátsó lábát még néhányszor megmozdította, mintha undorral és fájdalommal belerúgott volna a világba, aztán döglötten mozdulatlan maradt.

Marikát ájultan, két karjába emelve vitte be apukája a lakásba.

Ki tudja, mennyi idő múlt el azóta, és mi minden történhetett a kislánnyal.

Most fölé borul a nagy, sötét éjszaka, s ahogyan ül az ágyában, fáradtnak s kissé még mindig szédültnak érzi magát. Mintha hosszú-hosszú úton távoli, idegen vidékről érkezett volna meg, majdnem holtra fáradtan. Kislány még nagyon, de most még a valóságosnál is kisebbnek érzi magát. És csúnyának érzi magát, az örökké kócos hajával és apró szemével, és úgy érzi, hogy a Gabi, az a különösen kedves fiú, aki megajándékozta őt a fehér egérrel, talán már el is feledkezett róla örökre.

– Ga-a-bi – ismétli el még egyszer, úgy érzi, messzire, nagyon messzire hangzik el a szava, de ismét válasz nélkül marad. Majdnem azt kérdezi most, szintén hangosan: Hát nincs itt senki, aki szeretne engem? Vagy talán nincs is sehol az a Gabi, akit én annyira szeretek? – Majdnem kimondja ezeket a szavakat, de mégsem mondja ki, hiszen olyan kicsi még, hogy az ilyen sejtelmek értelmes hangot sem kaphatnak benne. Hangosan, követelően kiáltozni szeretne, s végül is hang nélkül, langyos, visszatartatlan könnyekkel elsírja magát. Még mozgolódik kicsit, aztán forró, puha gombócban egészen alábújik a paplan alá.

Békalány

Barkafürtön lóg a béka,
Brekeg király ivadéka.
Zöld a háta,
iksz a lába,
bús szerelmét furulyázza.

Más se tudná némán tűrni,
örökké a parton sülni,
vízben ázni,
mindig várni,
jöjjön érte egy királyfi.

Valahol egy kristálykastély,
hireket hord onnan a szél,
ha lehetne,
oda menne:
koronája gyöngyház lenne.

A lányok

A lányok a Vadász utcába járnak: egy órákor gyakran találkozunk velük, tarkán sereglenek ki a körútra, vihognak és sugdolóznak. Copfjukon piros és kék pántlika fityeg, hárman-négyen összefogóznak, egymásba karolnak, az egyik halkán, sűgva mond valamit, hangosan kuncogni kezdenek.

Ellenségesen és értetlenül és irigyen nézem őket, vajon miféle butaságon nevetnek folyton. És mit sugdolóznak? Ha két lány összejön, mindjárt sugdolózni kezdenek – ismeretlen dolgon nevetnek, elkomolyodom, és gyanakodva, rossz érzéssel húzom föl szemöldököm –, valami profán, cinikus, tisztátalan dolog van a világon, amiről csak ők tudnak, és mindig arról beszélnek; gúnyosan, alattomosan néznek rám, és elszaladnak. Vajon mi lehet az?

Mert valamit tudnak, amit én nem tudok. Különben buták és tehetségtelenek, növényt és bogarat nem gyűjtenek, bélyeget se. Leideni palackot sem csinálnak, se magdeburgi féltékét. Egyszer napfogyatkozás volt, a Hold árnyéka elhaladt a napkorong előtt. Napokig készültem rá, üveget kormoztam, és dobogó szívvel vártam a csillagászok által kijelölt időpontot. Mikor a fényes tányérba belekapott a fekete csorba, ujjongva és áhítattal kiabáltam – és kezemben a kormos üveggel kerestem valakit, akinek elmondjam, hogy milliárd kilométernyire mi történik odakünt. Csak két leányismerősöm volt a másik szobában, befutottam, és lelkendezve hívtam őket, hogy jöjjenek gyorsan, mert a pompás színjáték csak percekig tart. Nem lehetett rávenni egyiket se, hogy az utcai szobába átjöjjenek – valami butaságon vihogtak, csúfoltak engem: ugyan, hagyj bennünket, mondták. Dühösen és gesztikulálva magyaráztam, hogy milyen nagy és ritka tüneményről van szó, és hogy mindjárt vége lesz, de hiszen csak arról van szó, hogy átjöjjenek az utcai szobába, kiabáltam elkeseredve. Valami kétértelmű ostobaságot feleltek, egy szón megint zokogni kezdtek, nem jöttek át, nem nézték meg.

De vajon mi lehet az – mert van valami velük. Valami van, amit mindenki tud, csak én nem, ami miatt úgy bánnak a leányokkal, mint valami kiváltságosokkal, és ezt ők tudják. Még egészen kicsike voltam, mikor rokonaim ilyeneket mondtak nekem: „Hát állva hagyod a kis kisasszonyt, és te ülsz? Nem szégyelled magad? Milyen gavallér lesz belőled?” – és nekem fel kellett állni a kényelmes székből, hogy a csipkébe öltözött kis majom leülhessen. Az arcom égett a szégyentől és haragtól; miért? – kérdeztem magamban – miért? Micsoda ostoba, joggatlan, igazságtalan előny? Ha pofon vágnám, leesne a székről. De hát

---

ő pofon vágthat és megalázhat engem, csak azért, mert ő gyengébb, és így lovagiasságból nem üthetem vissza? Hát nem látják, hogy ő tudja ezt, és kinevet bennünket, és kényelmesen elterpeszkedik?

Miért? Miért? Mi lehet ez?

A lányokat nem bántja senki. Taknyos másodista korokban már magázza őket a tanár, nem kapnak barackot a fejükre, udvariasan beszélnek velük. A felsőbbistákat pláne kisasszonynak szólítják, az iskolában is. Fiatalabb tanárok előre köszönnek nekik az utcán – hallatlan! Szelídség, gyöngédség veszi körül őket – én meg tegnap egy olyan brusztflekket kaptam verekedés közben, hogy egész nap nehezen lélegzem. Ha elmondanám, azt felelnék, úgy kell, mért nem vágta pofon, nem szégyelled magad? De hát ő kezdte, tanár úr – hát engem nem véd senki? Nem szégyelled magad? Egy felnőtt fiút védeni kell – micsoda katona lesz belőled?

Azám – katonaság! A tornaórán szabadgyakorlatokban, felvonulásokban készülünk rá. Az kemény dolog lesz, tudom, eleget hallottam róla. Hideg priccs, borjú a hátamon, alélt menetelések, puska és szurony. Hiszen szép, lelkes dolog, tudom, vágyom is rá – de hát miért csak mi? A hazát meg kell védeni. Aki nem kockáztatja életét a hazáért, gyáva és becstelen. Hát ők? Ők miért nem gyávák és becstelenedek? Eszükbe se jut kockáztatni az életüket – ezek vihognak és pipiskednek: mégis senki se mondja, hogy ők gyávák és becstelenedek, sőt! Inkább eszményül állítják elénk. Meg kell védeni a nőket, a gyenge nőket! Királyért és hazáért – és a nőkért! Hát a lányok királyok?

Miért? Miért? Miért?

Miért mindenütt, mindég ez a kivételezés, ez az extravurst, ez az elnézés – miért? miért? A villamoson fel kell állni nekik – a legjobb falattal őket kell megkínálni, ha leejtenek valamit, úgy állnak ott, hanyagul és kényelmesen, mintha a természet törvénye volna, hogy azért nekem kell lehajolni. Tizennyolc éves koruktól kezdve már kezet csókolnak nekik, mint az öreg püspököknek, akik munkában és áldásban töltötték életüket. Jobb oldalra kell engedni őket az utcán. De hát miért? Mit nyújtanak ők, mit tesznek, miért kell tisztelni őket? Hiszen műveletlenek, ostobák, lusták és dologtalanok. Mulatságban nőnek fel, férjhez mennek – attól kezdve a férjük dolgozik helyettük, eltartja őket. Szabadjegyet váltottak az életre azzal, hogy megszülettek – míg nekünk véres verejtékkel kell kiverekedni minden percünket, újra és újra bebizonyítani, hogy jogunk van az élethez.

De hát miért, miért, miért?

A fiúk valami szégyenletes és ostoba dologról fecsegnek az iskolában. Nem, az képtelenség, ostobaság, nem lehet. Itt valami titok lappang, az bizonyos – de az örültség, az lehetetlen, hogy az legyen az a titok. Hiszen ez egy buta vicc, egy gyerekes játék – hiszen ennél csak érdekesebb a Torricelli-féle űr és egy Leclanché-elem?

Miért? Miért?

Érzem, hogy egy napon meg fogom érteni. Félek ettől a naptól – ezen a napon keveredem majd el a szürke tömegbe: ezen a napon jövök rá, hogy én is az vagyok, amik ezek itt, akik szembejönnek velem az utcán. Ezen a napon el fogom felejteni az Osztályt, a Leclanché-elemet, a növénygyűjteményemet, és el fogom felejteni önmagamat.

ÁPRILY LAJOS

A kőszáli sas

A falun patakok futottak keresztül. Magas bükkerdőkől suhogtak alá. A bükkerdők felett fenyőrengetegek sötétlettek. A fenyőrengetegeken túl volt a végtelenség. Mikor egyszer finn tájakról északra, a lapp vidékek felé küldtem képzeletem, gyermeki érzésem megismétlődött: ott, ott, arra északra van a végtelenség.

Egy nap édesapám szokatlan időben jött haza a gyárból. Pásztorforma legény követte. Csodálkozva néztem reá, mert óriási madarat szorított a melléhez. Az egyik kezével a nyakát fogta át, a másikkal a két, nagy karmú lábát szorította.

Akkor már ismertem a vércsét és a tyúkjainkat fenyegető ölyvet. De ekkora ragadozó madarat sohasem láttam. „Miféle madár ez, édesapám?” – kérdeztem megdobbanó szívvel. „Kőszáli sas” – felelte apám lelkesen. „Fióka?” „Fióka.”

A lépcsőfeljártat alatt rácsozott tyúkól volt. Tyúk nem volt benne, szabadon legelésztek a kertben. A legény apám intésére betette a sast a rácsok mögé, s a forgó fareteszt ráfordította az ajtóra. Apám pénzt adott a legénynek, és én tudtam: most már mienk a kőszáli sas.

Még nem vagyok iskolás, sok az időm. Ott ülök vagy állok a sasketrec előtt, s bámulom a végtelenségből hozott madarat. Ő is bámul. Majdnem akkora, mint én. Anyám vizet ad neki – tikkadtan issza –, s májat hoz az örmény mészáróstól. Falja mohón. Az utca parasztgyerekei – kis játszótársaim – odagyűlnek, s velem együtt álmélkodnak az óriáson. A macska kíváncsian odasompolyog a rácshoz, de hatalmas ütést kap a csőrétől, s elmenekül.

Nő, nő a sasunk. Talán repülni is tudna már? Titok.

Egy nap riadalom közeledik a házunkhoz. Második szomszédunkban a gazdag örmény kereskedő csüre és istállója ég! Gyújtogatás – hallom a szót, először életemben. Gyári munkások szaladnak hozzánk, kiviszik a bútorokat a házból, létrákat hoznak, s vizes ponyvákkal védik a záporozó szikráktól a zszindelyfedelet. Anyám a kezét tördeli, apám intézkedik, én a bútorokat őrzöm. Még a sasomról is megfeledekzem. A tűzvész kikerül. De túl rajtunk a szomszéd gyári lakatos háza ég. Talán a szél akarta így.

Magas deszkakerítés választott el attól az égő háztól. A palánkra nézek, s megdermed a szívem. A kőszáli sas ott ül a palánkon, s emelgeti szárnyát. A zűrzavarban valahogy kiszabadult a rácsmögül, s ott magasodik fel az égő ház előterében. „A sas! A sas!” – kiáltozom féltéssel és síró félelemmel. Még ott áll, még nem tanulta meg a repülést. Látom: két kamasz fiú felkap egy

---

---

ponyvát, s közeledik a kerítéshez. A szívem ki akar ugrani bordaketrecéből. Most! Úgyes lendítő mozdulattal rávetik a ponyvát a sasra, aztán felkapaszkodnak és belegöngyölik. Már hozzák, jaj, már hozzák, s a következő pillanatban újra bent van a ketrecben. A nagy izgalmú napot nyugtalan álmú éjszaka követi. De megvan a sas!

Nézhetem és gyönyörködhetem benne újra. Nem tudok nevet adni az érzésemnek. Csak később, mikor nagyszerűség hat rám olvasmányban, természetben, drámában, jut eszembe: ez volt az, amit akkor éreztem. Ebben a gyermekkori érzésben vannak fenségérzésem gyökerei.

De vajon tud-e repülni? – kérdezgetem magamban újra.

Egy nap megmutatta, hogy tud. A fordítózárt valaki nyitva felejtette. Egy pillanat, s a sas újra ott ült a kerítésen. Jó, hogy otthon voltam. Segítségért kiabálok, közeledem feléje – de nem jön senki. Csak édesanyám szíve veszi át az izgalmamat. Úristen, mi lesz?! A következő pillanatban felszáll és repül. Visszafutok a magas tornácra, az üres ketrec fölé, s onnan figyelem: alacsonyan száll a faluvégi fűzfák irányába, a legelő felé. Salati Pál! – villan meg az eszemben a közeli asztalosműhely inasának a neve. Itt csak Salati Pál segíthet, a gyári kapusné fia, ez az elszánt, félelmet nem ismerő kamasz. Néhány lázasan magyarázó szó, s már rohanunk ketten a legelő irányába. Vajon ott van-e még? Talán.

Közeledünk, de sehol sem látjuk a helyenként vizenyős legelő fűvén. Hacsak nem ott... Szorongás fog el: ott legel a falu bivalycsordája. Félelmetes fekete szörnyetegek, melyeket a kapura mászva bosszantunk meg – kölyök torreádorok – minden este, mikor békésen vonulnak hazafelé. Talán egytől egyig ellenségeim. Már emelgeti is egyik-másik a fejét, s hátra-hátranéz azzal a vad tekintettel, melytől édesanyám is fél, ha piros napernyő van a kezében, s utunk a legelő szélén a folyó felé vezet. De Salati Pál már ott van közel. Meglátta a sast. Csendet és óvatosságot int hátra a felemelt tenyér. A szökevény ott ül egy zombékon, az egyik bivaly – talán éppen a rettenetes bivalybika – mögött, s jobbra-balra figyel. Ő nem fél a bivalyoktól, akik csodálkozva bámulnak reá. De hogy is félne egy kőszáli sas! Néhány lépésnyi távolságból figyelem: jaj, mi lesz, mi lesz?! Salati Pál guggol, guggolva lopja előre magát egyik bivalytól a másikig, hogy a sas meg ne pillantsa. Most már csak egyetlen bivaly választja el tőle. Az visszafordul és rábődül. De Salati Pál hős. Életem első hőse. Erre a mozdulatra kiugrik a bivaly mögül, s látom, de nem akarom elhinni: egész testével ráveti magát a meglepetésében tétovázó sasra. Már hozza is. Úgy hozza, mint annak idején a pásztor. Fogja a nyakát bal kézzel, s szorítaná a karmos két lábát. Iszonyodva nézek a két karjára: egyikén is, másikon is szalagosan csorog a vér. De már átszorította jobb kezével, s távolodunk az utánunk forduló, rettegett szemű bivalyoktól. Utunk a falusi utca porában: diadalmenet. Asszonyok csapják össze a kezüket, pendelyes gyerekek csatlakoznak hozzánk,

---

---

kifutnak a műhelyből az asztalossegédek. Így érkezünk meg a házukhoz, a ketrechez, melyben most már harmadszor lesz fogollyá a megizmosodott kőszáli sas.

Hősöm, Salati Pál megkapta jutalmát apámtól; a falun végigfutott vitézségének híre.

Egy nap külön szállítóketrecet csináltatott apám, s kőszáli sasom útra kelt egy távoli állatkert felé...

Felnőttkoromban diákcsapattal egyszer egy dunántúli városban jártam. Kisebbségi utcában haladtunk, s egyik ház falán megpillantottam egy cégtáblát: Salati Pál asztalos. Az idő sürgetett, nem mehettem be gyermekkorom hőiséhez. Pedig megérdemelt volna egy kézszerítást tőlem, amiért vére hullása árán visszaszerzte büszkeségemet, a megszökött kőszáli sast.

A tréfacsináló bohóc

Bambut nem azért nevezték így, mert bamba volt. Erről szó sincs. Bambu nagyon okos kis néger fiúcska volt.

Hogy milyen okos volt, mutatja mindenekelőtt az, hogy barátságot kötött a zsiráffal.

A zsiráf nagyon szelíd, jó állat, hisz azért is nevezik e néven, vagyis angyalinak. Mert zsiráf annyit tesz, mint szeráf, ez pedig angyalit jelent. Nos, mondom, Bambu nagyon jó barátságba keveredett vele.

Ha beszélgetni akart barátjával, felmászott a pálmafa tetejére, levetette nadrágocskáját, s azzal integetett az angyalinak. S az angyali, mármint a zsiráf, akit Bambu, nagyapja után, Bimbinek nevezett el, rögtön felemelte fejét, s akármi-lyen messze volt, odavágtatott hozzá.

Odadugta fejét a pálma lombjai közé, s Bambu mindenekelőtt elkergette szeméről az apró legyeket, aztán vakargatni kezdte a bőrös szarvgyököcskéket homlokán, aztán jó kis dinnyével megetette, majd súgott valamit a fülébe.

– Jól van, Bambu – mondta neki Bimbi. – Csússzál le a nyakamon a hátamra, elviszlek.

S így is lett. Jó messzire bevágtattak a pusztába, de mint a szél (Bambu nagyokat kurjongatott Bimbi hátán), s ott Bimbi így szólt a zebrához:

– Hallod-e, zebra koma, Bambu a barátom, hadd lovagoljon kicsit a hátadon, koma.

– Mit?! – kiáltott fel a zebra, és nagyot nyiherészett. – Hogy ebadta emberfia az én hátamon lovagoljon? Nem addig a! Akik szíjat hasítanak a hátamból, és finom gulyást főznek a húsból?

És megint nyiherészett és elvágtatott.

No, jól van, de Bambu legalább megismerte a zebrát.

Az elefántok viszont jószívűek. Az elefánt bácsi már sokkal barátságosabb volt.

Ormányával megvakarta a füle tövét, és így szólt:

– Most nem érek rá. Ma van az unokám századik éves születésnapja, viszek neki egy szép kis cuclit meg egy csörgőt az erdőből meg egy élő lovacskát a zebrák közül, hadd örüljön neki. Majd gyertek el máskor.

No jó, de Bambu legalább megismerte az elefántot. És így a többi állatokat is. Az óriáskígyó például így szólt:

– Neked mindent megteszek, te zsiráf, mert rokonom vagy, mert hisz kígyó-

---

ból van a te nyakad, de Bambu ne lovagoljon most rajtam, mert ma vedlettem le a télikabátomat, és fáj az oldalam, majd máskor.

No jó, de Bambu legalább megismerte az óriáskígyót.

Viszont az oroszlánt is nagyon szerette volna megismerni, de hiába. Akármennyit kérte Bimbit, hogy vigye el az oroszlánhoz is, az mindig a fejét rázta, és így válaszolt:

– Torokfájásom van, nem lehet.

– Pedig mekkora torkod van neked – felelte Bambu szomorúan.

– De tudod mit? Majd meglátjuk – azt mondja Bimbi. – Hogy el ne felejtsem a dolgot, csomóra kötöm a nyakamat. Mert tudod híresen szórakozott vagyok én.

És tényleg: csomóra kötötte a hosszú nyakát.

De mit is mondjak? Bambu addig-addig sírt és rimázkodott néki, míg egy délután Bimbi váratlanul megjelent. Már nem volt csomó a nyakán. Bambu éppen lent ült egy kövön (azon búslakodva, hogy nem láthatja az oroszlánt). Bimbi tehát széttárta elülső két lábát, lehajolt hozzá, és így szólt:

– Elviszlek az oroszlánhoz. De jól karold át a nyakamat, mert ha meglátod, ijedtedben lepotyoghatsz. Ha meg átkarolod a nyakamat, akkor, ha le is esel, visszahuppantalak a hátamra.

Így is lett. Mikor az oroszlán meglátta őket, elkezdett ordítani.

– Miah, bua, buh, buh, buh! – ezt ordította. S Bambu tényleg lepotyant volna rémületében, ha Bimbi vissza nem huppantotta volna.

– Buá, buá, puh, puh! – ordított egyre az oroszlán. S Bimbi csak nem akart tőle megijedni. S ez már maga is furcsa volt. Hát még az, ami ezután történt. Az oroszlán odajött egészen közel, s Bimbi még mindig nem ijedt meg tőle. Az oroszlán még le is térdelt Bimbi előtt, s Bimbi még meg is cirógatta patájával a pofáját.

Szó, ami szó, még le is csúsztotta Bambut a nyakán az oroszlán hátára, s Bambunak még a szíve is majd kiesett rémületében, hát még amikor az oroszlán elkezdett ugrálni vele!

De aztán mégse lett, gyerekek, semmi baj. Mert ahogy így lovagol az oroszlánon (még a lelkét is majd kirázta neki), hátrafordult nyöszörögve:

– Bimbi – akarta volna mondani, s íme, mit lát?

Hát nem két emberi láb látszik ki hátul az oroszlánbőrből? Tehát ez nem is volt igazi oroszlán, csak oroszlánbőrbe bújtatott ember.

– Te megcsaltál – mondta Bambu a zsiráfnak szomorúan.

– No, te mit gondolsz? – felelte Bimbi. – Az igazi oroszlántól én is félek ám.

S persze, most arra vagytok kíváncsiak, hogy ki volt az oroszlánbőrben. Én tudom, hogy ki volt. Egy öreg csirkefogó, név szerint Efrájim Goldnagel, a sanda bohóc. Jól ismerem én ezt a selmát, egy vándorcirkusszal került a sivatagba.

TERSÁNSZKY J. JENŐ

Mese a fecskéről

Élt hajdanában a teletlen, napsütötte délen egy derék fecskepár.

Ez még akkor volt, amikor a fecskéket a mi hidegebb éghajlatunk alatt senki sem ismerte, s csak az az egy hazájuk volt, az igazi, az eredeti, a melegebb és sugarasabb dél.

Csakhogyan ismeritek-e ezt a régi-régi versikét, hogy:

Gólya-gólya, gilice,
mitől véres a lábad?
Török gyerek megvágta,
magyar gyerek gyógyítja,
Síp-pal-dobbal, nádi hegedűvel!

Hát bizony így volt a fecskékkel is az őshazájukban. Nem sok kíméletet élveztek a messzi lakosoktól, kivált a gyermekektől. Kővel, parittyával vadásztak rájuk, s megölték, megsebeztek őket könyörtelenen.

Nohát, ennek másutt is ki vannak téve más madarak is, és a fecskék is kénytelenek voltak elviselni. Persze a legsérelmesebb minden üldöztetésük közül az volt, ha a rossz emberek a fészük nyugalmát háborították meg, és elrabolták tőlük a fiókáikat.

Ez történt azzal a kedves felnőtt fecskepárral is egy évben, amelyikkel a mesét kezdtem. Szörnyű gyász és bánat volt szülői szívüknek a fiókáik veszte. Ez tette hát, hogy fecskeapó az árván maradt fészken így szólt fecskeanyónak:

– Hallod-e, jó feleségem, énnekem van egy felséges gondolatom. A jóisten a leggyorsabb szárnyat minekünk, fecskéknek adta madártársaink közt. Miért ne próbálnánk hát javítani a sorsunkon? Én tudom, hogy tőlünk északra is vannak tájak, és van nyár. Hátha ott jobbak az emberek! Tehát azt tennénk, hogy legalább addig szállnánk el oda innen, amíg ott fenn is meleg van, és kikölthetjük a fiókáinkat, és szárnyra kaptjuk őket annyira, hogy a zordabb időben már visszaröpülhetnek velünk. Megerősödvé a veszedelmeket is jobban el bírják itten kerülni.

Egy szó, mint száz, a derék fecskepár elhatározta, hogy felfedező útra kél, és úgy is tett.

Éjet-napot röptültek át a tengeren, mígnem nagy fáradtan csakugyan ideértek, a mi hűvösebb hazánkba.

Tavaszi volt éppen, gyönyörű, verőfényes idő. Semmi híja sem lett volna, hogy megvalósítsák a tervüket.

Hát megérkezve letelepedtek egy városban, egy nagy, csúcsos, tornyos palota ormára pihenni.

Most kell aztán itt elmondanom, hogy akár hiszitek, akár nem, de a madaraknak is éppolyan szigorú törvényeik vannak egymás közt, mint az embereknek. És közöttük is csak a gonosz természetűek nem engedelmeskednek neki, például: a sasok, héják, karvalyok, kányák és így tovább, akár csak az emberek közt a rablók, betörők, tolvajok.

Nos hát a madártörvényben az van, hogy az olyan madár, amely a várost és a falvakat választotta magának lakóhelyül, annak helye nincs az erdei madarak birodalmában, a szabadban.

Így hát a mi fecskéinket a városi rokonaiknak kellett vendégül látniok.

Hát akikkel legelőbb szóba ereszkedhettek, azok a galambok voltak, akik ott fészkeltek a palota tornyában. Azok aztán így szóltak a fecskepár kérdéseire:

– No bizony, ha az hozott ide benneteket, hogy az emberek itt jobbak volnának, mint a ti hazátokban, abban ugyan tévedtek, mert itt csak úgy lesnek a madarak életére. Bennünket is csak úgy fogdosnak össze pecsenyének, és fosztogatják ki a fészkeinket. De igaz, hogy véletlen a mi helyünk a legjobb. Mert ez a palota egy hatalmas úré, aki az egész környéknek parancsol. És annak van egy szépséges leánya. Van közöttünk egy fehér galamb, az az ő kedvence. Az leszáll a vállára a kisasszonynak, és a tenyeréből eszik tiszta búzát. Érte aztán a kisasszony parancsára minket is megkínálnak egy kisé. De hogy titeket mi sors vár, arról már nem felelhetünk.

Persze búsult a fecskepár, hogy lám, hiába tették meg a nagy utat ide. Itt sem várta őket külön helyzet. És már azon voltak, hogy visszazálljanak hazájukba.

De amint tanakodtak, keseregtek, hát egyszerre csak észreveszik, hogy a palotából egy fehér galamb röppen fel a társai dúcába. Az, akiről éppen beszéltek, a kisasszony kedvence.

Hanem amint felszállana, hát a levegőből egyszerre gonosz héja csap alá, s egyenest a fehér galambra. Már a karmai közé is kapja szegény jószágot, és azzal huss! – viszi magával.

Hát a fecskepár abban a pillanatban, ahogy észrevette a héját, azt mondja a galamboknak:

– Nosza, gyerünk! Gyerünk ennek a haramia héjának a nyomába. Csak nem hagyjuk a körmei közt a társatokat elveszni?

De bizony a gyáva galambok reszketve sápítoztak, és csak maguknak kerestek búvóhelyet.

– Hogy mernénk mi megtámadni a héját puha csőrünkkel, hisz minket is véresre szabadal! – kurrogták.

– Ejnye! Szégyen, gyalázat! Pipogya népség! – vijjogta a fecskepár a galamboknak. Azzal se szó, se beszéd, utánazúdultak a rabló héjának.

Persze ezalatt a palota udvarán minden teremtettt lélek összeszaladt a kisasszony nagy jajveszékelésére, hogy viszi a héja a kedves galambját. Még a nagyúr is egyik lábával a másikba botlott kifelé rohantában, hogy segítsen szeretett kislánya baján.

– Száz aranyat annak – kiáltotta a vitézeknek, csatlósoknak –, aki lenyilazza azt a zsvány madarat!

De bizony hiába! A héja már olyan magasan szállt zsákmányával, hogy semmi nyílvessző el nem érte.

Hanem nagyobb csudára, mit látnak? Két pirinyó madarat a héja nyomában. Hogy innen is, túlról is nekivágnak, csipogva, merészen, egyre-másra, elibehátába, alulról-felülről.

Úgyhogy végül a héjának a sok elevenjébe kapott csípésre el kellett eresztenie a karmai közül a fehér galambot. És rá persze megfordult, hogy ezt a két vakarcsnyi támadóját, a fecskepárt megleckéztesse.

No, csak ezt próbálta légyen! Ilyen ellenfelekkel sem volt még dolga. A fecskepár között csak úgy mozgott nagy szárnyaival, mint két kis fürge kutyus közt a bika. Csak ő kapott sebet, adni nem tudott.

Végre is úgy kellett csúfos kudarccal elmenekülni előlük útjára.

Eközben persze a fehér galamb megmenekült a nagy ijedtséggel és a hátában néhány héjakarom nyoma árán. És reszketve, lihegve suhant le a palota udvarára, egyenest a kisasszony vállára.

A kisasszony odavolt a nagy örömtől, nem is kell külön mondani. Legfőleg az kell megjegyezni, hogy hirtelenében meg is felejtkezett róla, hogy kinek köszönheti kedvenc galambjának megmentését.

De ott volt édesapja, a nagyúr figyelme, meg az udvaré. Váltig kérdezte a nagyúr mindenkitől: ugyan micsoda kis vitéz apróságok ezek a madarak? De hát az udvarban senki sem tudott feleletet adni, mert senki sem ismerte a fecskéket.

– Nohát, akármiféle madarak – szólt a nagyúr –, a vitézséget meg kell jutalmazni! Azonnal fusson szét hírnök az egész országomban, hogy ahol ilyen kis, villás farkú, karcsú madárkákat látnak, mindenki megbecsülje őket. Halál fia, aki a legkisebb bántásukat okozza!

Mondjam, ne mondjam tovább, hogy mi lett a nagyúr parancsának a foganatja?

Attól fogva van a fecskéknek két hazájuk, s nincs olyan rossz ember, aki kezét merné emelni rájuk.

Rigókaland

A gyér hajnali harmat már-már visszazállt a felhőtlen égbe, mikor Flüó, a feketerigó-mama fölébredt. Kissé tovább szunyókált ma, mint rendesen, mert igen elfáradt az este. Flüi, a párja napok óta alig mutatkozott a fészek táján, s a három éhes poronty egyedül az ő nyakába szakadt.

A nap még nem kelt fel, de azért egészen világos volt már. A mennybolt átlátszó kékes rózsaszínnel ragyogott magában, és üde jó szagok szálltak a hegyek felől. Zajtalan, boldog nyugalommal várta a virradat a nappalt; bár itt-ott már belegázolt a város örök-eleven életének lármás lüktetése. Egy-egy autó zúgott el a Krisztina térről az Alagút felé, vagy siető lépések koppantak túl a kerten, a gyalogjárón. A zajok jöttek és elenyésztek, és közben szép csöndességben vont a friss, kék selyemsátorát a reggel.

Flüó lerezentette szárnyairól a harmatot, nyújtózkodott, ásított, aztán benézett a fészek sárral tapasztott üregébe. A gyerekek még szundikáltak; fáradtak voltak ők is, mert tegnap reggeltől estig repülőgyakorlatokkal kínozták őket az anyjuk. Idestova kinőttek a gondozása alól; pár nap múlva biztossá válik a repülésük, s mire az utolsó cseresnye is eltűnik a gyümölcsösökből, Flüó már a második fészekalj tojásait fogja melengetni. Hol lesznek akkorára ezek, a tavasz csemetéi?

A reggelit azért még hazahordta nekik. Szaporán jött az ízes falatokkal, elűzte szemükről az álmat, és mire ötödször fordult, felzendült a hajnal gyenge hűvössége. Nyíló ablakokról fénykévék tükröztek végig az utcán, portörölők lendültek korán kelő cselédek kezében.

Az egyedül maradt fiókák türelmetlenkedtek. Esetlenül egyensúlyoztak a fészek fölött egy ágon, szemüket hunyorgatták a levelek közt betűző napsugárban, majd panaszos pityegéssel kuporodtak le egymás mellé. Mozdulatlanul üldögéltek egy ideig, csak a farkuk billent meg néha, ha a szellő erősebben támadt a bokorra. Ám elunták magukat csakhamar; a két fiatalabb visszacsuszszant a fészekbe, lehunyt szemmel lustálkodni, míg a mama megjő. A legidősebb pedig – vidám és merész legényke, Flotó – feljebb csetlett-botlott az ágak között, fel a fa sudaráig. A sudár csúcsán megkapaszkodott és széttekintett. Alatta, körülötte mindenütt fa és bokor: hajladozó, ringó zöld lombsátor. Csak messze, túl a legtávolabbi koronákon villogott valami ismeretlen fény, és Flotó hirtelen meglepte a vágy, szárnyra kelni a sohasem látott fényesség felé.

„Úgysem érhetem el... Csak megpróbálom...” – gondolta, míg kitérte szár-

---

nyait, és elrúgta magát az ágról. Suhogva, imbolyogva zuhant lefelé; ám a rémület kétségbeesett erőt öntött belé. Már lebegett, azután előrelendült, emelkedett. Meredek ívben vergődött fel a vaskerítés melletti vén gesztenyefára. Alatta már az utca szürke pántlikája nyúlt, még csöndben és kietlenül; de szemközt véle ismét előcsillant az ismeretlen fény: egy nyitott ablak vakító üveglapja.

Flotó mámoros lett a saját hőstettétől; kamaszos ujjongással rikkantott egyet, aztán újra nekifeszült a könnyű szélnek. Ez már egészen rövidke út volt, el az utca fölött; és már oda is ért, zuhant be az ablakon, váratlanul, kis meghökkenéssel, de jókedvűen.

Az ablak mellett fehér hajú, szép öreg úr üldögélt, nyitott könyvvel, de a gondolatai messze szálltak a vidám napsugárral, és talán nem is látta, amit olvasott.

Egy másik, régi reggel járt az eszében, éppilyen friss és ragyogó, mint ez, de hangosabb és pezsgőbb; cintányérok és trombiták harsogtak, és ezer és ezer ember nyüzsgött az utcán. Katonák vonultak hosszú-hosszú sorban, virágosan, vígan, és előttük, táncoló hóka paripa hátán a fia. A kardján végigvillan a napsugár, amint tisztelgésre vágja...

Annak már tizenhét hosszú éve; és azóta nem látta többé... Mi lett belőle? Él-e még valahol?...

Az öreg úr haja azóta lett ilyen fehér. Azóta kerüli szemét az álom, és ilyen ragyogó, nyári hajnalokon az emlékezés idehajtja az ablak mellé. Most látja őt újra, virágos katonák élén, táncoló hóka paripa hátán... A kardján végigvillan a napsugár, amint felköszön hozzá az ablakba...

Csak akkor rezzent fel, mikor Flotó hirtelen odahuppant elé a szőnyegre.

– Hát te, kis rigó, hogy kerülsz ide? – mondta szomorú mosollyal, és csendesen ülve maradt, hogy el ne riassa. Flotó ragyogó szemekkel bámészkodott körül. Ilyent még sohasem látott: embert, ilyen közelről, bútorokat, szőnyeget, szobát; de pillanat múlva ösztönösen érezte, hogy rossz helyre került. Menekülni akart, ki innen, a homályos odúból a napvilágra, vissza a kertbe; ám akkorára az öreg úr nesztelenül becsukta háta mögött az ablakot. Nekivágódott az üvegnek, és a következő percben ott vergődött az öreg úr kezei között.

– Kis bohó! – simogatta az szeretettel. – Most már csak maradj itt nálam, amíg kinő a szárnyad! Hiszen még alig tudsz repülni! Lezuhansz az utcára, összetöröd magad, vagy elfognak mások, nálam rosszabb emberek. Maradj csak itt, majd szép lakást keresünk a számodra!

És az öreg úr, a kezében Flotóval, előszedte a pár éve kimúlt kanári ezüstös, üveges rezidenciáját. Beleeresztette Flotót, aztán kiállította a kalitkát az ablakba.

Ott kuporgott a kis rigó a kalitka rácsai mögött, a második emeleten. Messziről integettek felé a nagy fák zöld koronái, pufók fehér felhők úsztak tova

komoly méltósággal az égen. Odalenn már zúgott az utca; tejeskocsik dübörögtek összekoccanó bádogkannákkal, autó túlkölt, csilingelt a villamos.

Flotó úgy érezte, hogy megszakad a szíve. Az öreg úr ennivalót hozott neki, sárgarépat szeletelt gondos pepecseléssel, friss vizet öntött finom üvegtálba – de Flotó rá sem hederített. Szédítő, siket táncban keringett véle a világ. Az utca rohanó élete harsogva zengett fel hozzá, és újabb és újabb rohamokra űzte, kergette a kalitka ellen. Már vérzett a szárnya, tágra nyílt csőrrel kapkodta a levegőt, és végül holtra fáradtan, hunyt szemekkel nyúlt el a kalitka alján.

Az öreg úr szánakozva tipegett-topogott a kalitka mellett, mint beteg gyermek ágyánál a segíteni nem tudó szülők.

– Mit tegyek, mit tegyek véle?

Semmit sem tudott kitalálni. Visszaült az olvasmánya mellé, és gondolatai elszálltak újra, messze-messze... A fiához, aki talán éppen így vergődik valahol, idegen fogságban, mint ez a madár...

De Flotó egyszerre feltápáskodott. Túl az utca zshivaján egy hang szállt felé a kertből. Igen, semmi kétség: az anyja szólította! Tele torokkal adta meg rá a választ, a vészjel kétségbeesett sikoltását...

És Flüó, szegény, már-már elcsüggedt Flüó jött a hang után. Óvatosan átröpiült az utcán, lebegve függögetett az ablak előtt, majd menekülésre készen letelepedett az ablakpárkány szélén.

– Mama! Mama! – repesett eléje a fia, és Flüó most már elfelejtett minden veszedelmet. Három ugrással a kalitka mellett termett; de akkor felemelkedett székéről az öreg úr, és Flüó panaszos jajongással röppent el, át az utcán, a kerítés melletti vén gesztenyefára.

Az öreg úrnak könnyes volt a szeme, és reszketett a keze, míg kinyitotta a kalitka ajtaját.

– Eredj, eredj hát, kis szökevény! Érted jött az anyád, eredj haza! – motyogta halkan, és egy könnycsepp hullott a szeméből a Flotó csapzott kis fejére. – Ó, ha én is elmehetnék érte!

Flotó azonban nyílsebeseen surrant ki a résen. Ő mit sem tudott az öreg úr bánatáról, csak azt érezte, hogy nem fogoly többé. Tárva előtte újra a végtelen tér, napsugár kacagott rá a magasból, zöld lombok integettek felé, és ő holtra fáradtan, sebzett szárnnyal, de ujjongva szállt az anyja után a szabadság illatos, kék levegőjében.

Hóvirág

Volt egyszer egy hatalmas és szigorú király, annak volt egy szép leánya, de az nagyon-nagyon el volt kényeztetve, mert nem volt olyan kívánsága, amit ne teljesítettek volna. Egyszer éppen nagy tél volt, hó borította a gyönyörű királyi kertet, ahol a fák és a bokrok mind, mind téli álmukat aludták. A királylány kinézett az ablakon, azután összeráncolta a homlokát, és így kiáltott:

– Miért nem nyílik most egy szál virág se a kertben?

Azt felelték neki:

– Tél van, felséges királykisasszony! Megfagynának most a gyöngye virágok! Akkor a királylány toppantott a lábával, és így kiáltott:

– Az én apám a leghatalmasabb király! Én azt akarom, hogy nekem télen is virág nyíljon a kertemben!

Mikor a király ezt meghallotta, maga elé hívatta a kertészt, és így szólt:

– Holnap reggelre, mire a királylány felkel, nyíló virággal legyen tele a kert! A kertész elsápadt, és így felelt:

– Felséges királyom, micsoda magvat vessek el, amelyik a hóban is terem virágot?

A király arca elsötétedett a haragtól, és így kiáltott a kertészre:

– Én vagyok a leghatalmasabb király a világon, és az én szolgálaim még annyit sem tudnak, hogy télen virág nyíljon a kertemben?! Vess, amit akarsz, de ha csillagfényt kell vetned, akkor is virág nyíljon holnap a kertemben, különben vége az életednek!

Azzal a kertész elment, nem szólt egy szót se, de nagyon szomorú volt, mert tudta, hogy vége az életének. Végigkérdezgette a város leghíresebb kertészeit, de egy se tudott tanácsot adni. Mikor aztán leszállt az éjszaka, kiment a kertbe. Szép tiszta téli éjszaka volt, a csillagok tündököltek. A kertész fiatal legény volt, és szeretett volna még élni. Levette a kalapját, és felnézett az égre. Nagyot sóhajtott, és azt mondta:

– Ti szép csillagok ott fenn, segítsetek rajtam! Mutassátok meg, hol találok olyan csodamagot, amely a hóban is kivirít!

És amint ott állt, egyszerre valami csoda finom, ragyogó por kezdett szállingózni a kalapjára, de az olyan könnyű volt, mintha nem is lett volna egyéb, csak csupa csillagfény. Úgy pergett, szitált a magasságból, mint a gyémánteső, amíg meg nem telt vele a kalapja.

A kertészlegény megköszönte a csillagok ajándékát, s még azon éjjel elhintet-

te a hóba, bevetette vele az egész királyi kertet. Hát hajnalra, amikor a nap felkelt, és a királylány az ablakhoz lépett, milliónyi fehér virágszibilla nyílt a hóban. Halványzöld száracskájuk áttörte a vastag hóleplet, s virágmező borította a királyi kertet.

A királylány tapsolni kezdett örömében, kacagva szaladt ki a kertbe. A szolgálólányok ijedten futottak utána; vitték a vastag prémes bundát, hogy meg ne fázzék, de a királylány ledobta magáról a bundát, és úgy táncolt a virágok közt, mintha ragyogó tavasz lett volna. A király elküldött a kertészért, hogy megjutalmazza, de a legény nem volt sehol. Eltűnt az országból, de akik utoljára látták, azt mondták, hogy szomorú volt. A virágok nyíltak és ragyogtak, a királylány pedig szaladgált köztük, és kacagott. Akkor egyszerre a nagy, havas hegyek mögül előjött egy felhő. Az a felhő jéghideg szelet fújta a királylányra. Megborzongott, a szívéhez kapott, és beszaladt a palotába. Mennyezetes ágyához száz orvos sietett, de egy se tudott rajta segíteni. A szél megölte a királylányt, de ugyanakkor eltűntek a kis fehér virágok is, és a tél újra bekerítette a királyi kertet fehér fátyolával. Azontúl a csodálatos virágok minden évben újra kinyílnak a havas kertekben és mindenütt a réteken, de senki se hisz nekik, mert azokat nem a tavasz küldi: ők a csillagok gyermekei...

Lusta Jóska

A déli tenger mellett van a város, ahol Jóska lakott. Szorgalmas hajósok és naptól cserzett bőrű halászok éltek e városban, és ettek, amit a tengertől vehettek. Nehéz munka volt a szilaj tengerre szállni, ahol a hullámok a sziklás partnak nekiugrottak. Erő, bátorság és szorgalom kellett, hogy az emberek megkeressék a mindennapi élelmüket. Csak néhány gazdag halászmester és hajótulajdonos élt dúsan, a többi ember keserves munkával töltötte egész napját.

De nem így Jóska. Neki bizony nem volt komája a dolog. Inkább szeretett ő a partra hozott csónakok árnyékában aludni, mint az árbocok kötélzete közt mászkálni a szédületes magasságban. S inkább szeretett a sós hullámokban lubickolni, mint a nehéz haláshajót húzni. Csak éppen annyit dolgozott, hogy tessék is, lássék is. Nagy néha, ha jó borralalót adtak, keservesen nyöszörögve felvitt egy-egy ládát a hajóra, de rendszeren a gazdagok gyümölcsét dézsmálta, és az így szerzett almából, körtéből, dióból és banánból élt.

Izmos volt. Hátát nem görnyesztette meg, karjait nem húzta le a munka. Ruhaként csak egy kis rongyból való kötőt viselt, amit felszedett valahol. Egész nap fürdött, vagy a kisgyerekekkel játszott a napfényes homokban, vagy úszni tanította őket, mert jó úszó volt. A gyerekeket szerette. Sokszor, ha a szülők nem értek rá, úgy meggondozta az apróságokat, akár egy jó dajka. Ezért sokszor kapott a halászasszonyoktól meleg levest. De akár kapott valamit, akár nem, ő egyformán szíves volt a kicsinyekkel. Így aztán az emberek, ha Lusta Jóskának nevezték is, de szerették.

Történt pedig ez időben, hogy elérkezett az új világ ebbe a messzi tengerparti városba is. A halászok, hajósok visszajöttek a messzi harcterekről, ahol legyőzték a gazdagokat. Jóska is örült az örülőkkel. De bizony pár nap múlva az ő örömét felváltotta a bánat, amikor látta, hogy most mindenki szívesebben és szorgalmasabban dolgozik, mint eddig. Még nagyobb lett a szomorúsága, mikor a városi tanács maga elé hívatta, és egy öreg halász, akit jól ismert, és aki őt is jól ismerte, így szólott hozzá:

– Jóska fiam! Ezután el ne feledkezz arról, hogy most már közös kincsünk a kertek minden gyümölcse, és ne nyúlj ám ahhoz illetlenül.

– Eszembe veszem, amit a tanács mondott – felelte Jóska, és eloldalgott.

Szégyenvörös arccal ment el a tanácsházától. „Mit gondol ez rólam? Minek mondja ezt nekem? Tudom én, hogy lopni sohasem volt szép dolog, és most

---

százszorosan rosszabb volna. Tudom én ezt jól." Kedve támadt, hogy egy jó lapos kavicsal bedobja az öreg halász ablakát. De aztán mást gondolt. Elment játszópajtásaihoz, a kisgyerekekhez.

– Jóska! Jóska! – kiáltoztak a gyerekek örömben, amikor meglátták. De bizony Jóska itt se tudott megvigasztalódni. A gyerekeknek a városi tanács jó tanítókat adott. Nem voltak már elhagyatottak, és tanítóik nemcsak úszni tanították őket, hanem sok más hasznos és szép dologra is, amihez Jóska maga se értett.

Nagy kedve jött ekkor Jóskának a munkához. Be is állt, dologhoz is látott. Jó izomban, erőben nem is volt hiánya. De hogy nem szokta és nem tanulta a munka művészetét, bizony nem volt nála rosszabb munkás. Se zsákokat, se bálákat nem tudott oly gyorsan és ügyesen cipelni, se a hajó kötélzete közt nem tudott úgy mozogni, és a halászáshoz sem értett úgy, mint aki ezt szokta és tanulta.

És minthogy ebben a déltengeri városban a kommunizmus nagyon gyorsan fejlődött, ő is megkapta rendesen a mindennapi ételét, de keserű volt neki ez a kenyér. „Eszem – gondolta – a köznek jó kenyerét, pedig hitvány munkámért nem is érdemlem. Csak úszkálni tudok a tengerben, s vannak, akik úszni jól tudnak, de azonkívül sok mást is tudnak csinálni. Ej, de haszontalan vagyok én!”

De azért nem esett egészen kétségbe. Nagy buzgósággal tanulta a munka ezer csinját-bínját. A zsákhordásba már valahogy bele is tanult és törődött volna Jóska, de másképpen hozta magával a sor.

Egy napon megszilajodtak a szelek, az ég elsötétült, a tengert ólomszín hullámokba csapkodta a vihar. Minden hajó kinn volt a tengeren, és a hullámok fehér taraja a hajók derekát harapdálta.

Este lett, s az asszonyok siránkozva álltak a parton. Mert jaj volt a hajósoknak: kinn, a nyílt tengeren a hullámok roppantották ketté a hajót, ha meg a parthoz közeledtek volna, nekicsapódnak a fekete szirteknek, és akkor úgy törik szét a hajó, mint a kútkávéhoz csapódó cserépfazék.

Veszedelmesek voltak a szirtek. Ha békés a tenger, csúcsaik kimeredeztek a vízből, de most a megtorlott hullámok egyaránt elborították vizükkel. És a világító lámpák, amik máskor jelezték a szirteket, összetörtek és elúsztak. Nem volt semmi, ami utat mutatna a sötét tengeren. A világítótorny dobálta ugyan a fénypásztáit, de a szirtek alattomosak, és halál várt a hajósokra.

Jóska is ott állt a parton, a zúgó viharban, az esővel együtt síró asszonyok közt, a gyerekek mellett, akik ijedten kapaszkodtak anyjuk szoknyájába a félelmetes időben. Körültekintett. Egyidős társai és az öreg halászok, az ifjú hajósok és a tanács emberei mind, mind kinn voltak a tengeren. Mert a legnagyobb halászás ideje volt éppen. Csak az egész vének, az asszonyok és gyerekek voltak a parton.

A vének jeladó tüzet akartak gyújtani, de a szél miatt nem lehetett, a fáklyákat eloltotta az eső, s már nem tudták, mit tegyenek.

„Most nekem kell cselekednem” – szolt magában Jóska.

Elszaladt a kikötői raktárba, ahol minden szeget, sarkot jól ismert, és egy csomag foszfort és alkalmas edényt vett magához. A foszfor világító természetű anyag, egy óragyár számára hozták az elmúlt napon; az óragyár pedig a mutatókat akarta vele bevonni, hogy az órát sötétben is látni lehessen. (No de hiszen ismeritek az ilyen órákat, s elképzeltétek, milyen jó anyag volt most a Jóska számára a foszfor.)

Milyen szerencse, hogy nincsenek már tolvajok, és a raktárakat nem lakatolják le – gondolta Jóska, és már rohant is vissza, hogy a parton bekenjen foszforral néhány magas oszlopot.

De a hajósok, úgy látszik, nem látták ezeket a jeleket, egy hajó se közeledett a kikötőhöz.

Jóska nem sokat gondolkozott. A hátára kötötte a foszforos dobozt, és egy jó helyen, amit csak ő ismert, beleugrott a tajtékzó vízbe, s úszni kezdett a szirtek felé.

A vihar megnehezítette az úszást. Minden hullám a partra akarta vágni. Elszorult Jóska szíve. „Meghalok, és csak nem is segíthetem...” Minden erejét összeszedte. Levegőt vett, és víz alatt kezdett úszni. Így könnyebben birkózott meg a hullámokkal, s csak néha dugta ki a fejét, hogy lélegzetet vegyen.

Már félórája úszott. Máskor ennyi idő alatt kiért a szirtekre. De most alig volt feleúton. „Most meghal Lusta Jóska – gondolta magában –, nem lop, nem lustálkodik, meghal. Talán el sem érem a szirtet, csak meghalok... – De azért úszott tovább. – Ha semmikor se tudok segíteni, akkor így a legjobb...”

De végre, hosszú küszködés után, halálos fáradtan, mégis megérkezett a szirtekhez. Ereje utoljával még odaerősítette magát a szirthoz, és a magával hozott fénylő anyaggal bekente a szirtet. Aztán saját magát is bekente derékig, és felemelt karral, fél testével a szirt fölé emelkedve integetett.

A hajósok látták a tündöklő szobrot, mely a szitről világított felemelt karral. Aztán látták, hogy hullik le a kar... de a szirt még mindig világít.

Nem tudták, mi légyen ez a tündöklés, de boldogan, a félelemtől magukhoz térve utat vettek, és beirányozták hajóikat a szirt és a part között a védett öbölbe.

Az éj sötétjével együtt elmúlt a vihar is. Reggelre kelve a hajósok kikötöttek a kőkockás partú rakodóhelyeken, megölelték boldog családjukat, és mindjárt hozzáfogtak a vihart sínylett hajók tatarozásához. Mert ha emberben nem is, a hajókban tett kárt a vihar.

Aztán később – úgy tudom – ráemlékeztek a csodálatos fényességre, mely

---

útmutatójuk volt a viharban, meg Lusta Jóskát is keresték mindenfelé. De hogy ő volt a megmentőjük, azt csak akkor tudták meg, mikor megtalálták a parti homokban betegen, félholtan.

Sokáig ápolták Jóskát, aki mindenről szívesen beszélt, csak erről az éjszakáról nem. A városi tanács embere is sokszor meglátogatta, s mikor már jobban lett, megkérdezte tőle:

– Mondd csak, Jóska fiam, ha meggyógyulsz, mihez akarsz kezdeni? Akarsz egy szép házban pihenni, hattyútollas párnán aludni?

Jóska tagadólag rázta a fejét.

– Tanulni akarok, hajót építeni, vagy újfajta világítótornyokat. Mert ez így nem jól van ezekkel a hajókkal.

Mit gondoltok, micsoda hajókat tud majd ez a Jóska építeni, aki tudjátok, hogy jó úszó, tudjátok, hogy bátor, és még hozzá most már nem is lusta...

TAMÁSI ÁRON

A hazug sün

Történt egyszer, még az elaggott világban, hogy a tüskés sün nagyon elbízta magát. Hegyes orra lévén, hajlott is mindig az oktalan elbizakodásra. Így aztán csak kedvező alkalom kellett ahhoz, hogy fejét egészen elveszítse. A jó alkalom nem is késett sokáig, mert az egyik esztendőben úgy forgott az időjárás, hogy a nyár végére valóságos paradicsom lett az ő számára a föld. Fölösszámban elszaporodtak ugyanis az egerek, melyekkel igen szeret élni a sün. S bár igen megsokasodva voltak az egerek, mégis ízletesre hízott valahány, mert hiszen hirtelen szökvén érésbe a búza, a kalászkok sok szemet hullattak a földre.

Könnyűszerrel és jól élt tehát a sün.

Amidőn leereszkedett az enyhe alkonyat, csak előjött lassan biztos rejtekéből, s körülményes vadászat nélkül is annyi kövér egeret ehetett, amennyit éppen megenni kívánt. Így aztán hamarosan letette minden gondját, s nem csinált egyebet, csak hallgatta a tücskök szüntelen dalát, esetleg lustán ábrándozott az aranyló holdvilágon, vagy bámulta a nagy, kerek tököt, mely a szomszéd földön, a jámbor törökbúza közül bambán és sárgulva kandikált ki a zsongító éjszakába.

Hát egyszer, amint éppen így, magával és a világgal igen eltelve az egyik barázda mentén ábrándozott volna a sün, hát előbukkan valahonnét egy mezei nyúl. Rögtön megijedt a szegény nyúl, ahogy megpillantotta a sünt, remegve kereste, hogy merre vehetné másfelé az útját.

Hanem a sün odaszólt neki:

– Mitől félsz, te füles?

– Úgyszólván mindentől és mindenkitől – mondta a nyúl.

– Gyere csak ide – folytatta a sün –, majd elbeszélgetünk ketten.

Hálás volt a nyúl, hogy olyan nyájasan szólottak hozzá, s bár óvatosan, de odament a sünhöz. Riadalom ült a két szemében, s úgy látszott a holdvilágon, mintha remegne is.

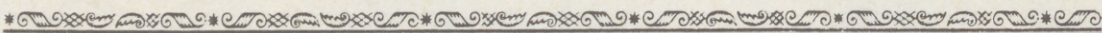
– Fázódni látszol, mezei barátom – kezdte nyájas szóbeszédét a sün, majd aggodalommal tette hozzá: – Fázol talán?

– Nincs okom fázni – mondta a nyúl.

– Én is úgy vélem – folytatta a sün –, hiszen langymeleg nyár végi este van; a tücskök muzsikálnak, s pajzánkodnak az egerek. Igazán mindenki boldog ebben a paradicsomban.

– Mindenki, csak én nem! – sóhajtott a nyúl.

– No, hát mi a baj? – kérdezte a sün.

– Minden ember reám vadászik – folytatta nagy szomorúsággal a nyúl. – S mindegyiknek van egy-két kutyája. Ma is háromszor vettek üldözőbe azok a kutyák. Fáradt vagyok és szerencsétlen.

Elgondolkozott a sün, de nem tudott egyéb vigasztalót mondani, hanem csak annyit szólt:

– Hát bizony, bizony...

A nyúl azonban, érezvén a panaszkodás enyhítő édességét, nagy bizakodással és szinte áradozva folytatta:

– El sem tudod gondolni, hogy milyen átkos dolog nyúlnak születni. Mert a nyúlnak mindenki vesztére tör. Bujdokolhat egész nap, s kereshet bárminő rejteket, mert ha egyszer nem, máskor biztosan rátalálnak. S akkor úgy kell szaladni neki, hogy még a lelke is kiszakad.

– Hát igen... – bólogatott a sün, mire a nyúl sóvárogva szólt:

– Könnyű neked, bezzeg! Mert akadjon reád egy kutya vagy bármilyen fenevad is, te csak magadba gömbölyödsz, s azok az áldott tüskéid megvédenek.

A sün büszkén villantotta meg azt a fényes és hegyes orrocskáját.

– Sőt megszúrják az ellenségemet! – mondta.

Hát az úgy van – gondolta a nyúl, s bizony irigykedve nézte a sün tömérdek tüskéjét, melyek a holdfényben szinte növekedni és tovább hegyesedni látszóttak. Abban a megejtő percben nemcsak szívesen váltotta volna tüskékre az ő gyors lábait, hanem irigykedett is lelkiből.

– Ne haragudj – mondta –, de szeretném megkérdezni, hogy miképpen növeszthetted azokat a célszerű tüskéket.

Ámbár természetesnek látszott a kérdés, mégis meglepte a sünt, mert hiszen ő ezen nem gondolkozott még soha. S meghökkenve vette észre, hogy a kérdésre nem is tud felelni; jobban mondva csak azt tudná válaszolni, hogy a tüskék dolgában semmi érdeme nincs, mert azok csak lettek s vannak. De hát mondhatja az igazat abban az irigylett állapotban? Nem mondhatja bizony, mert rögtön leesik a dicsőség polcáról, gondolván a nyúl, hogy az egész buta szerencse csupán.

– Aj-ajh, az titok! – szólott tehát.

A nyúl közelebb húzódott hozzá, és hízelegve mondta:

– Mint a kincset, úgy megőrzöm a titkot.

– Esküszöl?

– Esküszöm a két fülemre – mondta a nyúl.

Hát erre a sün, hogy még titkosabb legyen a szó, lehúzódott lassan a barázda árkába, ott óvatosan körülszaglászott, s a nyúl fülébe súgta:

– Az egérhústól nőttek a tüskék!

Bámulva hallgatta a nyúl, majd reménytelenül borította arcára csüggedt füleit.

– Fogjak neked egyet? – kérdezte a sün.

– Egeret?

– Azt! Szívesen fogok egyet a te számodra, s itt, előttem megeszed. Meglásd, hogy kihull az a haszontalan puha szőröd, s helyette olyan tüskéid lesznek, mint nekem! No, fogják egyet?

A szegény nyúl nagy szükségében annyira áhította a tuskét, hogy elszánta magát, és így szólt:

– Hát jól van, ha olyan szíves leszel, fogjál egyet.

Boldog volt a sün, hogy a hazugságot elhitte a nyúl; s nagy vitézül elindult mindjárt, hogy fogjon egy egeret. Nemsokára vissza is tért, a szájában egy kövér egérrel, amit odatett kedveskedve a nyúl elébe.

– No, edd meg! – biztatta szívélyesen.

Nagy undorodással szagolgatta a nyúl az egeret, de mivel élete a tüskéken nyugodott, végre behunyta a szemét, és enni kezdte az egeret. Hanem a különös dolgot meglátván egy másik egér, nagy rettenettel szaladni kezdett a mezőn, hogy vége a világnak, mert a nyúl eszi az egeret! Egyszeriben óriási riadalom lett a környéken, s fejüket vesztve menekültek az egerek, nehogy megegyék őket is a nyulak. Özönlöttek, és borzadva szaladtak, egyik földről tovább a másikra, az egész tájékról a másik tájra.

Egész éjjel szaladtak.

Hanem másnap alkonyatkor, megéhezvén ismét a sün, előjött a rejtekéből, hogy lakomát csapjon. Szokása szerint felment lassan a barázda tetejére, s onnét hallgatózni kezdett, hogy merre cincognak legjobban az egerek. Erre is figyelt, arra is forgatta a fejét, de bizony nem hallott semmi cincogást. Ejnye – gondolta magában –, valami lett ezekkel az egerekkel!

S elindult, hogy megkeresse őket.

De hát hiába csatangolt a földeken, mert nem talált sehol egyetlen egeret sem. Másnap sem talált egyetlenegyet sem. Végre a harmadik napon felmászott egy domb tetejére, s ott az éhségtől egészen elgyengülve üldögélt. S amint ott kopogó szemmel üldögélt volna, hát arra jött a nyúl.

– Meghalok az éhségtől, te mezei testvér! – mondta a sün.

– Hát egyél! – felelte a nyúl.

– De mit? Hiszen nem talállok egyetlen egeret sem!

„No – gondolta a nyúl –, ha már én megettem hiába az egeret, akkor veled is megetetem a tököt”, s így szólt:

– Én tököt eszem, egyél te is tököt.

– Disznótököt?! – borzadt el a sün.

– Igen, disznótököt.

Gondolkozott egy ideig a sün, de aztán elszánta magát, és megkérte a nyulat, hogy nagyon erőtlen lévén, vezesse oda őt egy tökhöz. A nyúl szívesen odavezette, s bizony a sün meg is ette a disznótököt.

Így lett a hazugság miatt sündisznó a sünből.

GULYÁS PÁL

Karácsonyi ajándék

Itt játszik előttem lelkem
gyermeke s rám tekint:
így forgatja az erdő
madara kis szemeit,
míg eltakarja lehajló
karjával a lombos ág...
Így repdesnek a mosolygó
kék tón a kis kacsák.

Skárlátpiros szájában
négy apró gyöngy ragyog:
ilyet hoznak karácsony
örömére az angyalok...
Ilyen fehérén hull a hó,
ha a zöld fű eloson,
s ilyen fehérén lesz takaró
a néma hantokon.

Világító álom

Már minden elsötétült,
a Nap arca leesett,
házunkra holdas éj ült,
szeme sárgán belesett.

Sétálgattam szobámban,
terveztem százat-ezret,
s a fal mellett az ágyban
kisfiacskám lélegzett.

Ajka mint a pillangó
szétnyílt-bezárult egyre
s mint parányi kandalló
sugárzott rám friss teste.

Lassan föléhajoltam
s bent mint távoli tik-tak
gyermekéveim gyorsan
tűnő órái hívtak.

Labdám magasba dobtam,
gömbje forgott, gömbje szállt,
s fent a felhők nyugodtan
szűrték a Nap aranyát.

Két térdem egybezárva
ott feküdtem az ágyon
s fölöttem mint a lámpa
világított az álom.

A Szél és az Erdő

A völgyben patak futott, a hegyoldalon titokzatosan suttogott az Erdő, és a csúcsonken fenyves zsongott, akár fújt a Szél, akár nem.

A patak vizében apró halak villogtak, tavasszal békák hangversenyeztek a partján, és tükrében ott tükrözödték nappal a felhők, éjjel a csillagok.

Ahol a völgy kitárult, kis falu lapult a hegyoldalhoz; fehér házai szinte nevettek nyáron, és kéményei békésen pipáltak, ha eljött a tél, és a hó alatt nyárról álmodtak a füvek, fák és a virágok.

De nyáron és télen, ősszel és tavasszal nyugalom lengett a tájon, ahol a fák alatt akkora gombák nőttek, mint a kofák esernyője, s a virágok illata úgy áradt a falu felé, mint a pásztortüzek füstje alkonyattal.

Jöttek az évek, mentek az évek; nőttek a fák, virágzott a rét, zsongott az Erdő, mókusok játszottak a fenyőtobozokkal, és a fülemüle úgy énekelt a nyári éjszakában, hogy a róka elfelejtett vadászni, és szégyenszemre éhesen kullogott haza... Jöttek az évek, mentek az évek.

A felhőkből eső lett, az esőből patak, s a patakok újra felhőkké váltak, mert a patak tisztelte a napot, és párával áldozott neki.

És a felhők elindultak keletre, nyugatra, északra, délre. Gomolyogtak, torlódtak, belsejükben villámok dörögtek, és siettek oda, ahol kiszáradt a föld, és lekonyult fejjel esőért imádkoztak a virágok, és esőért sírt a rét.

Ilyenkor zúgott a Szél, és hosszú ostorával úgy verte a felhőket, mint a részeg kocsis a lovakat.

– Előre! előre! – sziszegte. – Otromba népség! Hej, milyen buta népség! Ne egymás hegyén-hátán mozogjon az eleje, hej, lusta csürhe... ne állj az útba, te Erdő.

Az Erdő halkán nevetett.

– Ne siessetek. Miért bántod a felhőket, te Szél, hiszen úgylis mennek szegények...

A felhők, mintha csak arra vártak volna, hogy valaki sajnálja őket, azonnal elsírták magukat.

– Ne sírjatok, ne sírjatok, a teremtésit ennek a vénasszony bandának – üvöltött a Szél –, ne itt sírjatok, máshol potyogtassátok könnyeiteket! Itt nincs rá szükség.

– Ott sírnak, ahol akarnak – zúgott az Erdő –, ott sírnak, ahol akarnak, szegény, árva felhőcskék...

A felhők erre már zokogni kezdtek, és záporozva hullatták könnyeiket az Erdőre. A sírástól aztán megkönnyebbültek, felemelkedtek, szétoszoltak, és a Szél szinte őrjöngött az Erdő felett.

– Ezt megkeserülöd, Erdő! Fellázítottad őket, és most üres kézzel mehetek oda, ahol szükség lett volna rájuk. Ahol kiég minden, szomjas a föld, üres a patak, és az Aszály jár tüzes kaszájával... Vigyázz magadra, Erdő!

– Majd vigyázunk – mondták a komor tölgyek –, és most már eredj a dolgodra!

A Szél azonban nem ment. Tépni, szaggatni kezdte az Erdőt. Ágakat tört le, felkavarta az avart, fészkeket sodort a földre, és tébolyult haraggal kavargott a fák között.

Az öreg tölgyek csak mosolyogtak, de mosolygott a fenyves is, a bükkös is, sőt még a gyertyánok is mosolyogtak.

– Ne erőlködj, Szelecske! Vagy hozz segítséget...

– Hát majd hozok – lihegett a Szél –, majd hozok, de azt megsiratjátok! – És eltávozott a falu felé.

Ekkor már esteledett. A házakból kivillant a vacsoratüzek meleg ragyogása, a kertekben álmosan sóhajtottak a fák, a kasokban régi meséket zsongtak a méhek, s az emberek szemére úgy szállt az álom, mint fészkére a fáradt madár.

De nem sokáig tudtak aludni, mert megzörrent az ablak, megpattant az ajtó, és odakint különös, mély hangon beszélni kezdett a Szél.

– Mennyi fa, mennyi fa, mennyi pénz... Az Erdő csak van, de semmi haszna. Ott a Tölgy, ott a Bükk, ott a Fenyő. Csak le kell vágni. Mennyi pénz...

Az emberek megfordultak az ágyban, és aludni akartak.

A Szél azonban lágyan dorombolt tovább, hízelkedve, mint a macska.

– Az asszonyoknak selyemkendő, a gyermeknek meleg csizma. Lovacskáknak új szerszám, házacskáknak új tető... szép, cserepes, új tető... – Az emberek most már nem akartak aludni.

„Bizony jó lenne – gondolták –, hiszen itt az Erdő, csak ki kell vágni. Nem az egészzet, persze, csak itt is egy keveset, ott is egy keveset” – és a fejszére gondoltak.

Ezen az éjszakán alig aludt a falu. Az emberek felültek az ágyban, és számoltak. Aztán kimentek a pajtába, és élesíteni kezdték a fejszéket, az asszonyok pedig tüzet raktak, hogy kora hajnalban már készen legyen a reggeli.

Szikrázott a köszörűkő a pajtában, sziszegve élesedett a fejsze, és pattogott a tűz a konyhában. A kémények füstölni kezdtek, s a lenge kék füst kiszállt az erdőre, mint a haldokló ágak utolsó üzenete.

A fák megborzongtak. Néma volt a füst, mégis mondott valamit, átlátszó volt, és mégis mintha valami rémséget rejtegetne. A földön kúszott először, és

---

megölelte a csalitokat, aztán felszállt a vén tölgyek koronájába, s ott lengett sokáig, mint a gyászfátyol.

A fák némán álltak, és várták a reggelt. A madarak elhallgattak, a mókus elejtette a fenyőtobozt, a nyulak bambán bámultak maguk elé, hogy a róka megfoghatta volna őket, de a rókának esze ágában sem volt vadászni. Loholt a bagoly odújához, aki ilyenkor szokott nyugovóra térni, egyébként az erdei népek doktora volt.

– Tanár úr, kérem – lengette meg bozontos farkát a róka –, valami nagy baj van a levegőben! Mi lesz?

– Halál! – huhogott a bagoly. – Halál! – és befordult az odú száján, otthagya a tanácstalan rókát, aki vakaródzott egy darabig, aztán fülelni kezdett, mert a völgy felől zűrzavaros lárma kúszott az Erdő felé.

– Mi van, Róka bácsi? – szólt le az ágról a mókus. – Mi baj van?

– A bagoly azt mondta, hogy halál, én azt mondom, hogy Ember, ami egyre megy. Én mindenesetre elköltözöm.

A kis mókus hosszan nézett fényes cipőgombszemével a róka után, de aztán lelapult, mert közeledett a lárma. A levegőben riadt madarak kerengtek, fa alatt őzek és szarvasok rohantak el, a gombák nagy kalapjuk alá húzódtak, és a hosszú szárú harangvirágok lehajtott fejjel nézték a földet, mint az emberek a temetésen.

Ekkor kelt fel a nap, és első sugarai ijedten csillantak meg a fejszéken.

– Eljött ez a reggel is – susogtak a tölgyek –, búcsúzzunk.

– Búcsúzzunk – fuvolázott sírva a sárgarigó, énekelt a csíz, búgott a galamb, vijjogott az ölyv, kurrogott a gerle, károgott a varjú –, búcsúzzunk.

És a napban fürdő Erdőn még egyszer végigszállt a dal: megsimogatta a fákat, megáldotta a fészkeket, és sírva zengett végig a tájon, mint a temetési ének.

Aztán elhallgatott hirtelen, mert lecsapott az első fejsze, és mint maga a romboló, ostoba parancs, azt kiáltotta:

– Csend!

Csend lett.

A madarak elszálltak, a gombák elfonnyadtak, a virágok elhervadtak, csak a fejsze beszélt buta kegyetlenséggel, és a fák szakadtak el a földtől, nagyot kiáltva utolsó fájdalmukban.

Fogyott az Erdő, egyre fogyott, de a faluban csillogott a sok selyemkendő, nyikorogtak az új csizmák, nevettek az új cseréptető, és az emberek azt mondták: ez okos dolog volt.

Éjszakánként pedig sziszegve járt a Szél az összeroncsolt Erdő felett.

– Azt mondtad, Erdő, hogy hozzak segítséget, hát hoztam... Nem válaszolsz? Nincs hangod, Erdő?

– Neked se lesz nemsokára – sóhajtott egy vén tölgy, amelyet csak azért

---

hagytak meg az emberek, mert nehéz lett volna kívágni –, néma leszel, mint az átok, de legyél is!

A Szél gonoszul sziszegett, de zúgni nem tudott már, suhogni nem tudott már, és orgonáló, szép hangját mintha elvesztette volna. De ezzel most nem törődött. Dagadt mellében a bosszú édessége omlott szét, és másra nem gondolt. Leszállt a völgybe, hogy eldicsekedjék a pataknak, de a patak helyén csak egy kis ér folydogált, és pityeregve verte magát a kövek között:

– Hová lettél, drága Erdőm, hová lettél, édes Erdőm?

– Mit nyavalyogsz itt? – akart kiáltani a Szél, de csak rekedt suhogás lett belőle. – A forrás ugyan kiapad, de hozok neked esőt, amennyit akarsz.

– Ó, ostoba Szél, gonosz Szél, ó, gyalázatos Szél, buta Szél, mit csináltál? A halacszkák elpusztultak, a békák elvándoroltak, a vízililiom elhervadt. A pásztor nem tud belőlem itatni, a vándor nem tud felfrissülni, a füzek elszáradnak, és meghalok én magam is.

– Holnap tele leszel! – ígérte suttogva a Szél, de már alig volt hangja. Eddig az Erdő zúgott helyette, és a vén tölgyek ordították el haragját, de nem volt már Erdő, nem volt semmi, ami kiáltott volna helyette.

Másnapra a Szél mégis meghozta a felhőket. Nehéz, haragos fekete felhők voltak. Dörgő égi hullámok, melyeket nehezen hajtott a Szél.

– Megálljatok – parancsolta, amikor a patak fölé értek –, megálljatok!

– Minek? – ágaskodott fel egy fekete szörny –, minek? Nincs itt Erdő, kopár ez a hegyoldal, nem érdemes.

– Parancsolom! – akarta ordítani a Szél, de nem volt már hangja, és a felhők elgomolyogtak más vidékre.

Így aztán a patak kiszáradt, a völgy selymes rétje nem termett, csak sást, és az emberek kútból öntözték kis kertjüket, hogy legalább ott teremjen valami.

De a kutakból is kiapadt a víz; az asszonyok fején megfakult a selyemkendő, és a kis csizmák nem kopogtak már hetykén, mint azelőtt. A piros hátú zsindeletetőket belepte a moha, a jószág éhesen bőgött az istállóban, és az emberek szomorúan azt mondták: mi lesz velünk? A felhők magasan szálltak; a kopár hegyoldal melege szinte ellökte őket, és némán, erőtlenül, szomorúan ballagott utánuk a Szél.

– Hol a hangod, Szél – intett feléje a megmaradt néhány vén fa –, hol az erőd, Szél?

De a Szél nem válaszolt, mert nem volt hangja. És akkor éjjel – nem látta senki, csak a csillagok – visszalopózott a Szél, és halkán megzendült az öreg fák koronájában.

– Béküljünk ki – suttogta –, béküljünk ki, Erdő.

– Nem vagyunk már Erdő – zsongták a fák –, csak emlék vagyunk.

– Jóváteszek mindent – suttogta a Szél.

– Tedd jóvá.

– Akkor a régi lesz minden?

Elsuhant a Szél, és a vén fák nyújtózkodva kitárták karjukat.

– Talán lesz valami – suttogták.

A Szél pedig megkopogtatta az ablakokat, és megpattantotta az ajtókat.

– Nincs Erdő – búgott a kéményben –, nincs eső...

Az emberek felébredtek, aztán megfordultak, és tovább akartak aludni.

– Nincs patak, nincs virágos rét, nincs selyemkendő, és nincs pénz se.

Erre már az emberek újra kinyitották a szemüket.

„Bizony nincs – gondolták –, de miért nincs?”

A Szél jajgatva dúdolt a kéményben:

– Nincs legelő, nincs tej, és nincsenek kis csizmák... mert nincs Erdő, mert nincs Erdő.

Az emberek számolni kezdtek. Egy év, két év... igaz, azóta van a sok baj, mióta nincs Erdő, és most már nem mondták, hogy okos dolog volt az Erdőt kivágni; csak néztek a sötétségbe, és hallgatták, mond-e még valamit a Szél, de a Szél már nem mondott semmit. Kilendült a kopár domboldalra, és megült a vén hagyásfák koronájában.

– Én már elhintettem a magot, hintsétek ti is...

És amikor a nap felkelt, csillogó kapákon csúsztak el első sugarai, és egy locsogó szarka cserregve vitte meg a hírt az erdei népeknek:

– Cserr! – kiáltotta. – Halljátok? Ültetik az Erdőt.

A bagoly álmosan hunyorgott az idegen Erdő idegen odvában.

– Beszélj értelmesen, ki ülteti és hol?

– Az ember, az ember: amit kivágott.

– Majd megnézem magam is, te összeviszsa cserregsz mindenféle ostobaságot. Amikor aztán leszállt az est, a bagoly elimbolygott a vén tölgyhöz.

– Igaz?

– Igaz. Most várom a Szelet, hogy mirőlunk is lerázza a makkot. Nem tudom, hol csavarog.

– Itt vagyok, itt vagyok – zendült meg a Szél –, de nem akartam üres kézzel jönni. A régi barátságot meg kell ünnepelni... na, felhőcskék... – szólt hátra – csak szép lassan...

A régi avar halkán kopogni kezdett, mert eleredt az eső; a Szél megrázta a fákat, hullott a makk, suhogtak a megmaradt fák, itta a hegyoldal a vizet, életre ébredtek a csírák, és a völgyben csattogva énekelt a patak.

Csak a bagoly ült mogorván az öreg tölgy hóna alatt.

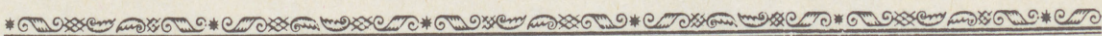
– Elázom, elázom, és megint náthás leszek.

– Vén bagoly, vén bagoly – suttogott a Tölgy –, hát elfelejtetted már a régi odvad?

A bagoly szégyenkezve bújt régi kuckójába.

– Öreg vagyok már, de most már minden jó lesz...

Nem mozdult semmi, csak az Idő ballagott időtlen útján a végtelenségnek, maga mögött hagyva a perceket, napokat, éveket. Újra nőttek a fák, virágzott a rét, zsongott az Erdő. Visszajött a sárgarigó aranyfuvolájával, visszajött a pinty ezüstciterájával, nevetett a falu száz csillogó ablakszeme, nevettek az emberek a téli estéken, mikor mindent betakart a hó, és békésen pipáltak a kémények, mert az Erdő úgyis adott, amit adhatott.

Jöttek az évek, mentek az évek.

A patakban halak villogtak, tavasszal a békák hangversenyeztek, és nyáron álmodozva bólogatott partján a sárga vízililiom.

Ha kellett, a Szél meghozta az esőt – amit megtartott az Erdő –, és ha kellett, megszáritotta a madarak tollát, őzek hátát, rókák szőrét.

A mókusok újra fenyőtobozokkal játszottak, s ha a vén róka arra vadászott, az orrára ejtették.

Az öreg anyaróka éppen a bagolyhoz indult tanácsért, amikor orrára esett a fenyőtoboz. Nagy hasát már a földön húzta, és bánatosan nézett fel a fára.

– Nem szégyenlitek magatokat? Tekintettel lehetnétek állapotomra – és fejcsóválva tovább-ballagott. Fiaira gondolt, akik lesznek, és talán nem is hallotta, hogy körülötte ezer hangon felnevetett az Erdő.

Az Élet és a Szépség, az Erő és a Jóság nevetett körülötte; szállt a dal, orgonált a megbékélt Szél, a harangvirágok megkondultak, mintha az egész világot hívták volna az erdei Csend és Béke Ünnepeire.

Kis Klára csodálkozik

Jött a kis Klára: – Apu, adj pénzt!
– Majd holnap. – Most! irkára kell! –
Megnéztem még egyszer a tárcám:
– Sajnos nincs. – Ő nem hitte el:

– Nincs egy pengőd? ugyan, ne viccelj! –
és hangosan fölnevetett:
– Irkára kell, hát hogyan volna!
– Kéne, de ha nincs, hol vegyek?

– No, majd anyu retikülében! –
villant fel ekkor a szeme.
De a retikülben se volt pénz:
– Ilyet még nem láttam sose –

szólt méltatlankodva a kislány,
s ahol valaha pénz akadt,
eredménytelen huzogatta
sorra mind a fiókokat.

– Csakugyan nincs – suttogta végül,
aztán kitört keservesen:
– Egy rendes házban legalább száz
pengő mindig kell hogy legyen!

– Ugy... száz pengő... – mondtam mulatva,
és ő folytatta. – Úgy bizony,
hiszen mi nem vagyunk szegények! –
Ezt hajtogatta makacson,

majd elhallgatott, gyanakodva,
hogy mégse rendes ez a ház
s szemében a szomorúságnál
nagyobb volt a csodálkozás.

A rádió

Lóci beteg volt, sírt egész nap,
kis testéből sütött a láz,
nyűgösködött, tűz-víz gyötörte
és kinin és borogatás:

betegségtől és gyógyulástól
egyformán irtózott szegény,
mindent kívánt és nem mosolygott
se képeskönyvön, se mesén,

pedig egy perc, egy percnyi vigasz,
ha csak megnyugszik egy kicsit,
már álomba ringatta volna
teste és lelke kínjait.

Végül a rádiót akarta.
– Nyisd csak ki! – szólt szorongva, mert
fél, hogy rossz lesz a gép, amelyet
úgy szétcsavargált s összevert.

– Próbáld meg! – kérte szomorúan...
S felzendült valami zene,
s oly gyöngye volt, hogy rögtön tudtam,
Lóci megint babrált vele,

megint babrált a rádióval;
de most nem bántam, és csak az
járt eszembe, hogy végre itt van
az álomhozó jó vigasz.

Lócit persze a rádió is
kínjában érdekelte csak,
sírt tovább és hányta-vetette
magát a takaró alatt,

én azonban szerettem volna
a gépet megjavítani,
s addig ütöttem, fessegettem,
míg végképp vége lett neki.

Csalódva mentem a beteghez,
hogy elmaradt az öröme;
a gyerek sírt, nem is figyelt rám,
s az anyja szólt: – Te Lóci, te,

figyelj csak! az apu egészen
elrontotta a rádiót! –
Lóci felült és megbüvölve
ismételte a szörnyü szót,

hogy: *elrontotta!* és: *egészen!*
és rámnézett, hogy igaz-e?
Bólintottam, s ő már mosolygott
s az anyja szólt: – Meg kellene,

meg kell az aput verni érte!...
Megverjük aput! – szólt megint. –
S Lóci tapsolt: – De érdekes lesz! –
s felejtett lázat és kinint,

és szeme ragyogott, hogy íme
kikapok, ha nagy vagyok is,
új erőt kapott az örömtől,
hogy hibáznak a nagyok is,

s elgondolkozva, megnyugodva
hálásan nevetett felém
és egy kicsit még beszélgettünk,
és lassan elaludt szegény.

Mese a csudafurulyás juhászról

Hol volt, hol nem egy juhász,
jó nótás, jó furulyás,
hetyke, büszke igazi
szókimondó pusztafi.
Ha dolgozott is, nótázott,
meg mókázott:
hol tettével,
hol kedvével
vagy egyszerre mindkettővel
javította, amit látott,
szépítette a világot.

Kelve jókor, amidőn kell,
ment egyszer a nyáj mögött,
fütyölt és zacskót kötött.

Lép mögé egy sánta ördög;
hátbavágta, ráüvöltött:

– Mit csinálsz,
kis ihász?

– Acskót, zacskót, mi közöd,
minden sánta ördögöt
estelig belékötök!

Nyek, – nyaklik az ördög össze:

– jaj, csak engemet ne köss be.

– Belekötlek, nincs bocsánat,
eltörted a furulyámat:
az reccsent a hátamon;
holtomig sajnálhatom.

– Kapsz jobbat! – A tiedet?

– Jaj, csak épp ezt nem lehet;
szakmai szerszámom ez,
idegennek bajt szerez,
mert az a csoda hatalma,
táncra perdül, aki hallja
s mindaddig nem hagyja abba,

---

míg fúvója nem akarja!
– Éppen az kéne nekem.
Nem ártana, hogyha egyszer
megjárná egy pár gazember!
– Nem, nem, nem engedhetem!
– Nocsak próbaképp! – Vigyázz!
De elkapta a juhász
s fújja máris a csudás
zeneszerszámot s az ördög
rúgja máris a göröngyöt
és veszettül
fordul-perdül,
míg az a vad hoppsza-polka
el nem hordja a pokolba.
Néz a juhász, – no de már
táncban áll
a vezérkos, a szamár
meg az egész birkanyáj!
Olyan szaporát lejtettek,
dél se volt és megdeleltek.
Fekhetett ő is, a gazda,
hogy egy kicsit szunnyadozna.
Nem szunnyadt, mert a kanyarnál
ki jó? Az a gyalog-kalmár,
ki egy megyét végigcsalt már.
Nézi, nézi a juhász,
s egy halk csárdást furulyáz.
A bokáját összecsapja,
bugyrát lányként ölre kapja
s táncol az meg ízibe
csipkebokor közibe;
gúnyáját ág tépi le;
csípi tüske meg csalán:
járná még ma is talán,
ha a juhász meg nem szánja,
s megfeddvén el nem bocsátja.
Dehogy csal már! –
esküszik égre a kalmár:
megjavul!
S megy menten a földesúr
elé, bosszúval tele:

– Kegyelmes uram, a te
földeden a te juhászod
te szolgálként meggyalázott,
tégy tehát te igazságot!

Ellened
nem tudom, mi szellemek
népével szövetkezett.

– Mit csinált a gaz nekem?
Gyorsan hintót! Jössz velem!
Hajts! A nyájhoz! Annyit mondok,
megkeserüli a dolgot!

És beültek és repültek,
s ahelyt táncra penderültek,
mert a juhász jóelőre
rákezdett egy keringőre.

Most már ketten, kar a karba,
lejtettek be a bokorba,
s lejtettek aztán haza.

„Túrhetetlen! Tarthatatlan!
Kinek van itt igaza?!” –
fújták szörnyű indulatban.

„A bíróhoz!” S az ítélt,
maga sem tudva miért:
csak kimondta, csak leírta
három rőf árkuspapírra:

„Ki ilyet mert,
föl kell kötni a gazembert.”

Viszik immár azt a gyászos
írást hárman a juhászhoz:

– Halld, juhász!
És egyszerre mind bokáz,
mint akit a frász kiráz
s járnak szebb toborzótáncot,
mint a verbunkos huszárok,
mert nekik azt fújt csudás
furulyáján a juhász.

Hazaértek, összeestek:
node most ők szövetkeztek.
Aki csak a népen ült,
ővelük mind egyesült:
csendőr, zsandár, ellenőrző,

---

igazgató, alja költő,
a csiszár,
a király,
meg aki a bárddal áll.
Az ezt mondja, ez azt mondja,
míg kisül a gazság módja,
a fogás;
hogyan vesszen a juhász:
éjszaka kell rája menni,
amikor nem védi semmi.
Rá is mentek, le is fogták,
reggel már felkötni vonták.

Áll a juhász hallgatag
az akasztófa alatt.
Keze-lába összekötve,
Ami népség körülötte,
szidalmazza:

– Huzd! Magasra!

Ismerőst egyet se lát.
Ha csak nem az asszonyát.
Ott hátul a dülőútban
ő volna az, talpig búban?
Áll is, jó is – ni, ide?
A bírák eleibe?
Máris ott van, bátoran szól:
– Elbúcsúznék az uramtól,
hadd öleljem át utószor.
– Vigyázz, életeddel játszol,
halálfia ez a pásztor:
érte bármit vétkezel,
magaddal is végezel.
– Tudom! – az ezt feleli,
urát máris öleli,
fejét a keblére vonja
és a furulyát, melyet
eddig ott rejtegetett,
a juhász szájába nyomja.
Meggötözve – mit csinálsz?
No meglesz már a juhász!
A furulyát foggal tartja,
úgy fújt rajta,

---

olyan sivítóst előbb,
majd hogy ujjá
szabad újra,
olyan vad csúrdöngölőt,
hogy aki ott körbe állta,
tán ma is még arra járja,
a csiszár,
a király,
mind aki az igazság vesztére vár.

JÓZSEF ATTILA

Szeretném, ha vadalmafa lennék!

Szeretném, ha vadalmafa lennék!
Terebélyes vadalmafa;
S hogy testemből jóllakhatna
Minden éhező kis gyermek
Árnyaimmal betakarva.

Szeretném, ha vadalmafa lennék,
S minden egyes árva gyermek,
Ha keserű könnye pereg,
Felkeresné s könnyeivel
Öntözné meg a tövemet.

Szeretném, ha vadalmafa lennék,
Mi ha majd egykor kiszárad
És a tél apó kivágat,
Lángjaival felszárítná
Könnyeit a bús árváknak.

S ha csakugyan vadalmafa lennék,
Volna öröm a földön és
Sehol semmi bú, szenvedés
S a mosolygó fejeket nem
Bántaná az elköltözés.

Csoszogi, az öreg suszter

Csoszogi, az öreg suszter ott ült háromlábú székecskéjén az ablak mellett, hogy jobban lásson, amikor öltögeti a kemény hegyű szurkos fonalat. Az ablak ugyan éppen nem mondható tisztának, a hideg is behúz már rajta – de mit tesz az Csoszoginak, az öreg suszternek, aki ha azt mondja, hogy a cipő meglesz estére, akkor azt úgy lehet tekinteni, mintha maga az újonnan talpalt, tükrös szélű cipő nyikorogna az ember lábán. Igaz, hogy Csoszoginak, az öreg suszternek fűteni-valója sem igen volt, de még ki hallott olyat, hogy egy szegény ember, egy címzetes cipésmester, aki bizony csak foltozósuszter, októberban begyűjtson a háromlábú kis vaskályhába. A kályha ilyenkor még a padlason hűl, még előbb szuszogva le kell hozni és lekefélni a vasporos kefével. Csoszogi, az öreg suszter tehát az ablak mellett ült, az alacsony asztalka előtt, amelyen keresgélni szokott, mert hisz nem lehet olyan könnyen eligazodni a rengeteg szögletes skatulya meg kerek pléhdoboz között. Nagyon sok a lapos skatulya, a szoba is az. Alacsony mennyezetű, mintha görnyedt volna, mint maga Csoszogi, az öreg suszter.

Hogy lehet valódi embernek ilyen kitalált neve? Úgy, hogy néha, amikor jókedvében találták, és megkérdezték tőle, hogy s mint van, azt felelte tréfásan: „Hát csak csoszogok, csoszogok.” Persze, ilyesmit nem kérdeznek az embertől, ha bosszankodik, nála is csak olyan alkalmakkor érdeklődtek ebben az irányban, amikor a szeme hunyorgásán látni lehetett, hogy no, most még meg is lehetne cirógatni, mert elérte a tréfát. Hogy öreg, az meg különösen látni való, ehhez nem kell nagyon szemügyre venni a képéből körös-körül kiálló szürke sörtéket. S hogy suszter, azt ő maga jelentette ki, amikor valaki talpalni-sarkalni való cipőjét hozta azzal, hogy „tessék jól megvarrni, Csoszogi bácsi, lefeslett a kapli!”. Aztán ez a valaki még hozzátette, némi kényszeredett mosollyal: „Talpalással egyelőre nem lendítem fel a tisztas cipészipart!” Erre Csoszogi, az öreg suszter, amint vizsgálgatván, az orra elé tartotta az említett lábbelit, mintegy sértődötten, de lassan és határozottan fölemelte fejét, kissé oldalról ránézett a zavart mosolyba burkolódzó péklegényre, és bosszúsan, de önérzetes, tájékoztató hangon odamondotta: „Suszter vagyok én, nem cipész!” Amire a péklegény még zavartabban, még tájékoztatlanabbul mosolygott, ő meg, nem kapván választ, széles fekete hüvelykujjával nyomogatni kezdte a cipő kapliját, és a hibák tanulmányozásába mélyedt.

Csoszogihoz, az öreg suszterhoz ezúttal egy gyerek állított be, egy gyerkőc, piszkossalma-színű haján hátracsapott sapkában, amelynek hátul úgy lógott

---

---

ki a bélése, mint ami tömzsi, fekete nyelvet ölt a világra. Az ellenző alatt fakó arc, amelyből zöldfőzelékszínű szemek csillantak elő, mint patakocskától derűs oázis a sivatagban vagy mint a sártól szikkadt cipőre freccsent kenőcs. Kiskabátját nagy emberre szabták, nem kisgyerekre, de nagy ember nemigen hordhatja ekkora foltokkal a könyökén, pláne ha a varrás mellett már megint feslik a szöveteje. A kabát alatt lógott a nadrág, gondolkodásra késztető üleppel; szára vége ott harangozott tenyérnyire a boka fölött. És a cipő. Igen, a cipő. Azt már javítani hozta a gyerek.

– Jó napot! – mondta, amikor belépett. Olyan hangon szólt, mintha még nem döntött volna egészen, hogy nagyon bátor legyen-e, vagy nagyon félénk. Cszozgi, az öreg suszter csak a szemével nézett oda, meg se mozdította a fejét.

– Mit akarsz? – morogta, mint aki nem akar egészen goromba lenni.

– A mama küldött, hogy tessék kijavítani a cipőmet – felelte a gyerek. – A mama mondta, hogy egy foltot kell rátenni, és akkor tart még.

– Hol az a cipő?

– A lábamon – hangzott a világ legtermészetesebb hangján.

Cszozgi, az öreg suszter hallgatott, és működött tovább. A gyerek meg némán csak állt. Cszozgi unta meg hamarabb.

– Talán a lábadhoz varrjam a foltot?!

– Nem, nem, mindjárt levetem – lélegzett fel a gyerek. Azzal úgy, állva, minden fűződzködés nélkül lerántotta egymás után a cipőt. Nagy tisztelettel akarta átnyújtani, tehát alig fogta, és kétszer lepottyantotta. Végül Cszozgi kirántotta a kezéből. De adta is vissza.

– Ezen a cipőn nincs mit javítani.

– Tessék?

– Ezen a cipőn nem lehet segíteni.

– De a mama mondta, csak egy foltot kell rátenni. A mama mondta.

– Nem lehet. Nem állja a varrást. Kérge sincs.

A gyerek vádló, könyörgő, reménytelen hangon megszólalt:

– De így nem lehet benne járni!

– Ne járjon a szád – dünnyögte Cszozgi. – Nincs olyan rossz cipő, amiben nem lehetne járni. Amelyikben nem lehet járni, az már olyan rossz, hogy azt csináltatni se lehet.

A gyerek halkán, kétségbeesetten mondta:

– De a mama küldött, amikor elment a moziba, hogy hozzam el a Cszozgi bácsihoz, majd meg tetszik csinálni. Ideadta a pénzt is mindjárt.

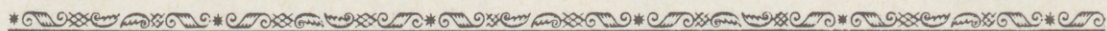
Cszozgi erre kemény és hajthatatlan lett.

– Úgy, amikor a moziba ment, mondta az anyád, hogy hozd el a Cszozgi bácsihoz! Hát mondd meg az anyádnak, azt üzeni a Cszozgi bácsi, vigye a cipődet a moziba, majd ott megcsinálják!

A gyerek erre, ha lehet, még jobban megijedt, szinte siránkozni kezdett.

– Nem a moziba ment a mama, hanem az Újpesti moziba, takarítani!

Csoszogi hallgatagon tett-vett, dolgozott. Közben fél szemével oda-odapislantott az elkeseredetten helytálló, meg sem mukkanó gyerekekre. Aztán mégiscsak megszólalt, mintha csak társalogni akarna.

– Te vagy annak a Vanicseknének a fia?

– Én.

Megint hallgattak. Csoszogi összeráncolt szemmel, látszólag nagy gondban bőrszalagot kezdett vékonygatni.

– Neked van öcséd is?

– Van. Meg egy húgom is.

– Az öcséd is olyan csirkefogó, mint te, mi?

A gyerek nem tudott mit válaszolni. Megint hallgattak. Végre Csoszogi rezzentette meg a gyereket.

– Hol van az a cipő? – kérdezte, mintha csak most hallana róla először, és lerakta az öléből a kaptafára szegezett felsőrészt.

Nézte, forgatta, nyomogatta, miközben – már csak a gyerek kedvéért is – csóváltgatta a fejét. Aztán se szó, se beszéd, hozzálátott. Óriási darab foltokat rakott az oldalára meg a talpára, különböző használt bőrokból. A gyerek közben hallgatagon letelepedett az egyik kis székecskére. Végre, vagy másfél óra múltán, ismét lábbelinek lehetett használni a mesterművet.

– Nesze, itt van.

A fiú örülve a cipőnek, de a rendkívüli foltoktól meglepetten rebegte:

– Köszönöm! – És már húzta is föl. Aztán félénken föltette a kérdést: – Mit kell fizetni?

Csoszogi hallgatott. A gyerek második kérdésére odadörmögött:

– Húszt fillér. – És krárogott hozzá. Aztán még, a maga számára, hozzámorogta: – Elég olcsó.

– Tessék, Csoszogi bácsi!

Egy ötvenfilléres lapult Csoszogi kemény, szikkadt markába. Csoszogi megnézte, elővette az asztalkafiából ragados pénztárcáját, beléejtette, majd darabonként olvasva, lassan, gondolkozva, gondosan kiszedett nyolcvan fillért, és az ujjai közt oszlopba gyűjtve, belenyomta a gyerek kinyújtott tenyerébe.

– Itt van vissza.

A gyerek számolni kezdett. Elpirult, látszott, hogy küszködik magával. Nyújtotta a számolást, ő maga úgy érezte, hogy egy örökkévalóság óta számol. Végül nagyon kevéssé természetes hangon megszólalt:

– Csoszogi bácsi, többet tetszett visszaadni.

– Nem adtam én.

– Én nem tudom, Csoszogi bácsi. Én ötvenfillérest adtam, a Csoszogi bácsi meg pengősből adott vissza.

Csoszogi, az öreg suszter rátámadt a szegény gyerekre. Egyre följebb vitte a hangját, míg végül mintha egészen dühbe gurult volna.

– Ötvenfillérest adtál, én meg pengősből adtam vissza? Annyira a csirkefogáson jár az eszed, hogy azt sem tudod, mit adsz ki a kezedből? Hát azt hiszed, hogy csak úgy lopja az a szerencsétlen anyád a pengősöket? Megszakadhat, te meg így herdálod el a keresetit! Semmirevaló kölyök! Fogd mindjárt a pénzt, te csibész! Széthatítlak, ha meghallom, hogy az anyádat is be akarod csapni, ha neki is csak ötven fillérből adsz vissza! Minden falat kenyérért kár, amit beléd tömnek, te málé! Nem mész mindjárt?!

A gyerek megriadt, kihátrált, és becsapta maga mögött az ajtót. De Csoszogi, az öreg suszter még sokáig morgott magában, a fonalat is elszakította, mintha valóban nagyon haragudna.

JANKOVICH FERENC

Kánon

Tegnap éjjel álmomban,
rózsák nyíltak ágyamban,
a zöldbékák kánonban
énekeltek a lombban.

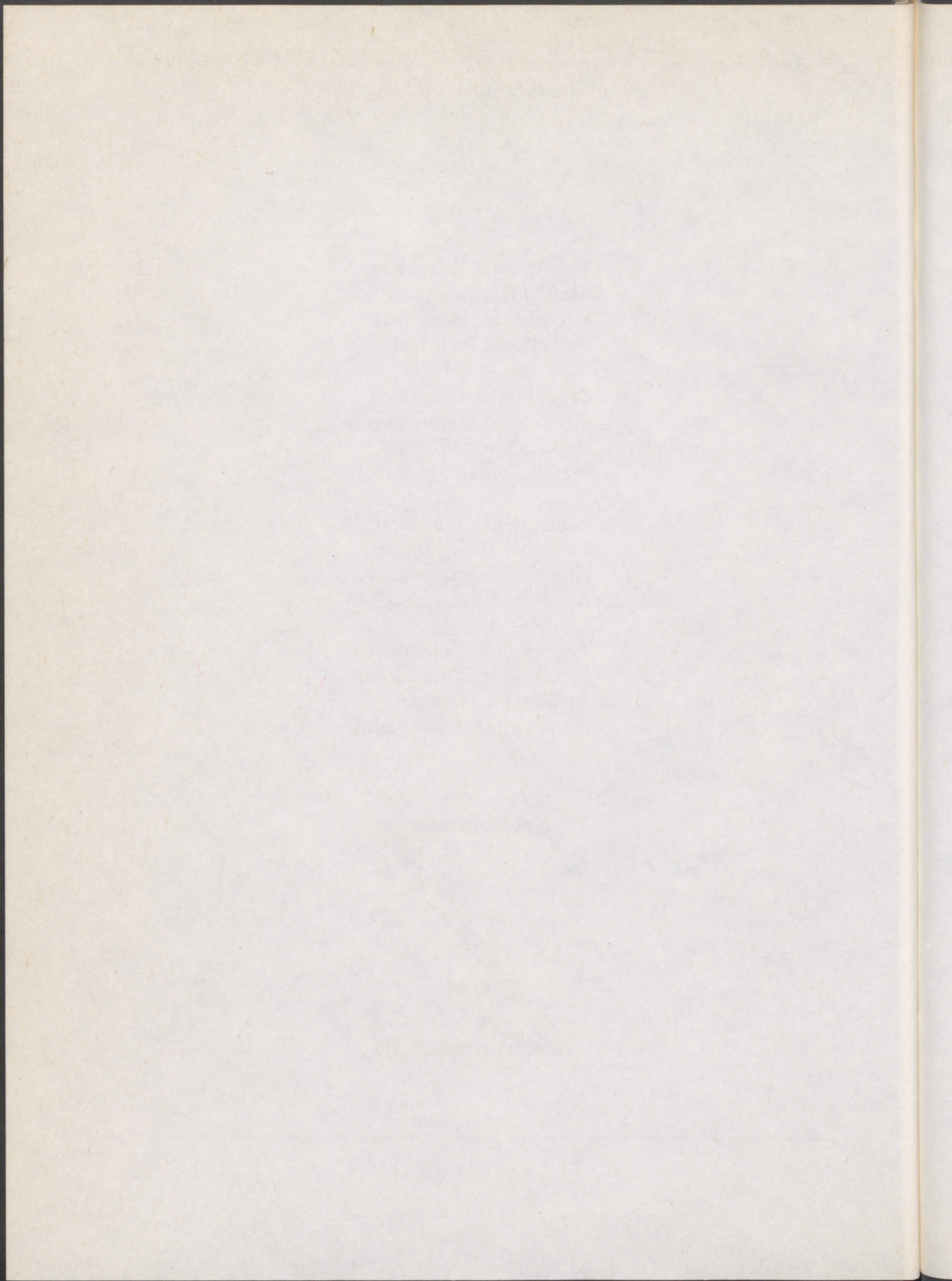
Tegnap éjjel álmomban
a zöldbékák kánonban
énekeltek a lombban,
rózsák nyíltak ágyamban.

Tegnap éjjel álmomban
a zöldbékák ágyamban
énekeltek kánonban,
rózsák nyíltak a lombban.

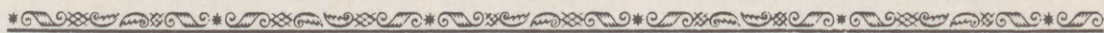
Tegnap éjjel álmomban
rózsák nyíltak kánonban,
énekeltek ágyamban,
tegnap éjjel álmomban...

KÉPALÍRÁSOK

- 1-4 *Piros könyv. Mulattatva oktató olvasmány jó kis fiúk- 's leányoknak*
Glatz Jakab után magyarosítá Szívós Mihály Pesten
Nyomtatta Landerer és Heckenast, 1842
- 5 *A nagyapó regéi. Gyermek számára összeszerkeszté Tánczos István*
Debreczen Telegdy K. Lajos sajátja
1870 Mr.
- 6 *Pali és Minka olvasni tanul. Betűk ismeretére és olvasásra tanító*
ábéczés könyv képekkel. Jó kis fiúk és leánykák számára Pesten,
Wigand Ottó áruja 1829
- 7, 9 *Százötven rövid elbeszélés. Schmid Kristóf és mások után átdolgozta*
Győry Ilona Budapest, Sachs Frigyes kiadása (S. A.)
- 8, 13 *Tréfaságok az ifjúság számára*
Írta Dienes Lajos
14 képpel
Budapest
Kiadja Lauffer Vilmos (S. A.)
- 10-12 *Bezerédj Amália: Flóri könyve sok képpel*
Tizenötödik kiadás
Budapest
Franklin Társulat
Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda kiadása (S. A.)
- 14-17 *100 kis történet jó kis gyermekek számára*
Hoffmann Ferencz után közli Mesélő bácsi
Negyedik kiadás
Budapest, 1878
Franklin Társulat
Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda
- 18 *Az Állatország képekben az ifjúság oktatására és mulattatására*
Hoffmann V. és mások nyomán magyarázza Trattner János
Második kiadás
Budapest, 1880
Lauffer Vilmos kiadása

1

2

3

5

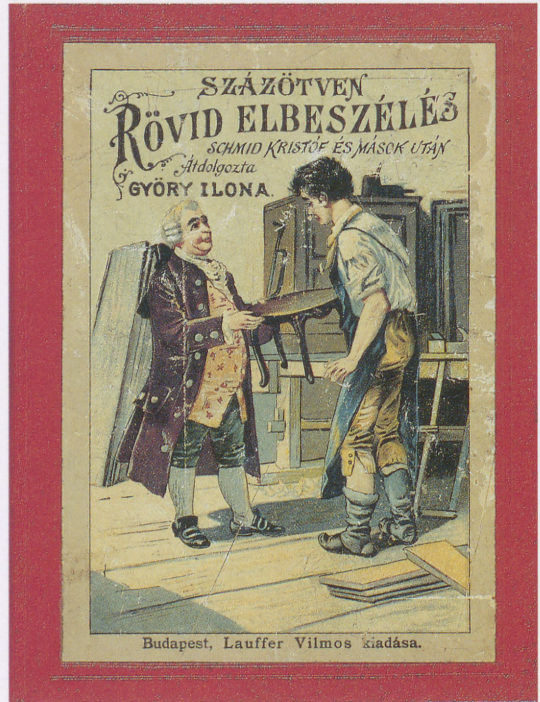
4

6

8

7

9

10

11

13

100
KIS TÖRTÉNET

JÓ KIS GYERMEK SZÁMÁRA.

HOFFMANN FERENCZ UTÁN

KÖZLI
MESÉLŐ BÁCSI.

Negyedik kiadás.

BUDAPEST, 1878.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR INCDALMI INTÉZET ÉS KÖRNYVOMDA.

14

16

A hinta.

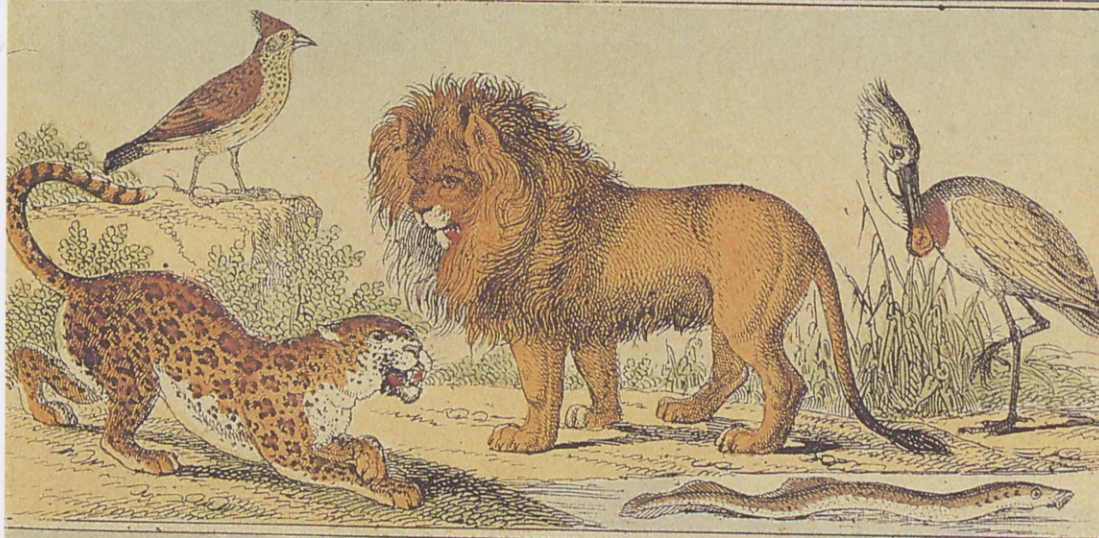
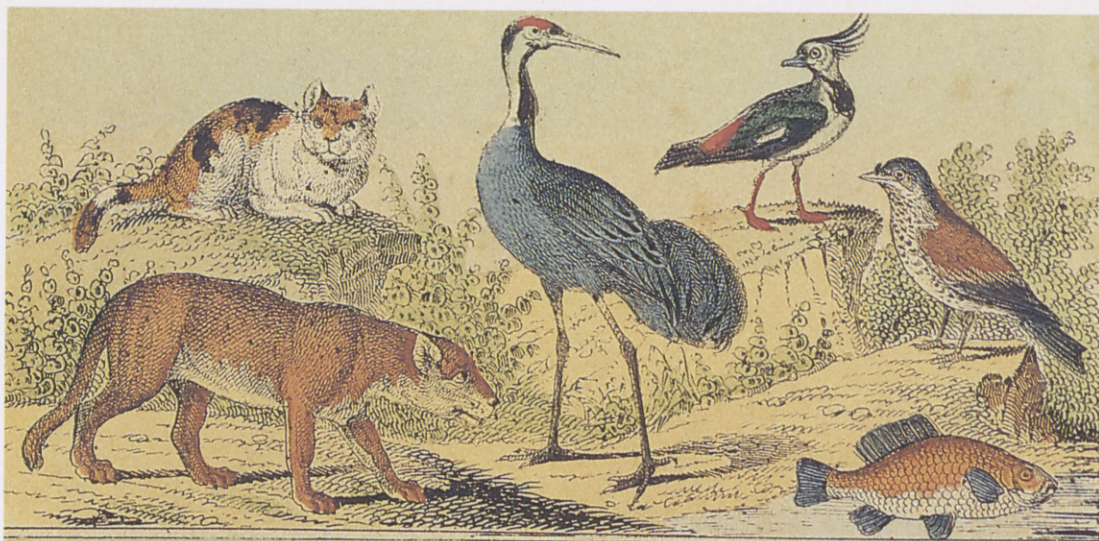
15

17

Az igazmondás jutalma.

A Csuda szép bábu.

19

21

A beteg bábu.

20

22

A bábu feletti sorshúzás.

A bábu férjhez adása.

23

24

25

26

27

28

19–22 *A csodaszép bábu viszontagságai. Kis leánykák mulattatásául*
Aulnoy Luiza kisasszony „Mémoires d'une Poupée” elbeszélése után
Lomniczky Endre Pesten, Geibel Károly sajátja, 1844

23 *Természettörténet*
Az ifjúság tanítására és házi használatra magyarázta Peregriny Elek
Pest, Edelmann Károly sajátja, 1852

24 *A kis Gyula könyve. Fürgencz fiúk 's jó kis leánykák számára*
írta Döbrentei Gábor
Második, bővített kiadás
Pesten
Kihan György tulajdona
MDCCCXLV

25–28 *A keresztapa meséi*
Írta Mikszáth Kálmán
A képeket rajzolta Ballagó
Budapest
Légrády testvérek kiadása (S. A.)

A könyvben található zárórajzok forrása:

Kis képes ábéce
Írta Pósa Lajos
Mühlbeck Károly rajzaival
Singer és Wolfner kiadása, Budapest (S. A.)

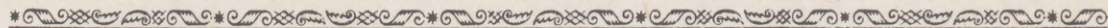

TARTALOM

Bezerédj Amália: Oh, be sokért nem adnám	5
Macskafi	6
Vörösmarty Mihály: Petike	8
Arany János: A tudós macskája	10
Petőfi Sándor: Arany Lacinak	13
Jókai Mór: A kis király beszélő babája	15
Gyulai Pál: A szél és a nap	18
Mikszáth Kálmán: A ló, a bárányka és a nyúl	19
Benedek Elek: A piros bugyilláris	22
Ambrus Zoltán: Pókháló kisasszony (Részlet)	25
Sebők Zsigmond: A kis Magelóna méhei	28
Bródy Sándor: A baba	30
Gárdonyi Géza: A hópehely	32
A mindentudó kalap	36
Herczeg Ferenc: Kötelesség	38
Lószőr-vitéz	40
Mikes Lajos: A vasorrú bába drágakövei	47
Molnár Ferenc: A kék szemű	52
Krúdy Gyula: A törpe trombitás	63
Móricz Zsigmond: A babros	66
Móra Ferenc: Dióbél királykisasszony	72
Balázs Béla: Mosolygó Tündér Ilona meséje	74
Kaffka Margit: Marie, a kis hajó	78
Paulini Béla: Holdsugár és bableves	91
Nagy Lajos: Fogászat az őserdőben	95
Babits Mihály: Aranygaras	97
Szép Ernő: Meglátod	101
A lebbencs	102
Lesznai Anna: Mese a bútorokról és a kisiúróról	104
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	115
Kassák Lajos: Marika bánata	116
Békalány	120
Karinthy Frigyes: A lányok	121
Áprily Lajos: A kőszáli sas	124

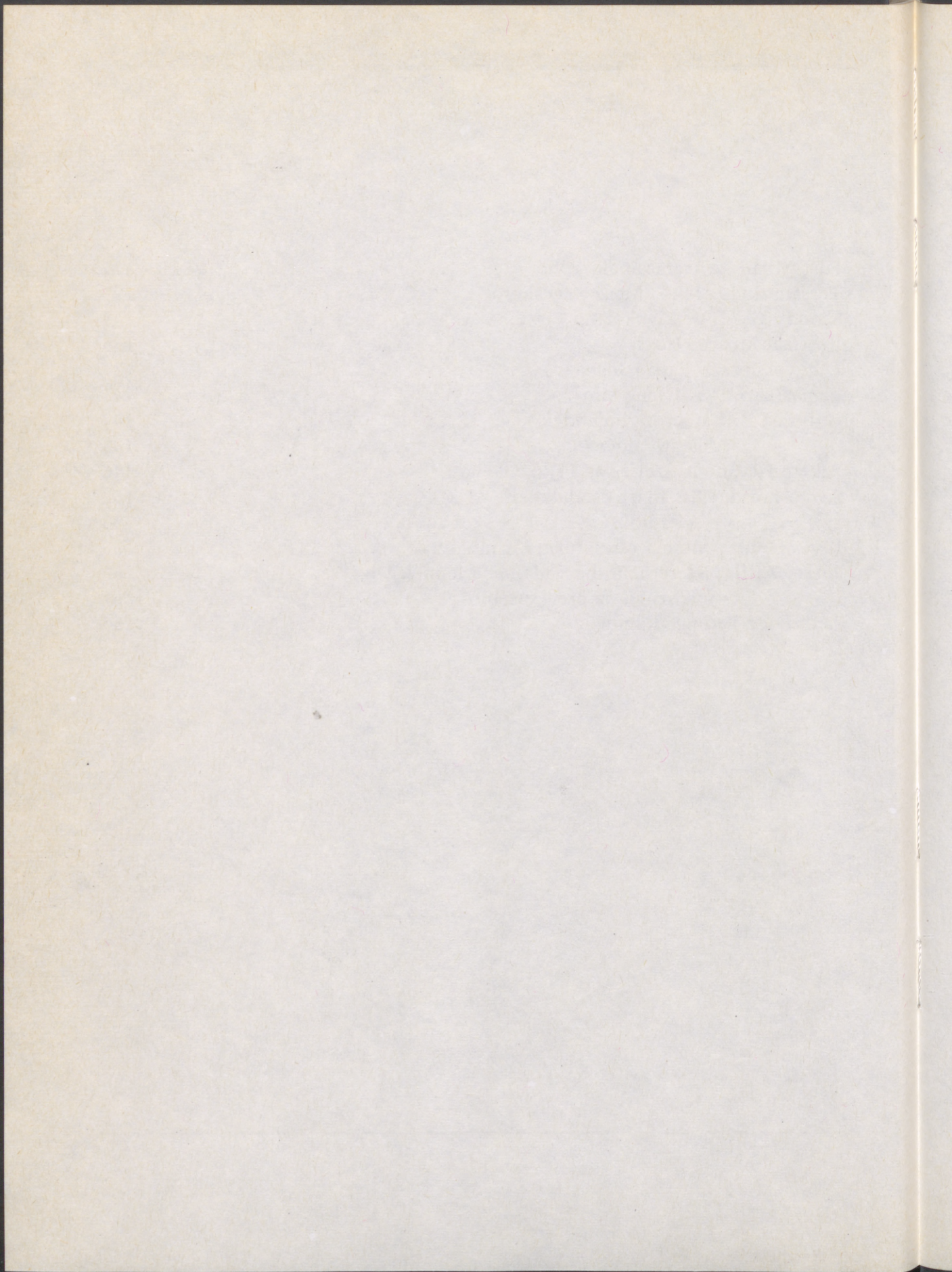

Füst Milán: A tréfacsináló bohóc	127
Tersánszky J. Jenő: Mese a fecskéről	129
Szondy György: Rigókaland	132
Ifj. Gaál Mózes: Hóvirág	135
Lengyel József: Lusta Jóska	137
Tamási Áron: A hazug sünn	141
Gulyás Pál: Karácsonyi ajándék	144
Világító álm	145
Fekete István: A Szél és az Erdő	146
Szabó Lőrinc: Kis Klára csodálkozik	152
A rádió	153
Illyés Gyula: Mese a csudafurulyás juhászról	155
József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék!	160
Csozogi, az öreg suszter	161
Jankovich Ferenc: Kánon	165

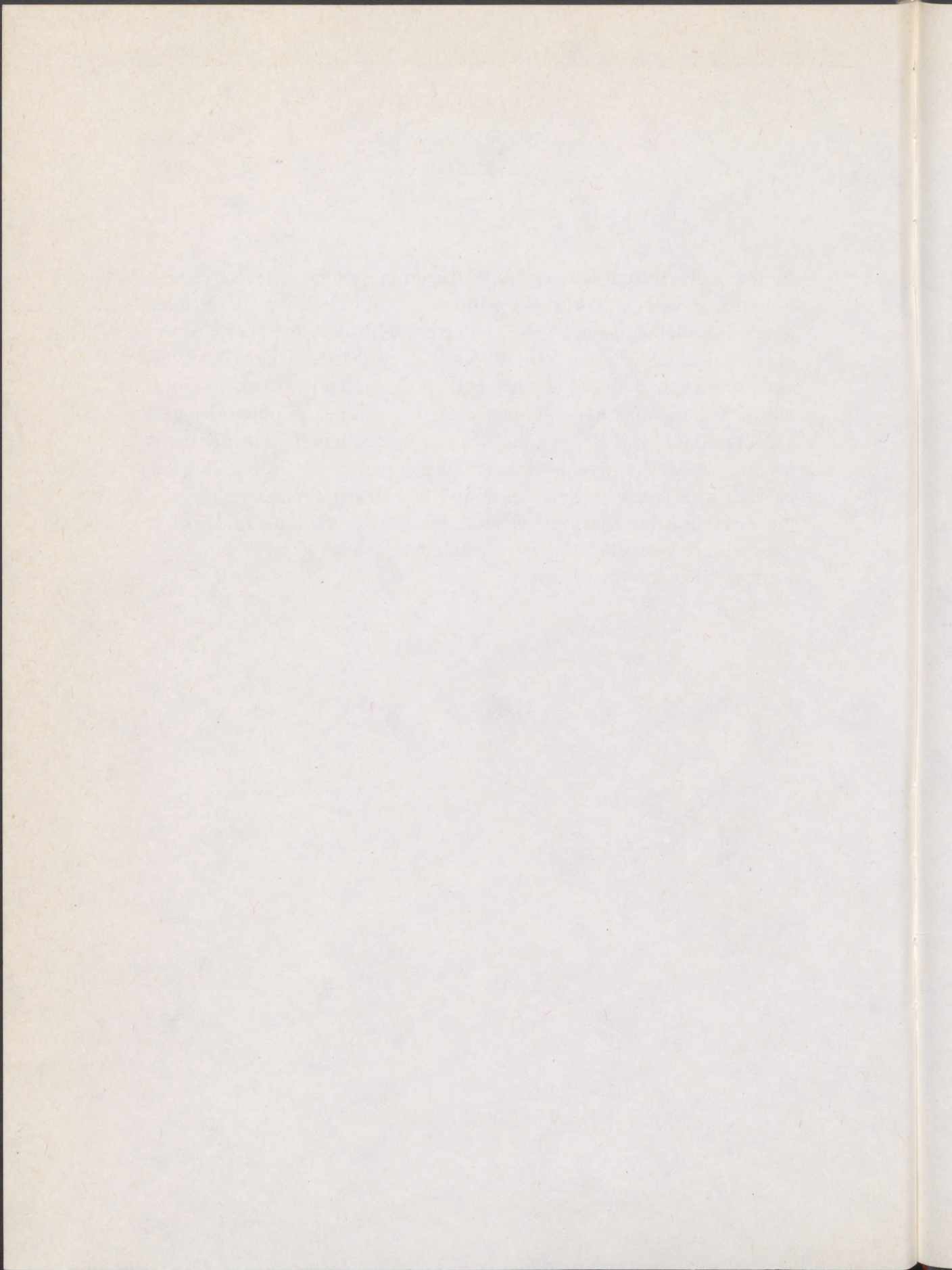
TÜNEMÉNY

Fele mese, fele vers

Ronggyá olvasott mesekönyvekből, régen megjelent, keresett verseskötetektől válogatta Borbély Sándor az utóbbi ötven év magyar gyermekirodalmának legszebb, legkedveltebb darabjait. Van benne olyan mű, amelyet a mai felnőtt olvasó meghitt ismerősként üdvözöl, van, aminek az óvónéni, a pedagógus örül, hiszen gyermekei régóta, lelkesen skandálják egy-egy verssorát, de „akiknek minden vicc új”, a Móra Kiadó kedves gyermekolvasói is találnak benne élvezetes olvasni- és nézegetnivalót. A kötetet ugyanis reprezentatív válogatás egészíti ki a legszebb gyermekkönyv-illusztrációkból. Antológiánk, mely részünkről összegzés és visszatekintés is kiadónk múltjára, a gyermekkönyvkiadás 150 éves jubileumára jelenik meg, a *Lószőrvitéz* c. kötet folytatásaként.

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

LÓSZŐR-VITÉZ

Száz év meséi
1840–1940

1990 jubileumi év a hazai gyerekkönyvkiadásban: 150 éves a magyar gyerekirodalom. 1840-ben jelent meg Bezerédj Amália: *Flóri könyve*, amelyet az első eredeti, magyar nyelvű gyermekkönyvként tartanak számon. Az utána következő években jószerivel nem akadt olyan kiváló „fel-nőtt” író, költő, aki ne szentelt volna egy-egy művet a gyerekeknek. Ünnepi kötetünkbe az 1840-től 1940-ig terjedő, első száz év legszebb alkotásaiból válogattunk egy csokorra valót. Gyűjteményünkben az ismertebb szerzők immár halhatatlan művei mellett felelevenítjük néhány kiváló írónk egy-egy méltatlanul elfelejtett meséjét is, s így reméljük, minden olvasónk új élménnyel gazdagodik. S hogy az írások hangulatát még érzékletesebbé tegyük, a kötetet régi, korabeli gyerekkönyvek illusztrációi díszítik.

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

E KÖNYV MEGJELÉNÉSÉT A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM
ANYAGILAG TÁMOGATTA

ISBN 963 11 6590 6

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó: Sziládi János igazgató
Kner Nyomda (90/56) Békéscsaba, 1990
Felelős vezető: Balog Miklós vezérigazgató
Szedte a Fényszedő Központ Kft. (900299/10)
Felelős szerkesztő: Dornbach Mária
Műszaki vezető: Szakálos Mihály
Képszerkesztő: Árva Ilona
Műszaki szerkesztő: Deák Ferencné

Terjedelem: 16,59 (A/5) ív + 8 oldal színes melléklet. IF 6420

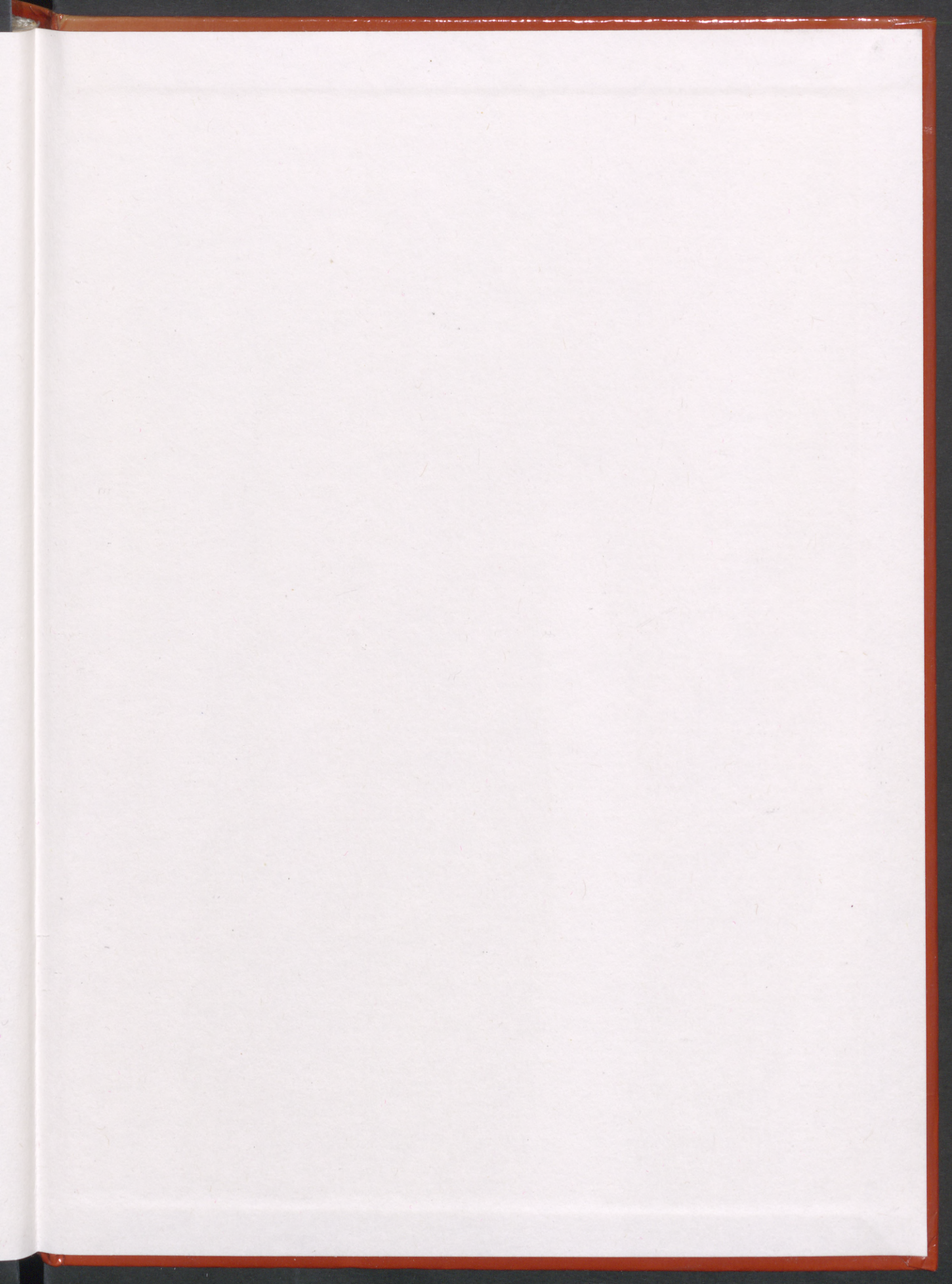

5830-2

LÓSZŐR-VITÉZ

120 Ft

LŐSZŐR-VITÉZ · SZÁZÉVMESEI (1840-1940)